

LEX V.

Quando agitur actione reuocatoria contra mulierem, in bonis in dotem datis in fraudem creditorum, non requiritur scientia fraudis. & nu. 2. Ignoti. Bonis p[ri]ncipalis excussis, reuocant ipsa a possessori...

LEX VI.

Si actu. Ista lex legit duo. mo. Secundu[m] primam lec. & uera, b[on] hoc int[er]dit. Contra debitor[em], q[ui] i[n] fraudem creditoris est liberatus, dat reuocatoria inq[ui]tu[m] facere pot[est]...

BARTOLVS AD VIII.

LIBRYM CODICIS.

De interdictis. Rub.

Continus vt in glo.

LEX PRIMA.

- 1 Interdicta ne rami arboru[m] naceant, extenduntur ad earum radices, ex identitate rationis.
2 Ne radices arboris officiant, potest agi uili actione, descendente ex edicto de arboribus cedendis.
3 Quando quis possit destruere illud, quod requiescit, uel protendit in suo.

Vm proponas. Interdicta, ne rami arboru[m] naceant, p[er] identitate[m] ronis, extenduntur, ne earu[m] radices officiant. h. d. ista notabilis lex. Opp. gl. & v[er]o, q[uo]d ista arbor debeat euelli adone. l. si. ff. h. reg. Sol. intellige, q[uo]d hac erat plantata s[ecundu]m l. & non s[ecundu]m illa. l. Tunc opp. q[uo]d legitime factu[m] est, poena no[n] meretur, ut l. Grachus. j. de adul. Sol. Fateor, q[uo]d ipsa plantatio q[ui] fuit facta legitime, no[n] punit, sed si radices excreuant, & nocent fundamentis, illud est, q[uo]d iudicis officiu[m] ad equitatem redigitur. p[er] hanc l. q[uo]d q[ui]s, qua[m] actione[m] hoc facit. Hic sunt plures op[er]um, q[ui] illa est uera, q[uo]d potest agi uili actione, descendente ex edicto de arboribus cedendis, extendit ad radice[m] p[ro]p[ri]etatis ronis, per hanc l. Extra glo. b[on] opp. & v[er]o, q[uo]d no[n] sit necesse, q[uo]d agatur i[n]terdictu[m], imo q[uo]s sua autoritate pot[est] destruere illud, q[uo]d regescit i[n] suo, ut l. si uite. s. l. ad rami. q[uo]d ui aut cla. & l. quod ad modu[m]. s. l. p[ro]cedu[m]. ad l. Agl. B[on] q[ui]q[ue] q[ui]s aliq[ui]d immittit i[n] suo, & se possessore[m] p[ro]p[ri]us mihi debitu[m], t[ame]n habeo necesse recurrere ad interdictu[m] q[uo]d ui aut cla. aut de ope. no. nu. q[uo]d q[ui]s adhibet i[n] suo, & p[ro]dit i[n] meo ad me possessore[m] si q[uo]d i[n] meo n[on] regescit, recurrere ad interdictu[m] est ad l. interdicta. l. ra loq[ui]t. i. de arb. ced. & d. s. si p[ro]cedu[m]. Si uero i[n] meo regescit, si q[uo]d hoc edente naturali, vt i[n] radice, recurrere ad illud uili interdictu[m], l. ra loquit hic. Si uero euenit op[er]e manu facto, t[ame]n no[n] het q[ui]s necesse recurrere ad iudice[m], sed p[er] sua autoritate destruere, ut d. s. si p[ro]cedu[m]. & l. si uite. s. l. i[n] uiam. & no[n] i[n] d. l. de pupillo. s. meminisse. de ope. no. nu.

ADDITIONES.

- a Ale. q[uo]d rami arboru[m]. In hac materia, uide q[uo]d dixi i[n] l. si. de arb. ced. post. Bar.
b Ale. q[uo]d Extra gl. Vide Bar. i[n] l. si nunciatio. ff. de ope. no. nu.
c Ale. q[uo]d Euenit. Adde Bar. i[n] d. l. si nunciatio. & i[n] l. i[n] prin. de quod ibi dixi. ff. de arb. ced. & Cy. & Bal. hic.

Præf. Iudex q[ui] cu[m] no[n] est de suo foro, cognitione[m] non habet. h. d. De hoc, dicit, ut dixi, si a non compe. iud. l. j.

LEX III.

- 1 Si petitorium cum possessorio indetatur, prius possessionis causa terminatur, ut petitorij questio ordinetur.
2 R[ati]o contrarietatis facit, ut iudicia petitorij & possessoriij simul no[n] admittantur.
3 Ratio ordinis facit, ut possessorijs preferatur.
4 Quot sunt actiones, qua[m] competunt pro retinenda possessione.

Quot sunt actiones, qua[m] competunt pro retinenda possessione. Regula interdictorum.

Incerti. Si petitoriu[m] & possessoriu[m] simul intententur de causa possessionis prius terminari, ut petitorij questio ordinetur. h. d. Primo ponit dictu[m]. Secundo eius declonem. Tertio, ratione[m]. Quarto, responder ad tacita[m] obiectione[m]. Secunda ibi, co[m]petentib[us]. Tertia ibi, ut ex hoc. Quarta ibi, interdicta autem. Op. de l. cum fundu[m]. s. ff. de ui, & ui arma. ubi simul, & semel agitur questio possessionis & proprietatis. Huiusmodi re, sunt tres opi. in hac materia. Vna est Ioan. Azo. & Hug. Alia est Mar. & gl. Tertia est Pe. de Bel. pert. Primi dicunt fatendo, q[uo]d nullo possessoriu[m] concurrat cum petitorio. Non ob. lex contraria, quia ibi fuit renunciatum petitorio. Sed hoc est contra rex. illu[m], qui dicit pendente. Alij dicunt, sustinentes eade[m] opi. q[uo]d pendente petitorio, potest intentari possessoriu[m], sed non econtra. Ista no[n] habet ratione[m]. Prima istaru[m] opi. uidetur contra l. naturaliter. s. nihil comunit. ff. de acq. pos. l. si rudent ad illa[m] legem. multis mo. de q[ui]bus ponuntur hic duo. Primo, q[uo]d ibi inceperat agere petitorio, ignorans se possidere. Ista est diuinaio, uel dicunt, q[uo]d ibi fuerat uictus super possessorio, & ista est diuinaio. V h. Mar. que[m] sequitur gl. & ista est ueritas, dicit, q[uo]d possessoriu[m] retinenda[m] non currit cu[m] petitorio, ita loquitur hic. Ratio, q[uo]d a esset sibi co[n]trarius, q[ui] n. uendicat re, dicit aduersariu[m] possidere, q[uo]d uero agit interdicto retinenda[m] asserit se possidere, & sic esset sibi contrarius. Idcirco, non pot[est] simul intentare utraq[ue], ut hic, & l. ordinarij. s. de rei uen. i[n] l. si de ui. ff. de iud. Et si p[ro]cureret, q[uo]d ista duo iudicia proponerent diuersis respectibus ita, q[uo]d no[n] esset p[ro]p[ri]etas, ualde bene p[ro]curreret. V. g. ago q[uo]d te rei uendicatione, & dico te tenere, uel possidere naturaliter t[ame]n demu[m] ago interdicto uti possi. q[uo]d cu[m] possideat ciuilit[er], certe bene possum, quia no[n] e[st] p[ro]p[ri]etas, ut d. s. nihil coe. l. si tenet gl. i. cla[m] possidere. s. q[uo]d ad nu[m] dinas. c. ti. & hoc v[er]o approbatu[m] hodie extra. de ca[m] poss. & p[ro]p[ri]e. ca. pastoralis. Sed q[uo]d hoc op[er]e s[ecundu]m istos, petitoriu[m] & possessoriu[m], no[n] p[ro]currunt ratione p[ro]p[ri]etatis sed tex. hic dicit, q[uo]d hoc est ratione ordinis. hoc et dicit i[n] d. l. ordinarij. Sol. Ratio p[ro]p[ri]etatis facit, ut ista duo iudicia simul non admittantur, ut dictu[m] est. Ratio ordinis facit, ut possessoriu[m] preferatur. Ita loquitur hic, & ista est uera. Tertia fuit opi. Pe. q[uo]d omne possessoriu[m] p[ro]currat cu[m] petitorio, nec aliqua lex dicit p[ro]p[ri]u[m], & si quam reperies, non erit lex, ut refert Cy. q[uo]d ciu. ac. cri. mi. p[ro]p[ri]u[m]. Na[m] non dicit, q[uo]d hoc fit ex necessitate, sed ex uoluntate. Si em uellet i[n] se assumere onus p[ro]badi, posset agere petitorio, & possessorio. Sed hic ideo agitur possessorio, q[uo]d no[n] uult i[n] se suscipere onus probandi i[n] petitorio. Si n. uellet nulla lege reperitur p[ro]p[ri]um Sed certe ego reperio, q[uo]d no[n] possint p[ro]currere i[n] casib[us] obstantib[us] omnib[us] regulis impediendib[us] cumulatione. Primo, ego reperio, q[uo]d petitoriu[m] & possessoriu[m] electione tolluntur, ut l. si. de codi. l. re p[ro]p[ri]o. q[uo]d petitoriu[m] & possessoriu[m] q[ui]que sunt p[ro]p[ri]a, ut dixi s. fm gl. & actiones p[ro]p[ri]e non possunt simul p[ro]poni. l. re p[ro]p[ri]o, q[uo]d absolutoria nata i[n] uno, q[ui]que parit exceptione[m] rei iud. i[n] alio, ut l. ij. s. q[uo]d a. ff. eo. & per Dy. i[n] regula, qui ad agendu[m] de re. iu. lib. vj. unde concurrus no[n] admittit, & ideo tene opi. gl. Op. de l. j. s. interdictu[m] aut. ff. uti possi. R[ati]o, possidenti no[n] datur aliqua actio: ueru[m] est nisi illud interdictu[m]. q[uo]d q[uo]d Quot sunt actiones, q[ui] p[ro]petunt p[ro] retinenda[m] possessione. Dic, ut gl. q[uo]d Quot, i[n] q[ui]b[us] calib[us] habet locu[m] hac lex. istud examinat i[n] duab[us] gl. primis, positis i[n] hac l. q[uo]d ego examabo plene i[n] d. l. natural[is]. s. nihil coe. p[er] tres combinationes, quas ibi facio, & dic ut ibi. q[uo]d Querit gl. quid si ago petitorio t[ame]n, an possim cogi, q[uo]d agatur possessorio. Dic, ut i[n] gl. q[uo]d Querit gl. utru[m] absolutoria lata i[n] petitorio, pariat exceptione[m] rei iudicatae i[n] possessorio, gl. hic dicit multu[m] bene. Quot, an hoc sit semper ueru[m]. Cy. examinat i[n] d. c. qui ad agendu[m] licet i[n] multis deficiat. Sed dic, ut plene dixi i[n] d. s. nihil coe. q[uo]d Ultimo, ponit gl. regulas interdictorum. uide eas.

LEX IIII.

Si quis. Ab initio det actor suas actiones p[ro]ponere. h. d. hec lex allegat, q[uo]d q[ui]s det i[n] libello actione[m] exprimere. De hoc dicitur i[n] l. edita acti. s. de eden. & per gl. ff. de eden. l. j. circa prin.

Quorum honorum. Rub.

Dictu[m] est s. de interdic. i[n] genere, seq[ui]t uide i[n] specie. i[tem] primo ponit de interdic. quo. bon. q[uo]d e[st] uniuersale, & ad ipse[m] de[m] possessionis, q[uo]d Quot, quare dicat quoru[m] honoru[m] gl. ad hoc respodet, & bene. q[uo]d Querit gl. i[n] quo differt hoc interdictu[m] a petitione hereditatis, & i[n] quo p[ro]ueniunt. Dicat statim i[n] l. j. q[uo]d gl. plene hic non tradit.

LEX PRIMA.

- 1 Interdictum quorum honorum, datur pro adipiscenda possessione.
2 Probatio filiationis probatur presumptiue scdm formam l. filium, de qua ibi.
3 Si filius est i[n] quasi possessione filiationis, no[n] habet necesse probare se filiu[m].
4 Honorum pos. potest dari, nemine petente, parte non citata, & causa sum. i[n] marie cognita.
5 In bono, posses. contrah. non sunt plena probationes.
6 Neque i[n] interdicto quoru[m] bono, sed i[n] petitione h[er]editatis sic, & nu. 10.
7 Interdictum quorum honorum, i[n] quo differat a petitione hereditatis, & nu. 2. usque ad finem huius legis.

ret in rei uedicatione, q̄a pbando se dñm, obtineret? Rñdeo, in hoc possessorio proceditur magis summarie, nec requiruntur probationes ita ligdæ, sicut in rei uendi. ut dixi. s. ti. ij. l. j. j. e. l. prox. & l. momentaneæ. Itē vñ, q̄ hæc p̄stitutio sit inutilis, p̄ l. ult. j. e. Rñdeo, illa loquitur, qñ quis occupauit possessionē uacantem, hic, qñ non dolose, & iste est uerus, & sanus intellectus istius constitutionis.

L E X V I

- 1 *Authority, temere impetrata, possessionē inuadens priuatur suo iure. n. 2.*
- 2 *Si iudex non iuste iudicauit, & iuris ordine non seruato, qui illam possessionem ingreditur, punitur hac constitutione.*
- 3 *Quod iudex legitime facit, uidetur facere pars.*
- 4 *Citatio, quantum ad primum decretum, potest incipere a procuratore.*
- 5 *Executio qñ sit in eadē re, de qua est iudicatu, nō requiritur citatio partis.*
- 6 *Si quis ingrediatur possessionem sua autoritate, ex iusta permissione iudicis, non incidit in constitutionem huius legis.*
- 7 *Si per executionem iniustam ei traderetur, quomodo succurratur expulso.*
- 8 *Forma libelli cōtra eū, q̄ autoritate superioris temere impetrata, pos. intrauit.*
- 9 *Delictum tutoris uel curatoris ab initio delinquentis, nocet pupillo.*
- 10 *Qua sit forma libelli, quando tutor, uel curator delinquit, prout in hac lege.*
- 11 *In possessorijs recuperandis, non habet locum exceptio dominij.*
- 12 *Conditio ex hac lege, quando sit personalis, & quando in rem scripta.*

Meminerint. † Si autoritate rescripti iniusti, uel iniustæ sniæ, q̄s possessionē ingredit, suo iure priuat, & delictū administratoris non nocet minori, sed ipse punit: & spoliatus iniuste autoritate iudicis, an oīa est restituendus. h. d. di uidit in duas ptes. Pr̄io, qñ q̄s suo iure inuasit. Sc̄do, qñ administra uit noīe aliterius. Sc̄da ibi, sniāt. Ex. j. pte no. tqd q̄ autoritate superioris temere impetrata, possessionē inuadit, dēt oī suo iure priuari.

Alia notabilia colligunt in p̄secutione materiæ, licet gl. nō bñ rei gerit. Sed do. Rof. cōmētāuit, & glossauit oēs p̄stōnes q̄ uolentos, ut hētis p̄ eū, & bñ. Op. ad istud p̄cipiū, d̄t ueniēdos dños locorū eē, & c. Si erat dñs, ad aliqd poterat ip̄e ueniri? Vñ q̄ ad nihil, q̄ a ip̄e posset a quolibet alio uēdicare, ut l. i. rē. de rei uē. ergo multo magis dētinerē. Huius timore dicit Roff. q̄ hic fuit habitum collodium inter seipsum, non cū aduersario. Puto q̄ ipse bene sentiat. Nā hic text. dicit sniāt habito plerūq; colludio & c. Not. q̄ dicit plerūq; q. d. qñq; sit colludiū nō interueniente parte. Ex hoc ego dico q̄ ad esse

1 *Meminerint.* † Si autoritate rescripti iniusti, uel iniustæ sniæ, q̄s possessionē ingredit, suo iure priuat, & delictū administratoris non nocet minori, sed ipse punit: & spoliatus iniuste autoritate iudicis, an oīa est restituendus. h. d. di uidit in duas ptes. Pr̄io, qñ q̄s suo iure inuasit. Sc̄do, qñ administra uit noīe aliterius. Sc̄da ibi, sniāt. Ex. j. pte no. tqd q̄ autoritate superioris temere impetrata, possessionē inuadit, dēt oī suo iure priuari. Alia notabilia colligunt in p̄secutione materiæ, licet gl. nō bñ rei gerit. Sed do. Rof. cōmētāuit, & glossauit oēs p̄stōnes q̄ uolentos, ut hētis p̄ eū, & bñ. Op. ad istud p̄cipiū, d̄t ueniēdos dños locorū eē, & c. Si erat dñs, ad aliqd poterat ip̄e ueniri? Vñ q̄ ad nihil, q̄ a ip̄e posset a quolibet alio uēdicare, ut l. i. rē. de rei uē. ergo multo magis dētinerē. Huius timore dicit Roff. q̄ hic fuit habitum collodium inter seipsum, non cū aduersario. Puto q̄ ipse bene sentiat. Nā hic text. dicit sniāt habito plerūq; colludio & c. Not. q̄ dicit plerūq; q. d. qñq; sit colludiū nō interueniente parte. Ex hoc ego dico q̄ ad esse

ADDITIONES.

- a Barb. q̄ Meminerint. Bart. in cōf. inci. missus in possessionē, & Pet. in cōf. 118. q̄ possessor non pot sua possessione priuari p̄ iudicē, ēr citatus per gnale proclama p̄ l. fi. s. cōm. uel epist. & ingrediens autoritate iudicis incidit in p̄c̄nā huius p̄stōnis, debuit. n. possessor inquire, & citari, arg. l. primz. de uentr. inspici. Inn. pro ista l. in c. cū nomini. de concess. przb. & pro materia Bar. in cōf. inci. in questione uertente coram capitaneo.
- ale. q̄ Meminerint. Ad intellm huius l. Imo. in l. a diuo. §. in uendi. de re iudica. §. l. ita, ut p̄ Hypol. p̄f. 38. col. pe. li. 2. & qñ hēt locū hæc l. uide Soc. Iun. 18. li. 2. Anc. p̄f. 133. & q̄ hæc l. locū hēt in spolio factō p̄ iudicē q̄ n̄ rite p̄cessit no. doc. p̄f. Bal. ibi in l. i. pacto quo p̄c̄nā. s. de p̄c. Berr. cōf. 85. li. 3. Soc. Iun. d. p̄f. 18. & licitū esse autoritate pp̄ria possessionem rei ab late recuperare Hypol. d. cōf. 38. num. 11. & quod regulariter non liceat spoliato spoliare spoliātē propria autoritate no. Castr. in l. fi. de ui. col. ul. in fi. ff. de iud. PVTÉVS.
- b Ale. q̄ Vera in se. Sed princeps rescribat talē esse mittendū in possessionem, tñ non debet propria autoritate ingredi, fortius hic Bal. in prin. & adde l. i. si per uim, Bar. in l. a diuo Pio. §. in uend. ff. de re iud.
- c Ale. q̄ Sua autoritate. Si iudex dicit in sniā q̄ liceat actori ingredi possessionē propria autoritate, an absq; alia citatione, possit facere actor, hic p̄ Bar. post gl. infra. l. prox. in parte. & Bar. post gl. in d. l. in fi. in uer. sed pone, & c.
- d Ale. q̄ Procuratore. Et q̄ citatio possit incipere a procuratore, tex. & Bal. in l. cū cle. s. de epis. & cle. & q̄ no. Bar. e. ti. in auth. itē nulla cōiras. Pau. de Elea. in cle. cām in elec. dicit primo citandū dñm, si reperitur in prouincia, aliās citeat p̄curator, si dimisit, quē dimittere tenet maxime post citationem. de his qui mat̄ri. accu. p̄f. c. i. de proc. c. i. Pet. de Anc. ibi sequitur opi. Bar. sing.
- e Ale. q̄ Qd̄ sufficiat. Bal. Ang. & Sal. in l. eū qui. s. de p̄c. & Bar. in l. solēt. ad fi. de ali. le. in l. quis. ff. de dā. inf. & Bald. in l. itē ait. in prin. ff. ex q. cau. ma. & Pet. de Anc. in d. l. cām. de ele. & Anto. in c. cām. de dolo & cōt. Pau. de Elea. in d. clem. cām. & idē sequit̄ ibi Car. & Ful. in d. l. eū qui, & hoc in d. c. cām. de do. & contu. & Bal. in l. i. uer. sed qñō. s. de sent. & per me in d. l. eum qui, & Ange. in auth. de hære. & fal. s. hic nobis, & Im. in l. fi. finita. §. Iul. ff. de dam. infec.
- f Barb. q̄ Quæro d̄f. Adde Bar. in l. solent. ff. de ali. & eib. le. & text. & Bald. in l. s. de iur. & fac. ign. & Nic. de Neap. in l. defendente. ff. de auth. tut. & q̄ notari ad Bal. in l. fi. cām. s. de exec. rei iu. & ad Bar. in l. a diuo Pio. §. in uenditore. de re iud.
- g Ale. q̄ Hoc p̄missio. Adde Bart. in l. i. si per uim & doc. in l. iuste de acqui. p̄f. sed q̄ hanc l. in hoc facit ad petitionē. de accu. sed Sal. hic saluando gl. aliter loquitur, & uide Mod. insti. de ac. in §. quadrupli.
- h Ale. q̄ Sc̄dam partē. Bar. in l. i. si p̄c. circa fi. ff. si q̄s ius dicen. Adde Spe. in ti. de p̄tu. §. fi. in fi. q̄ licet minor nō p̄pareat purgādo p̄tumaciā sui administratoris, tñ n̄ poterit ex illa cōtumacia multa ei indici uel p̄ debito capi. Ad q̄ facit l. neq; impuberes, & doc. max. Ang. ff. de in ius uo. Itē exp̄sē q̄ imponunt rōne p̄tumaciæ uerā cessabūt tūc i p̄sona minoris, nisi esset doli capax q̄ possit multari, sed ueniret restituendus, ut no. in Spec. & no. in d. l. neq; licet ex p̄tumacia ipsius tutoris, & amicorū & cognatorū, l. hoc aut. §. & quid no. in l. apud Iu. ex q. b. cau. in pos. ea. & in l. si minor. ff. de bo. aut. iu. p̄f. posset ueniri ad missio nē in possessionem ex primo decreto, in bonis minoris uide Mod. insti. de ac. §. fi. & Ang. in l. nemo carcerem, Bal. cōf. 54. 2. uol. Abb. cōf. 29. & 48. 2. li.
- i Ale. q̄ Ego dico. Contra Bal. in l. i. si p̄c. u. ff. si quis ius dic. non obtem.

mus de odio irrationabili, ut qd ex facto alterius puniat, tunc fecit, ut ad l. iul. ma. l. quisquis. §. ad filias. Et ista sunt vera, qm pferu...

atum est coicato p filio oium. Intramus in alia qone, vrum vniuerfitas possit delinquere: & si delinquat: qualiter puniat. Doc. hic ali...

A D I T I D O N E S.

a Barb. ¶ Quæro quid de milite. Bar. putat non habere locum hanc. l. forte pot dici verum, nisi rusticus esset sagax, ut sunt rustici Bono. l. athletæ. §. de rusticis...

pbare incōtinenti. Cōtra hoc v̄f. ¶ Nā ista condō est recuperāda possessionis, & est introducta ad similitudinē interdicti vñ uī. sed ī illo interdicto nō pōt opponi exceptio dñij, ut s̄. e. l. momētanea & s̄. t. j. l. j. ergo nec hic. So. Fateor ē introducta ad similitudinē interdicti unde uī, s̄ eum, q̄ occupauit res alienas. Tamen hic primo de ber p̄tare, q̄ sit aliena, merito p̄t reus pbare esse suā, ut ex hoc p̄cludat non esse alienā, uel possumus dicere sustinendo istā glo. q̄ non habet similitudinem cum interdicto unde uī, p̄ oīa. Nā ista h̄r ad īn star adipiscendae possessionis, q̄ ipse sua culpa perdidit, non p̄ ingressum huius rei. ¶ Quārit gl. quid si ab eo, qui primo uacua seu uacantem possessionem ingressus est, postea de nouo uacare cepit & alius ingreditur, utrum p̄ istum nouum ingredientem debeat restitui possessio primo, an secundo. Gl. dicit, q̄ secundo p̄ l. cum a te. ¶ f. e. & l. j. S. qui at me. q̄ certe est uerum, † nisi simul & semel ueni- rent primus & secundus, † hunc possessorem tertium: & tunc ille 14 p̄fertur, qui doceret de dño, arg. l. bona fides. ff. de po. ¶ Quērit gl. quid si ille, qui occupauit uacantem possessionem, eā postea pdi- dit, an teneat p̄ditione ex hac l. Certe credo q̄ sic, siue ipse habeat 15 actionem † alium, siue non, arg. l. j. S. rectissime. ff. e. ¶ Quērit gl. utrum ad hoc, q̄ habeat locum p̄dictio ex hac l. requirat doli, gl. dicit, q̄ sic, ut patet ex hac l. dum dicit, omnes at̄ scire & c. Ex eo, q̄ exemplificat de furto, q̄ intelligo uerum de dolo uero, uel p̄sum- pto, ut s̄. dixi. Sed q̄tum ad p̄stitutionem. l. inuasor. s̄. e. doli non re- quiritur. Sed † p̄dicta opp. uno modo, & hic aduertē. Dixi, q̄ hac 16 lex p̄sumit dolum in ingrediente possessionem uacantē. nonne hoc est † l. p. de cui. vbi bona fides p̄sumit nisi p̄bet mala, ut l. si fundū ff. de rei uen. Dico, q̄ in quolibet possessore cū titulo, p̄sumit bona 17 fides, nisi p̄bet p̄riu, ut in p̄rio. Sed in possessore sine titulo, p̄sumit tur mala fides. ¶ Ita loquitur hic, † q̄ p̄sumptio malae fidei nō p̄t a opponi nisi a ueteri dño, uel a ueteri possessore, per hac l. Vñ alius nōn posset hoc dicere, tu possides mala fide ut p̄ hanc l. colligitur. 17 ¶ Itē ista allegatio b malae fidei p̄sumpta p̄ hanc l. non p̄t allegari, nisi intra 30. an. ut hac l. in fi. Illud n. q̄ hac lex, p̄sumit ab initio in- gredientē possessionē uacantē esse malae fidei, tollit p̄ cursum. 30. c. ann. ° ex tunc n. p̄sumeret retro bonae fidei ipsū possessore fuisse; & cessat hac l. & oīs eius p̄sumptio. Ita intelligo. l. istā. ¶ Vlt. gl. istā 18 quirit, qd † si talis ingressus possessionē uendiderat alteri, q̄to tpe p̄ scribit. Gl. dicit 10. uel 20. ann. q̄ possidet tit. hodie uero aliter fm auth. malae fid. s̄. de p̄scr. 30. ann. in ista l. non sunt pro nuncialia.

ADDITIONES.
a Alex. ¶ Praescriptio malae fidei. Imo in l. celsus de usuc. in s. fi. de p̄scr. Sal. hic simpliciter in hoc dicto, & in seq. dicit idem quod Bar.
b Alex. ¶ Allegatio. Vide L. uel in l. celsus. ff. de usuc. pro isto dicto Bar. hic est dictum l. in e. 2. de in iur. rest. ubi dicit, q̄ si quis dicat ius eligendi spectare ad se succubir, q̄ eū ius cōe, & sic p̄sumit in mala fide, nisi p̄ diuturnitatē epis pbaret illud ius cōpetere, q̄ tunc diuturnitas t̄pis purgat illā malā fidē, de quo dicto, uide Ant. in 6. p̄ulcat. onib. & ibi Abb. de iurepa. & c. si diligēti, de p̄scr. eundem Ant. in l. p. de don. ubi in simili querit, an contrahentes cum eo, q̄ pōt restitui, habeat tit. p̄scribendi. uide ibi per Imo. & alios Mod. & Et adde, q̄ ma- lae fides praesumpta tollitur spatio 30. annorum Alex. consi. 6. lib. 1. Dec. cōsi. 272. col. pen. Bālb. in l. celsus. 3. parte. col. 4. uer. 4. conclusio. ff. de usuc. ¶ P. V. T.
c Ale. xxx. an. orū. No. q̄ p̄ cursum 30. ann. q̄ p̄sumit retro bonae fidei, uide Bar. in l. super longi. de p̄scr. log. t̄ep. Imo in c. h. de p̄scr. impugnat Bar. hic & Imo. in l. celsus de usuc. Idem dicit, quod Sal. Dices, secus, si constat de mala fide, & ita dicit uelle Bar. hic bal. v̄ tenere †. Adde Raph. l. sequi s. o. unū. in fi. ff. de usuc.
Si per uim uel alio modo. Rub.
¶ Rub. ista fm gl. incipit tractare q̄dā, circa interdictū retinendē pos- sessionis, & hoc innuit glo. rub. dū dicit, turbata lit. possessio. q̄ p̄t- net ad interdictū retinendē pos. sed l. j. v̄ respicere interdictū recupe- radē possessionis prima facie, nisi alit exponas, ut ibi uidebitis. Potes ergo dicere sic, q̄ totus titulus loquat de uiolētia turbatiua, & ita ex- ponas. l. j. & j. Potes ēt exponere, q̄ prima lex loquat de uiolētia ex- pulsua, sc̄dā, de uiolētia turbatiua, & tūc exponas, rub. si p̄ vim uel alio mō. l. ablata sit possessio, v̄ alio mō abs̄cis turbata sit possessio & sic l. j. loq̄t de prima pte rubricae, lex. 2. loq̄t de sc̄dā pte rubricae.

LEX PRIMA.
2 Absens spoliatus, ante omnia debet restituere.
4 In cā momentanea possessionis admittitur q̄ sine mādato ēt seruus.
1 Creditor absens, qui cadit a possessione habet beneficium huius l.
5 Seruus in casibus istius legis iurat de calumnia.
6 De defendendo non debet cauere.
7 Sed de rato sic.
8 Quid de pupillo.
9 Si illi, qui in casibus istius legis agunt sine mandato amiserunt, non prae- dicant domino, fideiussores tamen dare teneantur.
10 Quod tales personae non possint intentare conditionem. l. si quis in tantum.
11 Agenti interdicto retinenda possessionis, non obicitur exceptio domini. Libellus in casibus istius legis, debet formari nomine absentium.
Vides. † Absens spoliatus an oīa est restituendus & ad hanc eā oīs admittitur, ēt si non habet mādatū, & si fuerit seruus, & absens, reuersus au- dicitur, cursu t̄pis non obstante; & cā proprietatis ordi-

nariz agitabit. h. d. ibi, absentium. s. agentiu p absentib. Et ita expo- nebat. Fran. Acc. in tex. ibi reformato statu. id est, possessione resti- tuta in pristinū statu. In tex. ibi, litigiū de proprietate. ¶ † No. q̄ in cā momentanea possessionis admittit quis sine mandato. Not. q̄ admittitur seruus. No. ex isto fi. q̄ † agenti interdicto recuperandē a possessionis nō ob. † exceptio dñij. Ita uides hic in fi. sed dēt post- ea reseruari, & sic spoliatus an oīa est restituendus. Op. del. si pupil- li. §. uideamus. de neg. gest. Sol. Sp̄ale in cā momentanea possessionis. Op. & v̄ q̄ seruus in iudicio esse nō possit. ut l. seruus. s̄. de iud. So. Sp̄ale est hic Gl. querit hic, de his, qui sunt expulsī de possessio- ne. q̄ro quid de alijs, qui non sunt expulsī, utrum p̄ absentē admit- tatur. Gl. dicit q̄ sic, & bñ, q̄a hic in prin. l. b. loquit gñaliter, arg. l. rla. §. & licet. ff. de iur. & fac. ign. ¶ † Quēro, vtrū creditor qui cadit a possessione, habeat bñficium huius l. Rūdeo, q̄ sic, habet ēt bñfi- cium. l. ult. de p̄ro. pig. ¶ † Quēro, an istis casibus seruus, iuret de ca- lumnia; Rñ. sic, quia cū admittit ad agendum, ergo, & c. Sed quēro, an † debeat cauere de defendendo. Gl. dicit, q̄ nō per hanc l. in fi. ibi seruat, & c. Quēro † an debeat cauere de rato. Gl. n̄ra dicit, q̄ sic, ut in iuncta p̄sona dicimus, ut l. sed & h̄c. de procu. & hoc oēs tenent. ¶ † Quid de pupillo. Gl. dicit q̄ idē, & bñ per l. momētanea 9 s̄. qui leg. p̄o. Quēro † si isti amiserunt, vtrum p̄iudicent dño. Gl. & bñ dicit, q̄ nō ī hoc casu, tū fideiussores tenent. ¶ Quēro, † vtrū c ista p̄sona ° possint intentare p̄ditionem ex l. si quis in tantū, s̄. tit. j. Rñ. non, q̄a illa habet cām p̄prietatis. Praedicta oīa procedūt, p- ut hic intelligit de iudicio recuperandae possessionis. pōt etiā intel- ligi de iudicio retinendae pos. ut v̄ uelle gl. super rub. & tunc tex. in prin. l. q̄ dicit, cuiuslibet rei possessione priuati sunt intelligas rei possessione, id est, commodo possidendi, quia p̄ turbationem, nō pōt colligere fructus. Vel aliter dicas, q̄ sunt priuati possessione. s̄. nāli tm, & remanet ciuilis, quē turbatur per detentionem naturali- ter, ut dicam statim. §. tit. j. Et sic exponas totam istā legem. ¶ † Et d fm hanc l. habes hic casum, † q̄ agenti interdicto retinendē pos- sessionis nō obicitur exceptio dñij, † id q̄ no. Dy. in c. q̄ ad agen- dum. de re. iur. l. 6. dixi in l. si de eo. in fi. de acq. pos. l. naturaliter. §. ni- hil eo. tit. ¶ Quēro vtrū ° ex ista l. introducatur noua l. p̄dictio. Rñ. q̄ non, sed p̄ hanc l. legitimanē p̄sona agentiu, ut possint absentiu noie experiri actionibus absentib; p̄petentib; & sic apparet, quod debet formari libellus nomine absentium, & hoc sentit hic glo. super uer. personas, & innuit totus tex. si bene aduertatur.

ADDITIONES.
a Ale. ¶ Non ob. Vide bar. in l. j. in fi. §. quod met. cau.
b Ale. ¶ In prin. Vide eum in l. diuo. §. si super. de re. iud.
c Ale. ¶ Istae personae. Adde gl. & doc. omnes in l. si §. qui le. perso.
d Ale. ¶ Hic casum. An agenti interdicto uti possidetis obstet exceptio dñij, ad de eum, & ibi doc. in l. si de eo. §. si. ff. de acq. pos. & in l. naturaliter. §. nihil eo. tit.
e Ale. ¶ Quēro vtrū. Vide bar. in l. j. 2o q. de ope. no. nun.
LEX III.
a **Nec imperiale.** Nec ex rescripto principis, nec ex lu- dicis snia, debet q̄s alterius possessio- nem parte nō citata turbare. h. d. ¶ Quēro, qd p̄inebat istud rescri- ptū principis, uel snia iudicis. Gl. rñdet trib. mod. & bñ. tene q̄ uis. Vel p̄inebat aliqd̄ p̄tens ad litis ordinationem, uel ad litis deci- sionem, uel ad litis executionem, nō curo, ut dixi uobis. s̄. t. j. l. me- minerint. ¶ Quēro, ī quo differ h̄c lex p̄ ab illa l. minerint. Bñ h̄c est ueritas, licet doc. nō ponant, p̄ illā prouidet spoliato indebi- te iudicis autoritate, ut possessio sibi restituat, p̄ hanc legem p̄ui- det, ei q̄ non est spoliatus possessione, sed turbatus in possessione sua autoritate rescripti, uel iudicis, indebite tñ, ut hoc ei nō obsit in iudicio retinendē possessionis, q̄ tene menti. Hic non sunt alia.

ADDITIONES.
a Ale. ¶ Nec imperiale. Sed ad hāc l. uide q̄ no. Imo. ī l. cū diui. de priui. post p̄rīb. in gl. p̄ortauerūt. ubi alle. h̄c l. & Bar. in l. fi. de edi. diui. Adri. pol. in uer. extra gl.
b Ale. ¶ Differ h̄c lex. Vide q̄ legitur, et nō in l. j. in prin. si mulier ueneris no.
Vti possidetis. Rub.
¶ Circa hāc rub. q̄ro ī quo differt interdictū uti possidetis, ab inter- dicto uti obi. Gl. j. huius l. hoc tāgit dicens, q̄ illud p̄petit p̄ reb. mo- bilib. hoc p̄ reb. immobilib; & annectit rōnē, q̄a mobilia p̄prie fi pos- sident. q̄ tene menti, p̄ statuta terrarum, q̄ loquit de inuasorib; tñ consueui tenere p̄rium. in l. j. in prin. de acq. pos. ubi Dyn. tangit.
LEX VNICA.
Vt i possidetis. Hec lex solebat scholarib. esse multum terribilis, & fm l. ec. gl. h̄c l. diuiditur in duas partes. Prima ponit de natura in- terdicti, uti possidetis. Secunda ponit de off. iud. in cā proprietatis. Secunda ibi, ac satisfactionis, & fm hāc bñ dicit. Si plu- res iuste possident, p̄ hoc interdictum, prohibentur inuicem uim inferre. & in cā proprietatis, qui non satisfat, possessione rei priua- tur. h. d. fm gl. Vel dic, fm l. ec. lac. de Are. q̄ primo loquitur de na- tura interdicti uti possidetis. Secunda loquitur de off. iud. in inter- dicto uti possidetis. Secunda ibi, ac satisfactionis. fm quam l. ec. bre- uiter

uiter hoc intendit. Si plures iuste possident, per hoc interdictum pro-

- 1 Officium iudicis quod erit, si ego rei uendicatione contra eum, qui me tur-
2 In reb. incorporalibus, habet locum interdictum uti possidetis utile, non directum.
3 In interdicto uti possidetis requiritur, q quis possideat tpe litis contestate.
4 Interdictum uti possidetis, quo mihi competat, contra eum qui possidet.
5 Et quomodo contra eum, qui clam possidet.
6 Et quomodo contra eum qui precario possidet.
7 In interdicto uti possidetis, qualiter debeat formari libellus.
8 Et qualiter formabitur sententia.
9 Si aliquis habet in fundo usum fructuum, et alius usum, an uterque possideat.
10 Feudatarius, qui facit alium feudatarium, non possidet.
11 Qualiter retineatur naturalis possessio.
12 Si ego possideo naturaliter, et civiliter, et tertius ingredi, quis possideat.

§. Ac satisfationis. Pone hic casum, fm gl. Ego ago... interdictum, ut non me turbet de cetero. Rndet Imperator, rector faciet de hoc p'stari satisfatione...

cario, fm exēpla Inn. ego nō possideo, igit ego agēdo nō possum... vincere in hoc interdicto, qā nō possideo iō. Azo iuit qredo exē-
... uti possidetis, licet sit interdictum retinēda possessionis, tñ hēt vim
... interdicti recuperāda possessionis. Nō. n. potes a turbatione defi-
... stere nisi mihi restituas nālē, quā abstulisti, qā p' retētionē illius nā
... lis turbas me in mea civili, ut. l. clā possidere. §. q ad nūndinas. ff. de
... acq. pos. & l. nāl. §. nihil cōc. eo. ti. gl. ponit hic tibi unū aliud exē-
... plū, & uide istud exēplū nō vī bonū, qā ex quo non suspicor me
... posse repelli. nō amittit possessionē, & sic non hēq'us q' q'ris, q' ad-
... uersarius possideat a me, ui. ¶ Alij dnt, q' duo possunt in solidum
... possidere, & fm hoc exēplū est clarū. Certe istud exēplū non est
... bonū qā duo in solidū non pnt inuicē possidere, eodē gñe possi-
... dedī, ut l. iij. §. ex p'rio. de acq. pos. iō non insisto. ¶ Venio ad aliam
... gl. quæ ponit exēplū de clā, qūo pōt q's clā possidere a me. Certe
... exēplū est clarū. Si iui ad nūndinas, & tu ingredieris possessionē meā
... clā me absente tu acq'ris nālē. ut l. clā possidere. §. qui ad nūndinas.
... de acq. pos. ¶ Alij dnt, q' turbat me clā, licet nō possideat, & istud
... exēplū in se pcedit: sed primū exēplū est verū. ¶ Sed q' hoc opp. Si
... clā ingredieris possessionē, uoco te ad iudicē, tu uenis, certe tu de-
... finis possidere, quia nō es in fundo nec in eius cōspectu, ergo, & c.
... Huius timore, dnt quidā, q' interdictū dēt reddi in fundo, Tu dic
... q' ille qui hēt nālē tñ uadēs ad iudiciū eā retinet, ut l. iij. §. vñ ui. de
... ui & ui ar. & no. in l. i. in gl. mag. de acq. pos. Quēto circa hoc, si tu
... ingressus es clā possessionē meā absente, & ego eam postea ingre-
... dior clā, an nālē acq'ris. ¶ dicit, q' non, & bñ, qā retinet nālīs aīo.
... tñ. Sed q'ro, an oēs q' in illius nālīs cōpetat interdictū vñ ui. Gl.
... dicit, q' non, & bñ, quia in initio non est nata, nec postea nascit.
... ¶ Venio ad gl. sup uer. p'cario. quō pōt esse, q' quis possideat p'ca-
... rio a me, & ppetat hoc interdictū. Gl. sup hoc ponit exēplū clare:
... quia concessit p'cario alicui, ut possideret nāliter tñ: si. n. concess-
... issem utranq; tñc non cōpeteret mihi hoc interdictū. Restat mō,
... quā sententia in hoc interdicto dēat formari: verū quia snia de-
... pender a libello, iō prius uidēdū est quā sit formandus libellus,
... quia uenit in examinatione scdæ partis. iō uenio ad secundā par-
... tē, ad quā fm lec. gl. op. qui possidet immobilia, non cogit satisfare
... g' ut l. sciendū. ff. qui satif. co. sed hic possidet immobilia, ergo, & c.
... Gl. dicit, q' hic loquitur de satisfatione iudicariū solui. lex p'ria lo-
... quitur de satisfatione de iudicio listi. Certe dñi ista lec. non est ue-
... ra in se. Nā si ille possidet immobilia, non satisfat, ubi possidet alia
... quā ea, p quib. uenit, ut l. de die. §. qdā. ff. q' satifd. cog. licet gl. ui-
... deat aliter tenere, in d. l. sciendū. i. p'ri. ¶ Præterea, hic erat dubiu, an

ADDITIONES.

- a Ale. ¶ In plurali. Imperator scribit summo Ponti, in singulari. ad q est gl. in l.
i. in prin. de superficie.
b Ale. ¶ Hēt locū. Et adde Bal. hic, & adde q hēt per gl. & Bar. in l. i. i. p'ri. ff. e.
c Ale. ¶ Req'rat. Adde Bar. i. l. i. §. ff. e. q si p'bet se ante possedisse, uide Bal. hic.
d Ale. ¶ Possideat. Et no. mirabile, quia licet non possum expulsores meū ex
teruallo expellere, tñ impune possum eum turbare. q no. & uide Bart. in d. l. i. §.
ff. e. & quod ibi dixi. & Bal. sequitur etiam hic.
e Ale. ¶ Dicit Azo. adde gl. & Bar. in l. i. ff. duo. in prin. ff. co.
f Ale. ¶ Vim interdicti. Adde Bar. in l. i. §. interdictū. ff. e. & Bal. Bar. in l. clā pos-
sidere. §. qui ad nūndinas. in ff. de acq. pos.
g Ale. ¶ Satisfare. Qui possidet immobilia: & qualiter intelligatur, q possidens
immobilia non teneatur satisfare, adde Bar. in l. sciendum. in prin. Bal. hic in ff.
dicit, non decido eo, casu, quia glo. in d. l. quidam, non uidetur hoc tenere sed
imo gl. in l. In l. in ff. co. tit. p'p'riū contrarium tenet.

LEX III.

Si ad instar. Breuiter dicit, secundum istam gl. Ad similitudinem huius interdicti, pot agi de uxore exhibenda. h. d. Gl. ut hic uidet, intelligit hanc. l. de illo interdicto, de uxore exhibenda, ut dicitur in l. j. §. fi. & l. seq. co. tit. sed hic, ut uidetis in tex. nulla fit mentio de uxore. unde forte non erat uxor, sed concubina. Qualiter ergo tunc ponemus casum in scholari habente concubinam, quae fuit, & c. & tunc haec. l. faciet mentionem de secunda parte rub. sed prima lec. est magis clara.

ADDITIO.

Alex. ¶ Potest agi. Et uide Bar. in l. j. ff. eo.

De precario, & Saluiano interdicto. Rub.

LEX PRIMA.

Quomodo differt Saluianum interdictum, ab hypothecaria.

Ite non. Breuiter dicit. Pro pignore uedito, emptorem, non competit interdictum Saluianum directum, sed ad hypothecariam actionem est recurrendum. h. d. Opp. ff. eo. l. j. ubi emptorem datur hoc interdictum. Sol. Fateor, de interdicto utili, ut ibi, non directo, ut hic. Sed instatur, cum omnia interdicta sint scripta in rem, ut l. j. §. pe. de interdi. v. q. istud interdictum debeat dari quemlibet possessorem. Glo. hic, v. f. xeri, q. sit in rem, & ad tria non rñdet. Vnde sustinendo gl. debemus dicere, q. hypothecaria est, quid accessorium ad actionem personalem, & sicut personalis actio non sequitur fundum, ita hoc interdictum, non sequitur fundum. Vel aliter, & melius dico, q. interdictum non est scriptum in rem, ideo directum non datur tertium possessorem. Quæro, an hoc interdictum cõpetat p alijs reb. quam reb. coloni, & sic, an det locatori fundi urbani, uel creditori. Certe de hoc est contentio. Certe credo, q. sic. Casus est hic in eo, q. dicit debitor tuus, & sic simpliciter, & in fi. dum dicit, quæ ad exemplum eius instituitur, & c. ¶ Quæro, quid differt hoc interdictum Saluianum ab actione hypothecaria. Glo. mirabiliter loquitur, & dicit, q. differt in natura. Item in modo probandi. Natura differt, quia istud interdictum est possessorium, sed hypothecaria, est petitorium iudicium. Et uide gl. in fi. licet hypothecaria nudam possessionem auocet. tñ dñ petitorium iudicium. Rõ, quia sicut rei uenditio auocat possessionem, rone dñij, ita hypothecaria auocat possessionem rone hypothecæ, de qua debet stare, & sic est petitorium iudicium. Vñ a lina lata super hypothecaria appellatur, sed hoc interdictum est possessorium, cum in eo non habeat dicere rem esse obligatam, sed possessam ab eo, qui obligauerat. Et ex hoc insurgit alia quæstio, quid habet is probare in hypothecaria? Gl. dicit, q. debet probare obligantem tempore obligationis esse dominum. Gl. dicit aliter in l. cum res. j. si ali. res pig. dat. fit. & ibi dicam, & l. rem alienam. ff. de pig. actio.

ADDITIO.

Alex. ¶ Competat. De materia hic tasta, uide in l. j. ff. eo. ubi Bar.

Alex. A sententia lata. Et uide Bar. in l. j. ff. eo.

LEX II.

Habitantis. Contra heredes eius, qui rogauit competere interdictum de precario. h. d.

De pignoribus. Rubrica.

¶ Rub. ista potest trinuari duob. mod. Vidistis. s. de Saluiano interdicto, ubi mentio fit de pignore, ideo merito subnectitur hic rub. de pig. Vel sic dictum est. s. de obligationibus principalibus. & et dñ j. in pluribus partib. sed quia principalibus obligationibus accedunt pignora, idcirco subnectitur rub. de pign. & c.

LEX PRIMA.

Pignus licet minus ualeat, quam sit pecunia debita, non tamen praiudicatur creditori.

Debitor. Licet debitor cedat pignori, non tamen liberatur. h. d. No. q. licet debitor, uelit cedere pignori, quod non ideo liberatur, ut hic. Ad idem s. de act. & obll. aduersus. ¶ Et ex hoc habetis aliud inferre, q. licet pignus minus ualere, quam esset pecunia debita, non tñ praiudicatur creditori, ut l. creditori. ff. si cer. pet. & ibi no. licet, Veneti seruent contrarium, ut dicit gl. Hic non sunt alia.

LEX II.

Quamuis. Habens specialem hypothecam, ac et gñalem, non recurrit ad gñalem in praiudicium secundi creditoris, si spalis sibi sufficiat ad debitum. h. d. Not. quod dixi in sumuario. Op. dñ hic, quod iste creditor primus, non pot prosequi quæcunque pignora uelit. Contra. ff. de distr. pig. l. creditoris arbitrio. Sol. Dñt quidam, quod illa l. loquitur de rigore, hæc de æquitate. Vel uerius, ibi erat unus creditor tñ hic plures. Sed q. istam sol. instatur de l. qui gñaliter, in prin. ff. qui po. in pig. hab. ubi indistincte primus præfertur secundo. Sol. lbi tam primus creditor, quam et secundus, habebat gñalem hypothecam tñ hic primus creditor habebat spalẽ hypothecam & generalem, & iõ si pot satisfieri ex

speciali, non recurritur ad generalem in praiudicium secundi creditoris. Sed q. pñdicta inita: ur, & vñ q. indistincte secundus, non solum sit potior, sed solus in tali hypotheca. Vnde op. de pñdicta. l. q. gñalr in fi. pro cuius sol. bñ sic dicas, q. qñq; est unus solus creditor hñs plura bona hypothecata, & tunc prosequi pot quæcunque uelit. Ita intelligitur palle. l. creditorib. ff. de dif. pig. Si uero sunt plures creditores, tunc aut primus habet tñ gñalem hypothecam, & secudus et gñalem tñ, & primus pñfertur. Ita intelligitur palle. l. q. gñaliter in prin. Aut primus habet specialem, ac et gñalem, & secudus alteram, tñ & tunc, aut habet eas pure, aut sub conditione. Si pure tñ licet de rigore iuris possit prosequi quæcunque hypothecã uelit tñ de æquitate non, & ita intelligitur. l. nostra. Si uero habet spalẽ hypothecam pure, & gñalem sub conditione, uidelicet si non possit sibi satisfieri ex spali, tunc sufficiente sibi spali hypotheca, secudus creditor non solum est potior, sed et est solus in illa hypotheca. Et ira debet intelligi palle. l. q. gñalr. in fi. fm lac. But. Mõ, pro declaratione legis nostræ, & gl. quæro quid si primus creditor, uel alia extranea persona possidet ista pignora, nunquid h. beat locum ista lex? Breuiter habetis dicere: quod sic. ¶ Nam eadem est rõ: per consequens debet esse eadem iuris dispositio, arg. l. illud. ad legem Aquilianam & l. milites agrum. de re mili. cum suis similibus.

LEX III.

- 1 Pactum per quod datur licentia creditori de ingrediendo possessionem rei sibi obligata, ualeat. ¶ nu. 2.
- 3 Creditor faciens secundum pactum, non dicitur inferre uim, ¶ nu. 4.
- 4 Quod potest fieri sine iudice, urbanus fit cum iudice, quamuis si fiat sine iudice, non punitur.
- 5 Si debitor, qui dedit licentiam creditori ingrediendi possessionem sua auctoritate, resistat creditori uolenti ingredi, an creditor dicat uim inferre.
- 6 Si debitor post talem licentiam alienauit, an creditor poterit ingredi, possidente emptore.

Creditor. Ista est optima lex, & habet optimã gl. quam uide, & signa. ¶ Creditor fm formã pacti, sua autoritate, & sine iudice, potest ingredi possessionẽ rei sibi obligata: urbanus tñ fit cum iudice. h. d. ¶ No. q. pactum per q. datur licentia creditori de ingrediendo possessionem rei sibi obligata, tenet & ualeat. Secundo habetis notare, q. creditor faciens fm pactũ non dñ inferre uim. Tertio habetis notare, q. licet, quid possit fieri sine iudice, urbanus tñ fit cum iudice, quamuis si fiat sine iudice non punitur, ut hic colligitur. & in l. iij. §. nõ perpetue. ff. de sepul. uiol. Modo op. dñ hic q. creditor ingrediens possessionem rei sibi obligata, non infert uim. Contra in l. possessionem. j. ad l. iul. de ui pub. uel priua. ubi tex. expresse dixit q. Sol. hic per pactum data fuit creditori licentia ingrediendi possessionem, & iõ non dñ uim committere, q. fit fm pactũ. in l. tria, nullũ pactũ fuit appositum. Sed q. ista sol. instatur de l. cum creditor. ff. de fur. ubi indistincte creditor ingrediens possessionem, nõ dñ committere uim Sol. dicas fm Dy. ¶ q. qñq; creditor ingredit possessionẽ rei sibi obligata, cã sui iuris seruandi: ut pura. q. pactũ pcesserat, & tunc non dñ inferre uim, ut hic. Qñq; ingredit possessionem cã iniuriandi aliũ, & tunc habet locũ. l. in possessionem. j. ad l. iul. de ui pu. uel priua. ¶ Qñq; dubitat, & in casu dubio præsumit creditorem magis ingredi, gra sui iuris seruandi, q. cã inferendi alij iniuriã. & iito casu loquit. l. cum creditor. ff. de fur. fm Dy. arg. l. merito. & ibi no. ff. pro soc. Mõ, p declaratione legis nostræ, q. rit gl. ¶ debitor dedit licentiam creditori, ingrediendi possessionẽ sua auctoritate, creditor uult ingredi, debitor resistit, nunquid creditor dñ uim inferre? Primo vñ, q. nõn dicat uim inferre, neq; debitor possit resistere, cum semel pactũ sibi placuerit, arg. l. in diem. ff. de aqua plu. arcen. & l. sicut. s. de act. & obl. cum sim. in tria opi. fuit Mart. & pro eo facit. l. non est. singulis. ff. de reg. iu. An idẽ l. æquissimũ. in prin. de usuf. Gl. approbat primã partẽ. Sed q. determinationẽ b gl. possit instari de l. colonus. & l. cũ fundũ. ff. de ui & ui arma. quare fm d. lac. dicas no. Nam qñq; debitor facit pactũ creditori, ut et eo inuito creditor ingredi possessionẽ possit, & istud pactũ non ualeat, ut l. puenire. ff. de pact. do. l. si unus. §. illud. ff. de pac. Qñq; debitor facit pactum creditori simplr, ut possit ingredi possessionẽ, auctoritate sua, & tñ p istud pactũ vñ agi, ut creditor et nõ citato nec requisito debitore ingrediat. quo casu, si creditor ingrediat possessionẽ, iusta cã adeptus e, q. fm formã pacti, & non dñ inferre uim. & si uellet creditore expellere, nõ possit. q. recte possidet, ut l. j. s. unde ui. & isto casu est uera opi. hic posita. Qñq; creditor, uult ingredi possessionẽ q. omni modã uoluntatẽ debitoris resistetis, & tunc nõ pot, imo dñ inferre

ADDITIONES.

- a Alex. ¶ Secundum Dy. An si creditor ingredit possessionem rei sibi obligata, psumatur in dubio hoc facere causa sui iuris conseruandi. Adde Bal. in d. l. in possessionem. & bal. in d. l. cum creditor, & cum gl. allegata in materia bald. j. eo. l. j.
- b Alex. ¶ Determinationem. Non ualeat pactum debitoris, dantis licentiam creditori ingrediendi eo inuito. Adde bar. in l. alia. §. eleganter. sol. mat.

re vim. Sicut et dicitur in colono. nam colono mutatio voluntate priuatur in possessione licet dominus possideat. ut in allega. l. colono. & si fundus ff. de vi & uisum. f. m. la. bu. ¶ Item qui gl. j. circa med. Ecce debitor in iustro dedit licentiam creditori ingrediendi possessionem auctoritate propria. postea eam alienauit. nunc quod creditor poterit ingredi possit de te emptor. Gl. h. h. hic determinat quod sic. p. l. Titi. de ser. expo. Contra determinationem gl. postest. itari. quod istud pactum. quod datur licentia creditori ingrediendi. non tribuit aliquid reale neque personale. sed quia licentia deditur in iustro. quod positum. et aliquid personale tribueret. tunc actio personalis. siue personale. non itedit singulari successore. ut l. j. si hirs. ff. ad Treb. & l. si fideicomisti. §. tractatu. de iud. Quid dicitur de iustro. Dicitur f. m. la. bu. & sunt optima uerba. quia quoniam debitor facit pactum creditori. solummodo datur sibi licentiam ingrediendi. & tunc. sicut resistendo creditori uolenti ingredi. dicitur mutatio uoluntate. ut dixi. in pcedenti questione. et ita. & alienatio. Quo casu. e dicitur idem in debitor. quod in colono. quia colono mutatio uoluntate priuatur in possessione. ut pale. l. colono. & l. cu fundu. & sic creditor rone possessionis non poterit iore di. nec et rone pacti quia non afficit singulari successore. ut pdixi. ¶ Quod debitor non solum facit pactum. sed etiam solum se possidet. note creditoris. p. quod ipse creditor ut possidere. ut l. quod in mulier. ff. de acqui. pol. Et in isto casu dices. ut in pcedenti membro. f. m. la. bu. ¶ Quod debitor impetrat possessionem precario ab ipso creditore. & creditor sibi dedit. & rone. aut nulla possessio est traslata in debitor precario rogare. quod fieri potest. ut l. eerte. §. 2. ff. de p. ca. Et in isto casu et dicitur. ut in p. ce. ¶ Quod in debitor precario rogare. solum naturalis possessio est traslata. quod presumitur in dubio. ut l. & h. ff. de p. ca. & ibi not. ff. de p. ca. Et in isto casu si debitor alienat precario. et rone traslata solum naturalis possessio debitor habet. & sic creditor rone euillis. poterit ingredi illa possessionem. nisi sit repulsus. uel suspicet se posse repelli. arg. l. cl. a possidere. §. q ad nudinas. ff. de acq. pos. ¶ Quod in debitor precario rogare. ois possessio traslata. quod fieri potest. ut l. reb. §. i. ff. de p. ca. & not. in pall. l. & h. §. cu q. e. n. & in isto casu creditor non poterit ingredi. pos. rei sibi obligate. & ab emptori possesse. Primo rone pos. n. quia nulla het. ut pdixi. Secundo rone pacti. quia pactum istud non afficit singulari successore. ut pale. l. si fideicomisti. §. tractatu. ff. de iud. & in l. eu. §. de act. & obli.

ADDITIONES.

- a Alex. ¶ Successore. Aut est corruptus. aut male dicit. Nam in isto casu. naturalis & euillis. est apud creditore. licet debitor interuenerit. & prius creditore nali. tunc pp naturalem remanentem penes eum. debes posse ingredi ut dicit Bar. hic. j. px. du alle. l. cla possidere. & ita tenet Bar. j. in §. qone princ. Cogitatur a forte e ue rius. q hic dicitur. quia si p rale alienationem priuatur euillis. & naturali. ut no. in l. peregrate. §. quibus. de acq. pos. ergo nimiru si amitte possessionem. non pt ppria auctoritate ingredi. nisi faceret incotineti. p ea q not. d. l. cu fundu. de ui. & ui. ar. b Alex. ¶ Debitor alienat. Adde. quod idem tenet Bar. in rep. huius l. in fin. §. prin. in uer. sed pone. quod debitor. que sequitur hic Sal. in §. rium tñ tenet Bar. in l. inter du. §. si ff. de acq. pos. & in l. cellus. in uer. sed pone. q debitor. ff. de usucap. quem ibi sequitur Imo. & communiter omnes. quod uerius est.
- 1 Creditor ingrediens. uel occupans rem debitoris. sua auctoritate. dicitur committere uim.
- 2 Dicitio debet. quandoque. exponitur. pro potest. et recipit limitationem de urbanitate. & num. 3.
- 4 Quod fit contra urbanitatem uel ciuilitatem. qua non sunt precepta. sed consilia. non puniuntur.
- 5 Tutor. uel pupillus cum eius auctoritate. si dat licentiam creditori ingrediendi eius auctoritate. quando ualeat.
- 6 Quid in aliis personis. & in casibus. in quibus translatio possessionis esset prohibita ratione persone. uel rei.
- 7 In rebus ecclesia. potest creditor vigore talis conuentionis ingredi si ualida conuentio precesit.
- 8 Vel nisi res essent sacrata.
- 9 Talis licentia ingrediendi propria auctoritate. potest concipi in ultima uoluntate.
- 10 Et tam in aliis contractibus. quam in pignore talis conuentio. & licentia ualeat.
- 11 Constituens se creditoris nomine possidere. ut eius conductor transfert in eum & naturalem & ciuilem possessionem.
- 12 Si uero constituat se eius precario nomine possidere. transfert in eum ciuilem possessionem tantum. retenta naturali. & tunc debet adici. quod licet ingredi. & c.
- 13 Pactum. quod liceat creditori. non solum ingredi possessionem. sed etiam in solutum accipere sua auctoritate. an ualeat.
- 14 Tale ius intrandi. & retinendi possessionem propria auctoritate. non competit. ante debitum liquidatum seu in notorium deductum.
- 15 Liquidatio debiti fit parte citata solenniter. libello dato. et lite contestata.
- 16 Remedium. quod creditor ex pacto possit ingredi possessionem. negotio non liquidato.
- 17 An tunc possit creditor ingredi ante moram. super obligatione principali.
- 18 Per talem conuentionem. licet debitor resistat solo uerbo. potest creditor ingredi. nisi debitor offerat debitum. & num. 19.
- 20 Per talem conuentionem ingrediendi propria auctoritate. potest creditor ingredi clam. seu debitor ignorante.
- 21 An tale ius possit exerceri. contra uniuersalem successorem.

- 22 An contra singularem successorem. & an sine iudice. dicatur debitum liquidum contra eum. sicut erat contra principalem. & num. 24.
- 23 Quando istud ius exequeri imploatur a iudice contra singularem successorem. an debeat fieri nouus processus.
- 25 An possit adhiberi remedium. quod indistincte contra successorem habentem causam a debitore possit exerceri talis conuentio.
- 26 Quando ex urbanitate aditur iudex in casu conuentionis. de qua in hac l. an debeat pars citari. libellus dari. & ordinari procedi.
- 27 Si in instrumento. fuit tantum data licentia de ingrediendo. tunc necessarius erit libellus ad acquisitionem possessionis.
- 28 Quando creditor imploatur officium manus militaris contra debitorem. qui armata manu resistit. debet precedere summaria cognitio.
- 29 Cum iudicis officiu imploatur. ut declaretur iustu preciu rei. expe ditur res summam. causa cognita. & quo eligantur astimatores. & num. 13.

Creditores. Hæc l. hêt materiã quotidianã. & malè expli catã. & iõ placuit mihi aliquãr eã attingere.

Et primo ponã lec. gl. cõem. & eã explicabo. Postea ponã le. meã. nouã. ¶ Tertio ponã als. ¶ Ultimo. poaã mãm p qõnes. Hęc lex diuidit i duas partes. ¶ Primo ponit. quod pt facere creditor. q pactõ e de ingrediendo. fm iuris rigore. ¶ Secõdo ponit. quod det facere de ur banitate. Secõda ibi. arñ. & bñ hoc intēdit. Creditor. si ex pacto pos sessionē ingredi sine iudice. nõ rñ um pmitit. sed urbanis facit si cū iudice. h. d. cū gl. Ad euidētiã pmitte. q t creditor ingrediēs. uel occupãt rē debitoris sua auctoritate. di cõmittere uim. & inci dit dicitu di. Marci. in l. extat. ff. qd met. cã. Hoc pmissio. pone ca sum p te. & collige notabilia. l. q ex pacto licet ingredi pos. & hic. & l. pe. de pign. actio. & l. q rō. §. illo. cod. ti. ¶ Secõdo no. q dicitio. det. exponitur p pot. ut l. obseruare. de offõ pro cõ. circa fi. & in cõ cor. ibi positis. Tertio no. qd dicitio. det. recipit limitationē de ur banitate. ¶ Op. & f. qd hæc l. sibi inuicē dicitat nã in prin. dicit qd licite pt sine iudice. & hoc probat cõcor. positē in gl. sed in fi. dicit q hoc det facei cū urbanitate. uel iudicis auctoritate. & sic inuit. q nõ licet facere sine iudice. Sol. gl. duobus modis. ¶ ¶ Primo. ut ex ponat dicitio. det. id est. pt. Secũdo. ut determinet dicitio. det. ex ur banitate. Sed hoc op. q solista nõ pcedat. nã hoc uerbũ. det. im portat necessitatē. ut l. ptor in princ. ff. de eden. & l. j. qd quisq. iur. ff. de uerb. sig. l. debitor. Ad huius declarationē. distingue. aut hoc uerbũ det. ponit affirmatiuè. aut negatiuè. ut nõ det. Primo casu. aut dispositio respicit fauorē eius. ad quē referi hoc uerbũ det. & tũc exponitur. i. pot. ut ff. de offi. pro cõn. l. obseruare. §. fi. de interro. act. l. qui interrogat. Aut nõ respicit fauorē ipsius. & tũc. si im portat necessitatē. resultat prauus intells. seu alterius legis dicitio. & tunc ponit det. pro pot. uel determinat cū hac dictione. ex urba nitate. ut l. si quis feruum. §. si inter. ff. de l. e. z. & de iud. l. & post edi ctum. circa prin. Aut non resultat prauus intellectus. seu dicitio. l. & tũc stat pprie & necessitatē importat. ut d. l. ptor. de eden. & in p cor. ibi al leg. tis. ¶ Secũdo casu. qñ ponitur negatiuè. & tũc impor tat necessitatē. ut l. non det. ff. de dolo. de reg. iu. l. non det. Fallit. ubi sit intelligēdo. resultat iuris trietas. quia tũc determinatur. nõ det. s. ex urbanitate. uel honestate. ut ff. de offi. pro cõ. l. soler. §. licet. ¶ Tertio. q hoc opponit. qd ista expositio non tollit §. rium. Nam dicitio potest. importat necessitatē sicut dicitio. det. & ponitur pt. p det. ut §. sine censu. uel reli. auth. sed & periculũ. Sol. Regula est. quod dicitio potest. non importat necessitatē. ut l. sepe. de offi. pfi. & de iu. l. non quicquid. Fallit in quibusdam casibus notatis in d. l. obseruare. §. fi. Cũ ergo assumitur hæc dicitio. debet. pro potest. intelligitur fm suã propriam naturam. & regularem. ut necessi tatē nõ importet. ut uoluit hic sentire gl. De significatione tamen huius uerbi potest. nõ dico. quia esset nimis longum. nec est de no stra materia. Dixi uobis. hoc anno in d. l. sepe. Op. quarto ad aliam exceptionem. put exponitur hic. det. ex urbanitate. ¶ ¶ Contra. nam q fit q urbanitatem. uel ciuilitatem. uenit puniendum ut ff. de leg. l. j. & 2. Sed hic non punitur. si fiat in ciuilitate. & sine iudice. ergo. & c. ¶ Sol. Sicut in sacra pagina quãdam sunt præcepta. in quibus q faciens peccat mortaliter. ut in nõ dilectione proximi. & si. ¶ Que dam sunt pñlia. ut illud. uende omnia quã habes. & da pauperibus. in illis q faciens. non tenetur. Ita in iure ciuili. si quis facit q ciuilitatē. & urbanitatē. q non sunt præcepta. sed consilia. non punitur. ut hic. quia illud de ingrediendo cū iudice. est consiliũ. non præceptum. Sic. ff. de sol. l. si stipulatõ sum. §. j. & de re. cor. l. si pupillorũ. §. si pu pillus

ADDITIONES.

- a Alex. ¶ Ingreditur. & nota q per licentiam de ingrediendo possessionem in bo nis ea uidetur hypothecata secundum Bal. hic in fine.
- b Alex. Verbu debet. No. hic. de uerbo debet. an importet necessitatē. no. j. l. fo let. hic alle. in gl. Adde gl. in uerbo. debeat. hic in cle. i. de sta. mona. & legitur. & no. in c. i. de spon. impub. z. §. i. confidimus. in gl. quid aut. in uerbo. solet. uide Bar. in l. i. §. quomodo & qñ iudex. nec semper uerbum. debet. importat neces si tatem. sed aliquando honestatem. ut probatur in c. intelleximus. de iudi.
- c Alex. ¶ Dicitio potest. An uerbum. potest. importet necessitatē. adde quod no. in l. j. ff. de iniust. testam.

BUAH

nē p dicta qritate, seu pro alia, quā apparebit ipsūm debitorē debe-
re ex cā pdicta, & fm hoc poterit an liquidationē ingredi. Sed an ta-
lis ingressus hēat effectū, apparebit ex snā iudicis postea sequenti.
arg. p hoc. j. de pac. pig. l. 2. Et p hoc facit, qā oīa pāctā, q̄ i pignōr
apponunt, valent, nisi reperiant phibita, ut j. de iur. do. impe. l. fin.
17 S. j. ¶ Itē q̄ro, qn̄ debitū ē ligatū, an possit qs ingredi nō pceden-
te mora sup obione principali. Vt q̄ nō, sed requirit q̄ mora pce-
dat, aī hypotheca, uel mora nō hēet effectū, ut l. debitorē. j. eo. &
ibi no. In q̄riū no. ff. e. l. q̄sistū. i. prin. Rn̄. Aut subest cā, qā fortē du-
bitas debitorē recessurū, & p̄t ingredi an morā, ut d. l. q̄sistū. A ut nō
subest cā, & nō p̄t, nisi pcedēte mora, ut d. l. debitorē. j. c. & ff. qui
mo. pig. uel hyp. fol. l. soluit. S. j. & no. i. d. l. q̄sistū. & iō, ut hoc impe-
dimētū tollat, dēt apponi in q̄ctū ex nūc. i. ipso die celebrati q̄ctus
dedit licentiā. ¶ Quarto principiū q̄ro, q̄ quas psonas q̄rit istud ius:
18 & primo uideamus, ut rū possit exerceri q̄ ipsūm debitorē resistē-
tē. Azo, qd̄ nō. Io. q̄ p multas leges hic alleg. q̄ bñ faciūt. Iac. But. te-
net opi. Azo. nā qs nō pōt ingredi possessionē, quā colonus possi-
det, ut l. colonus. & l. cū fundū. ff. de ui & ui arma. ¶ Sed hoc est in
colono, q̄ nullo modo possidet: ergo multo magis in debitorē, qui
possidet omnimodo. ¶ Præterea, aut dices, qd̄ pāctū dedit ius pso-
nale, & nō est uerū, qā nō nascit actio ex pācto. Aut dices, qd̄ rea-
le, & malē, qā nō q̄sistuit ius in re, sed ius intrādi in rē, pp̄ licentiā,
& uolūtatē debitoris, quia uolūtatē cessante, cessat licentiā: ar. l. in-
terdum. S. fi. de acq. pos. & sic nō ob. l. in cōm. S. sicut. ff. com. & l. si
cut. S. de act. & obl. q̄ illud est uerū, qn̄ aduersario est ius q̄sistū: sed
hic nullū erat ius q̄sistū, nec reale, nec psonale, ut dictū est. Non ob-
stāt leges allegatæ p glossam, qā in eis, erat ius q̄sistū in re, uel dubita-
batur de uolūtatē debitoris. Ista sunt uerba sua, q̄ mihi nō placēt: nā
tale pāctū incōtinēti appositū uerit̄ cohæretia q̄ctus, ut s. de pāct.
l. legē. & l. in bonæ fidei. Ponamus. n. te stipulatū eē, ut sit hodie cōi-
ter in oībus instrumentis emptionis. & p hoc ero obligatus ad pa-
tentiā, uel patiendū te, re uti, uel rē ingredi. ¶ Si igit̄ q̄uenio, tencor
ad interestē, uel ad pōnā, ut l. quoties. S. fi. & l. pe. de serui. l. corrup-
tionē. S. de ufusu. & qd̄ ibi nō. & sic patet, qd̄ est q̄cta obio psona-
lis. ¶ Præterea, licet tale pāctū, nō q̄sistuat ius in re, tñ est executiuū
iuris realis, & i pācto executiuo qs obligatus, nō pōt q̄uenire, sicut
nec in ipā obione, ut l. aliud ff. de sol. Præterea, nō potest dici, qd̄ i
legibus allegatis in gl. daret uolūtas debitoris, ut l. de accessio. in fi.
ff. de diuersis & tpalibus pscr. cū illud ius uēdēdi, sit quoddā ius exe-
cutiuū. & sic nō ob l. colonus, & l. cū fundū. qā, cū an̄ colonus inter-
uertit pos. dñs nō p̄t ex interuallo postea sua autho. auferre, licet. n.
hēat ius ad recuperadū possessionē, nō tñ hēet ius executiuū illi? iu-
ris, nec autoritate legis, nec p̄uentione præambula, & iō oportet,
quod agat, sed in casu nō creditor hēet ius p̄tēdi, & hēet ius execu-
tiuū iuris. Tene ergo, qd̄ talis licentiā non tollatur per reuocatio-
nē, p dictā l. aliū. ff. de sol. & per allegata in glo. ¶ Non tñ credo q̄
debitorē resistente de facto, possit creditor uolēter ingredi, & ar-
mata manu, hoc enim esset causā mortis, tumultus, & rixæ. Nā ma-
nu priuati, nō hoc potest induci, ut l. non est singulis. ff. de reg. iur.
& l. conuenire. ff. de pac. do. & l. si unus. S. pācta q̄ turpem. ff. de pac.
Istud enim operatur solū ista conuentio, ut debitor q̄dicente, so-
lo uerbo possit ingredi creditor, sua autoritate, & hoc est, quod
uult dicere hęc lex, quod licet aliās sola phibitio faciat uideri uim
fieri, ut l. j. S. quid sit. ff. quod ui aut clam, tamen per hanc conuen-
tione excusatur, ut uim facere non uideatur, ut hic dicit tex. ad hoc
probandum induco in testem d. Odof. in alia materia, ut ibi latius.
¶ Vos scitis, q̄ est qō, utrum iudex possit committere parti, ut in-
grediatur possessionē sua aut. & vī tenere, quod sic, ut s. unde ui l.
meminerint. qd̄ tenet Ia. de Are. p multas ll. & ibi no. & p Cy. Ali-
bi tenet gl. q̄riū. in l. iustē. de acq. poss. quod tenet Dy. p l. nō est sin-
gulis. de reg. iur. & idē tenet Ia. de Rauē. & Pe. per l. missi opinato
res. j. de exac. trib. li. x. & no. per Cy. in l. si. si per uim uel alio modo
do. Odo. dicit sic. Aut iudex uult q̄mittere parti, ut ingrediatur per
uim, ēt si reperiret resistantē, & nō pōt. ut d. l. non est singulis. & d.
l. missi opinatores. j. de exac. trib. lib. x. Aut qd̄ ingrediatur sine ui,
& pōt, ut no. in d. l. meminerint. cum sim. allegatis p lac. de Are. Ita
ergo in proposito, cū licentiā iudicis, & partis eq̄ parent, ut s. de pi-
c gno. act. l. pe. & est gl. no. Inst. de lib. S. multis. Et pdicta uera q̄ n̄ in
19 instro fuit pāctum de ingrediendo sua autoritate. Sed si fuerit ad-
ditum plus, l. q̄ debitor constituit se creditoris nomine possidere,
uel præcario tunc, quia apud creditorem est utraque po. uel saltem
ciuilis, ut dictum est, si debitor resisteret, faceret uim, & spoliaret
eum, & ideo possēt ipse incontinenti per uim ingredi. Erit ergo
magis defensio, quā occupatio. ut not. in si. in l. cum fundum. ff.
de ui & ui arma. Facit. ff. eo. ti. l. possessionem. Item, quē dixi de pro-
batione simplici solo uerbo, intelligo, nisi ex iusta causā ipse prohi-
bebat, ut puta, quia debitum offertur, uel alia iusta causā, ut j. debi-
uect. pi. impe. non pos. l. 2. s. unde ui. l. non ab re. ff. de ui & ui. ar. l.
colonus. Distingue ergo sic. Aut debitor resistit ex iusta causā, aut si
ne iusta causā, & tunc, aut resistit solo uerbo, & nil operatur talis q̄-
dictio. Aut resistit facto, & tunc aut constituit se creditoris nomi-

ne possidere, tunc potest creditor per uim ingredi. Aut solum de-
dit licentiā ingrediendi, & tunc debitorē resistente, non potest
20 ingredi, ut ex prædictis patet. Sed tan a uicio clandestinitatis, excu-
sat talis conuentio, ut sic posset ingredi debitorē ignorante, an re-
quiratur eius scientia? Videtur, q̄ scientia requiritur. ut ff. si ser. vē.
l. si a te. E contra uidetur, q̄ non, ut hac l. cum sim. Hoc tangit Spe.
in ti. de emp. & uen. S. j. super illo uer. quā accipiendi, & c. Mihi aut
vī, q̄ si excuset a uicio uolentia, quod maius est, q̄ apparet, quia af-
ficit rem, ut no. in l. uitia. S. de acqui. pos. multo magis excuset a ui-
cio clandestinitatis. Pro hoc tex. ff. de fur. l. cum creditor. cum glo.
nam ibi loquitur, quando quis aufert. quod patet ex tit. in quo est
posita, ut no. in simili. ff. de cond. indeb. l. si. in prin. Facit de in diem
addi. l. Imperator. in si. Non ob. l. si a te. quia illa uerba cōcedo tibi
in ædes meas immittere, est solum p̄cessio iuris, illius seruitutis. Nō
autem concessit licentiā accipiendi pos. uel dum ibi dicit scienti,
subaudi maxime. ¶ Si alio modo intelligeres, conuentio iustius le-
21 gis nihil operaretur, ut s. de acqui. pos. l. 2. ¶ ¶ Quid in successore
d uniuersali utrum contra eum possit exerceri ius istius p̄uentionis?
Resp. aut est hæres eiusdem cōditionis, cuius est defunctus, & tunc
idem ut l. h̄redem, & l. quod ipsis de re iud. Aut est alterius condi-
tionis, quia fortē iste est pupillus, uel ecclesia, & tunc est dubium, p
ea, quæ dixi. s. in j. q. principali. tamen solutionem huius collige, p
22 ea quæ no. Cy. s. de sacrosan. ecc. auth. quas actiones. in 5. q. ¶ Item
dubitur, quid de successore singulari, cui debitor alienauit, uel
e ad eum possessio aliqua peruenit, an q̄ eum possit exerceri talis p̄-
uentio. gl. dicit, q̄ sic, per l. Titius. de seru. ex. l. Item per rationem, q̄
ius pignoris est in rem ut j. eod. l. pignoris. Item istud pāctum est
executiuum illius talis iuris, ergo, & c. hoc tenet Pet. & Cy. & Spe.
in ti. de pig. S. j. uer. item, quid si debitor. Alij sunt in contraria opi-
ut Mar. antiquus gl. per l. eum de act. & obl. & idem Rofr. in tit. de
edi. di. Ad r. toll. quia tale pāctum non afficit rem, sed personam, ut
l. si. ff. de contrah. emp. & s. de cond. ob tur. cau. l. ea lege. & idem te-
net Ia. But. Ad l. Titius respon. q̄ ibi loquitur in casu speciali. Ia. de
Bel. disputauit istam quæst. & determinat idem, q̄ tale pāctum est
personale, & non afficit rē, ut dictis legibus, & l. ut pomum. de ser.
& ff. de alien. iudi. mut. cau. facta. l. 3. S. opus & com. præd. l. uendi-
tor. in prin. & quod ibi no. in uerf. succedentium. & ad Treb. l. j. S.
si hæres. ad l. Titius. respō. q̄ ibi erat tale pāctum, quod operatur in
re solutione contractus, & translatione dominij manus iniectio-
nem, ut l. si quis sub hoc pācto. de contrah. emp. & s. de ser. expor.
l. j. & 2. no. in l. traditionibus. S. de pāct. & ideo: quia habet cōtinuū
ius in re, afficit rem, & transit ad singularem successorem secus in
hoc pācto, quia non habet ius: hæc respon. non placet. Nam si ille,
qui non habet ius in re, sed est habiturus manu armata, potest legis
conventionem exercere, contra tertium possessorem, multo ma-
gis creditor, qui ante habet ius in re. item, sicut tale pāctum est exe-
cutiuum iuris pignoris, ita in l. Titius illud pāctum manus iniectio-
nis, est executiuum præcedentis obligationis de seruo exportan-
do, uel non profittuendo. Quid ergo dicemus? In ista q. mihi uide-
tur considerandum, q̄ ex isto pācto de ingrediendo, oritur primo
quædam actio personalis, qua debitor tenetur ad patientiam, ut s.
dixi. & ista non transit contra singularem possessorem, & ita lo-
quuntur omnes leges. s. allegatę. Item, ex isto pācto oritur quod-
dā ius, qd̄ est executiuum præcedentis obligationis, & facit ipsam
obligationem habere paratam executionem, secundum uolunta-
23 tem creditoris, ut hic, in fi. ¶ Sicut ex snā, oritur actio iudicati, uel
in factum: item officium iudicis, quod habet paratam executionē,
ut l. minor 25. ann. cui fideicommissum. ff. de mi. & s. de exec. rei
iud. l. 2. Et ita potestas ingrediendi, quæ competit creditori ex con-
uentione, æquiparatur illi potestati, & licentiæ sibi datæ per iudi-
cem. ut s. de pig. acti. l. pen. & s. solu. mat. l. dotis. & j. si in cau. iud.
l. j. Videamus ergo, an istud ius exequendi seu executiuū, quod im-
ploratur

A D D I T I O N E S.

- a Alex. ¶ Exerceri. Vide Bar. in l. j. s. eo. in lect. not. in hac repetitione, & Bar. in l.
alia. s. eleganter. fol. matr. & in l. 2. uer. quæro utrum. de iur. emph. per Salic. in l.
possessionem. j. ad leg. Iul. de ui.
b Alex. ¶ Non tamen credo. Adde Bar. in l. Alia. s. eleganter. solut. matrim. in l. iu-
ste. ff. de acqui. posses.
c Alex. ¶ Et prædicta uera. Si debitor dedit licentiā de ingrediendo, & consti-
tuit se creditoris nomine possidere, potest ingredi etiam debitorē resistente, &
per uim, quia magis est defensio, quā occupatio. Vide Bar. s. eo. l. dum Bar. hic
dicit, uel saltem ciuilis, dicit, quod uidetur tenere contrarium ipse in l. 2. in uerf.
quæro utrum dominus. de iure emphy. Pro concordia, uide Imo. in c. fi. de loca.
& adde quæ habes in l. si ex stipu. ff. de acquir. posses.
d Barb. ¶ Quid in successore. Vide Pet. in conf. 127. & in c. quia V. de iud. & in c.
cum dilecti. de don. & alleg. Bar. sibi contrarium in l. celsus. de usufrap.
e Alex. ¶ Possit exerceri. Adde, quod Bal. in c. j. s. si quis uerō de pac. iura. fir. di-
cit, quod si mortuus est ille, cui data est licentiā per pāctum ingrediendi propria
autoritate, q̄ transit ad hæredē, quia istud pāctū nō est priuilegiū, sed ius cōc.
no. ff. de pig. ac. l. Qu. ratiario. Itē trāsit in singularem successore, ut puta, quia sit
cessum, nam cedi potest. Ita dicit Bar. in l. j. in s. usufructuarius. ff. de opē. no. nū.
Bar. super secunda Cod. N 2

ploratur a iudice, transeat ad singularem successorem, ut si eum possit impetrari executio, an deat fieri si eum nouus processus: & post hoc, videmus de isto iure exequendi, quod uenit ex quaestione. Circa hoc autem repio, quod Cy. dicit, quod aliquando alienatio est facta cum dolo, tunc si singularis successorem potest fieri executio, ut si in possessione leg. l. certa. & ff. ut in possessione leg. l. si legatorum, & lis cui §. q. in possessione. & no. p. eu. §. de alie. i. u. mu. ca. fac. l. j. in 9. q. Istud non placet mihi simpliciter: quia si §. necessario. ff. si uent. nomi. mu. Preterea, prius debet agi reuocatoria, ut in §. de acti. §. ite si q. in fraude. Circa hoc igitur dotalis doctrina. b. Aut quod si rit de iure executio personalis, aut realis. Primo casu, aut loquimur in contractibus, & non transit executio si singularem successorem, non reuocata alienatione, ut d. §. item si quis in §. de act. Aut in ultimis uoluntatibus, & tunc, aut alienatio fuit facta dolo, & transit contra singularem successorem, ut d. l. certa. & l. si legatorum. Aut sine dolo, & non transit si eum, ut l. si. ff. ut in possessione. Secundo casu, quando quod si rit de executione iuris realis, tunc ille tertius possessor non habet causam ab eo, si quem prius cepit oris ius exequendi, & tunc si eum transit, ut l. sepe. in fi. ff. de re iu. & §. q. res iu. n. noc. l. j. & 2. Aut habet causam ab eo, & tunc, aut talem executio erat in esse productum, anque transit ad istum tertium possessorem, ut quia iam erat lata sententia: aut erat in actu producendum: quia predebatur litigium: aut non erat in esse, nec erat in actu producendum, quia lis incepta non erat, primo casu transit ius exequendi, ut l. si superatus. §. j. ff. de pig. & execu. rei iu. l. si m. §. fi. & l. iudicat. §. fin. Secundo casu, aut per tale actum res fuit facta inalienabilis, ut quia erat quod d. nio, & sic erat res litigiosa, & tunc, si talem successorem transit ius exequendi, ut §. de liti. l. 2. & sic non erat necesse, ut intretur quod d. ex illa lege pro reddenda, licet hoc possit fieri si quis uellet, & ita intelligo gl. ibi positam. Aut erat, in actu producendum, & tunc non obstat tali litigio, poterat alienari, quia erat quod in hypothecaria, & tunc non transit ius exequendi, sed erat opus si successoris nouo processu, ut aut. de liti. §. ad hanc. posita §. eo. auth. hoc ita. fm. solone Rosfr. posita in auth. hoc ita si debitor. Tertio casu, ius exequendi procedens ex sententia, non transit si talem successorem, ut l. si m. §. fi. & l. iud. §. fi. de excep. rei iud. predicta uera, nisi in ultima uoluntate, in qua distinguitur. Aut cum dolo, aut sine dolo, ut §. dixi. Hoc uerum, nisi per sua scientiam, uel patientiam preiudicaret sibi tertius possessor, ut l. sepe. §. j. de re iud. & quod not. §. e. l. preces. Hoc premissis, uenio ad quod d. proposita, & dico, quod si dictum pactum fuit appositum ad executionem oblationis personalis, non potest exerceri si singularis successorem, nisi alienatione facta, in fraudem rescissa, ut in §. de act. §. ite si q. in fraude, & ito cum tale pactum, de quo loquitur l. Titius. de ser. ex por. & de §. h. emp. l. si quis sub hac. hac alienatione ipso iure rescinderet, tale pactum, seu legis conuentio potest exerceri si quilibet successorem, nec est necesse, quod rescindat a iudice, cum rescindat a lege, ut ff. de cond. inst. l. §. sub conditione. §. fi. Ad hoc facit, quod dixi §. per lac. de Bel. uel possumus sic dicere, quod ibi sunt casus spales, fm. lac. But. ¶ Si uero tale, pactum apponit, ad executionem iuris realis, ut in executione pignoris, tunc aut ille tertius possessor, non habet causam a debitor, & si eum non transit tale ius exequendi, ut d. l. sepe. in fi. & gl. q. dicit, uel alio modo possessio est apud alium, non bene dicit. Si uero habet causam a debitor, tunc si debitum in iustro non fuit liquidatum, & sic restat ad alium, si eum non potest exerceri lex quaestionis, ut dictum est. ¶ Sed si debitum tpe processus fuit liquidatum, & sic ius exequendi fuit in esse productum, tunc transit in singularem successorem, ut d. l. superatus. §. j. cu. 24. simi. & ista gl. q. in hoc bene dicit. ¶ Aduerte tamen, quia si ipsum debitore potest exerceri istius legis conuentio, sine iudice, quia omnia sunt liquidata, sed si istum tertium possessorem non est ita liquidum, quia potest esse dubium, an habeat causam ab eo uel non. ¶ Hoc ergo debet coram iudice liquidari, & summarie, sicut dicimus in la. diuo Pio. §. si super reb. de re iud. quo liquidato, poterit ingredi sua autoritate. Puto etiam, quod si sufficeret hoc esse manifestum, quod a debitor habet causam, ut l. emptor in prin. ff. de act. empt. Sed si predicta possit quis instare. Locator habet immissa & illata tacite obligata, & ea potest sua autoritate includere, ut ff. de dam. infe. l. utiq. & ff. in qui. cau. pig. ta. §. ha. licet. Ecce ergo, quod ius executiuum erat in esse productum, tamen si illae res ueniunt ad tertium habent causam a debitor, non possumus iure executiuo uti, sed de beo agere hypothecaria, uel interdico Saluiano, ut ff. de Sal. inter l. j. & §. de sal. interdi. l. j. & ibi no. Sol. Illud ius exequendi sua autoritate est limitatum certo loco, ut includatur, donec sunt in domo, & ideo si extrahatur de domo, cessat dictum ius. Si uero essent in domo, tanquam alienata, & tradita, adhuc possit exerceri dictum ius includendi, 25. peaq. dicta sunt. ¶ Sed an possit adhiberi remedium, quod indistincte si successorem habentem causam a debitor, possit exerceri talis legis conuentio, uel fieri executio ex sententia lata si debitor, positio, quod idem ius executiuum non fuerit in esse productum, tpe alienationis. Credo, quod sic, in contractu pignoris, hoc modo. §. ad iudicium in alienatione, quod debitor promittat dictam rem non uendere, tunc est uenditio facta non ualeat, ut l. si creditor. §. fi. de distractio. pig. & contra successorem transit ius executiuum, sicut dixi in re litigiosa facta inalienabilis: quia si alienatione rescissa per iudicem, potest fieri executio contra singularem successorem, ut d. §. item si quis in fraudem ergo & hic, in alienatione rescissa per largu. ff. de cond. insti. l. que

sub condone. §. fi. Sed pone, quod debitor non solum dedit licentiam ingrediendi, sed constituit se creditoris nomine possidere simpliciter, ut praecario, an ex hoc tribuat creditoris potestatis iuris si singularem successorem? Respondetur non sic, & multum bene. Aut. n. ex hoc creditor sibi acquirit possessionem ciuilem, & naturalem, quia simpliciter debitor constituit se creditoris nomine possidere, ita quod sola detentio remanet penes debitorem, & tunc si debitor tradidit alteri, priuat creditorem possessione, & potest eam recuperare. l. ex liberis. de acq. pos. & ideo, creditor potest ingredi sua autoritate, etiam si per uim inueniret resistentiam, quia magis esset defensio, quam occupatio, ut l. cum fundum. & quod ibi no. ff. de ui & ui ar. & §. dictum est in 4. q. prin. Si uero apud debitorem est sola ciuilis, quod est in dubio, quando constituit se praecario nomine possidere, ut §. dixi in 2. q. principali, tunc debitor tradendo alteri, uel si deiciat non priuat creditorem possessione ciuili, quia per se stat, nec coheret naturali. ut ff. de ui & ui ar. in l. si de fundo, & ibi no. de acq. pos. l. peregre. & ibi not. & ito occasione sue ciuili possessionis, possit ingredi per uim, si reperiret resistentiam, ut dictum est, & illud tenebat 26. lac. But. quod est notandum. ¶ Quinto principaliter, est uidendum de officio iudicis, quando ad hoc aditur, de quo tangitur in fi. nostrae legis. Et primo, cum iudex aditur ex urbanitate, an debeat pars citari, libellus dari, & ordinari procedi, uel non. Gl. in l. meminerint. §. vñ ui, vñ tenere, quod etiam sine citatione, iudex possit procedere licet tamen, ut ibi patet in j. gl. circa fi. Alia gl. vñ tenere triu. §. quod requirat libellus, & procedatur ordinari, ut §. de iur. emph. l. 2. in princ. gl. ma. A l. j. ut lac. de Bel. qui disputauit istam quaestionem sic distinguit. Aut iudex mittit creditorem in possessionem, reo non citato, & missus in suo iure debet tueri arg. quod me. cau. l. fin. & ne uis fiat ei si quis missus in princ. & sic potest procedere gl. l. meminerint. & de re iud. la. diuo Pio. §. si super rebus. Aut iudex facit partem citari, quod est prudentius & rationabile, ut l. na. ita diuus. ff. de adopt. & §. si minor se ab hered. absti. auth. si oes. si per uim, uel alio modo. l. 2. & tunc si constituitur, non offertur libellus. ff. ad legem Aquili. proinde la. ij. de iud. l. si debitori. & no. in l. j. §. de lit. contest. Si uero debitor dicit, allegando solutionem, uel aliud obiiendo, quo probato, repellit agentem, credo illic libellum necessarium, ut in aut. offeratur, de lit. cote. & per alia iura ad hoc allegata. Ista sunt uerba sua, de omnibus rationibus eius facit mentionem §. singulariter respondendo. Mihi autem uide, quod in proposito, data licentia per iudicem, parte non citata, nihil operetur, nec dari debuerit, ut d. l. na. ita diu. & ff. de re iud. l. de vno quoque cum sim. Sicut, nec iudex debet mandare sententiam executioni, nisi parte citata, ad opponendum, quare non debet fieri executio. Multae enim exceptiones possunt opponi post sententiam, ut l. j. §. de iur. & fact. igno. & hoc no. per Cy. quae appellatio. non recipi. l. ab executore. De hoc est casus in l. meminerint. §. vñ ui. ibi, ad insinuandum sententiam, & c. fm. lec. Odo. ut patet in libello suo in Lilla, si tamen iudex fecerit, nihil operatur, sed perinde est, ac si debitor sua autoritate intrauerit, & ito, per iudicem postea parte citata, erit confirmatus in possessione, ut l. j. §. missum, ff. ad Carbo. & §. de Carbonia. edic. l. j. fm. lect. Rosfr. & sic etiam hic dicit lac. praedictus. Sed si sua autoritate non potuisset ingredi, & ingressus fuisset autoritate iudicis, & sic in parte non a iure positam incidisset, ut l. meminerint. reprobatam gl. ut ibi dixi, & no. in l. si quis in tara, §. unde vi. super secundo membro. Dicit uerum, iacob. sine dubio. Super tertio autem membro, credo, quod non dicit

ADDITIONES.

- a Alex. ¶ Singularem successorem. An possit fieri executio, contra non alienantem. Adde Bald. in l. si quis missum. in §. iudex. de dam. infect. & ibi dixi, & Ant. in c. quia. de iudi.
- b Alex. Do doctrinam. Idem tenet Bal. in la. diuo Pio. §. si super. de re iudica.
- c Alex. ¶ Si uero tale. Pro quo bene facit, quod no. Bal. in l. per diuerfas. §. mandata. in x. q. & adde Bar. per illum tex. in l. si cui. §. in possessione. ff. ut in possessione leg. glo. & Anto. in c. quia. de iudi.
- d Barb. ¶ Aduerte tamen. Ego consului Parmz, quod Bar. hic non dicit, quod in iustro non liquidum si principale, possit liquidari, si particularem successorem post executionem, uide in illo col. & de ista practica. lac. But. ut in constituto praecario operetur effectum, id d. l. §. de ac. pos. uide Bal. in l. j. C. de reuo. his q. in frau. cre. & in d. l. si lac. Bu. in auth. hoc si debitor. §. eod. & in l. si. & in l. simili. & in Lexicus. ff. de acquiren. pos. & in l. §. hanc actio. ff. ui bo. rap. & similiter hic, ego in illo consi. reprobaui illam in creditore. uide ibi, quia est subtile.
- e Alex. ¶ Sola detentio. Vide Bald. hic in lectu. not. in repet. 3. quia. an hoc pactum possit exerceri contra singularem successorem, ubi uidetur tenere istam primam partem, & uide. §. ea. l.
- f Alex. ¶ Deiciatur. Adde, quod idem tenet lac. But. & Bar. in lect. huius. l. §. etiam Sal. licet Bar. in Linterdum. in fi. de acq. pos. & in l. Celsus. uerf. sed pone quod debitor. ff. de usua. tenet contrarium, quem ibi sequitur Imol. & communiter omnes, & uerius.
- g Alex. ¶ Iudex debet. No. quod idem uidetur tenere Bal. in l. §. in x. q. §. de ser. In contrarium facit, quod dixit Inn. in c. quia propter in gl. illud autem de ele. ubi dicit, quod si facio citare aliquem, quem non oportebat citari non est expectanda, cogita. quod tamen differt, sed cum Bar. hic uidetur tenere Bal. in l. §. de execu. rei iu. per docto. in §. actionum. Insti. de act. & adde Bal. in l. §. de iur. emp. ubi dicit, quod requiritur partis citatio, si aditur iudex, licet propria auth. fieri possit, per l. meminerint. pro quo uide Bal. in l. nec quicquam. §. ubi decretum. de offic. procon. adde Bar. in l. j. §. factidatum. quo legat. Bar. in l. j. §. si. de contrata.

dicunt uerū, nec de re iudicatis libellus, sed de procedi summarie, sicut cũ
 fir executio rei iudicatis, ut d. l. a. diuo Pio. §. si super rebus. & l. mi
 nor. 23. annorū, cui fidei commissū. ff. de minorib. Et qđ hoc si uerū,
 pbo. ga illud ius exequedi ex puetione. & iudicis autoritate equi
 paratur. s. de pignori. l. p. & s. i. l. a. dotis. Præterea, in oī iure,
 qđ oritur ex iudicis, proceditur summarie, ut d. l. a. diuo Pio. i. p. r.
 ergo, & hic, cũ orit ex puetione, ut ff. de iur. iur. l. j. & l. i. i. u. r. andr.
 qđ ex puetione, ¶ Præterea, ex iure iurado orit ius exequedi, ut fiat
 summarie, sicut ex l. i. ut l. 2. ff. de iur. iur. & l. sed & si p. fessor. §. ff.
 cũ hereditate. ff. ergo idē hic in illo iure exequendi, qđ orit ex
 puetione. ¶ Pro hoc facit, ff. de p. l. tale pactū. §. q. puocauit. & hoc
 vř de mēte Rofr. in d. ti. de edict. di. Ad toll. uer. itē qrit, an illud &
 uer. seq. hoc idē tenet Spe. de iure emphy. §. nunc aliqua. l. 49.
 ¶ Prædicta intelligo uera, si de tali puetione de ingrediendo appa
 ret publicū instrū, ex cuius iuspectione iudici deducit ad notitiā,
 sed si de tali puetione apparet p testes, tunc de dat libellus, s. l. s.
 p. testat. qm̄ ar̄ hō pñt recipi testes, ut extra. ut lit. nō pte. c. qm̄ fre
 quenter. & s. de testibus, aut. si qs aliqd. cum sua gl. Ad hoc ēt facit,
 qđ no. in gl. s. de edict. di. Adri. toll. l. i. n. & in l. 2. s. de iur. emph. Sed
 b. fteor qđ pōt qđ dāt libellū, & pcedere ordinariē, ut ibi no
 non tñ cogitur, ut dixi. Et sic intelligit Spe. in d. uer. 49. ¶ Ad rō
 nes hac. r. f. P. mē, dū dicit, qđ a colonos bel. Inquilino interuensa
 p. fessione, non licet dñō, eū sine libello eicere. ut ff. de u. & ui ar
 c. ma. l. colonus. & l. c. fundū. Rō est, ut dixi. ¶ in 4. q. principal. ¶ Se
 cundo, quia impediuntur me uti possessione mea, possum aucto
 ritate mea prohibere, ut ff. ad l. A. qui. l. quem ad modū. §. j. & l. f. §.
 si ad lanuā. qđ ut au. cl. & tñ, si autoritate iudicis peto, dēt offer
 ri libellus, ut s. uti possi. l. sed ibi ius illud non potest fieri manife
 stum, ex iustitiamēti iuspectione, nec tale ius est liquidatū ex partiū
 puetione. ¶ Tertio, quia per hypotheccariā, nuda possessio auoca
 tur, ut l. cum uenditor in prin. ff. de eue. & tamen ibi offerat libel
 lus, ut in auth. offeratur. de lit. pte. ergo, & hic, sed illud qđ hypothe
 ca tñ fuit constituta, super petitionē pignoris, & id oportet, quod
 procedatur ordinariē, ut l. j. s. de execut. rei iud. hīc loquitur, qđ ius
 executiuum fuit in pacto cōstitutū. ¶ Quarto, qđ colonus & inqui
 linū non soluentem, licet propria autoritate expellere, uř s. loc. l.
 a. dē. & l. emptorē. de dam. infc. l. unig. Sed qđ sit p iudicē, offertur
 libellus, ut s. de loca. l. conductore. & sup. unde ui. l. non ab rē. Sed
 illud uerum, qđ uult agere conditionē ex legibus illis p. r. allega
 tis, sed si uellet implorare simplice expulsiōe, posset per officium
 iudicis summarie ut s. dixi in emphyteusi. ¶ Quinto, per l. de pupil
 lo. §. qui opus. ff. de no. ope. num. l. j. §. necesse. ff. uentr. no. mul. in
 poss. mi. sed ex illis, non potest liquere iudici, ex iustri iuspectione,
 nec est liquidatū ex partiū conuentione. ¶ Sexto, quia ubi apparet
 legitimus dīctor, debet offerri libellus, ut l. f. s. de edi. di. A dr. tol.
 ¶ Sed hic debitor, uel alius habēs cām ab eo, non potest esse legiti
 mus dīctor, licet ipse uel alius author ius exequedi pcesserit, ideo
 procedit summarie. ¶ Septimo, ga qđ officii iudicis peti, offert lib
 bellus, ut ff. quis ordo in bono. pol. serue. l. 2. §. dies. Facit quod no.
 Inst. de act. in rub. uel in prin. Sed illud est uerū, in offō iudicis, qđ
 aliās implorat in executione, ut d. l. a. diuo Pio. §. sup reb. ¶ Octa
 uo, ga iudex iudicādo, nō seruat formā puetionis; ut l. qualē, ff. de
 arbit. Sol. p. ea & no. in l. si puenit. ff. de re iud. ¶ Nono, ga si stipu
 lor per fundū tuū ire, agere, licere, uel habere licere, uel qđ liceat, si
 prohibeas, debet dari libellus, ut l. stipulo ista. §. j. & §. si qs ita, de uer
 bo. obl. & s. de usufr. l. corruptionē. Sed ad hoc nō deo, ut dixi s. in
 4. q. principal. uer. sed an a uitio. Vel si intelligas, quod ibi uolebat
 agere ad interesse prohibitionis, est rñsio, qđ gritis non erat liqui
 data in instrō, nec ex partiū cōuentione. ¶ ¶ Quid si de ingrediēdo
 tñ fuit data licētia in instrō? & sic pp acquisitionē possessionis
 ad iudicē, uenit de necessitate, ut hac lege, fm̄ lecturā meā, utrū tñc
 necessarius erit libellus? Certē, cũ illud ius executiuū acquisitionis
 possessionis, nō sit ortū ex partiū conuentione, ad hoc, ut oriāt,
 dēt pcedere libellus, & litis conte. ut in auth. offeratur. & s. de sen
 l. p.rolata. ¶ Sicut uidemus, qđ ille qui hēt nālē possessionē, dēt age
 re cū, qđ hēt ciuile rei uēdicatione, multo magis hic ga p ingreissū
 hēt solū detentionē, ut l. 3. §. i. ff. ad exhib. & de usufr. l. cuiuscun
 que. §. j. & no. de rei uend. super rub. de acq. pos. l. Pomponius. §. si
 27. qui precario. & s. ubi ia rem actio. l. 2. ¶ Dubitari posset, ¶ cum
 creditor inuenit debitorem armata manu resistentem, an creditor
 implorandū officii manus militaris, dēat offerre libellum? Quod
 vř, ga tale ius ingrediēdi uiolētē, nō fuit ortū extra iudiciū ex pa
 cto, ut dictū est, ergo uř, qđ debeat pcedere snā, ut dictū est: credo
 nō, qđ dēat pcedere summaria cognitio, quia ius executiuum est
 ortum extra iudicium: auxiliū manus militaris, est coadiuuatiuū
 illius iuris executiui, nec ē per se ius, ut ff. ne uis fiat ei. l. si quis mil.
 e. sum. de rei uendicat. l. qui restituere. Iuxta præmissa, quæro, ¶ an cũ
 26 iudicis officium imploratur, ut declaratur istud pretium rei, dēt
 offerri libellus, & ordinariē procedi, de quo dixi s. in 2. qđ. princ.
 uer. ulterius. de quo loquitur. l. ultima. §. j. de iu. do. imp. Breuiter
 dico, qđ libellus nō est necessarius, sed res expeditur, cā summatim

cognita, quia non petitur p partem aliquid, sed solum res estimari
 petitur, ergo non offertur libellus, sicut qñ petit dari tutor, ut l. di
 uis q. per. tut. & no. in Spe. de offi. iudicis §. iudicis offi. v. r. porro.
 ¶ Præterea, qđ hæc res æstimet, est quoddā ius executiuū persona
 lis obligationis, p qđ quis psequitur, qđ sibi debetur, ut s. de execu
 rei iudi. l. ordo. & l. f. si in cau. iud. pig. in l. 2. sed in isto iure execu
 tiuo, nō offertur libellus, ut s. dixi, ergo, & c. Erit igit ordo, qđ pars ci
 tetur, si uelit aliquid opponere, quare nō debuit fieri ista executio,
 & si habita cognitione summaria nil iustu p dictationis ostēdat, tunc
 iudex, faciat partes eliget duos bonos æstimatores, ut s. de sec. nup.
 l. hac edictali. §. is illud. uel ipse iudex eligat, ut in auth. de nō alienā.
 §. qđ aut. vñ sumitur auth. si quis ruinas. s. de f. crof. eccl. & eos fa
 ciat iurare de estimatione tm̄ legit. ut dicitur legibus patet.
 & s. de fid. instr. l. pparationes. licet qđā gl. uideant uel. c. qđ tales p
 sōnā nō debeat iurare. & no. s. de test. l. iusturadū. & ff. de uē. inspi.
 l. circa prin. super. uer. uel duæ & malē, p dictas leges. Et tñc iudex
 fm̄ eorū æstimationē faciet declarationē. Sed qñ ex puetione i pol
 fessionē rei ingrediāt, & iudicis licentia, dicitur ne pignus ptoritū,
 uel puetionale: Rofre. in d. ti. diui Marci, dicit, qđ est cōuentionale,
 atq. ff. de noua. l. si ira fuero stipulatus. §. si. cũ iudex nō det pignus,
 sed datū pñrmet seu exequit. In Triū facit, qđ dñ tutorē pñrmatū cē
 dāt iud. ut ff. de testa. tut. l. iure nō. in fi. & not. p Dy. super rub. de
 confir. tut. p Cy. de pñrma. tut. l. 2. tñ puto Rofre. bene dicere, & il
 lud quod de tutore dñ, est, quia tutoris datio fuit inualida. Ad qđ fa
 cit. ff. si cer. pe. l. certi p dicitio. §. qñ. & hoc est uile scire, pp ea, quæ
 notantur per Dyn. in c. qui prior. de reg. iur. lib. 6.

CONTRARIETAS, ET CONCORDIA.

Pro concordia. Aduerte, qđ ingredi potest propria autoritate possessionem
 dñs rei emphyteutzæ, præsupposita ipsa caducitate emphyteutis, ipso emphyteu
 rā contradicente. Ita do. l. a. in l. 2. s. expediendo glo. in uerf. repellere. §. de iure
 emphy. alleg. Bar. tenere in l. certa forma. §. ut in poss. leg. Contra alleg. Bar. te
 nere in d. l. 2. & contra principium distinctionis, ubi tenet negatiuam, & ibi al
 leg. Bar. contrariari in hac reperi. l. creditores. in 4. q. princ. in uerf. & prædicta
 uera, & c. quando in instrumento inuestituræ adest constitutum, uel præcarium
 positum in pacto de ingrediendo bona debitoris propria autoritate, quia sal
 tem ciuilis possessio est penes creditorem, ideo incontinenti posset propria au
 thoritate, quia dicitur potius defensio, quam occupatio, tanquā spoliatas ab
 illa ciuili saltem possessione, quam habet. posset incontinenti uim ui repellere,
 ut contingit in simili in l. cum fundum. ff. de ui & ui arma. ubi ample per doc. &
 sic in duobus uidetur contraria. Sed quia aptas accommodat ipse solutiones in
 d. l. 2. ideo dicendum, ut ibi per eum, qui ualde subtiliter, & copiose loquitur
 post Imol. in c. potuit. de loc. Alia etiam posset colligi solutio. ut in apostil. do.
 Alex. ad Barr. in d. l. 2.

ALIA CONTRARIETAS, ET CONCORDIA.

Pro concordia. Aduerte, quidam debitor obligauit Sempronio omnia bona
 sua, & constituit se eius nomine precario possidere, & sic præsumitur sibi reci
 nuisse corporalem possessionem tantum in dubio. sed contingit, quod postea
 debitor idem alteri uendit, & tradidit unam de suis rebus, an ex hoc sit priuā
 tus Sempronius sua ciuili possessione. Bar. uidetur sentire quod sic. in l. Celsus.
 uerficul. sed pone quod debitor. ff. de usufrap. Contrarius tamen allegatur hic
 uerficul. sed pone quod debitor. Tu dic, quod Bartol. in d. l. Celsus. non lo
 quitur de uera traditione in singularem successorem, sed quando debitor seu
 uenditor constituit se eius nomine possidere, & casus essent ualde diuersi:
 quia si nullo modo possidet, constituens nullam transfert, per ea quæ ha
 bentur

ADDITIONES.

- a Alex. ¶ Dari libellus. Vbi proceditur summarie, non datur libellus. Adde, Bal. in authent. offeratur, & not. in cle. spe. Bart. in extrauan. ad reprimen. in uerbo summarie, & quod scriptum est in §. tripli. Inst. de act. & Bar. in l. ne quicq. §. de plano. de off. procon. & Spec. in titu. de uerbo. obl. §. restat. uerficul. sed dicitur tamen dicit Inno. in c. nouit. de iud. quod licet interduo ordo solennis non requiratur, non tamen uiciat, si seruetur, ut not. Bar. hic. j. prox. in uerf. idem tenet Spec. in titul. si uerō pro statutis uolentibus, quod instrumentum habeat executionem paratam sine libello, quia intelligitur si producantur instrumen ta in scriptis, si probentur per testes. Ita sequitur Pau. de Castr. in l. testium al leg. in l. nullum. s. de test. & uide, Bartol. in l. fin. in uer. ulterius procedo. de edict. diui Atr. Bar. in l. generali. ad fi. de sacrosan. eccl. & quod ibi dixi post Bar. in l. pe. j. de pe. per Bar. no. in l. f. j. de fideiuf. in l. j. s. ut in poss. leg.
- b Alexand. ¶ Procedere ordinariē. Et sic not. quod ubi procedendum est summa rie licet procedatur ordinariē, tenet processus. not. Bald. in l. quod fauore. s. de leg. ibi dixi.
- c Alex. ¶ Ratio, & ut dixi. Vide Bar. in l. xdem. s. locati.
- d ¶ Prohibere. Not. quod impediētem me uti possessione mea, possum propria autoritate prohibere. Adde Bartol. in l. j. §. nunciatio. de oper. nou. nun. quod limita, nisi esset dubium, quod fieret resistentia, secundum Bar. s. eo. l. per regulam. l. non est singulis. de re. iu. & per eum, in l. iuētē possidet. de acqui. poss. & s. ea. l. in lectura.
- e Alex. ¶ Iuxta præmissa. Quæro practiam, quando quis facit rem æstimari, ui de Bar. in l. ne quicquam. §. ubi decretum. ff. de offi. proconf. & in authent. offeratur, & Bal. in l. j. §. fin. de iur. & extraord. cog. & quod ibi dixi. Item, ubi agitur officio iudicis pro exhibitione reuerentiz non requiritur libellus, tex. est, & ibi Bal. in l. ne quicquam. §. de plano. de offic. proconf. Bart. in l. ab hostibus. §. sed quod simpliciter. qui ex cau. ma. & quod not. Bal. in authent. contra qui. in uerf. quæro quo iure. de non nume. pec. ubi etiam in fi. & s. in princ. huius l. in 5. q. per totam.

BUAH

bentur in l. quod meo. ff. de acq. pos. Si autem omnem possessionem haberet venditor, tunc utraq; transferret, & fieret praeiudicium Sæpronio. Sed si tantum nalem haberet venditor, & Sæpronium civile, ut in casu proposito, certe ubiq; concorditer tenet Bar. quod Sæpronio non generat praeiudicium, quia sine animo suo non potest priuari sua possessione. id est de facto intrare potest propria autoritate, intelligitur tamen secundum distinctiones, de quibus hic.

L E X I I I I.

Cum te pecuniam. Necessitas rei familiaris, non est iusta causa rescindendi pignoris contractum. h. d.

L E X V.

1 *Sententia contra debitorem lata, non praeiudicat creditori, si appareat de collusione debitoris, & nu. 2.*

3 *Prescriptio currentis contra debitorem, nocet creditori.*

1 **Præses.** Collusio debitoris, uel præscriptio, quæ eum currit, non nocet creditori ius suum prosequenti. h. d. ¶ Not. quod si nuda debitorum lata, non praeiudicat creditori, si appareat de collusione debitoris hoc primo. Scio non, quod præscriptio currentis debitorum, non nocet creditori, ut hic. Modo oportet dicere hic, quod si nuda debitorum, non nocet creditori. Contra, imo videtur, quod debeat nocere creditori. Vnde oportet de l. si superatus. §. si. e. ti. So. ubi debitor primo fuit uictus, postea obligauit rem creditori, vnde debitor non potest habere plus iuris, quam ipse debitor; & ita intelligatur tribui. Sed prædicta, instat de pallegrata l. si superat. in princ. Sol. ubi lis erat agitata per ipsum debitorem ignorante creditore, quod id non praeiudicat creditori. hic autem erat agitata, licet creditore, quo casu rursus sibi praeiudicat, nisi illis duobus casibus, hic, & l. sepe. Sed sciētibus. ff. de re iur. Signetis gl. circa si. q. colligit ista membra.

L E X V I.

In summa. Expensas necessariae ad bonum publicum factas a creditore, potest creditor a debitore repetere. h. d. ¶ No. quod dixi in summario. ¶ Quæro, quo ad declarationem legis nra, quid de colono, qui fecit istas expensas, nunquid poterit repetere? Textus videtur dicere, quod sic, arg. l. adiles. ff. de uia publi. Sed quid de usufructuario, dicatis, ut l. haftenus. & quod ibi not. ff. de usufr. & quod non. per Dy. in l. quæro. ff. de usufr.

L E X V I I.

1 *Per alienationem legalem, non tollitur ius pignoris, sed per prescriptionem sic.*

Vsucapio. Hæc lex legitur duobus modis in gl. Primo modo legitur, licet sit secundus modus in gl. uidelicet, quod aliquis usufructuarius rem alienam, obligauit eam mihi ante perfectam usufructuarius: postea facta est usufructuarius, & secundum istum modum ponitur hunc casum. Titus possidebat aliquam rem mobilem Sæpronio bona fide, usufructuarius, postea eam pignoraui, & perfecta est usufructuarius, quod erit de iure pignoris? Certè confirmat, quia usufructuarius non extinguit ius pignoris. Iste intellexit licet in se sit uerus, tamen non applaudit huic legi, quare gl. in princ. ponit casum in quatuor personis, ut habetis in gl. secundum istum intellectum. not.

1 ¶ Quod per alienationem legalem non tollitur ius pignoris, ut l. alienationis uerbo. ff. de uerb. sign. Mo. quod istum textum oportet dicere hic, usufructuarius non tollit ius pignoris. Contra, de l. j. & 2. si aduer. cre. Sol. ubi loquitur in prescriptione, hic in usufructuaria. Ratione diuersitatis est, quia in prescriptione ostenditur maior negligentia eius, quam que præscribitur, quod in usufructuaria, quia maius tempus requiritur in ea, quam in usufructuaria, ut hic, & ibi not. Itæ oportet de l. & quod non dicitur. §. quod dicitur. ff. ubi creditor debet probare rem fuisse in bonis debitoris quod non poterit probare hic, quia res est usufructuaria: quare male. Solu. dic, quod creditor debet probare rem fuisse in bonis debitoris tempore contractus, ut ibi, non autem requiritur quod probet rem esse in bonis debitoris, tempore quo agit. & ita debet intelligi hæc lex. Vterius instatur, & videtur quod hic sumus in circulo & saltabello. de ostendo. Creditori usufructuaria non praeiudicat, ut hic, & creditor poterit per hypothecam auocare rem ab usufructuario, & per omnes debitor occasione pignoris debitum soluendo, poterit eandem rem auocare a creditore, & per omnes usufructuario dominus effectus, rei uendicatione eandem rem auocabit a debitore, & iterum debitor ab eodem usufructuario, & sic sumus in circulo, quod est per l. dominus testator. ff. de ad. inde. §. si. & ff. quod potest. in pig. l. Claudius. Quid dicemus? Gl. dat hic duo, uel tria remedia. Dicitur gl. & remedium erit istud ad euitandum istud circulum, quod debitor faciat sibi cedi a creditore ius, quod habet in re, aduersus usufructuariam. Istud remedium non uult bonum, quia aut tu dicis, quod cedat actio personalis, & hoc est falsum, quia eadem eundem non potest cedi. Aut tu dicis, quod cedat hypothecaria, & hoc est falsum, quia ista hypothecaria est extincta personali actione per solutionem. De quo uide per Dy. in l. fideiussoribus. ff. de fideiui. quare gl. dat aliud remedium, uidelicet, quod creditor cedat debitori ius retentionis, quod habet ex si nuda lata inter usufructuariam, & ipsum creditorem. quod est falsum, quia postquam usufructuario restituit uigore si nuda creditor illam rem, nullum ius remanet per eum si nuda. quare gl. dat aliud remedium, uidelicet, quod debitor dimittat creditori, & det eandem in solutum istam rem pignoratam. Istud erit uult falsum, quia usufructuario hæc eandem rem, ab eodem creditore adhuc poterit auocare rei uendicatione, nisi dicat secundum dominum Iac. quod det sibi insolutum, & remaneat sibi ius saluum pignoris, quo casu usufructuario non poterit rem illam auocare, nisi debitum soluat, secundum dominum Iac. Vel dic, quod et circulus iste tollitur per solutionem factam

eidem creditori ab ipso debitore, per quod solutionem tollit omnia oblo, ut in sum. quod mod. tol. ob. in prin. & per omnia actio, tamen personalis, quod hypothecaria: & sic creditor a modo per hypothecam non poterit auocare, & ita debet intelligi secundum dominum Iac. licet quod licet ista habeat locum, et si res mobilis sit usufructuaria per spaciū decem annorum? Plac. dicitur, quod non: quia res mobiles triennio usufructuariuntur, non decennio. Breuiter, tu dicat contrarium, & teneas opi. gl. ut non. in l. j. si aduer. credi. & hic.

A D D I T I O N E S.

a Ale. ¶ Pones hunc casum. Vide gl. & Bar. l. j. de ser. sug. & in aliis partibus h. d. gl.
b Ale. ¶ Non tollitur. Vide Bal. & Ang. circa hoc in l. j. si aduer. cre.
c Ale. ¶ Vide per Dy. Et ibi Bar. sed Bar. hic tenet hanc opi. gl. quæ Bal. reprobatur.

L E X V I I I.

Quamuis. Licet debitor sit condemnatus, si non soluit, non tollitur ius pignoris. h. d.

L E X I X.

Si dominium. Fructus purant in fonte, & extenuant debitum. h. d. No. quod dixi in summario.

L E X X.

1 *Creditor si uult uendere pignus, debet debitori denunciare.*

Debitorum. Creditor potest persequi ius pignoris, licet debitor non sit denunciatus, ut soluat. h. d. ¶ Not. quod dixi in summario. Op. de l. quærentis. & quod ibi not. ff. de pig. ad. & ff. de iure do. imp. So. Quæ creditor uult ius pignoris persequi, & tunc denunciatio non est necessaria, ut hic. Quæ creditor uult pignus uendere, & tunc denunciatio est necessaria, secundum formam dicitur l. si de iure do. imp. So. in pallegrata. l. si conuenienter. Quandoque creditor uult constituere debitorem in mora, & tunc denunciatio est necessaria, nisi dies esset appositus, ut l. magnam. j. de contra. hen. & commit. stip. & l. si ex legati causa. ff. de urb. obli.

A D D I T I O.

a Alex. ¶ Debitorum. Intelligitur tamen secundum l. j. de noua. & declarat Bar. in l. minor. j. quæ res pign. oblig. poss.

L E X X I.

1 *Pignus debet reddi heredi, licet in instrumento non fiat mentio heredis, & nu. 2.*

Si uxor. Licet de pignore infra non sit factum, nihilominus creditor habet plenum ius. h. d. Ista licet, licet in stro ei, & cetera potest intelligi duobus modis. uno modo, prout dixi in summario. ¶ Alio modo, quod licet in instrumento non fiat mentio heredis, tamen heredi pignus est reddendum, ut dicitur glo. & iste magis est notab. ut l. si pactum. ff. de prob.

L E X X I I.

Cum dominum. Debitor creditor potest cedere omnem ius, quod habet in pignore, nisi obliet ratione gratis. h. d.

L E X X I I I.

Distrahitis. In electione creditorum, est agere actione personalis contra debitorem, uel hypothecaria, quod possessoris pignoris. h. d. No. quod dixi in summario. Op. de l. Moschis. ff. de iure fisci ubi uideretur, quod primo debet agi, uel conueniri personali actione obligatus. Sol. ubi loquitur in tacita hypotheca, hic in expressa. Sed contra ista sol. instatur de §. sed neque. in aut. de fideiui. colla. j. quod habetis. j. e. in aut. hoc si debitor. Sol. Dicitur ista iura corriguntur per illum. §. sed neque. Sed contra istam sol. instatur de §. ad hoc in auth. de liti. ubi uult, quod indistincte possum agere per quemcunque ego uelim. Sol. Dic, quod illa auth. loquitur in casu speciali & hanc sol. sequitur gl. in si. j. eo. auth. hoc si debitor. & hæc est uera secundum nostros doct.

A D D I T I O.

a Auth. Hoc si debitor. Adde limitatione, ut per Bal. de dote. §. sp. aliter, ut non habeat locum quoniam si habet ius hypothecæ potest impedire executionem, et non interesset actione personale, licet ibi alleget Imo. in l. Diuo pio. §. sed et illud. ff. de re iud. ubi Cast. uult determinare tribui in eo quod dicit creditor habere prioris hypothecæ non posse impedire fieri executionem in re sibi hypothecata, quod tamen uult per de pretio utriusque satisfieri, alia limitatione ad hæc auth. uide per Alber. in l. Imperator. ff. de publica. ubi secundum eum non habet locum quando competit sola hypothecaria absque personali.

P V T E V S.

L E X X V.

1 *Alienatio facta per debitorem, non praeiudicat creditori, utenti iure pignoris, & nu. 2.*

1 **Debitorum.** Alienatio facta per debitorem, non praeiudicat creditori utenti iure pignoris. h. d.
2 No. quod factum debitoris, non nocet creditori in iure pignoris, ut hic. Sed oportet in auth. hoc si debitor. j. eod. ubi sit deterior conditio creditoris per alienationem. Sol. circa ius pignoris, nullum sit praeiudicium creditori, ut hic, sed circa ordinem conueniendi sic, & ita loquitur lex contraria.

A D D I T I O.

a Alex. ¶ Debitorum. Intelligitur secundum l. j. de noua. & declarat Bar. in l. necessario. ff. quæ res pign. obli. poss.

L E X X V I.

Et si frater. Mutuus alienam pecuniam, suo nomine, querit sibi ius pign. & non dicitur pecuniam. h. d.

L E X

LEX XVII.

1 Res empta ex pecunia pupilli, est ei obligata.
2 Quamuis. Res empta, ex pecunia mutuata, non est obli...

ADDITIO.

1 Ale. Ex pecunia. Res empta ex pecunia mea, no est mihi obligata. Faciunt ad...

LEX XVIII.

1 Pignoratitia actio est personalis, et quid de hypothecaria.
2 Pignoris. Op. qd non sit realis, sed vt psonalis, ga orit ex...

ADDITIO.

1 Alex. Opp. quod non sit realis. An hypothecaria & pignoratitia sint in rem...

LEX XIX.

1 Si creditor amisit pignus, an debitor debeat probare culpam, uel ipse ca...

1 Sicutuim. Creditor tenetur de dolo, & lata culpa, & leui, no de casu fortuito...

LEX XX.

1 Agere inuitus, non debet quis cogi.
2 Oblatio, consignatio, et depositio tantum operantur, quantum ipsa solutio.

1 Creditor. Oblatio, consignatio, & depositio debiti sufficiunt, ad hoc, ut possit agi...

LEX XXI.

1 Res obligatas. Extraneus soluens debitum pro alio, no qrit sibi ius pignoris...

q actio sibi dat ad repetendum. Bf dicatis, qd aut debitor principalis...

LEX XXII.

1 Secundus creditor. Secundus creditor offerens de bitum primo creditori, confir...

ADDITIO.

1 Secundus creditor. Adde q ius offerendi het secundus creditor & consequitur...

LEX XXIII.

1 Pignus si contrahitur non solum consensu, sed etiam traditione, si remittitur...

1 Maior. Sicut pignus nuda puetione pht, ita nuda puetione remittit...

LEX XXV.

1 Hypothecaria non potest intentari, contra possessores bonorum, antequam sit actum personalis...

1 Persecutione. In electione creditoris e agere psona li, uel hypothecaria...

ADDITIOES.

1 Alex. Persecutione. Hic uide no. in aut. matri & auie. & aut. hoc si debitor...

gnaz. & approbat eã Azo. in summa. e. ti. & do. Ia. hic. & cõiter oēs doc. nri. Et so. hæc ē, qd̄ lex tria loquit in casu spali, uidelicet, qn̄ li te coepta ē debitorē, ipse debitor alienauit, quo casu, licet nō con trahat uitū litigiosi q̄tū ad oia, tñ̄ q̄hiē, q̄rum ad hoc, ut possessor eãm hns a debitorē possit pueniri, et an̄ ipse debitor, & ista ē uera solu, & rectus fuit intellē illius legis. Mō p̄ declōne legis n̄r̄, q̄rit gio. q̄ incipit, qd̄ si debitor sit absens. quā signa. Dñ̄ hic, q̄ oportet p̄mo, q̄ agat ē reū principalē. Quæro, debitor ē absens, nungd̄ potero agere ē possessore bonorū? Gl. determinat hic indistinctē q̄ sic, sicut & alias diximus in fideiussore, ut in auth. de fideiuss. j. colla j. Tu uero f̄m Jac. Bu. limita istā gl. sic, uidelicet, q̄ t̄ sit ne cessæ agi ē principalē debitorē absentē, nō adeo, ut diffinitua ferat ē eū, q̄a ferri nō possit, q̄a lit. nō cõtesta. sed bñ̄ age ē eū, b̄ & ferre rur qd̄a interlocutoria ē eū, tanquā ē rumacē, & fiet discussio bo norū ipsius, ar. l. p̄senti. §. j. & 2. s. de his, q̄ ad eccl. confu. Vlti^o q̄ro, dñ̄ hic, q̄ debitorē possidētē, pot̄ creditor agere quacunque actione uelit. Quæro, qd̄ de fideiussore nungd̄ ē fideiussore possidētē, poterit creditor agere quacūq; actione uelit? Quidā dixerūt, q̄ nō, & ita no. gl. in corpore aut. un̄ hæc sumit. Gl. hic. & melius, f̄m nostros doc. tenet triū, q̄ idē sit in fideiussore possidētē, qd̄ in reo principalē. Et hæc approbat d. Jac. hic, & rectē. vñ̄ ordo pueniē di f̄m gl. & nostros doc. est, qd̄ agat p̄mo ē reū principalē reali v̄ p̄sonali actione, & postea ē fideiussorē possidētē reali, vel p̄sonali, & postea age ē possessores bonorū rei principalis. Vlt. puenit ad possessores bonorū fideiussoris, & iste ordo rectē colligit ex d. §. sed neq; Itē extra gl. j. q̄ro, dñ̄ hic, q̄ nō dēt agi ē possessores, donec p̄sonali actū sit cū reo, q̄ro quatr̄ intelligat actū. Bñ̄ ē dicēdū, q̄ dēt i telligi cū effectu, adeo q̄ reus sit p̄denatus, arg. l. ignoti. §. de his q̄ i frau. cre. & in l. j. de decu. lib. 10. & arg. in l. j. in fi. ff. q̄sque iur. qd̄ intellige, si reus sit p̄sens, adeo q̄ diffinitua possit ferri ē cum. Aliās, dic, ut dixi. §. in qd̄ si debitor sit absens. Quæro dñ̄ hic, qd̄ debet fieri excussio bonorū rei principalis, q̄ro quatr̄ fiat? Bñ̄ istud qualiter sit, colligit ex l. p̄senti. §. j. & §. sicubi. de his q̄ ad ec clesiās cōfug. inter alios modos f̄m Ia. de Arc. ē, qd̄ sit discussio bo norū p̄ nūciū publicū, cui referenti iudex credat, ut l. magis puto. §. ne tñ̄. ff. de rebus corū. & arg. l. ea quidē. de accu. Cautela tñ̄ ē, f̄m eū, qd̄ mittatur duo nuntij, q̄a in ore duorū stat oē verbū, argu. in auth. de testib. in prin. Sūt & alij modi, de quibus dic, ut no. p̄ eū in trac. suo. Itē q̄ro. q̄ nungd̄ sit neccesse, qd̄ iudex pronūciat excussio nē legitimē fore factā. Ia. de Arc. tenet, qd̄ sic, ar. l. tutores. ff. de cõ sit. tur. ibi. idoneis pnūciatis, & c. Jac. Bu. hic tenet, qd̄ nō dēt pnun ciari, neq; possit, q̄a cū sit actū ē reū principalē, quo ex isto p̄ces su ferret snia in p̄iudiciū possessoris bonorū, quia nihil hēt inuicē cōe. Vñ̄ p̄cludit ipse, qd̄ pronūciatio nō dēt fieri arg. in l. sancimus. §. j. & ibi bona gl. §. ad Trebel. multū tñ̄ facit ē hanc opi. l. nō tactū. §. senatus. ff. de fidei cōmiss. liber. Quæro, qd̄ pone, actum fuit hypothecaria ē possessores bonorū, non cōuento p̄mo reo principalē, neq; excussione facta. nūquid ualebit processus & snia? Vñ̄, qd̄ non quia peruertitur crdo ē l. prolata. §. de senten. & inter locu. om. iud. In q̄rium, vñ̄ l. j. §. de appellatio. & hæc ultima uera, f̄m Jac. de Arc. Non obstat q̄rium, q̄a aut peruertit̄ ordo unius cau se ad seipsam, & dico, q̄ talis puerfio ordinis annullat sniam, ut d. l. prolata. Aut puerfio ordo unius cau se ad alterā, & tñ̄ talis p uerfio nō uitiat processum, uel sniam ipso iure. Et ita debet intelli gi p̄calle. l. j. de appell. Alia dic, ut dixi in d. §. sed neque.

ADDITIONES.

- a Alex. § Potero agere. Si debitor est absens, an requirat excussio, ut agat actor p̄ tertios possessores. Sed Jac. de Arc. in tract. excussionū. in fi. tenet gl. & istam gl. etiam simpliciter sequitur, hic Bar. Adde, quid si pendente iudicio reus prin cipalis cepit abesse. Bal. p̄. 3. 63. li. 3. & Casus autē in quibus nō requirit̄ excussio uide p̄ Neguz. de pig. j. mēbro 2. par. p̄. in nu. 14. & seq. ubi ponit 12. fall. PVT.
- b Alex. § Age ē eū. Sed qd̄ si sunt duo rei obligati in solidū, & actū est ē unū, & est facta excussio realis, & p̄sonalis, an agi possit ē tertij possessorē rerū, nō ex cussio alio obligato in solidū, facit ad hoc l. 2. j. de conuenien. sif. deb. li. 20. & ibi hanc quæstionem format Bar. & non decidit. Vide insit. de act. §. item si quis in fraudem. & Bar. in auth. sed hodie. in prin. de act. & obliga.
- c Alex. § De fideiussore. Vide Bar. in l. mulier. ff. qui pot. in pign. hab. & in l. Mo schis. ff. de iur. sif. & dicit Bar. in d. l. mulier. quod si sunt duo rei, contra unum potest agi hypothecaria, antequam contra alium sit actum personali.
- d Alex. § Qualiter fiat. Qualiter fiat excussio in auth. sed hodie. de act. & obli. p̄ Bar. & Bal. in l. 2. diuo. §. in uend. de re iud. & subdit Bal. in d. auth. quod etiam p̄ forma sit excussio, uel si uadit talis indicado i p̄sonali, q̄ro qn̄ fiat excussio, uide Bar. i. l. duob. in pen. q. de duob. reis. Bal. in l. 2. qn̄ fiscus uel priua. §.
- e Alex. § Pronūciat. Nunquid in excussione sit necessaria snia, adde Bar. & que ibi scripti in l. stipulatio. §. habet, de no. ope. nunc. & insit. de act. §. item si quis in fraudem. Adde Ro. confi. 211.
- f Alex. § Actum fuit. Adde Bal. in auth. ē §. ad Treb. in fi. per Bar. in d. l. prolata. in prin. no. gl. & ibi Bar. l. 2. supra. cōi diuidun. & l. si uero mācipiū. §. j. de eui. & consulat Ang. per p̄dicta. & sequitur Bar. in l. conuentulam. de epif. & cle. Sed idem Bal. in l. j. cōi diuid. post Bar. ibi dicit tñ̄, qd̄ est neccesse actori post lit. cōt. excussione facere, uel docere de inopia principalis: sed q̄ semper i quali bet exceptione excussionis, & ordinis, sit neccesse, q̄ opponatur ante lit. conte. tenet Bal. in l. exceptionē. de prob. excussio facta pendente iudicio retrahit tenet Bal. in l. testa. §. de testa. quod intellige f̄m not. per eum in d. l. cōi diuid. &

uide Bar. in l. excep. ff. de excep. Pau. de Cast. in l. fi. ff. cer. pe. tenet, q̄ executio sententiarum possit opponi.

LEX V.

Seruo. Extingo pignore, non extinguatur obligatio perso nalis, hoc dicit.

LEX VI.

¹ Cum agitur contra extraneum furem, illud quod consequitur creditor, ul tra debitum suum, reddit debitori.

² Si tibi. Creditor pot agere actione furti ē furem. rōne rei pi gnorat. h. d. Not. qd̄ dixi in sumario: qd̄ est uerū, q̄ pot agere actione furti, siue ē furē extraneū, siue ē ipsum debito rem subtrahentem. Sed est dñ̄ia, q̄a cū agitur ē extraneū furē, illud qd̄ consequit̄ ultra debitū suum, reddit debitori: aliās si ageret ē ip sum debitorem, nihil sibi restitueret, ut l. creditor. ff. de fur.

LEX VII.

¹ Lex non trahit se ad causas finitas.

² Super hypothe. Creditor, cui obligata sunt oia bo na a debitore, hēt et obligatā militiā ex pecunia sua empta, uerē uel p̄sumptiuē. h. d. Quod est uerū, si ad hoc pecunia sit mutuata. h. d. cū auth. hic posita. Et diuiditur ista lex in tres partes. Nam primo dicit, de militia empta filiis, uel co gnatis. In secunda dicit, de militia empta, extraneis. In tertia parte, quandam determinationem ponit, seu limitationem p̄ceden tium. Secunda ibi, quod ita obtinere sancimus. Tertia ibi, circa fin. quod scilicet in futuris. No. quod dixi in sumario. Secundo no. b̄ differentiam inter primum casum, & secundum, quia ut dixi, si emi tur militia filiis, uel extraneis, non est neccesse creditori, quod probet ex pecunia sua militiam fuisse emptam. In secundo casu, non p̄sumitur. Tertio not. q̄ lex non trahit se ad causas finitas, ut l. pen. §. de transf. & §. de sacrosan. ecc. l. pen.

ADDITIONES.

a Alex. § Super h hypothecis. Hanc legem declarat Bal. in l. in rebus. §. de iure dor. Et adde not. per gl. & Bar. in l. quid ergo. de priu. cred. & in l. licet. j. qui pot. in pig. habeantur.

In quibus causis pignus tacite contrahatur. Rub.

LEX PRIMA.

Niuerfa. Bona debentis soluere tributa, uel contra hentis cum fisco, tacite sunt obligata si sco. h. d. cum l. seq.

ADDITIONES.

a Alex. § Tacite. Tñ̄ non idē operatur, ac si esset specialiter obliga. ut est tex. in l. j. §. de ser. pig. dat. ma. licet in pupillo sit secus, quia res empta ex pecunia pu pilli, est ei tacite, specialiter obligata. Tex. est ibi no. in l. si tutor. §. de seruo pigno. dat. manu. ad hanc legem, de tacita hypothecca fisci, uide no. in l. scriptum. & in prin. ff. de pac. & Bar. in l. aufertur. §. fiscus. ff. de iure fisci, ubi & ego post eum. Item adde casum, in quo etiam contrahitur tacita hypothecca, uidelicet, si res est empta ex pecunia usuraria, ut no. Bal. in l. tutor. §. de ser. pig. dat. manu.

LEX II.

¹ Quamuis. Fructus rei obligatæ, tacite sunt obligati, sed res ex p̄tio fructuū empta, nō est obligata. h. d. Et no. quod dixi in sumario. Contra sc̄am partē summarij op ponitur de l. si rem. ff. de petitiō. h̄ d. ta. Gl. nō soluit. Dic, qd̄ sp̄ale est in uniuersali iudicio, ut petitione hereditatis. & ita no. in l. tria. Sed ē istā solutionē instat de l. m. f. §. de rei uend. Sol. Sc̄m Jac. hic, & ibi, est speciale, ut habeatur recursus ad pretium re p̄cepta, uel p̄scripta. De quo dic plenē, ut ibi solet notari per doct.

ADDITIONES.

a Alex. § Quāuis. Et circa gl. 2. hic, q̄ uoluit allegare. l. si mile. ff. ad munic. p̄ quā legem dñ̄, q̄ nulla ciuitas p̄ter Romanā, habet hypothecariam r̄r in bonis ci uium pro datis p̄standis: & tributis. l. 2. j. de iur. Reip. li. 11. & idē expedit, q̄ ciuitas provideat, ut transeat res cum onere soluendi collectas communi, & po test facere. arg. l. Antiocheniū. ff. de priuile. cred. §. si. ad mun. l. ad munerum. §. p̄terea. de mune. & hono. Inn. in c. postulasti. de foro cōpe. adde in l. rescriptum. de pac. & q̄ ibi dixi. & Bal. in l. fi. de sacros. ecc. & ibi etiam, quid in ecclesia, & Bal. in hac l. 2. & intellige hanc legem de fructibus naturalibus. not. gl. in l. asfi duis. qui potio. in pign. hab. in uer. q̄ro, an habeat locum ista tacita.

LEX III.

¹ Satis notum. Bona dotalia sunt tacite obligata pro ad ministracione primipilarij, excussis tñ̄ p̄ facultatibus primipili. h. d. No. qd̄ licet r̄r bona dotalia nō possint obligari propter debitum mariti, fallit tamen in casu isto, ut habe tis §. ne uxor pro mari. per totum, & c.

ADDITIONES.

a Alex. § Satis notum. Not. casum, in quo tenetur uxor pro marito, uide Bar. in l. j. ff. solut. matrimo.

LEX V.

¹ Pignora obligantur tacite locatori, si inuenta sunt, aliās secus, & num. 2.
² Creditor nō potest retinere rem debitoris, si nō est obligata p̄textu debiti.
³ Nisi peruenit ad eum de uoluntate debitoris eo animo, ut aliquod ius con stitueretur in re.
⁴ Scriptor pro mercede sua, & pro expensis, quas fecit in scriptura sua, po test retinere quinternos.

Si non

1 Si non inducta. Ista est bona lex. Licet inuenta & illata, sint tacite obligata locatori p pessione, tñ, si nō ostendantur esse inuenta, & illata, locator nō pōt ea retinere, prætextu pessionis. h. d. No. quod pignora obligant tacite locatori, si inuenta sunt, aliā non. Scō no. qd t creditor nō pōt retinere rē debitoris, sibi nō obligatā, prætextu debiti. Modo op. iste tex. vū uelle pcludere, qđ ea quæ sunt illata in fundo, tacite sunt obligata locatori p pessione, qđ dicitā l. debitor. ff. de pig. vbi debitor induxit in fundo mācipia, & tñ nō sunt obligata. Sol. Aut illud, qđ induxit in fundū, vel in domū, induxit ibi ppetuo mansurū, & tñ tacite obligat locatori. Et ita pōt intelligi hic a qrio sensu, vt l. ij. ff. eo. ti. Aut nō inducit ibi ppetuo mansurū, & tñ, nō est tacite obligatū locatori. Itē, instat de l. certi. s. lo. vbi ita demū sunt obligata locatori, si sciebat ea esse inducta. So. Hæc lex determinat fm illā, qđ ita demū ea, qđ inducunt in prædio rustico, sunt obligata locatori, si locator sciat, aliās nō. Secus in prædio vrb. & ibi no. Insti. de act. s. itē Sculana. Et que sit rō diuersitatis, dic, vt in utraq; carum no. Itē opp. dī hic, qđ creditor nō pōt retinere rē debitoris, prætextu debiti. Cōtra, de l. si nō sortē. s. si cētum. ff. de p di. inde. Sol. Aut res debitoris, puenit ad creditorem, de uolūtate ipsius debitoris, aut nō. b Primo casu, pōt eā retinere, p debito suo. Et ita intelligit lex qria. Scō casu non. Et ita intelligit hæc lex. Sed qđ istā solu. instat de l. p. textu, qđ est. l. si. s. m. vbi puenit res ad creditore, de uolūtate debitoris, & tñ nō pōt eā retinere. So. Aut res puenit ad creditorem, hoc animo, vt pstituantur ei ius in re, & tñ creditor pōt eā retinere. Et ita intelligunt ea. quæ dixi in s. si centū, & quod ibi no. Aut nō puenit hoc animo, vt aliquod ius ei pstitueret in re, & tñ nō pōt eā retinere, & ita intelligat præalleg. l. si. s. m. Sed qđ istā solu. instat d. l. i rebus. s. pnt. ff. cōmo. Breuiter p horū sol. dicas duo uerba, nā qñque res debitoris puenit ad creditorem sine uolūtate ipsius, & tñ creditor non pōt eā retinere p debito, & ita intelligit hic. qđ quādo que, puenit ad creditorem de uoluntate ipsius debitoris, & tñ, aut hoc animo vt creditori aliquod ius pstitueret in ea re, & tñ creditor pōt eā retinere p debito. & ita loquit præal. l. si nō sortē. s. si cētū. de p di. inde. Aut puenit eo animo, ut creditori nō pstitueret aliqđ ius in re: & tñ, aut uult rē istā retinere p expensas, quas fecit in ea, & dico qđ pōt. Ita debet intelligi l. in reb. s. pnt. ff. cōmo. Aut uult eā retinere p aliud debitum, & dico, qđ non pōt. Ita debet intelligi præal. l. si. s. cōmo. fm lac. de Arc. Vel dic, vt ibi plene not. per Cy. Et valent prædicta ad q. de scriptore p scriptor p mercede sua, & p expēsis, quas fecit in scriptura sua, possit retinere quinternos, vt not. in d. l. si non fortem. s. si centum. ff. de condi. inde. & in d. l. rebus. s. possunt. ff. commo.

ADDITIONES.

- a Alex. q. Secundo not. Quando inuenta, & illata sint tacite hypothecata, vide Bal. in l. certi iuris. s. locat.
b Alex. q. Retinere. An & quādo possum vnā rē retinere p aliquo mihi debito? & qđ de scriptore: vide casum, i quo habet locū rē rē rē, per gl. & Bal. in l. ij. s. si antiqui. cred. Et de hac materia, per Jac. de Bel. in l. j. infra. etiam ob chiro. pccu.

L. E. X. VI.

1 Tutela qua defertur matri est legitima.
a Si mater. Si mī pupilli ad scda vota trāsiens, nō petierit eide tutorē, & qđ ex administratione debeat, nō sol uerit, bona mariti p hoc tacite sunt obligata. h. d. Ista lex est notabilis, quā no. Et no. primo qđ dixi i summario. qđ tutela, qđ defert matri, est legitima. De quo plene per gl. doc. in auth. matri & auiz. s. quando mulie. tute. off. fun. pol. Itē no. casum spālem, in quo pp debitū uxoris obligant bona mariti: sic e conuerso. Videbitis gl. s. eod. l. satis. qđ regu. generalem. s. ne uxor pro marito.

ADDITIONES.

- a Barb. Si mater. Idem uoluit Spe. in tit. de tu. s. nunc dicendum. vers. si trāsit. Vbi idem tenet. idem tenet hic Bal. Salic. & Raph. & ita nunc confulo.

L. E. X. VII.

Sancimus. Iura loquentia de rebus inuentis, & illatis, tacite obligatis locatori, sunt cōia in omni loco. h. d. Quid si territorii, habetis in l. pupillus. s. territorii. ff. de uer. sig. Si aliena res: pignori data sit. Rub.

L. E. X. PRIM A.

a Procurator. Res nō pōt obligari p procuratorē, nō habentē speciale mandatū, vel gnale cū libera, nisi forte dñs eā puetus erat obligare, vel nisi pecunia in rē dñi sit versa. h. d. cū omnib. glossis. Op. dī hic, qđ pcurator nō pōt pstituiere ius in pignore. Cōtra. de l. pcurator cui generaliter libera. ff. de pcura. So. Aut procurator habet speciale mandatū, aut generale cum libera, & tunc constituit ius in re, ut in qrio: secus si non habet speciale mandatū, vel generale cum libera, & ita loquitur hic. Sed qđ istam solutionem instatur de l. uniuersorum. ff. de pign. actio. Sol. ibi paterfa. erat cōsuetus eam pignorare, & ideo, si tales res per procuratorem pigno tenur, bene constituitur in re. Ita tollitur contrarium.

ADDITIONES.

- a Alex. q. Procurator. An procurator generalis possit rē pignorare, vide j. eod.

L. E. X. II.

a Si probaueris. Res aliena nō pōt alij obligari, sine consensu dñi, nisi de fraude dñi appareat. h. d. Querit gl. quis debet probare istam machinationem, seu fraudem. Breuiter, debet probare ille, qui allegat, vt in l. in exceptionibus. & l. quotics. s. qui dolo. ff. de proba.

ADDITIONES.

- a Alex. q. Si probaueris. Aduerte istum tex. dñi requirit fraudē, qđ Bar. in l. que dotis. fo. matrimo. subaudit, maxime, quod no. qđ aliter non bene intelligeres istā materiam. Et quid si obligari rē alienā, & tradidi, an possit ille, cui fuit illa res tradita, pscribere iuri hypothecæ? Bal. qđ non, in l. si quando. s. ad Velleia. x. Et ad hanc l. adde qđ dissimulatio obligat, sic in l. mulier. infra de ditrac. pig. & sciētia sola. l. si hypothecas. Infra de remiss. pig. P. V. T. E. V. S.

L. E. X. III.

Curator. Administrator alicuius, rem domini pignorans, non constituit ius in re, nisi appareat pecuniam esse uersam in utilitatē dñi, hoc primo. Itē, filius non potest obligare rē patris, eo uiuente. h. d. cum l. seq. Super l. ij. querit glo. quid in emancipato: gl. dicit idē, & bene. Ratio dubitationis erat quia filius uiuente patre est dñs, & post mortē patris p inuauat dominium, nec deest sibi uiuente patre, nisi sola administratio, ut in l. in suis. ff. de liber. & posth. ideo uidebatur, quod possit etiam uiuente patre, rem patris pignorare, hoc tamen remouetur hac lege.

L. E. X. V.

- 1 Quando in hypothecaria habeat necesse creditor probare rem fuisse in bonis debitoris, tempore obligationis, vel eum tunc possedisse, bona fide, & probare titulum debitoris, & nu. s.
2 An res aliena possit obligari efficaciter.
3 Et quid si dominus rei succedat eidem debitori.

Cum res. Ista est optima lex, & tractat optimā materiā, & bī dicit. qđ si res, qđ non fuit in bonis debitoris tpe obligationis, incipiat postea esse i bonis debitoris, qđ firmat pignus a vtiliter. h. d. No. qđ si debitoris rē alienā obligati superueniat ius in

re, qđ pdest creditori, quantum ad utilitatē hypothecariā, ut hic. Ex quo habetis inferre aliud, qđ ad hoc, ut directā hypothecaria cōpetat, requirit rē fuisse in bonis debitoris, tpe obligationis, vt l. qua nō dū. s. qđ dī. ff. de pignorb. Opponi. qđ rē aliena b possit obligari efficaciter. unde oppo. de l. iij. s. cū ex cā. ff. qui pot. i pig. hab. So. In l. qria debitor obligans habebat ius ad rē, iō poterat eā obligare, & ita intelligit qria. Itē oppo. j. si pig. pign. da. sit l. j. & quasi p totum. Itē opp. de l. grege. s. ij. ff. de pign. Sol. in l. qria debitor obligās habebat ius in re, & iō poterat obligare. Sed qđ prædictā solu. instat, & vī, qđ indistincte, et ubi debitor nō habet ius ad rē, neq; i re, tñ potest obligare rē alienā. Vnde opp. de l. si fundus. s. aliena. ff. de pign. So. ibi res aliena fuit obligata p debitorē, hoc modo, cum sua esset, quo casu, ualet obligatio, re postea sua effecta. Sed qđ istā solu. instat, & vī, qđ est, ubi debitor obligat rē alienā, et sine pdicto modo, tñ ualet obfo. vnde opp. de l. j. in prin. ff. de pigno. Sol. dicaris dua uerba. Qñq; debitor obligat rē alienā, in qua hēt ius, & tñ, eā pōt efficaciter obligare, ut j. si pignus pig. da. sit p totū. & in l. grege. s. ij. de pig. Quandoq; debitor obligat rē, ad quā petendā sibi competit actio, & isto casu, ualet et talis obfo, vt l. iij. s. j. qui pot. in pig. ha. Quando que debitor obligat rē in qua nō habet ius, nec actionē ad eā petendā, & tñ, aut obligat eā hac pditione, cū sua fuerit, & obfo ualet, vt l. si fund⁹. s. aliena. ff. de pig. Aut obligat eā simpit, tñ, aut creditor scit eā esse alienā, & tunc creditori nō dat actio ad eā rē, sed pcedit ei retetio, vt l. j. in prin. ff. de pig. & dic, ut ibi no. Aut creditor ignorat rē esse alienam, & tñ dicas fm Do. lac. But. quod, aut est effectus dñs ipse debitor, qui rē alienam pignorauit, & tunc pfirmatur pignus vtiliter ipsi creditori, & datur ei vtilis hypothecaria, ut hic, nā iuenit debitor, & dñs rei obligatę qđ de pignore puenit, esse eadē psona. qđ si uerō ipse debitor nō efficiatur dñs, sed dñs rei, succedat eidē debitori: tñc habet locū. l. rē alienā. in secundo casu. ff. de pigno. act. & dic, ut ibi no. Modo, p ista uerba habetis intellectum huius legis, & l. rem alienā. quæ est iatis difficilis. Item oppo. qđ hic, qđ si debitori superueniat ius in re, qđ dat utilis hypothecaria creditori. Opp. & vī, qđ istud non pcedat, qđ creditor habet necesse probare rem fuisse in bonis debitoris, tpe obligationis, vt l. & que non dū. s. qđ dī. ff. de pign. In casu nostro hoc non poterit pbare, quia tpe obligationis res erat aliena, ut dicit tex. quare male. Quid dicemus,

ADDITIONES.

- a Alex. Confirmatur pignus. Sed si dominium rei pignorata superuenit debitori, confirmat pignus, Bar. in l. j. ff. de pign. & uide ibi.
b Alex. q. Res aliena. Quando res aliena obligari possit, uide Bald. no. in l. mater. de rei uen. & uide no. in l. j. de pig. act. & que ibi dixi, post Bar. in l. j. s. ff. de pig. quid autem si debitor in re obligata non habeat, nisi possessionem, an ueniat in obligatione. adde, quod si talis res sine uirio, postea deueniat ad alium creditorem, ad quem habeam regressum, uide Cy. & Sal. hic, & que no. Bar. in l. rē alie. ff. de pig. act. qđ adde melius de quæstio. hic tr. act. per Alex. Ioan. And. in addi. ad Spe. in tit. de solu. s. j. uerfic. sed pone.

mus: Dicit gl. qđ debitor possidebat rē istam, tpe obligationis bona fide. quod sufficit, ut l. bonorū. §. in bonis. ff. de verb. sig. & si creditor pbat, hoc satis est. & ita pcludit gl. hic, circa mediū gl. magna. quā no. & signa bene. Pro declaratione huius, quāro, & reuoco in a dubiū, qđ habet necesse pbare creditor qđ in hypothecaria actio ne: Gl. hic pcludit, qđ sufficiat creditor, si pbat ipsum debitorem possedisse rem tpe obligationis, bona fide, & cū iusto tit. Istam gl. habetis in l. rē alienā. ff. de pigno. actio. Alia gl. habetis, quā vī dice re, quod creditor debeat pbare debitore fuisse dñm rei obligatę, tē pore obligationis. Ista habetis in §. item Seruiana. Insti. de act. Simi le no. gl. §. de Salu. interdi. l. j. Similiter no. in §. interdictū. Insti. de interdic. Idē vī notasse gl. in §. illud. in auth. de trien. & semis. Quid dicemus: Dyn. in pza alleg. §. itē Seruiana. reprobat istas vltimas gl. quā dūt debere pbari dñm. & reprobat eas, per l. bonorū. §. in bonis. ff. de verb. sig. do. Cy. approbat p̄dictas gl. & intelligit eas, in calū qđ creditor agit hypothecaria directa, & dicit non esse bonū cōsiliū, qđ agatur directa, qđ habebit necesse dñm pbare. Probat istū intellectū per l. qui filios. §. ti. xi. circa fi. ibi, de bonis suis, & c. qđ verbū, suis, denotat dñm, ut l. solum. §. meū. ff. de rei. v̄di. Præ terea, res dñr esse in bonis nostris, p qua actionē habemus, ut l. rē in bonis. de acqui. re. do. Sed si debitor nō fuisse dñs, p nōs actionem nō habuisset. Et ex hoc pcludit ipse, qđ i hypothecaria directo, cre ditor debet probare dñm debitoris. Certē, si qs vellet defendere opi. Dy. credo, qđ possit, per l. seruos. ff. de leg. 3. Quare, potestis di cere, quod, aut creditor agit p̄ principalem debitorē hypothecaria a cione, aut p̄ extraneū. Si p̄ principalem debitorē, habet locū gl. nra quā est hic, qđ sufficiat creditori probare, qđ debitor possederit bona fide, cū debitor sibi nō possit referre qōnē alicuius iuris. Aut creditor agit p̄ extraneū possessorē, hypothecaria, & tunc pcederē, quod do. Cy. hic bene dicat, videlicet, quod, aut iste extraneus pos sessor b q habet cām ab ipso debitore, & lucratiuā & tūc sit idē i ip so, quod in principali debitore, & habet locum ēt glo. quā est hic. Secus si haberet onerosam, ar. l. apud Celsum. §. auctori. ff. de do. exce. Aut extraneus possessor non habet causam ab ipso debitore, & tunc habet locum gl. quā est in d. l. rem alienā. ff. de pign. ac. quia oportebit, quod creditor probet debitorem tēpore obligationis possedisse bona fide, & etiam oportebit probare titulum debitoris, ut ibi no. & dic, quod no. per Dy. in d. §. item Seruiana. & quodam modo fuerunt verba gl. in l. ante omnia. ff. de prob.

ADDITIONES.

- a Alex. § Probare creditor. Quid habet probare creditor in hypothe. vide Cyn. Bal. & Bar. in l. de rebus. §. de dona. ante nnp.
- b Alex. § Extraneus possessor. Quod uerum intellige, vt in l. de rebus. §. de do. ante nup. & c. §. quilibet possessor uellet se tueri, & not. Sed aduerte, quia Bart. in l. rem alie. ff. de pig. act. tenet contrarium eius, quod hic dicit lex, qđ habenti titulum lucratium a debitore, sit opus, probare de dominio debitoris.

LEX VI.

- 1 In obligatione non cadunt, nisi ea, quae sunt in bonis.

Quæ p̄dium. Obligans rē alienā, nō p̄iudicat dño & p̄ria pignoratiua tenet. h. d. Not. qđ dixi in sumario. Concordat. l. si quis in pignore. §. j. ff. de pig. act. 1 Modo opponi. dñr hic in obligatione, nō cedunt, nisi ea, quae sunt in bonis debitoris. §. seruitus i uilicorū p̄diorum, dicit lex, qđ nō est in bonis, neque extra bona, ut l. j. ff. de vlt. leg. & tamen cedit in obtone, vt l. sed an vic. ff. de pig. Rationem specialitatis dicit, vt ibi.

LEX VII.

- 1 Tutor si rem pupilli obliget, & pecuniam in utilitatem pupilli non conuertat, non ualeat obligatio.
- 2 Pupillus factus maior, p̄t. est approbare contractum per tutorem factum, qui de iure non ualebat.

Si in rem. Tutor, p̄curator, vel alius administrator obligā do rē dominorū, eis non p̄iudicat, nisi postea cō sēsus dominorū accedat, uel nisi de sciētia eorū p̄bet. h. d. cū l. seq. No. ex istis legibus, quod si tutor rem pupilli obliget, & pecunia in utilitate pupilli non conuertat, quod obligatio non ualeat, ut hic. 2 Item no. qđ pupillus factus maior, potest approbare contractum per tutorem factum, qui de iure non ualebat, ut hic.

Quæ res pignori obligari possunt, uel non, & qualiter pignus contrahatur. Rub.

Rubrica nostra p̄t p̄tinuari hoc ordine, Dicitur est §. de pig. sed qđ quædā res reperiuntur, quæ obligari seu pignorari nō p̄nt, id subne ctitur hæc rub. quæ res pign. oblig. possunt. uel non, & qualiter.

LEX PRIMA.

- 1 Generale, quo ad genus, non tantum operatur, quantum speciale, quo ad speciem in his, quæ quis specialiter non esset concessurus, uel obligaturus. & nume. 2.
- 3 Suscipiens in se omne periculum, uidetur suscipere periculum contingens ex dolo, uel culpa, non casum fortuitum.
- 4 In generali obligatione, non veniunt supellectilia necessaria.

Lumnos. In generali obligatione non veniunt, ea, quæ quis nō esset speciali ter obligaturus. h. d. No. qđ dixi in sumario. Mo do op. & vī qđ tantū debeat operari generale quo ad genus, quantum speciale, quo ad speciem. Vnde op. de l. si duo. de administratio. tuto. & l. si chorus. ff. de lega. 3. & l. omnes. de p̄scrip. 30. anno. hic autē dñr §. quare ma le. Sol. fm Dy. & dic, quod dicta regula non procedit in his, quæ qs specialiter nō esset p̄cessurus, uel obligaturus quia in casu isto non operatur tm̄ speciale, quo ad speciem, quantum generale quo ad genus, nec econuerso, vt l. obligatione. in princi. ff. de pig. Et dic, vt no. p Dy. in c. generali. extra. de reg. iu. li. 6. Ista lex inducit per glo. 3 in arg. ad qō. de casibus fortuitis, qđ si aliq̄ suscipiat in se omne periculum, qđ ipse vī in se suscipere periculum contingens ex do lo, uel culpa p̄cedente, non autem vī in se suscipere periculū ca sus fortuiti. arg. huius legis, & in d. l. obligatione. ff. de pignoribus, & no. per gl. & doct. in l. si quis. §. quæsitum. ff. si qs cautio. De quo, 4 dic, ut no. per gl. & doc. ibidē. Item inducit in ar. ad quæst. qđ licet aliquis obliget omnia bona sua, non vī obligare supellectilia omni a no necessaria, & ea, quæ nullo modo esset specialiter obligaturus, vt puta panni, lecti, & alia supellectilia, sine quibus uiuere nō possu mus: imo, si creditor ad ista ageret, male ageret, fm Iac. But. quia nō posset, & ex hoc fiunt statuta, quod talia non possunt pignorari.

ADDITIO.

- a Alex. § Omnino necessaria. In generali obligatione, non veniunt panni, lecti, & supellectilia. Vide Bal. in l. certi. §. loc. & vide, quod no. Bal. hic.

LEX II.

Si Episcopus debet habere bona omnium clericorum decedentium in certis parochijs, & reperiatur, quod clericus habeat instrumentum, in quo est obligatus Titius, tamen extra ciuitatem, non pertinebit ad episcopum illud instrumentum.

Cum constet. Obligato instrum̄to, videntur obliga ta ea, de quib. in instrumento fit men

ta. h. d. No. quod dixi in sumario. Ista lex inducit in arg. ad qō. 1 Conuetudo est in ciuitate, quod Episcopus, debeat habere bona omniū clericorū in ciuitate decedentium, in certis parochijs Episco po deputatis: modo quidam clericus instrumentū habebat, in quo Titius erat eidē obligatus, & tamen Titius erat obligatus alibi ex tra ciuitatē, nunquid illud nomē Titij erit Episcopi. Inducitur hæc lex, qđ sic, cum reperiatur instrum̄tum esse in ciuitate. Tu uerō se cundum Pet. tene contrarium, per l. Caius. ff. de leg. j. ubi est casus,

ADDITIO.

- a Alex. § Fit mentio. Vide de hoc per Cyn. in l. certi. §. loc. in §. quæst. & expressē Pet. in l. seruū filij. §. eum qui. de leg. j. & distinguit, an habere debeat, tanquam hæreditatē: & sic ius uniuersale, an generaliter bona, & c. quo casu procedit l. Cai us, & c. de quo uide Cynū. hic. & Et ad hæc Luide ti. j. de remiss. pig. & l. j. de don.

LEX III.

- 1 Cum uniuersitate, res religiosa cadit in obligatione.

Si monumento. Res religiosa non cadit in obligatio ne. h. d. No. qđ dixi i sumario. Iux ta hoc opp. de l. monumentorum. §. de relig. & sump. fun. Sol. Aut tu quæris, nunquid istud monumentum, aut ipsa res religiosa, pos sit obligari, & dicas, qđ nō, vt hic. Aut tu quæris, nunquid possit obli gari ius inferēdi mortuū in sepulchro, & istud bene p̄t obligari, vt l. p̄ria. Sed § istam sol. instatur de l. in modicis ff. de cōtrah. emp.

1 Solu. § Cum uniuersitate res religiosa cadit in obligatione. Secus in uenditione, ut in p̄rio. Sed specialiter, & per se nō potest obligari, vt hic. Et facit ad p̄dicta. l. j. ff. de fun. do. cum simi.

LEX IIII.

- 1 Nomen debitoris, quando, & quomodo solui, seu obligari potest.
- 2 Debitor debitoris mei potest conueniri a me, dummodo primo non soluisset debitori meo, ante certiorationem sibi a me factam, & nu. 4. & 6.
- 3 Nomina debitorum veniunt in obligatione tam generali, quam speciali: & an in tacita obligatione.
- 5 Debitor debitoris mei si tenetur ad speciem, & ego eam exigam, debeo te nere loco pignoris, sed si debet quantitatem, eam compensabo.
- 7 Debitor debitoris mei si sciat nomen suum mihi esse obligatum, licet ipsum non certiorauit, non tamen licite potest creditori suo soluere.
- 8 Quando ago contra nomen debitoris, mei debitoris nō est necessaria excus sio debitoris mei.
- 9 Qualiter formabitur libellus contra nomen debitoris mei debitoris.
- 10 Creditor si agit contra nomen debitoris, & creditor debitoris etiam agit contra illud nomen, p̄fertur creditor debitoris.

Nomen quoque. Ista est bona lex. § Nomen debi toris, ante denūciationē factam si bi a creditore sui debitoris, potest soluere suo creditori: post denū ciationem autem factam non potest soluere, sed exigi potest ut illi a cione. h. d. § No. debitor debitoris mei potest conueniri a me, dū modo

ADDITIO.

- a Alex. § Nomen quoque. Ad hanc legem uide l. Caius. de leg. 1.

modo primo nõ soluisset debitori meo. ut hic, & hoc est uerũ ante certiorationẽ sibi a me factã. Si aut certiorassem, creditori suo solvere nõ põt. ut hic habetis nõ. ¶ Secundo nõ. quod nomina debitorũ, ueniunt in obligatione tã generali, quã speciali. An aut ueniant in tacita obligatione, uide quod nõ. s. de hæred. l. hæredẽ. Tertio, habetis notare quod actio directã, q̄ cõpetit debitori creditoris p̄ debitorẽ suũ, est utilis penes ipsum creditorem creditoris, ut hic. Mo- do habetis nõ. q̄ legẽ nostrã opponere. dicitur hic quod debitor creditoris mei, ante certiorationẽ a me sibi factã, põt debitori meo sol- uere. Contra. Imo vñ, qđ nõ possit soluere, quãtuncunq; sibi non denũciauerim. Vnde opp. de l. iij. j. de noua. Sol. hæc lex supplet pillã, qã siue per creditore creditoris mei sit factã denũciatio, siue lis sit prestata, siue pars debiti soluta, debitor nõ põt soluere suo cre- ditori. & ita intelligit q̄riũ. Itẽ op. j. & vñ, qđ creditor creditoris, nõ possit istud nomen exigere, sed debet ipsum tenere loco pignoris. Vnde opp. de l. grege. s. cũ pignori. ff. de pig. & l. si cõuenerit. ff. de pig. act. Sol. Aut istud nomẽ debet specĩe, aut quãtitatẽ. Primo casũ creditor tenebit pignora, secundo casũ, cõpensabit cũ debitorẽ suo. Vterius opp. liberatio est species alienationis, ut Inst. q. alie. li- cet vel nõ. s. nõ ad mone di. Sed alienãdo debitor nõ põt præiudica- re creditori. s. de pig. ergo nec liberãdo. hic autẽ dicit q̄riũ, quare male. Sol. Dña est inter pignora corporalia & incorporalia, ut no- mina debitorũ, qã in primo casũ p̄ debitorẽ alienantẽ, nõ præiudica- cã creditori, cũ res corporales appaerant: secus in incorporalibus, q̄ nõ apparent. ¶ Modo, pro declaratione legis nostrã, quare quæ- sit istã utilẽ actionẽ? Gl. nra hic, & in l. grege. s. cũ pignori. ff. de pign. dicit, quod est utilis hypothecaria. Ista opinio est falsa, quia hypothecaria possessiõne auocat, ut l. si cũ venditor. in prin. ff. de eũc. & in nominibus nõ est possessiõ, qã sunt incorporalia, sequit qđ hypothecaria nõ habet locũ. Quare teneas aliã opi. gl. uidelicet, qđ iste utilis actio est, q̄ erãt directã penes debitorẽ, q̄ obliga- uit nomẽ. Itẽ quæro, dicitur hic, certiora te factus, &c. ¶ Quærit gl. dicit hic qđ si iste sciebat nomẽ suũ obligatũ esse mihi, tamẽ ego ipsum nõ certioraui, nunquid licite possit soluere creditori suo? Glo. nostra hic tenet, qđ sic, qã oportet, qđ denũciatio sibi omnino fiat a credi- tore creditoris. alleg. glo. l. debitorẽ. s. de pig. Certẽ dñi, illa l. nihil ad thomburũ, qã loquit de voluntate, seu urbanitate, ut vidistis ibi dẽ. Quare dicatis, & melius, qđ denũciatio nõ sit necessaria scienti, arg. l. j. in fi. ff. de act. empt. & ibi nõ. & melius in l. si. ff. de transac. & solet notari in l. emptor. j. de eũc. Item q̄ro: ecce j. debitor meus obligauit mihi nomẽ debitoris, & ago qđ istud nomẽ: opponit mihi qđ nõ fuit facta excussio, qđ itẽ qđ iuris? Dixerunt qđ dã, qđ et in oib. requiritur excussio principalis debitoris, qã lex generalit̄ loquit, ut in auth. hoc ita. s. de pig. & i corpore unde sumit. Br ad idẽ l. nõ prius qđ qđ fise. vel priua. & hæc opinio vñ. lac. de Arc. & Do. lac. But. hic tenet, qđ in uominib. nõ sit necessaria excussio, qã ius nominis dẽ residere penes ipsum principalẽ debitorẽ, quo casũ, qñ debitor principalis habet res hypothecas, nõ est necessaria excussio, ut vi- debitis in auth. hoc ita. & maxime dicit ipse, nõ est necessaria excus- sio, si agat actiõne utili, q̄ penes debitorẽ erat directã, qã excussio, sm eũ, habeat locũ solũ i hypothecaria. Et hæc vltimã partẽ credo verã. Sed istud vltimũ, qđ ipse dicit, qđ excussio solũ habeat locũ in hypothecaria. credo, qđ nõ sit uerũ, qã et habet locũ in aliis actio- nib. puta i reuocatorijs, ut l. j. & ij. & ibi nõ. s. de his q̄ in fraud. cred. ¶ Quæro, qualiter formabit libellus q̄ nomẽ? Habetis gl. in l. hfdẽ. s. de hæ. act. Itẽ q̄ro ecce debitor meus obligauit mihi nomẽ debito- ris, agit ipse qđ illud nomẽ, & et ego ago, qđ pferit? Br dicas, qđ ego creditor, qã ago utili, qã quantuncunq; habes utilẽ habeat cãm ab habentẽ directã, præfert habens uilem ut l. j. s. qui superficiẽ. ff. de superfic. Præterea, uide casus in l. si cõuenerit. in prin. s. de pig. act.

ADDITIO NES.

a Alex. ¶ Modo habetis. Vide Bald. in l. si cum emptor. ff. de pact. Bald. in l. j. s. de actio. & oblig. in versi. j. quæritur cum ver. seq.
b Alex. ¶ Contra. Vide Bar. in l. iij. s. quod met. cau.
c Barb. ¶ Vnde opp. uide pro eo. quod hic dicitur, Bar. in pñ. 143. inci. tres casus.
d Alex. ¶ Quærit gl. In casu l. Titiz. j. de noua. an sufficiat sola scientia debitoris? Adde Bar. in l. facta. s. si hæres. ff. ad Treb. & Bal. in d. l. iij. de nouat.
e Alex. ¶ Nomen debitoris. Vide insti. de actio. in sitem Seruiana. habens nomẽ debitoris obligatam, an debeat facere excussio nẽ? & uide Bald. in l. hæredẽ. s. de hæ. act. & ibi dicit, quod requiratur excussio, nisi directã actiones essent cessã. & idem uoluit in l. ij. quando fil. vel pri. & Bal. hic contra opi. Bar. & hic per Lac. de Bel. per Bar. in l. si conuenerit. ff. de pig. actio. Adde Spe. de procu. s. sequitur. ver. quid si mihi. & in tit. de obli. & fo. s. nunc aliqua. versi. sed quid ecce. Rom. in confi. 4. 16. 3. Et qđ non requiratur excussio in nominibus debitorum not. Alex. confi. 17. lib. j. confi. 2. 13. lib. 3.
f Alex. ¶ Quis præfertur. An habens uilem præferatur habenti directã? & uide Bart. in l. iij. j. de donat.

LEX V. Spem eorum. Præmiũ qđ dat̄ atletę, non poterit obligari. h. d. No. quod dixi in sumario.

1 Pignoras liberum hominem, debet puniri.
3 Pater filium obligare potest, propter famem & num. 3.

a Qui filios. ¶ Res, q̄ nõ sunt in bonis nostris, non põt obligari. h. d. No. qđ dixi in sumario. Opp. de l. senatus. s. fin. ff. de le. j. Sol. Casus specialis est ibi, dicitur ibi, ibi nõ. Dy. Item opp. dicitur hic qđ nõ põt obligari nisi illud, quod est in bonis nostris. Cõtra de l. fed an via. ff. de pig. Sol. dicit. ut dixi in l. quæ prædiũ. s. tit. j. ¶ Itẽ oppo. & vñ, quod pignoras liberum hominem debeat puniri. Vnde opp. de s. quia uero & homi. in arthen. ut nulli iudi. Sol. Ista limitatur per illam, quia non põt obligari, ut hic, sed si obligetur, punitur, ut ibi. ¶ Quærit gl. nunquid possit quis filiũ obligare p̄ famẽ? Et tenet qđ sic. Itẽ dicit in l. ij. s. de pa. qui fi. distr.

ADDITIO.
LEX VII.

1 Ex conuentione, instrumenta fundi, non possunt pignori. & nu. 2.
3 Et an ista lex habeat locum in omnibus fundis.

a Executores. ¶ Deputati ad agriculturã, non põt capi pignori. h. d. cũ l. seq. q̄ facientes puniuntur h. d. i aut. agricultores. hic posita. Et differt prima a secũda, qã prima loquitur de pignore capto, ex p̄cepto iudicis, sedã loquitur, de pignore p̄uentionali. Quærit gl. in l. executores. ¶ nunquid p̄uentionaliter põt instri fundi capi? Gl. nra, & bene, determinat, qđ nõ, p̄ l. pignoriũ. q̄ sequitur. Ad idẽ auth. nullũ credentẽ agricolã. s. j. Quæro, ista lex loquitur de p̄dijs tributarijs: Et dicitur tex. ex quo tributoriũ illatio re- tardetur, qđ de alijs p̄dijs? Vñ qđ nõ habeat locũ ista, p̄ rationẽ quã assignat tex. Vos habetis dicere qđ, qđ lex ista habeat locũ in alijs prædijs, quia inest alia ratio, uidelicet, ne sterilitas fructuum &c. arg. l. j. s. de eo opere. ff. de aqua plu. arc. & ista ratio urget in alijs prædijs.

LEX IX.

1 Voluntas contrahentium debet magis inspicì, quam uerba.
2 Dispositio generalis, trahit non solũ ad presentia, sed et ad futura. & nu. 3.
4 Si debitor in obligatione omnium bonorum suorum ea constituit se credito- ris nomine possidere, an ueniant futura.

a Si quis. ¶ Appellatione rerũ, vel bonorũ in obfione deducto rũ, continentur p̄ntia & futura. h. d. ista no. lex. No. qđ dixi in sumario. Secũdo nõ. qđ uolũtas q̄hentiũ debet magis inspicì, quã uerba, ut hic. Tertio nõ. qđ dispõ gñalis b̄ trahitur, nõ solũ ad p̄ntia, sed et ad futura, ut hic uidetis. ¶ Opp. dicitur hic, quod in obfione nõ solũ ueniunt p̄ntia, sed et futura. Contra, de l. si ita. ff. de au. & arg. leg. Sol. Dicit gl. ibi loquitur in legato, vel donatione, per qđ dñium trãsfertur, & sic est magnũ præiudiciũ, & iõ illa dispositio nõ tra- hitur ad futura. Hic loquitur in obligatione pignoris, qđ nõ est ma- gnũ præiudiciũ, iõ cõprehẽdit futura, & ita intelligitur. q̄riũ. Sed qđ istã sol. instatur de l. si seruit. ff. de serui. urba. p̄dio. & de l. iij. i prin. ff. p̄ socio. Quare dicatis duo uerba sm Pet. qđ sunt uia, & in istis nõ solũ inspicitur tps p̄ns, sed et oẽ futurũ incrementũ cõsideratur, & de istis loquitur lex peculiũ. ff. de le. 2. & l. grege. ff. de leg. j. Quædã sunt singularia, & in istis solũ inspicitur tps p̄ns, nisi postea forte aliud accedat, p̄ alluionẽ, ut litem si fundi. s. j. de vsur. Quædã sũt gñalia, & in istis qñq; a principio põt inspicì quantũ præiudiciũ sit futurũ, & tunc non solũ cõprehenduntur p̄ntia, sed et futura, & de hoc loquitur præal. l. si seruitus. de seru. urba. præd. Qñq; a prin- cipio nõ põt inspicì, quãtũ præiudiciũ sit futurũ, tunc, aut loquitur in obfione pignoris, & tũc ueniunt p̄ntia & futura, ut hic. aut loqui- mur in trãslatione dñij, & tũc regulariter nõ ueniunt futura. Ita dẽt intelligi præal. l. si ita. de au. & arg. leg. nisi natura q̄tus aliud induce- ret, ut in societate. Et de hoc loquitur l. iij. in prin. ff. p̄ socio. Itẽ quẽ ro, debitor obligauit oĩa bona sua, & dicit sic, sub obfione omniũ bonorũ suorũ, quæ constituit se creditoris noie possidere, nõquid ue- niunt futura? Dixerunt qđ dã, qđ sic, p̄ istã legẽ. Quidã dixerũt, qđ non

ADDITIO NES.

a Alex. ¶ Si quis. Vide, quod per hanc legem concludit Bar. in l. si stipulatus fue- ro illud. de uerbo. oblig.
b Alex. ¶ Dispositio generalis. Sed an tacita hypotheca cõprehẽdat futura, uide in l. iij. & ibi p̄ Bal. s. de priuil. ff. & gl. hic in fi. Et qñ dispõ trahãt ad p̄ntia & fu- tura, & uide not. Bal. post Bar. in l. si. s. de pac. Quid si cedo bonis, an intelligãt de futuris? Bal. qđ nõ in l. pen. s. q. bon. ced. pos. Quid si cedo actiõne, uide in l. hære- dem. ff. manda. Et de materia, uide in l. damni. s. is qui. ff. de dam. infẽ.
c Alex. ¶ Singularia. Et sic nõ differentiam esse inter generale, & uniuersale, & adde nõ. in c. ex literis. de iure. pat. Bal. in l. 2. iud. s. de iur. & melius in l. scire debe- mus. in prin. post gl. & Bar. & do. ff. de uerbo. ob.
d Alex. ¶ Quandoque a principio. Facit ad nõ. q. Dy. & Bar. i l. si mihi & tibi. s. fi. de leg. j. & hic adde Bar. in l. j. in prin. ff. de pig.
e Barb. ¶ Itẽ q̄ro. Et ex his p̄t inferri, si mulier dat oĩa bona sua in dotẽ, qđ ueniãt bona quæ sita, sed stat in dubio, si statutũ, det prout est Bononiã, quod omnino cõfectis dotalib. instrumentis ipso iure intelligantur omnia immobilia mulieris in dotem data, an isto casu, ueniant bona quæ sita. Flo. disputat, & disputatio in- cipit, mulier uiduata, & concludit, qđ nec isto casu ueniant.
f Alex. ¶ Nunquid ueniunt futura. Vide Bal. & Ang. in l. stipulatio hoc modo. ff. de uerbo. oblig. & Bal. in l. j. s. cum l. seq. ff. pro soc. in re collectis antiquis, & ibi uide tex. & gl. in uerbo, interuenire. & uide Lud. in l. ij. s. incertam. ff. de acqui. pos. & uide Ang. in confi. 178. inci. in del. nomine & sue matris & prædictis instrumentis, &c. & uide Bal. in l. quod meo. in prin. ff. eo. & uide Imo. & Ro. i l. stipula. hoc modo. ff. de uerbo. oblig. & uide Ang. in l. j. in prin. s. de pig. & uide Bal. in rub. de q̄hen. empt. in 2. l. q. & uide Alex. in l. iij. s. incertum. ff. de acqui. pos.

nō, qā cū nō possideant futura tpe obligationis, nō pōt se pstitue re possidere ea quæ non habebat. Dñs Ia. vñ hic inclinare in istā sententiā. videlicet, qđ p istū modū pprehēdant futura, cū non sit magnū praiudiciū in iure pignoris, ut hic no. in gl. Tñ q̄ istā opi. facit quod no. in l. quāuis. §. j. de acq. pos. & ibi gl. quā uidebitis per uos.

Qui potiores in pigno. habeant. Rubr. Rubrica nostra continuatur ad p̄cedentia, hoc ordine. Dicitur etiā de pignorib. Verum, quia quādoq; ad idem pignus, plures creditores concurrunt, & dubitatur, quis sit potior, idcirco subnectitur hæc rubrica, qui potiores in pigno. habeantur.

LEX PRIMA.

- 2 Tantum ualet consignatio, & depositio, quantum ipsa solutio.
3 Creditor secundus soluendo priori debitum, confirmat sibi pignus. & nu. 1.
4 Et e contra, potest primus debitor offerre secundo.
4 Nec primus creditor, ad hoc compelli potest.

Vipignus. Secundus creditor soluens priori, vel p̄signans, & deponēs id, qđ ei debetur, in locum prioris succedit, & confirmatur sibi pignus h. d. No. qđ tñ valet p̄signatio & depositio, quantum ipsa so. Secundo no. qđ secundus creditor, soluendo priori debitum, p̄firmat sibi pignus. Modo p̄ declaratione legis nostræ quæro, dñ hic qđ secundus creditor pōt offerre, primo, t̄ sed quid econuerso, nunquid primus pōt offerre secundo? Bñ habetis dicere, qđ sic. Vñ tex. in l. Paulus. §. qui in pignoris. ff. quib. modis pig. vel hypo. sol. t̄ Sed iuxta hoc quæro, nunquid primus possit ad hoc compelli? Breuiter tex. dicit, qđ non. §. eod. l. prior quidem creditor.

LEX II.

- 1 Qualiter intelligatur, qui prior est tempore, potior est in iure.
2 Quæ sit differentia inter pignus p̄torium, & conuentionale, & nu. 1.

Si decreto. Cum plures creditores concurrunt, circa idē pignus p̄torium, & sunt diuersorū titulorū, qui prior est tpe, potior est in iure. h. d. Habetis notare, quod dixi in summario. Modo oppo. dñ hic, qđ in pignore p̄torio, qui prior est tpe potior est in iure. Contra, imo vñ, qđ creditores debent concurrere, vt l. fin. §. de bon. author. iud. possid. l. i. cui. §. si plures. & §. qui prior. ff. vt in posses. leg. Sol. Aut creditores sunt eiusdem tituli, & tñ concurrunt, & ita intelligat̄ p̄rium. Aut sunt diuersorū titulorū, & tunc qui prior est tpe, potior est in iure, intelligat̄ hic. Sed q̄ istā so. instat, & vñ qđ indistincte, qđ prior est tpe, potior est in iure. vt l. si fundū & l. diuersis. §. eo. Sol. Dic, qđ in l. tria, loquitur de pignore conuentionali. Sed q̄ istam solutionē instatur de l. licet, & auth. ibi potiora §. eo. Pro quorum solutione dicas ad p̄sens duo uerba. Nā qñ que plures creditores, p̄tendunt ius in pignore conuentionali, & hic est notare regulam, & instantiam a regula. t̄ Regula est, qđ qui prior est tpe, potior est iure. Fallit in l. licet, & in auth. ibi posita §. eo. & in canib. ibi not. in l. diuersis. §. eo. Quandoq; plures creditores p̄tendunt ius in pignore p̄torio, & tunc, aut sunt eiusdem tituli, & concurrunt, ut l. si. §. de bo. auth. iud. pos. l. i. cui. §. si plures. & §. qui prior. ff. vt in pos. leg. Si uerō sunt diuersorum titu. tunc, qui prior est tpe, potior est iure, ut hic. Quandoque, quidam creditores p̄tendunt ius in pignore conuentionali, quidam in p̄torio, & tunc habet locū l. si postquā. §. vt in poss. lega. Et de materia huius l. dic, ut plene no. per Dy. in c. q. prior. extra. de reg. iur. li. 6. Quærit gl. nostra t̄ quæ sit differentia inter pignus p̄torium, & iudiciale, dic, ut no. hic, per gl. quam signa, & in rub. de p̄r. pig. uide per me. aliam differentiam in l. a diuo Pio. §. si super rebus. ff. de re iud.

ADDITIO.

- 1 Alex. q̄ Sed contra. Vide Bal. in l. cum unus. ff. de bo. auth. iud. pos.

LEX III.

Cum Republicam. Hñs ius pignoris in re p̄ actione. h. d. No. qđ dixi in summario t̄ scđo no. qđ appllo Reip. Et refertur ad aliā ciuitatē, quā ad Romanā, ut hic. Sed q̄ istud ultimū oppo. de l. eū qui uectigal. de verb. sig. So. fm gl. dic, qđ Respublica pprie sumendo, intelligitur de Republica Romanorū. Improprie autem quādoq; sumitur pro qualibet alia ciuitate, ut hic. Vcl dic, qđ hoc contingit ratione adiuncti, quia ad uerbum Reipublicæ adiungitur hic Heliopolitanorum, secus, si indistincte profertur, vt d. l. eum qui uectigal. & ibi plene, not. per Dynum.

ADDITIO.

- 1 Alex. q̄ P̄fertur. Idem tenet in l. a diuo Pio. ff. de re iud.

LEX IIII.

Si fundum. Qui prior est tpe, potior est in iure. h. d. cum l. diuersis. §. eo. Cōtra l. diuersis, op. de l. licet, & auth. itē possessor. §. eo. So. Casus est sp̄alis, in l. tria. Itē oppo. de l. interdū. ff. eo. ti. Sol. Ibi et est casus specialis. Item op. de l. scripturas §. eo. Sol. fm gl. ibi, & est casus specialis. Vnde habetis notare regulam, & instantiam a regula. Regula est, hoc fallit in casibus legis tria, & ideo signa gl. hic positam, quæ enumerat casus.

LEX V.

Prior. Prior creditor, nō habet necesse offerre secūdo, sed secundus offerens primo, confirmat sibi pignus. h. d.

LEX VI.

Si generaliter. Habens causam a primo creditore, non potest inquietare. h. d. ista lex.

LEX VII.

An ille, ex cuius pecunia res emit, habeat priuilegiū inter p̄sonales actiones, si debitor primo obligauit mihi omnia bona sua, deinde eadem obligauit Sempronio, & postea acquisiuit bona, quis p̄feratur.

Licet. Ista est optima lex, & in summa. h. d. Licet regulariter q̄ prior est tpe, potior est in iure, tñ si ex pecunia creditoris secūdi, sit res emptā, & eidem specialiter obligata, secūdos est potior. No. qđ dixi in summario. Op. dñ hic, qđ res p̄parata ex pecunia creditoris, est ei obligata. Contra, de l. quāuis. §. in quib. cau. pig. tac. §. h. Sol. Aut ex pacto res emptā obligat, & tunc habet locū lex nostra. Aut nō sit aliqd pactū, & tñ habet locū lex tria. Sed q̄ istā sol. instatur, & oppo. de l. interdū. ff. e. tit. Sol. Ibi est casus sp̄alis, ut ibi no. & not. in l. diuersis. §. eo. Quæro pro declaratione legis nostræ t̄ tñ qđ ille, ex cuius pecunia res emit, habeat priuilegiū inter actiones p̄sonales. Quidā dixerūt qđ nō, p̄ l. p̄curatoris. §. plane. ff. de tribu. lo. hic fuit t̄ opi. tñ nihil alleg. dices, qđ dēt habere priuilegiū, inter p̄sonales actiones. Hæc opi. tenet lac. But. p̄ l. qđ q̄s. ff. de priuileg. cred. Quæro, t̄ ecce mutuauit Sempronio centū, obligauit mihi omnia bona sua. Itē Titius mutuauit eidē centū, & et obligauit omnia bona sua. Postea Sempronius debitor acquisiuit plura bona, q̄ro in istis bonis postea acq̄ sitis, q̄ sit potior? Primo vñ, qđ potior sit ille, qđ prior est tpe, ut l. si fundū. §. e. & l. diuersis. §. eo. In triū vñ l. si is qđ sit. de iure hñ. Quid dicemus? Gl. in l. idē q̄. §. si ff. eo. dicit, qđ isti creditores debent concurrere, & est sp̄ale in hñco, qđ p̄ferat, vt d. l. si is qđ sit. de Arc. p̄ l. istā tenet triū. & dicit, qđ casus est hic, & uerū dicitur in su meo, quia uos uidetis, qđ hic tractat de bonis postea acquisitis, & dicit, qđ secundus est potior, si res fuit emptā ex pecunia sua, & et dē sp̄aliter obligata, quasi uelit dicere, qđ si sp̄aliter nō fuisset obligata, ista res postea acquisita, qđ nō esset potior secundus, imo primus esset potior, & sic nō concurrūt, ut dicit gl. imo qui prior est tpe, potior est in iure. Facit optime. l. si in prin. ff. eo. p̄ opi. la. §. gl. itel ligēdo tex. vt iacet. P̄terea quæritio est illa, qđ acquirat ius in pignore, nō acq̄ sitio ipsius rei, ut l. ff. pe. pig. act. unde debet inspicere acq̄ sitio rei, & sic p̄cludit fm eum, qđ potior esset et in postea quæritis, de beat p̄ferri secundo: & credo, qđ sit ipsa ueritas. Tex. est hic, & c.

ADDITIONES.

- 1 Alex. q̄ Licet. Hæc legem uide limitatam per gl. in auth. vñ exa. instan. do. Adde, in quantum Bar. format q. de debitore, qui se successine duob. obligauit, & postea bona acquisiuit, quis p̄feratur. Spe. in ti. de ob. & sol. §. j. ver. sed qđ. & Io. And. ibi cum limit. ibi per me posita. l. qđ prior creditor p̄fertur secūdo in reb. postea acq̄ sitis, nisi secundus sit priuilegiatus & primus non. Ita limitat Bal. dicitum Ia. de Aret. conf. 389 j. lib. Paris. q̄ Licet. Vide Lancel. Dec. in l. creditor. la. §. ff. si cert. peta.
2 Alex. q̄ Cuius pecunia. Si res emitur ex pecunia mea, habeo priuilegiū inter p̄ creditores. Bar. tamen in d. l. quod quis. nō bene firmat ibi in d. dum uoluit hoc forte in priuilegio nauis emptæ esse, & nō aliarum rerū, & in alio casu, qđ hoc sit uerū, limitatur ibi per gl. & Bar. si specialiter ad hoc sit mutua, t̄c. si mutua ta est gratis, aliās secus. Et adde l. qui Nauæ, eo. tit. & l. si. & in auth. ibi posita. §. de pig. Sed Lud. de urbe in l. si cum dote. §. si. lo. ma. tenet etiam qđ datur pecunia, ut res ematur, dñs pecuniæ non habet priuilegiū, per l. procuratoris. §. plane. de tribut. & uide quæ dixi post Bar. in l. quāuis la. ij. §. de pig. Cogita p̄ auth. quo iure. §. e. vbi gl. tenet, qđ talis mutua, ut res emant habet tacitā hypothecā.

A V T H E N.

- 1 Allegans contraria, non debet audiri.
2 Mendax punitur in translatione possessionis.
3 Prior creditor negans rem eius esse, a quo causam habuit, & uolens incontinenti probare de proprietate eius, non debet audiri ante translationem possessionis in alium factam. & nu. 1.
4 Sed in alia instantia, translatione possessionis facta in alium creditorem, potest dicere se esse potioerem.
5 Et translatio possessionis fit per officium iudicis, in secundum creditorem.

Item possessor. Ista auth. ponit aliū casū sp̄alē, in quo prior tpe, nō est potior iure. Bñ dicit. t̄ Possessor prior creditor, negās rem esse eius a quo cām hēt, & postea allegās rē esse potioerē tpe, qđ fm creditore nō audit, imo possessorione priuat. h. d. No. qđ dixi in summario. Scđo no. t̄ qđ allegās tria nō debet audiri, vt hic & l. §. de fur. cū si. Tertio not. t̄ qđ mēdax punit in trāslatione possessionis, ut hic in tex. Ad idē l. fin. ff. de rei ven. Modo pro declaratione nostræ auth. t̄ q̄rit gl. vtrū iste primus creditor uolēs incontinenti pbare de pprietate eius, nunquid dēt audiri? Primo vñ, qđ sic. qđ dolo vñ facere secundus creditor, petendō rem,

ADDITIO.

- 1 Alex. q̄ Item possessor. De huius intellectu, uide Bar. in l. si aliena. in prin. sol. ma. tri. Facit tex. in c. si uasallus. si de feu. sue. cōtro. & uide ad no. q. per Cy. & Ray. & Imol. in l. Titiz si non nupserit. de condi. & demon.

rē, quam haberet necesse restituere priori creditori, ut l. dolo. ff. de dol. exce. In triū determinat gl. nostra, & bene, fm nostros doc. qd iu isto possessorio, nō habet locū regnla, dolo facis. Rō est, qd hic nulla esset pēna mēdacij, si nō trāseret possessio in fm creditorē.
a Nā tūc, non habet locū regula, dolo facis, licet in alijs possessorijs adipiscēde possessionis habeat locū, ut plene solet notari p Dyn. in c. q. ad agendū, extra. de reg. iu. lib. 6. & p dnm meū plenius in l. incerti. s. de interdi. & l. naturaliter. §. nihil cōe de acqui. pos. † Quærit gio. ecce creditor primus negavit rē fuisse debitoris, a quo cām habet, postea vult dicere se esse potiorē in alia instantia b iudicij, facta trāslatione possessionis in fm creditorē, nungd pōt? Vt, qd non qd est sibi trius, & p cōns repellendus, ut d. l. j. s. de furt. In triū determinat gl. nra hic, qd signa, dicens, qd in alia inītia, hoc pōt facere primus creditor. arg. l. Papinianus. §. sed nec impuberis. ff. de inoff. test. ubi trietas circa diuersa tollerāt. Et uide gl. si. ibi, sed nūqd & c. quam no. Et sic concludit ista gl. quod ēt in agitatē intra eadē per sonas, non præiudicat in alio iudicio. Cuius trium solet notari in Lis apud quem. §. de eden. & ibi plenē per doc. Et similem gl. habe tis & clariorem, in §. illud. in auth. de triente & semis. in prin. gl. magna. † Quæro, quo iure fiat translatio possessionis. c Dic, qd fiat per officium iudicis, ut no. in d. §. illud. in gl. magn.

ADDITIONES.

- a** Alex. † Regula. In casu huius l. non habet locū clausula, dolo facis petere, quod intus habes. Adde Bar. in l. si. ff. de rei uend.
- b** Alex. † Alia instantia. No. gl. quod si sum cōfessus in uno iudicio vnum, possum contrarium dicere in alio iudicio, ad aliū effectum. Ita alleg. istam Ang. in corpore in l. ij. §. hoc edicto. in si. ff. ui bono. rapt. uide tamen, quz no. Bal. in auth. no uo iure. §. de pena iudi. & quz no. in l. diuus. de custo. reo. cum materia. Et p eo, quod dixi, est dictum Inn. ubi in c. mulieres. de iureiuran. Quod dictū refert Bal. in auth. contra qui propriam. de nō nu. pec. in l. si creditorib. in prin. §. de fer. pig. de manu. p dicitis adde tex. gl. & Bal. in l. pe. de inge. manu. Et pro ista gl. alle. tex. in l. Aurelius. §. si. de lib. leg. & uide Bal. in l. is apud quē, & quod ibi dixi. & Bar. in d. §. sed nec impuberis. & uide per me. in l. magistratib. ff. de iur. om. iu.
- c** Alex. † Translatio possessionis. Adde in simili Bar. in l. j. in si. §. de plus petirio.

LEX IX.

Eos qui. Hās ius reale, pferēt hāti priuilegiū psonale. h. d. gl. Hic enumerat certas psonas, q habēt priuilegia psonalia, & q sint istæ psonæ, & quis pferat in priuilegijs psonalibus dic, vt plene no. p gl. & Dy. in l. priuilegia. ff. de priuileg. cred.

ADDITIONES.

- a** Alex. † Per gl. Et in quantum gl. mentionē facit de spon. uide gl. & Bar. in d. l. j. de priuileg. credi. & quod no. gl. & Bar. in d. l. priuilegia. ff. de priuileg. credi.

LEX X.

- 1** Creditor non potest excludere uxorem debitoris soluto matrimonio, a iure pignoris, nisi offerat sibi dotem.
- 2** Constante autem matrimonio, nec offerre dotē, nec uxorem excludere pōt.
- 1** **Cum tibi.** † Secundus creditor non offerens, vel non soluens priori creditori debitū suum, eidem in alio quo non p iudicat. h. d. No. qd dixi in sumario. Secundo not. a qd creditor, nō potest excludere uxorem debitoris a iure pignoris, nisi offerat sibi dotem, ut hic, sed hoc est verum sol. mat. hic apparet in tex. Sed † quæro, nunquid creditores mariti, pstate matrimo. possunt occupare bona mariti. p iure creditori, volētes offerre dotem uxori. Certē non: quia adhuc actio de dote nō competit, neq; est casus, in quo dos posset solui, constante matrimonio, sed so. ma tri. bona mariti creditores possunt occupare, offerentes dotē uxori, ut hic secundum Iac. de Are. quod perpetuō tene menti.

ADDITIONES.

- a** Ale. † Secundo no. Adde Bar. in l. si constante. in 7. q. prin. qōnis, post Cy. hic, licet illud communiter reprobetur, tamen uidetur hic reprobari. Et uide Bald. in l. ubi adhuc. §. de iu. dot. & Ang. & Imo. in l. ff. sol. mar. & uide gl. d. l. si constāte. & quod ibi dixi. Adde quod Bal. conf. 272. j. lib. sequitur hic Iac. de Aret.

LEX XI.

- 1** Scriptura, ex qua fit comparatio, debet habere subscriptionē triū testiū.
- 2** Subscriptionē trium testiū, non est necessaria in scriptura, ad quam probandum fit comparatio, sed presentia eorum sic, quando debitor scripsit.
- 3** Solū comparationi omnino non creditur, & testiū de scriptura deponentibus omnino non creditur.
- 4** Scriptura cōtinē subscriptionē partiū, & a debitore cōfessata, pbat cōtra ipsum debitore, nō cōtra alias psonas, nisi habeat subscriptionē triū testiū.
- 5** An priuata scriptura probet.

a **Scripturas.** Bē dicit fm Ia. But. Si debitor debitū neget, & scripaturā fateat, p iudicat sibi, & scriptura pbat qd eū, nō aut præiudicat alijs, vt puta creditorib. hypothecā pte dētib. nisi fortē haberet subscriptionē triū testiū. h. d. Et ad euidentiā. no. qd qnq; debitor pfitet scripturā, & debitū, & iste casus non est dubius. Qnq; debitor fateat debitū, sed non scripturā, & de hoc, nō est curādū, nisi in casu fortē, in quo scriptura esset de solēnitare ut l. hī. ff. de pignorib. Qnq; debitor fateat scripturā, sed nō debitū, & tūc habet locū lex. nostra. Qnq; debitor negat tā scripturā q debitū, & isto casu habet locū auth. si qd vult caute. hic posita. Itē, debetis scire ad euidentiā, qd est qdā scriptura, † ex qua fit pparatio,

2 & ista dēt habere subscriptionē testiū. † Et est alia scriptura, ad quā pbandū fit pparatio, & i ista nō est oīno de necessitate subscriptionē triū testiū, sed sufficit, qd testes supuiuāt, & deponāt se fuisse pntes qn debitor scripsit scripturā illā. Itē debetis scire ad euidentiā, qd te c srib. de scriptura deponentib. nō oīno credit, qd qd facili ter pnt errare. † Itē pparationi soli. oīno nō credit, qd qnq; mutatio calami, d atramēti, & c. inducūt diuersitatē scripturæ, vt in auth. de instru. cau. & fid. §. j. Et de his hētis bonā gl. in §. si qd igit. de instru. cau. & fid. vnde sumit hæc auth. & uide gl. ibi q incipit, si ago depositi. Itē debetis scire ad euidentiā, qd testes, q se subscribūt in istis scripturis, nō deponūt de veritate rei, vtrū fuerit verū, qd in scriptura deductū ē an nō, qd sufficerēt duo testes i hoc casu, vt l. vbi numerus. ff. de test. no. in d. §. si qd igit. sed deponūt se cognoscere c subscriptiones suas vel fuisse pntes, qn debitor scripsit, ut no. i d. §. si qd. No. primo, qd dixi in sumario. † Sed o no. magis distinctē, qd si debitor ppria manu subscribat, licet testes non sint subscripti, tū si talis scriptura hēt subscriptionē partiū, & a debitore sit pfectata, qd ipsum debitore pbat, non tū pbat qd alias psonas, nisi habeat subscriptionē triū testiū, vt hic habetis i fi. Et rō huius vlt. posset esse, qd si talis scriptura probaret q extraneos, de facili debitor posset pponere posteriorē creditore priori, qd eēt absurdū. Opp. mō, dī hic, qd talis scriptura hēt suū robur, qd de l. instrō. s. de pba. Quid dicem? Dixerūt qdā, inter quos fuit Pla. qd ista lex nō poterat itelligi, & erat fatua, qd qd oīa iura de mūdo. Ista sō. est falsa, qd cū Impator habeat oīa iura i pectore, nō ē verisimile, qd statuat qd ius. Quare alij, ut lo. itellexerūt istā l. qn creditores plures nigore talis scripturæ priuata, petunt se mitti in possessionē bonorū debitoris, quo casu, audiūt qd ipsū debitore, sed qd alios bona debitoris possidētes, nō audiunt. Ita intellexit Io. Iste itellectus nullo mō applaudit literæ: quare dicas qd ista talis scriptura a debitore pfecta, hēt subscriptionē partiū, vel alterius earū, ut puta debitoris, & sic pfectata a debitore, vel aliter pbat, vt p testes qd sit scriptura debitoris, certē talis scriptura pbat qd ipsū debitorē, qd nō pōt venire qd pfectionē suā. Et ita dēt itelligi hæc lex, & sic soluit triū de l. instrō. s. de pba. Sed qd sol. instat de palleгато. §. si qd igit. i fi. i auth. de instr. cau. & fid. Pro cuius solōne bē sic dicas, & fuerūt ista verba Iac. de Bel. i pallegado. l. instrō. & idē, qd ammō videbat scire do. meus i Ladmonēdi. ff. d iureiu. † Vñ, cū qrit, nū qd priuata scriptura pber. Rñ. Aut priuata scriptura est sine cā. aut cū cā, si est sine cā, nō hēt locū, ut l. cū de debito. §. fin. ff. de pbat. & qd ibi no. p gl. i l. gñat. s. de nō nu. pec. & dic, ut ibi p Cy. fm Ia. de g Are. & i l. j. §. circa. ff. d doli excep. Si verō priuata scriptura ē est cū cā, tūc dicas, qd aut est pfectata p debitore, & p testes pbat, qd debitor scripsit, & tūc talis scriptura pbat. Itē dēt itelligi hæc lex, ut no. hic, & i d. §. si qd igit. de instr. cau. & ibi est bona gl. q incipit, si ago depositi, & dic vt ibi. Si verō talis scriptura est negata, tūc, aut hēt subscriptionem

ADDITIONES.

- a** Barb. † Scripturas. Vide Lud. Rom. in conf. 299.
- b** Alex. † Fateatur. Et dū hic tex. requirit subscriptionē virorū, quid si essent feminae? vñ dicendū qd fit idē, Bal. in c. licet vniuersas. de test. dum dicit extendi ad feminas: fecus in staturis. quod pendet, an masculinū concipiat femininum, de hoc in l. j. ff. de verb. sig. no. tex. hic qd scriptura facta a tabellione, si non continet solēnia, vel tabellio non est rogatus in forma tabellionis, dī scriptura priuata. Bal. in l. si. si cer. per. & in rubr. de fid. instr. an in dubio presumat rogatus, ut tabellio, & hic, in ver. item debetis scire, scripturā, ex qua fit cōparatio, debere habere subscriptionem triū testiū, sed scriptura, ad quā probandū, fit cōparatio, nō requirit subscriptionē testiū, sed oportet testes in ea descriptos, superuiuere, & deponere, qd fuerunt presentes. Adde Bal. in auth. sed nouo. si cer. per. & qd ibi dixi. & Bar. in ea l. in si. ubi alle. gl. in §. si qd igitur. in auth. de fid. instr. Sed uide auth. hic posita, & ibi Bal. qui fortē vñ tenere triū. Sed dicit, qd pōt per alios non scriptos, licet subscripti sint mortui, & loquitur in scriptura, & uide in l. cōparationes. quod Bar. in auth. at si pstat. in princip. eo. tit. & Bald. in d. l. cōparationes probatur in auth. hic posita. Et quid si scriptura nō habet subscriptionē a testiū approbatā, an habeat locum hæc lex, vide Pau. de Castr. in conf. 390. Bal. cō. 224. & cō. 168. per Rom. cō. 204. & 373. An autē si sit statutū, quod publicū instrū ptealeat chirographo subscripto trino teste, uide Bal. cō. 55. j. lib.
- c** Alex. † Creditur. Testibus de scriptura deponentibus non creditur. Adde Bal. in auth. at si contractus. s. de fide instr. Bal. in auth. si uerō. si cer. per.
- d** Alex. † Non creditur. Bal. in auth. & sic contractus. de fide instr.
- e** Alex. † Se cognoscere. Testes qui se subscribunt in his scripturis, deponunt se cognoscere subscriptionem, uel fuisse presentes, quando debitor se subscripsit, alias si super factō, testes soli sufficerent, Bart. in auth. at si contractus. de fid. instr. & gl. hic posita, & Bar. in auth. sed nouo iure. si cer. per. post Bar. in Lunda.
- f** Alex. † Quare dicas. Distinctio, an & quando scriptura priuata probet, si est sine causa, uel cum causa, glo. & Bal. in d. l. nostra. & Bart. in Lunda ratio. Bald. per istum tex. in uerfi. causis.
- g** Alex. † Priuata scriptura. Contrarium tenet Abb. in c. 2. de fid. instr. licet Ant. concordet cum Barto. † Et quando scriptura priuata fidem faciat, ut est apocha, & qualiter testes super ea deponere debeant, ut probentur Alex. conf. 76. lib. 3. conf. 1. 14. lib. 7. ubi quz sit communis opin. Alex. Aret. conf. 54. Corn. confil. 58. lib. 3. Dec. conf. 625. Moder. Taurinen. in Rep. l. admoendi. col. 34. 35. de iu reiu. Alex. conf. 123. lib. j. Dec. in c. significauit. 1. not. de appell. de comparatio ne literarum in scriptura priuata, uide Bar. in auth. & si s. de fid. instr. P V T.

scriptionē triū testiū, q̄ sup̄uāt, & deponant sup̄ subscriptionib. suis, vel deponāt qđ debitor dictā scripturā scripsit. & fuerūt p̄ntes & tūc talis scriptura p̄bat, coadiuuante p̄paratione tū, vt no. i. d. §. si gs igit. Si uerō nō habet a subscriptionē triū testiū, habet tñ subscrip̄tionē partiū, fm̄ formā, huius l. tūc si p̄ntes, p̄bat. Ita dēt intelligi lex n̄ra. Si uerō nō hēt subscriptionē triū testiū, neq; partiū, tūc semiplenā p̄bationē inducit. b̄ra dēt intelligi gl. q̄ est in l. admonēdi. ff. de iureiur. & gl. quam habetis in l. in bonē fidei. §. de iureiurādo.

ADDITIONES.

- a Alex. ¶ Non habet. Contrarium tenet Barto. in l. nuda ratio, dixi ibi latius. per Bar. in authen. at si contractus. §. de fid. instr.
- b Ale. ¶ Inducit. Contrarium tenet Bar. in d. l. admonēdi. ff. de iureiur. vbi dicit, quod talis scriptura non facit semiplenam probationē. Et ad dictā Bart. hic, quando scriptura priuata probet; Adde, qđ ubi ambe partes sunt subscriptę suffi ciunt duo testes, doc. in c. 2. de fid. Instr. Soc. conf. 227. nu. 6. lib. 2. PVT.

AUTHEN.

- a Si quis vult. ¶ Istam authen. recitauit tibi supra. in l. scripturas.

ADDITIONES.

- a Si quis vult. Pro cuius intellectu, uide Bar. in l. cū prolatis. ff. de re iudi. in fine. LEX XII.

- 1 An priuilegiū h̄ legis, deat dari filijs eiusdē m̄rimoni, an et alteri. et n. 12
- 2 Mulier p̄ dote hēt tacitā hypothecā, & priuilegiatā, ut p̄ferat alijs. & n. 1
- 3 Altare unum non debemus discoopere, & aliud cooperire.
- 4 Mulier habet tacitā hypothecā a tempore dotis date, uel promissa.
- 5 An mulier p̄feratur omnibus creditoribus, & omnibus hypothecis.
- 6 Et habet istud priuilegium in bonis soceri, si ipse recipit dotem, uel in instrumento confessus est eam recepisse, & n. 11.
- 7 An habeat locum tacita hypotheca, in rebus quęstis per heredem.
- 8 Bona h̄redis non ueniunt in generali obligatione defuncti.
- 9 Priuilegium huius legis habet etiam locum in matrimonio putatio, & cō petit etiam sponsa.

- a Afsiduis. ¶ Mulier hēt priuilegiū, tā in p̄sonali actione, q̄ in reali, vt p̄ponat creditorib. priorib. tpe, tacitā, hypothecā habētib. & hoc est uerū, nisi alia dos p̄cedat. Itē, hoc ē uerū in dote, nō in donatione pp̄ nuptias. h. d. ¶ Et diuidit i ḡnq; partes principales. nā i prima pte, ponit quāsdā rōnes tā p̄pulsiuas, quā finales, q̄ dederūt occasionē l. dēde. In sc̄da pte, ponit statutū, suū, & quāsdā rōnes annectit. In tertia pte ponit quādam exceptionē a suo statuto. In quarta ponit aliud dictū, & eius decisionē, limitādo p̄dicta. In quinta, & ult. ponit quādam limitationē t̄pis. Sc̄da ibi, ad hęc oia. Tertia ibi, exceptis. Quarta ibi, hęc aut. circa fi. Quinta ibi, q̄ legem. ¶ No. tex. ibi, q̄ oēs, & c. & et ibi priuilegio t̄pis uallati, & c. qđ facit qđ opi. gl. q̄ dicit qđ p̄fert h̄ntib. tacitā nō exp̄sā, p̄ la. de Arc. q̄ dicit qđ p̄fert oib. h̄ntib. et exp̄sā, & p̄ eo facit iste tex. ¶ No. ibi, anterioris m̄rimoni filijs, & c. ¶ Pro q̄one b̄ vtrū istud priuilegiū deat dari filijs eiusdē m̄rimoni, uel alteri. ¶ Facit iste tex. qđ dēat dari filijs eiusdē m̄rimoni. Pro hoc facit gl. in l. sciēdū. de re iud. Sed alia gl. dicit, qđ hēt locū, et in filijs alterius m̄rimoni, ut dicit gl. in l. et. ff. so. mat. Videbitis in l. n̄ra rōnē, quare subuenit i dorib. ¶ No. quod mulier hēt hypothecā tacitā. hoc erat ante, p. l. j. §. ut plenius. §. de rei vxor. act. sed istā tacitā hēt priuilegiatā, ut p̄ferat alijs, & hoc hēt p̄ legē istā. Tertio no. ex §. exceptis. qđ nō debemus unū altare discoopere. Nā uidetis, qđ si sint due dotes, nō fauet magis uni, q̄ alteri, sed q̄ prior est tpe, & c. ¶ Hoc p̄missio op. hęc lex innuit, qđ mulier possidebat dotē. §. imo vir, ut l. j. §. p̄ dote. & l. Pōponius. §. i do tē. ff. de acq. poss. impprie d̄r mulier possidere. ¶ Venio ad qđ. ¶ q̄ ro a quo tpe mulier hēt tacitā hypothecā? Gl. d̄t, qđ a tpe dotis date. Vltra d̄nt, qđ a tpe q̄cū m̄rimoni, arg. d. l. cū oportet, in fi. §. de bon. q̄ lib. Videte. ueritas est illa, qđ a tpe dotis date, subaudi, uel p̄missa, q̄ h̄t ista tacita hypotheca. Istud probat ff. cod. l. j. vnde si tpe m̄rimoni, dos tuerit p̄missa, tūc q̄ h̄t ista hypotheca, secus, si tunc nō fuit p̄missa, sed postea p̄mittat. ¶ Quæro, & modo i tro gl. magna hic positā ¶ vtrū mulier p̄ferat oib. creditorib. & hypothecis.

1 Triplex est opi. Vna, qđ p̄ferat oib. h̄ntib. expressā, uel tacitā. Alia ē qđ p̄ferat oib. h̄ntib. tacitā hypothecā, secus in eo q̄ hēt pignus p̄stitutū ex tradōne. Tertii d̄nt, qđ mulier p̄fert oib. h̄ntib. tacitā secus in h̄ntib. exp̄sā. Et istā opi. tertiā appbat gl. n̄ra, & cōis cōsuetudo eā tenet. vñ iudicare q̄ p̄suetudinē, & qđ sp̄ habuit certā it̄p̄tationē, ē malū, vt l. minime. ff. de legib. D̄nt in Vltra. qđ j. opi. de iure est uerior, vt Inst. de act. §. fuerat. & p̄bat p̄ rōnes positas i hac l. ¶ Quærit gl. an hmōi priuilegiū hēat locū in bonis soceri, si ipse socer receperit dotē. Et dicit, qđ sic, vt d. l. si cū dotē. §. transgrediamur. ff. sol. mat. ¶ Quæro, an hēat locū tacita hypotheca i reb. q̄sitis p̄ h̄rē, et ex reb. defun. Gl. tua determinat, qđ nō, & b̄n, q̄ no. ¶ Et not. qđ bona h̄dis nō ueniūt in ḡnali ob̄sone defuncti. Il. ud tñ qđ gl. d̄t d̄ bonis q̄sitis ex re viri, it̄ellige de fructib. Industrialib. secus de fructib. rōnālib. ut l. 3. §. i q̄b. cau. pig. taci. §. ¶ Quæro, an istud idē priuilegiū c̄petat p̄ m̄rimonio putatio, vñ an c̄petat et sp̄osē. gl. tener, qđ sit idē i l. iij. & iij. ff. de priui. cred. ¶ Quæro circa legē nostrā, & ē no. i qđ d̄r hic i tex. si tñ re ipsa fuerint p̄ri mariti date, q̄ro si i instō f̄ dotis p̄tinet p̄fessio, nō numeratio, an p̄ tali dote p̄fessata hēat locū

g tacita hypotheca cū priuilegijs istius l. Hic tex. §. cū sua gl. v̄ uelle, qđ n̄, uide gl. super verb. dabit, facit p̄ hac l. qđ dixi uobis i l. per diuersas. & l. ab Anastasio §. māda. cōiter obseruat q̄, ut intelligamus idē esse in dote p̄fessata, si tñ sit renūciatū exceptioni nō nu. pe. vel sit elapsū t̄ps. Pro hoc optime facit, qđ habuistis notatū. §. de dote cau. nō num. l. j. qđ n. hic d̄r. h̄ quod nō habeat locū in dote p̄fessata debet intelligi ex uirtute exceptionis nō nu. dotis, q̄ pōt opponere qlibet p̄uersus, cuius interest, ut l. pe. §. de nō nu. pec. Et ita intelligit gl. tua hęc l. & alia, q̄ si i modo loḡt. de bo. dā. l. si gs post hac. cir. prin. Nō ergo hēt mulier, necesse p̄bare numerationē, nisi q̄n q̄ eā pōt excipi de nō nu. pec. ¶ Quæro, d̄r hic, exceptis ¶ vtrū istud priuilegiū trāseat ad filios mulieris cuiuscūq; m̄rimoni. De hoc glo. uariāt, nā in l. et. ff. so. mat. v̄ dicere quod trāseat ad filios cuiuscūq; m̄rimoni. Pro hoc v̄ tex. in aut. si qđ sup̄ hac l. In q̄riū tenet gl. i l. sciēdū. ff. de re iud. Pro qua, v̄ tex. i iusto. §. exceptis. ibi, filij añriores m̄rimoni & istā paritē tenent cōiter doct. Non ob. auth. si qđ, qđ ex pone d̄ sobole, q̄ ex eodē m̄rimonio descēdat. uide aut. quo iur. & c. CONTRARIETAS, ET CONCORDIA.

Pro saluando Bar. in hac l. fin. qui pot. in pig. ha. in quo, v̄ inuolui uitio contractatis, uide concordiam ad l. iij. §. si ff. de priui. credi.

ADDITIONES.

- a Alex. ¶ Afsiduis. De materia huius l. uide Aret. in §. fuerat Instit. de act. ¶ An ista lex habeat locum, ut mulier p̄feratur in hypothecaria in augmento dotis, uide Pau. de Cast. in conf. 392.
- b Alex. ¶ Pro quæstione. Vide Bar. in l. maritum. in fi. sol. mat. & Bar. j. eo. in fine.
- c Ale. ¶ Subuenit in dorib. Ratione priuilegij dotis, per Bal. in rub. de priui. dot.
- d Alex. ¶ Quæro a quo tempore. Vide Ioan. in c. ex literis. de pig.
- e Ale. ¶ Putatio. An istud priuilegium habeat locum in matrimonio putatio, uel etiam sponso. De primo, adde gl. & Bald. in l. j. in fi. §. de condit. ob. causam. & Bal. hic. & tex. & gl. & Bar. in l. si cum dotem. §. in fi. sol. mat. & uide Bart. in l. iij. ff. de priui. credi.
- f Ale. ¶ In instrumento. Vide doct. in c. ex literis. de pig. Bal. in l. cum aliquis. §. de iure deli. Ang. instit. de act. §. fuerat.
- g Ale. ¶ Hic tex. An hęc gl. sit uera, uide Ang. & Imo. in l. j. ff. sol. mat. & in l. diuer. fi. §. eo. & in l. si. §. de spon. & id qđ no. Bar. in l. Titia. de uerb. obl. & Car. in c. ex literis. de pig. Et aduerte, qđ licet hic teneat priuilegium in dote, ut p̄ferat mulier anteriorib. creditorib. et habeat locū in dote confessata, q̄n sunt elapsa t̄p̄o ra opponendi exceptionē dotis non numerate. Aduerte tamen in practica, qđ licet elapsa sint t̄p̄a p̄ maritum p̄tente dotē, si modo creditores habuerūt iustā ignorantā dictę dotis p̄fessate, potuerūt petere restitutionē, ex clausula generali, & sic opponere exceptionē non numerate dotis. l. pen. iuncta gl. in l. q̄ctib. de nō nu. pec. & gl. ibi in uer. petiturus. iuncta gl. in l. sicut. de p̄scrip. 30. ann. & quod ibi Bar. Et similiter inquantū uult hic Bar. qđ si maritus p̄fessus est dotē, & renunciauit exceptioni nō numerate dotis, supposita ualiditate renūciationis, ut qđ sit firmata iurō, qđ habebit mulier priuilegiū istius l. Sed certe ū, qđ ista renūciatio mariti nō habet p̄iudicare creditori, quominus intra t̄p̄a legitima possit opponi exceptio nō nu. dotis. d. l. pen. iuncta l. si unus. §. ante oia. cū p̄cor. ff. de pact. quā in simili p̄sidera, qđ dicta Bart. non transeunt sine scrupulo. Et ad istā gl. adde Bal. in l. ḡnāliter. de non nu. pe. in uer. nunc uenio ad quæst. & facit i simili gl. & ibi Bal. in l. neque. §. de cōpen. Et quando dos confessata habeat priuilegia dotis uere, uide Bal. i rub. de priui. do. & uide et qđ si sit renūciatū exceptio ni nō nume. dotis, an teneat de quo Bar. & per Bal. hic & et per Bal. i l. pecunię j. de so. & Imo. in l. si ita stipulatus. §. Chrisogonus. de uerb. obl. Pau. de Cast. in l. si marito. in prin. ff. so. mat. simp̄r transit cum Bar. hic, Et de ueritate huius gl. uide et Bar. in l. pen. §. de iur. delib. An illud, qđ dicit in dote data, habeat locum in promissa, uide per me. in l. & hoc. ff. de re iud. Adde quod Bal. uoluit idē, quod Bar. hic, quando est renūciatū exceptioni non nume. dotis, qđ dos cōfessata, habeat priuilegiū, qđ numerata, qđ dicit, qđ p̄suetudo sic se habet, eius conf. 339. j. lib. ubi et uoluit, qđ si sit primus creditor habens expressam hypothecam, bonorum, & mulier tacitam, qđ in quæstis post utranque obligationem p̄ferat mulier. uide Anch. conf. 308.
- h Alex. ¶ Hic d̄r. Ex hoc dicto Bar. sequitur, quod mulier non habet necesse p̄bare numerationem dotis, pro qua opi. Bart. uidetur glo. not. in l. j. §. de dot. cau. in uerbo facit. in prin. ¶ Et ad Barto. hic in uer. communiter obseruatur, uide Castr. in l. si marito. ff. sol. mat. PUTEVS.

De his, qui in priorum creditorum loco succedunt. Rub.

LEX PRIMA

Non omnimodo. ¶ Extraneus, ex cuius pecunia debitor liberatur, in locum prioris creditoris succedit, si hoc pacto tradidit: & uere eius pecunia ad creditorē puenit, uel ipse reata uia creditori p̄ debitore soluit. h. d. cum l. seq. Gl. hic tractat istā mām, quātr qs succedat in locum prioris. & ponit vnā suam distinctionē, quā ponit de uerbo ad uerbum in l. A rist. q̄ res pig. obl. pot. ¶ Quærit gl. unā q. quæ est de apicib. iuris hoc est de subtilitatib. iuris, modici tñ effectus. ¶ Quæro, utrum hypotheca quæ competit huic, qui succedit in locū primi, sit eadē cū prima uel alia? uide glo.

ADDITIONES.

- a Ale. ¶ Non omnimodo. Vide in omnibus Bart. post gl. in l. Arist. ff. quæ res pig. obli. pot. Si antiquior creditor pignus vendiderit. Rub.

LEX PRIMA.

Sivendidisset. Venditio facta per primum creditorem, non potest per se quentes retractari, secus, si ipsi creditori primo pignora sunt uendita, uel in solum data. hoc dicit.

Si communis res pignori data sit. Rub.

LEX VNICA.

Rater. Obligatio vnus ex consortibus, alijs non praiudicat. hoc dicit.

De pratorio pignore. Rub.

LEX PRIMA.

Pratorium. Vide glo. quae incipit, sed qua liter. Dic. vt dixi, ff. de re iudi. l. a duo. Pio. §. sic quoque.

ADDITIO.

Alex. ¶ Si pratorium. Adde Bar. in l. fin. in princi. de dona. An possit pratorium pignus, & conuentionale in una, eademque causa concurrere. Cyn. & Fran. Tigr. in l. cum debitores. de iudic. quod sic, & ibi ego dixi etiam, uide effectum refutantem ex hoc.

LEX II.

Veteris. Qui habet pratorium pignus, habet ius vendendi & retinendi. hoc dicit.

Si in causa iudi. pignus captum sit. Rub.

LEX PRIMA.

Res ob causam. Nota, quod facit iudex, videntur facere partes.

Si pignus pignori datum sit. Rub.

LEX PRIMA.

Tiam. Pignus potest dari pignori, & qui habet pignoris vsusfructum, non potest alienare proprietatem. secus in eo, qui habet pignoris proprietatem.

ADDITIO.

Alex. ¶ Vsumfructum. Qm dñs possit obligare formale vsusfructum, hic notatur, & est qd, notabilis. V. de Bart. in l. fr. is qui. §. fin. ff. de pig. Et adde, ad intellectum huius tituli, quod pignus pignore dari non potest vltra tertiam, ratione infinitatis euitandae, fm Spe. in tit. de pig. §. j. verfi. si cum iudex. Et sequitur Ludo. in l. qui bona. §. si. de dam. in fec. quod no. quia limitat totum huic tit. Et alle. Spe. l. fidei commissa. §. si quis decem. de leg. 3. & c. cum in multis. de rescrip. licet Ang. in l. ij. huius tit. §. riu tenet. Et quid si nomen debitoris dare uelit, an possit? Gl. no. & ibi Bal. quod sic, in l. si insultum. cum l. seq. ff. de act. & obli. Et ista gl. est in d. l. si creditore. in prin. & Et uide ampliat. ad hanc l. per Neguz. de pig. §. part. prin. §. membro col. antep. & 4. membro §. par. prin. in prin. & p totu. PVT.

LEX II.

Si creditor. Hanc inter alios allego, qd hypothecaria potest cedi sine personali, quia vt videtis, pignus potest dari pignori. hoc dicit.

De remissione pignorum. Rub.

LEX PRIMA.

Itē manumissum. Praesentia creditoris tempore manumissionis inducit remissionem pignoris. hoc dicit.

LEX II.

Si probaueris. Praesentia, cum consensu, tempore venditionis, inducit remissionem pignoris: secus siignorauit. hoc dicit l. sequen.

ADDITIO.

Alex. ¶ Si probaueris. Ad gl. hic, uide Bar. & que ibi dixi. in l. si tibi decem. §. de pign. ff. de pact.

LEX VI.

An citatio generalis sufficiat, per edicta, uel proclamata.

Si eo tempore. Hanc est bona l. Si pcedat monitio iudicis, pntia cu taciturnitate, iducit pignoris remissionem. h. d. ¶ Quæro, & reuoco in dubium, vt trum citatio generalis sufficiat per edicta, uel proclamata, vt dicas: quicumque putat sua interesse, veniat ad defendendū talē rē. Respon. si qui dē est aliquis, cuius inter sit, prius debet citari ille nominatim, vt l. j. §. pe. de vent. in spic. Sed quādo fit aliquis actus, qui principaliter ad aliquem nō dirigitur. Exemp'ū, si facio inuētarium, uel exemplū in l. nostra quando uenditur. n. principaliter contra debitorem, cōsequenter ad alios creditores, tunc potest citari per proclama. ut hic. Facit ad hoc. ff. si cui plus quam per l. fal. l. j. §. cum dicitur. Facit qd not. per Inno. extra. de maio. & obed. c. fin. & procura. in c. nostra.

ADDITIOES.

Alex. ¶ Si eo tpe. No. hic de citatione generali. Adde casum, & quod ibi no. in l. ergo. ex qu. b. cau. maio. l. decem. de verb. ob. l. facultas. §. de iur. fili. x. Bar. in extrauag. ad repri. super uer. edium. Inn. in c. per venerabile. qui filij sint legi. & qd no. in auth. ad hanc §. si ut se ab hær. abst. Io. de Imol. in l. q. ante calendas. de verb. ob. & d. l. decem. Adde Bart. in l. si quis instituitur hær. §. item si additionem. ff. de hær. insti. vbi dicit, quod qñ creditores agunt ad bona hæreditaria, debet citari ille, qui tenet primū locū defuncti. Et in l. nā ita diuus ff. de adopt. & ibi dicit, qd illi sunt citandi, qui pnt dīcere, uel pntēre, aliās nō. Adde Bal. in l. si deserta. §. si ppter pu. pe. & quod ibi in c. licet episcopus. de prœben. in 6. vide Bart. in

l. j. de iure do. impe. Ant. in c. j. de iudi. Car. in c. cum de viu. Ang. in l. nam ita diuus. ff. de adop.

b Alex. ¶ Citatio. Not. de modo citandi generaliter, Bald. in l. si curator. §. de iure deli. & Bar. & Bal. in auth. si omnes. §. si ut se ab hær. abst. & Barto. in l. hær. aut. §. j. ex quib. cau. in pos. ea. & Adde qd proclama non afficit in omitendo, nisi pccesserit scientia Iaf. confi. 46. lib. 3.

PVTES.

c Alex. ¶ Si facio. Per Bal. in auth. sed cum testator. ad l. fal. Bal. in l. fin. in prin. de iur. deli. adde Bal. in l. ab eo. §. quō & qñ iud. Bar. in extrauag. ad repri. in uer. petēdam in fi. Bal. & Ang. Imo. in l. decem. de verb. ob. & Bal. in l. natales. §. de proba. ubi dicit, qd citatio per proclama generale, facit plenam fidem, etiam cōtra eos, qui non sunt citati, si illi non erant citandi. Vide c. cum in tua. qui ma. acc. pos. Et uoluit Bal. in l. si. §. de edi. diui. Adri. tol. ubi concludit, qd qñ alicui pccudicatur, nominatim, qd tunc est nominatim. citādus, & declarat pccudicari nominatim, qñ aliq. possidet, per d. l. si deserta. ff. ppter pub. penfi. Iste tex. hic in fi. ut §. auth. & q. iurat de bon. auth. iud. pos. uide Bar. in l. si. in final. b. uerbis. §. de edic. diui. ad de Bar. in d. l. decem. de uerb. obl. Et quid operetur ista citatio generalis, Bald. in l. ij. si ex noxa. cau. aga. & dicit Per. de de Anch. & doc. in c. si. in fi. de elec. in 6. qd uerum est, quod sufficit citatio generalis, ubi aduersarius nō est certus, alias fm eos, si de facili potuisset certiorari. & Imo. dicit se consuluisse, quod tenuta data non specialiter citato detentore, non ualet, quia de facili non potuit sciri. Alleg. auth. si omnes. §. si ut se ab hær. ab. uide tex. in c. fin. de elect. lib. 6. Adde Bal. confi. 322. 2. uolu. & j. uolu. confi. 355. Rom. confi. 310.

LEX VII.

Creditricem. Qui reddit instrumentum debiti, remittit pignus. h. d.

LEX VIII.

Si hypothecas. Praesens, & tacēs, quādo fiscus uēdit, uidetur remittere pignus.

ADDITIO.

a ¶ Si hypothecas, p intelligentia huius tex. & materiz, uide Castr. in l. ult. §. si ad uerf. fisc. ubi dicit speciale in fisco & quærit quādo talis creditor est minor, an & qñ habeat regressū, & qd ista lex nō pcedit et qñ res fuit totū pcciscata. PVT.

LEX XI.

Si res pignorata alienetur, aut impignoretur, & perueniat in dominium debitoris, an pignus reintegretur, & nu. 2.

Solita. Hanc est singularis lex, & qui nesciret hanc l. semper responderet qd hūc casum. ¶ Si res, in qua semel remisum est pignus, de nouo in dominio debitoris peruenit, pignus nō reintegrat, generalis obligationis vigore. h. d. Opp. de l. sicut. §. superuacuū. ff. quib. mo. pig. uel hyp. so. Glo. dat multas sol. Ista est

b vera, qd ibi erat dubiū, an res exiuerit de bonis debitoris, an nō. hic erat certū, qd bona debitoris exiuerant, & tñ, vt tibi liqueat plenē materia huius titu. distingue, aut pignus alienat, aut impignorat. Si alienat, tūc, aut p modū manumissionis, & tunc pntia cū taciturnitate inducit pignoris remissionē, ut §. e. l. j. aut p aliū modū, & tūc, aut alienat a fisco, aut a priuato. Primo casu, sola pntia cū taciturnitate inducit remissionē, vt §. eo. l. si hypothecas. Aut ab alio, & tūc aut pccessit monitio facta a iudice, qd creditores adessent, & idē, vt §. eo. l. si eo tpe. Aut talis monitio nō pccessit, & tūc, aut facta est creditore ignorate, & sine dubio, ius pignoris nō tollit, vt §. eo. l. iij. & §. de pig. l. debitorē. Aut eo sciente, & tacēte, & idē, qd scit ius suū vbi que durare, vt l. sicut. §. nō vī. ff. q. mo. pig. uel hypo. sol. Aut expōse pccensit, & tūc, aut res nō exiuit bona debitoris, & durat pignus, vt l. uolūtate. i. prin. q. b. mo. pig. uel hyp. so. Aut exiuit, & postea reuerfa est, & tūc, aut reuerfa est ex eadē cā, ex qua exiuit, & idē, vt d. l. uolūtate. i. prin. & §. si. Aut uerō, ex alia cā, & tūc pignus nō reintegratur, vt hac l. fuit. n. ab initio solutum, vt §. eo. l. ij. & l. cum te. Si uerō dubitatur, an bona debitoris exiuerit, uel non, tunc, ex eo, qd debitor

ADDITIOES.

a Alex. ¶ Solita. Quod ualet dicta donatio, saltem in praesentibus, non autem in futuris, est tex. in l. fancimus. post prin. j. de do. ubi licet donari non possit ultra legitimum modum sine insinuatione, ualet tamen donatio usque ad legitimā quātitatem. Item ne utile per inutile uitietur. uide Ang. cōfi. 179. licet communiter opi. Bar. & omnium sit in contrarium Et ratio huius tex. fuit, quia creditor consentit alienationi, sibi, ergo imputetur. Item facit l. peculium. §. j. ff. de pec. leg. ¶ Adde, quod etiam Ang. consuluit, quod nec ualet in praesentibus, confi. 179. illud, quod alle. Alex. est c. 6.

b Alex. ¶ Res exiuerit. Sed postea hic distinguendo, declarat totum istum titu. quando creditor uideatur remississe ius pignoris, si debitor uendit uel pignoraui uni obligatum creditori. & adde Bart. in d. l. sicut. §. non uidetur. & ibi latius, & Bar. in l. si sine. §. ad Velleia. Et de tacente ponit Bart. in l. non fatetur. de confes. Item, intelligas ratione contentionis, qd remittat ius suum praesens, & tacens. l. si seruus communis. de do. inter uir. & uxor. firmat Lud. in l. quæ dotis, post Bar. ff. sol. mar. & dum dicit, qd ibi fauore religionis, auth. si seruus. de epi. & clerici. canonizata 4. dif. seruus. Item fallit, si tacens non contradicit receptioni, aduersus eum facte, ad cauendum sui iuris exceptionem. Gl. est in l. si fideiussor. in prin. & ibi doc. qui satis cog. & similis in l. fin. §. item si. ff. nau. cau. stab. Facit l. cum plures. §. locator. ff. loc. per Imo. De hoc ultimo, in l. non solum. §. morte. ff. de ope. no. nun. Et dicta limitatio, per d. l. seruus communis. forte non est uera, quia ibi res donabatur, si taceo, uideor pccudicare mihi in dominio, quia de natura donationis est, qd transferatur, dominium, sed in casu nostro, si non das & taceo, non obstan. ratione praedicta, non uidetur remittere ius pignoris, quia hoc non agebatur, nec erat de natura huius contractus. Adde Bal. confi. 274. ij. uol. incip. in Christi nomine, punctus super quo quæritur.

tor semper possideat, prae sumitur non exiuisse, & pignus durare, ut l. sicut. §. superuacuo, quibus mod. pig. vel hyp. sol. Secundo casu quod pignus alteri pignorat, aut creditor alius tacuit, & sibi non praedudicat, ut d. l. sicut. §. non videtur, qui mod. pig. vel hyp. sol. Aut expresse consensit, & tunc, aut est certum, quo animo pignorat, si animo remittendi, vel non remittendi ius suum, & statim certo, ut l. creditor. §. si tecum. ff. qui pro in pig. hab. Aut de animo non constat, & tunc aut erat mulier, & videtur remittere ius pignoris, quo ad illum finem creditor rem tantum arg. l. iubemus. §. ad uelleia. Aut erat masculus, & tunc sibi praedudicat, quo ad omnes, ut l. Paulus. quibus mod. pig. vel hyp. so. Modo habetis expeditum istum passum, quem non expediuit tibi, in l. quaerit. ff. sol. mat.

Etiam ad chirographariam pecuniam. Rub.

LEX VNICA.

Pignus. Per nouationem pignus extinguitur, nisi fuerit repetitum. Itaque pignus potest retineri, et ob chirographariam pecuniam, & principaliter debitorum, secus, & alium creditorem debitum offerentem. h. d. hanc no. & singul. lex. ¶ Opp. & v. qd ea, quae insunt in obligatione, intelligantur repetita in sequenti, quae sit animo nouandi, ut l. aliam. ff. de noua. Sol. ut ibi. Op. q. ob chirographariam pecuniam, pignus non possit retineri, ut l. per retentionem. s. de v. sur. Sol. distingue: aut pignus fuit obligatum pro certa quantitate expresse, hoc acto, ut p. alia non retineatur, & non poterit retineri, ut ibi secundum vnam sol. hic positam. Aut hoc non fuit acto, sed obligatio fuit facta simpliciter, & tunc, aut pecunia, p. quam quis vult retinere, est debita naturaliter tantum, & non potest retineri, ut l. per retentionem, aut est debita etiam civiliter, & tunc, aut est usura & non potest retineri odio usurarii, ut l. §. tria. Aut est fors & tunc secus ut hic. Facit. ff. de pignorat. act. l. solutum. §. si in fortem. Cetera dic, ut in glo.

ADDITIONES.

- a Alex. ¶ Pignus. Hec l. non habet locum in debito usurario. Adde gl. & Bal. in d. l. per retentionem. nec etiam habet locum in debito naturali l. pignus. §. de pig.
- b Barb. ¶ Opp. & videtur. Item fallit, odio poenae Ita dixit Bal. per illum text. in l. pignoribus. §. de usu. quae bene not.

De distractione pigno. Rub.

LEX SECVNDA.

Creditor. Nota est ista lex & mēti tenenda. Antequam pignus vendatur, debet moneri debitor, cui tenebitur creditor, in eo, quod fraudem commiserit. hoc dicit. Allegabam tibi hanc l. in repe. l. alio. ff. de m. & ciba. leg. & inter alia, quae sunt vtrum, quando executor vendidit fundum, debeat notificari heredi. Et videtur hic textus.

LEX V.

Siresiduum. Implorari potest arbiter, ad calculandum rationem inter debitorem & creditorem. h. d. vide gl. quae incipit, si autem, & c. de qua feci determinationem in l. acceptam. §. de uisuris.

ADDITIONES.

- a Barb. ¶ Si residuum. Vide Bar. in confi. 135 inci. literas mag. uestrz.

LEX VI.

Quamdiu. Vide gl. si huius l. ibi, sed si plura, & c. ¶ Quae ro, utrum executor pro modico legato possit vendere magnam possessionem. Dic, ut in gl. & in l. pe. §. quando decre, opus non est, & dicit, quod potest ponere manum, ad quam rem velit, tamen gl. hic videtur aliter dicere, quod dicit, ut d. l. alio. de ali. & cib. leg.

ADDITIONES.

- a Alex. ¶ Pro modico legato. An pro modico debito, possit uendi res magni ualoris, uide tamen in l. a diuo Pio. §. in ueditione. ff. de re iud. & facit ad hoc, quod no. Bar. in l. iij. §. de neg. gest. & in l. Iulianus §. offerri. de act. emp. & Bar. in l. creditor. alle. in gl. Adde secundum Bal. quod ob es alienum, res pupilli magni pretij, uendi non potest pro modico debito, si alia res erat, quae possit uendi, ad concurrentem quantitatē, uel quasi: aut non poterat, aliter satisfieri nec erat alia res, & illa pro parte uendi non poterat, & tunc totum ualeat, arg. l. si sponfus sponse. §. generaliter. ff. de do. inter uirū. l. si §. de bo. auct. iud. pos. aliter uenditio non ualeat, etiam si decretum iudicis interueniat. Ita uoluit ipse Bal. confi. 60. 3. uol.

Debitorem, uenditionem pignorum, impedire non posse. Rub.

LEX PRIMA.

Sunt. Prohibitio debitoris in testamento, uel in ter uiuos, non impedit pignoris alienationem: idē si non totum debitum offeratur. h. d. hanc lex.

ADDITIONES.

- a Alex. ¶ Si sunt. Vide Bal. in l. iij. §. si aduer. rem pigno.

Si vendito pignore, agatur. Rub.

LEX PRIMA.

Rates provinciae. Haec est subtilis lex. Si creditor in distractione pignoris dolum committit, debitori ipsam actionem competit, & in subsidium emptorem dolo participantem. h. d. Opp. & videtur, quod uenditio non ualuerit, ut l. proximi. Huiusmodi more gl. distinguit tres casus, aut creditor non habebat ius uendendi, aut habebat. Et si habebat, aut non fuit in dolo, aut fuit in dolo ipse tantum, aut ipse & emptor. Et dic, ut in gloss. ¶ Circa hanc l. ¶ Quae ro, qua actione potest agere iste debitor, cuius res est uendita & ipsum debitorem? Gl. quae est hic, dicit, pignoratitia actione. Vide gl. super uerbo, iubebit, ista gl. procedit clare, quod creditor uendit pignus quod sibi fuit traditum; nam obligatio ista, ex qua oritur pignoratitia & creditore, & hinc re, ut insti. quibus mod. re & hi. oblig. Sed si creditor uendit hypothecam sibi traditam, quod facere potest, ut s. ti. iij. l. hypothecis. tunc non potest habere locum pignoratitia, quae non est & de necessitate, ergo agendum erit actione de dolo. ¶ Quae ro, qua actione agit iste debitor & emptorem dolo participantem? Gl. ponit opi. Quidam dāt, interdicto fraudatorio, quod gl. reprehendit, quia hodie habet locum Pauliana ex ti. de his quae in fraud. cred. Puto quod habeat locum fraudatoriu interdictum. Nam edictum, de his quae in fraudem credi. habet locum, quando quis uendit rem suam in fraudem creditoris sic aut uendit rem alienam, in fraudem alterius non suam propriam: & ideo habet locum interdictum fraudatorium, de quo licet si expresse non habeamus, tamen facit tex. mentionem de illo, in l. pupilli. in prin. de sol. & l. si postulate. in prin. ff. ad Treb. licet improprie ibi ponatur, & ideo bene fecit lo. qui in arbore sua fecit specialem tit. de interd. fraudatorio. Dixi de hoc, in d. l. pupilli. ¶ Sed quae ro, quid concludam in hoc interdicto? Dico, quod hic, ante oia debet precedere discussio in bonis creditoris alienantis, ut hic, in prin. Sicut dicimus, quod agitur illo edicto, de his quae in frau. credi. ut l. iij. & hinc noti. de his quae in frau. credi. qua discussione facta, petam, ut perinde cogatur mihi ad illam rem restituenda, ac si uenditio per creditorem facta non esset ut dicitur in l. si mili. Insti. de actio. §. itē si quis in fraudem & pbat in si. huius legis.

ADDITIONES.

- a A. ex. ¶ Subtilis lex. uide quae no. Bar. in l. iij. §. de iure fil.

De luitione pignoris. Rub.

LEX SECVNDA.

Intelligere. Licet tollatur actio personalis, tamen durat hypothecaria. h. dicit. Quomodo hoc possit esse quod sublato principali, remanet accessorium? Cynus hic tractat, & facit unam longam si l. teriam, & hanc est no. lex.

ADDITIONES.

- a Alex. ¶ Intelligere. Adde gl. no. in l. si paternam. & ibi Bal. in si. s. aduelle.

Si vnus ex pluribus heredibus, creditoris, uel debitoris. Rub.

LEX SECVNDA.

Conclusio libelli in actione hypothecaria, qualiter formetur. Rub.

Actio quidem. In hac l. si. quae ro qualiter debeat fieri conclusio in hypothecaria. Hic videtur tex. quod debet alterna iure concludi, uel ut debitum soluat, uel possessionem cedat, seu possessionem restituat creditori, quia non hypothecariae est, ut nuda possessione aduocet, ut l. si cum uenditor. §. i. de euct. Illud autem, quod possessor debitum soluendo, potest retinere rem, non est ex natura hypothecariae, sed ex quadam parte possessori concessa, ut l. mulier. ff. qui portiores in pig. habent. & quibus mod. pig. vel hypo. so. l. Paulus. §. si. §. sultius est, quod concludatur isto modo. peto eum mihi condemnari ad tradendum mihi possessionem dictae rei, retinendam in causam pignoris pro praedicta quantitate, donec mihi integre satisfiet. Si tamen formaretur libellus, prout hac lege in si. dicitur, non reprobarem eum.

ADDITIONES.

- a Alex. ¶ Actio quidem. Vide, Bar. in l. herede. sup. de here. act. & Bart. in l. mores. ff. de iure fil.

Si pignoris conuentionem, numeratio pecuniae sequuta non fuerit. Rub.

LEX PRIMA.

Specuniam. Iam legem habuistis de uerbo ad uerbum. supra de non numerata pecunia. & ibi multa dixi.

De iure dominij impetrando. Rubrica.

LEX PRIMA.

Dominij. No. istam l. contra eos q faciunt conce- di licentiam a iudicibus nuntijs, citandi omnes suos debitores, quod non valet nisi debitoru no- mina exprimantur. h. d. loco summarij.

ADDITIONES.

- a Barba. Dominij. Vide Ant. in c. j. de iud. & ibi Io. de Imo. & ibi dixi, & vide Bar. in l. i. s. de exhib. reis.
b Alex. Licentia. No. de generali licentia nuntio citandi. Adde, Bar. in l. qui au- tem. s. fi. de constit. pecu. & in l. i. in addi. & ibi dixi.

LEX II.

Si creditor. Per vnum actum rium recedit a privilegio. l. h. d. De materia huius. l. h. f. plene per doct. in l. voluntarie. s. de execu. tut. & in c. cum accessisset. de consti.

ADDITIONES.

- a Alex. Receditur a privilegio. Probatur in l. j. in fi. ff. de consti. pecu.

LEX III.

Vetustissimam. Antiqua obseruatione sublata, debi- tor moncat, vt certo tpe soluat: quo elapso a Principe dñi impetrat, post qua impetratione debitor in- tra bienniu audietur, & res legitimè aestimabitur, vt si quis ultra ha- bet, restituat, & quod minus acceperit, consequatur. h. d. No. q an- tequam pignus uendatur a creditore, debet praecedere denuntia- tio, & post denuntiationem debet labi biennium, antequam uen- datur. Item no. qualiter ius dominij impetratur, & cum quanta so- lenitate: sed hoc no seruat fñ statuta Italiae. ¶ Vltimo no. de aesti- matione fienda per iudicem, dixi in l. j. s. de rescin. vendit.

ADDITIONES.

- a Alex. Vetustissimam. Limitat Ang. in l. debitoribus. ff. de re iudi. hae lex lo- quitur in foeneratore, & vnus foenerator non potest uendere, nisi elapso bien- nio, secus in alio creditore, quia si interuenerit tacita monitio, potest uendi, al- leg. l. si conuenerit. ff. de pig. actio.
b Ale. Denuntiatio. Qualiter hae lex procedat, uide Ang. & Imo. in l. si finita. s. postea aut. ff. de dam. infec. post Bar. & s. Jul. ea. l. & Ang. & Imo. in l. debitorib.

De pactis pignorum. Rub.

LEX PRIMA.

- i Pactum legis commissoria in pignoribus, est, quod fit per uerba directa, & simile est illi, quod fit per uerba obliqua.

Vipactus. Ad euidetiā istius l. debetis scire, q sicut in actu emptionis & uen- ditio. ar pactu l. commissoriae, qñ fit per uerba directa, ut puta res sit in epta. Ea uero pacta, quae sñt p uerba obliqua, uel inflexa, ut res reuertatur, restituantur, &c. ista non dñr pacta l. commissoriae. sed pacta similia illi pacto. l. commissoriae, ut vidistis in l. j. & l. commissoriae. s. de pac. in- ter emp. & ven. & no. in l. j. ff. de do. Ita eodē t mō in pignore, illud dñr pactum. l. commissoriae, quod est factu per uerba directa, ut pu- ta, si debitor ad diem non soluerit, pignus sit creditoris: sed si fieret per uerba obliqua, ut puta, q pignus detur in solutu creditor, aut debitor promisit se dare insolutum, tunc non est pactum l. comis- soriae, sed sibi simile, de quo loquitur ista l. i. quae breuiter dicit. Pa- ctum simile pacto. l. commissoriae in pignoribus, nihil operatur. h. d. Materiam huius l. dicam infra eodem. l. fin.

LEX II.

- i Pactum, quod si pignus luatur, cedat in solutum appositum incontinenti, non ualet, secus ex intervallo, & in l. quoniam. in fine infra eo.

Sifundi. Cessante cā pignoris, pignus debet reddi. h. d. vel aliter, pactu l. commissoriae, uel aliud sibi sñe, ex pacto post facto in pignori. nō reprobatur. h. d. Querit gl. qd si actū fuerit vt re empta eucta, retineat pign⁹ ab emptore, eodēq; creditore, lo- co primi fundi, an ualeat? Glo. dicit, qd sic, & sic pōt intelligi hoc, & hoc ēt secūdo mō summarij tibi. Sed q hoc opp. nonne. hoc est pa- ctū l. commissoriae, uel ei simile, ut pignus retineat? Rñ. illud pactum hic fuit appositū, ex intervallo, iō mō reprobatur, ut l. Titu. ff. de pig. act. & s. de pig. l. cū dñam. Dixi uobis, in l. qñ uis. ff. de solu. Rō huius est, q a tpe quo qñ hit debitu, debitor faceret, q cqd creditor uellet in mūdo, ut hēret pecuniā. iō lex uoluit, qd nō ualeret tale pactū, ut pi- gnus hēret insolutu p debito, sed qñ ex post facto, debitor facit cre- ditori tale pactum, tunc cessat ista rō, ideo ualet. Et etiam ista ratio probatur. j. l. proxi. Ita debetis intelligere hanc materiam.

ADDITIONES.

- a Alex. Post facto. Et post factum pactu l. commissoriae, ex postfacto ualet. Et uide Bal. inc. i. de feu. da. in uicē legis commissoriae. & Bar. j. l. prox. ¶ Quod aut cōpro- bet iuso pactu l. commissoriae in pignorib. not. Guid. pap. q. 6. c. 6. l. 30. 81. PVT.
b Alex. Reprobatur. Sed nunquid p̄uetudo q̄ hanc l. ualeat? Bald. quod non, in l. 3. q̄ sit long. s. ue. & Bal. in c. j. de feu. dato in uicē legis commissoriae, dixit, qd si pignoro tibi hanc rem, & si non luo intra mensem, non possit amplius luo. An istud sit pactum legis commissoriae? dicit, quod sic, dic ut ibi, & pone plures q. in hac materia, & Bal. in l. fi. s. de q̄h. emp. & uide, quē dicit in l. i. ff. de l. commif. & addit Bar. in l. quamuis. de sol. Sed pone, foenerator mutuauit mihi re uera cen- tum, pro quib. ego faciā chartā uenditionis cuiusdā domus, hoc pacto, qd ego promitto reemere hanc domum post quinquennium, & non ante. Adde Bal. no.

in l. 3. de pac. inter emp. & uen. & Cy. in l. j. s. de prob. & Bal. in l. emptione. in prin. & ibi Bar. s. plus uale. quod agitur. Et uide in simili no. Bar. in ru. de usu. & cal. 3. q. inci. usurarius emit, & uide Bal. in l. 3. s. plus ualere qd agitur. Et adde quē dixi post Bal. in l. 3. de iure emph. Sed quid si rem ualentē centum uendo p 50. pacto appposito, qd si non solueres usq; ad talē diē, soluas cētū. uel iustu pre- tiū, dic, qd ista nō est usura, sed augmētatio pretij, arg. l. si pecunia foeneris. s. fi. de usu. Ita tenet no. Bal. in c. j. qualiter dom. pprie. priuet, qd tene mēti fñm eū, & uide eū ibi, q ponit et q. in materia, & q̄ illos foeneratores, q ēt tpe p̄ctus mu- tui, faciūt fieri pcuratorē ad p̄stendū, & trāfigendū, & uide Bal. in auth. hoc ius. s. de sacro. eccl. & l. si p̄ impresionē, p̄ illū tex. s. quod mer. cau. & q̄ dixi in l. cū p̄tes. de sac. san. eccl. & qua actione rescindat p̄ctus factus in fraude usuraru. Vi- de Bal. in l. fi. s. de pig. act. & ibi ēt, an fructus in hoc p̄ctū foeneratio. s. in uendi- tione extenuat sorte. Et qd no. gl. in c. ad nrām. de emp. & ued. & dicit Bal. in l. frustra. s. ad Velle. qd ex p̄ordinatione p̄cedēti. p̄sumit p̄ctus usurarius, uide ibi, qd de his, q mutuauit pecuniā debitorib. cū hoc, qd cogāt eos, ut emāt fundum, uel nomē debitoris in solutu, uide Bal. in l. cū alleg. in uer. mō q̄ro ēt. & de eo, q p̄misit soluere decē, si q̄nque soluit intra mēsem, an elapso mēse, possit cogi ad decem, uel ad quinq; tm, quā si p̄sumatur fraus, & de fraude usurarii, q fa- cit p̄steri debitorē corā epō, instrū esse de uero capitali. Vide Bal. in l. s. de col- lu. detegend. Quid si p̄misit reddere intra mēsem mutuum, alias uoluit qd lici- tū esset accipere pecuniā mutuo a tertio, quā soluere p̄mi sñti. uide Bal. in l. ēt. s. de execu. rei iudi. Et an donatio usuraru perceptaru, q̄ fit foeneratori p̄sumat co- lorata. uide Bal. in l. ab Anastasio. & Bal. & Ang. & Imol. in l. si marito. s. i. sol- mat. Et de usurario, qui p̄cessus est habuisse cētū de usuris, & de aliis facit quieta- tionem, an illa pro quib. est facta quietatio p̄t repeti per debitorem, & de mul- tis fraudibus foeneratorum, uide per Io. And. in c. ex literis. de iureiur. & in c. no- stram. de empr. & uend. Quid si pro mille emi a Titio redditum aliquem annua- tum, an sit usura? Vide Bald. in l. j. supra de his quae p̄ctae nomi. Fcder. etiam in const. ult. scilicet 303. Adde, quae posui in proemio Codic. in privilegio indu- cto, per hanc l. possit renuntari? & uide doct. in c. si diligenti. de fo. comp. Et maxime Maria. Sozi. ibi in glos. i. uerfic. cir. tertium.

LEX III.

- i Cautelam foeneratorum contra dispositionem huius legis, uide ibi, quidam.

Quoniam. Partū l. commissoriae, in pignorib. reprobatur. h. d. Op. de l. si quis in p̄scribēdo. s. de p̄c. Sol. sp̄ale est in isto pacto l. commissoriae p̄ deceptionē, quā p̄tinet, ut patet ex prin. huius l. & dixi s. l. proxi. Op. de l. si fundus. s. fi. ff. de pig. Sol. Aut apponit pactū, qd debito non soluto ad tpe pignus sit tuū pro debito. Istud est pactū. l. commissoriae, qd reprobatur hic. Aut apponit pactū, qd debito nō soluto, pign⁹ sit tibi emptū iusto p̄tio, & istud non est pactū l. commissoriae, & in eo cessat oīs captio, & deceptio, & ualeat, ut d. l. si fund⁹. s. fi. & dēt aestimari p iudicē, ut uidistis. s. ti. j. l. fi. in fi. Quidā tñ cauti foeneratores Bon. b ex p̄si. suorū antiq. doc. & b aduocatorū, faciebāt fieri instrū isto mō. Si pecuniā ad tps nō sol- uens, sit fundus mihi emptus iusto p̄tio, declarādo arbitrio talis, & talis, quos ex nunc eligimus in arbitratōres, & bonos uiros, & tene- menti, q̄a est pulchrū p̄siliū. ¶ Itē illud, qd dixi, qd pactū legis com- missoriae nō ualeat ab initio: secus est, ex postfacto, ut dixi s. pxi. qd p̄petuo tene menti. lā reprobauit vnum p̄siliū p ea q̄ s. dicta sunt.

ADDITIONES.

- a Alex. Opponitur de l. si fundus. Ad gl. si hic, uide Bar. & Imo. & Pau. de Ca. in l. qui Romz in prin. de uer. obl. Et an ualeat hoc pactum, q̄ liceat creditori a se- ipso accipere insolutum, uide Bar. in l. 3. in repe. in 2. q. princ. s. de pigno.
b Alex. Foeneratores Bon. Per Bald. in l. 3. in ult. q. de pig. & Bal. in l. in uenden- tis. adde Bar. in d. l. si fundus.

De exception. seu praescrip. Rub.

LEX V.

Licet unde ui. Quae annalia sunt ad agendū, perpe- tua sunt ad excipiendū. h. d. Gl. po- nit hic casum, multis mod. ¶ Tu pone casum, sñm vnā lect. ¶ Quāro exēpla huius l. Gl. ponit primū exēplū, qd dic, ut in ea, quā uide. Gl. vt uidetis, reprobatur istā positionē, q̄a cū tibi nul- lū dēt interditiū, ergo mihi nulla dat exceptio. Ab hac obiectione possumus tueri hāc lect. qd licet nō hēt interditiū possessoriū, hēt tñ rei uēdicationē. sed tñ illa lec. nō placet p̄ aliud. Nā p l. si quis in rātā. s. vnde ui: q̄s nō p̄dit dñi ipso iure, sed demū lata sñia: ergo añ latā sñiam, quis nō hēt exceptionē ex vigore huius l. sicut dicim⁹ in sñi, in restōne in integ. ut l. nec non. s. exēplo. ex qb. causis maio- res. & l. exceptiones. in ti. de exce. Præterea, forte p̄ena. l. si quis in rantam. non habet locum: qñ recuperata fuit possessio incontinen- ti, quia nunquā fuit amissa, quia saltē ciuillis fuit retēta in aīo, ut tan- gitur per glo. in l. si quis possessionē. ff. unde ui. Tāgam uobis, in l. si quis ad se fundum. j. ad l. Jul. de ui. legit. gl. alijs duob. mod. quae duae lect. sunt idem, diuersi sñcatur tñ in hoc, quia sñm vnā lec. sunt tres personae sñm aliam duae personae. Et uide glo. hic, an sit verum, q se- cunda uolentia primam absorbet, tam in duabus, quā in trib. per- sonis, dicam, in l. si quis ad se fundum. Ponit ergo glo. causam, quar- to modo, quam uide. Ista uiltima satis potest sustineri.

ADDITIONES.

- a Alex. Perpetua sunt. Per Bar. in l. 2. ff. e. & per Bal. & Ang. in l. quis de praeser. Io. And. & Bal. in auth. ei qui. de temp. app. in uer. i. quēro nunquid sententia. Et huic legi similis est illa in una lec. & uide, quid de replicatione. Bart. super secunda Cod.

LEX VI.

1 Replicatio limitatur, secundum naturam actionis.

Sipactum. Ista lex legitur in gl. plurib. mod. Vno mo, q loquat, qn exceptio orit ex pacto. Alio mo lo quitur, qn ex pacto orit replicatio: prout logtur de exceptione, ue re no est dubium, qd est ppetua, ut l. pure. in fi. ff. de do. excep. s. l. proximi. Si uero non esset uere exceptio, sed id exceptio, q a actio, ex e plum in exceptione ppenationis, tunc eatenus duraret exceptio, quatenus duraret actio, ut l. quecuq. de ppen. Prout hac l. intelli gimus in replicatione, dicendu est. l. debere intelligi. qn actio est p petua, tunc. n. replicatio est ppetua. Nā replicatio limitat, fm nam actionis, ut l. qsitum. s. fi. de pac. no. in l. exceptio. ff. de exceptio.

ADDITIO.

2 Ale. ¶ Est perpetua. Quid i duplicatiōe. in d. l. j. p Bal. in l. 2. ff. e. ubi p gl. & Bar.

LEX IX.

1 Quid quis accipiendo, non uideatur fateri intentionem aduersarij.

2 Quis debet probare promissionem factam pure, & quando possit confessio pro parte acceptari.

Si quidem. Hæc est pulchra lex, & ponit pulchram practi cam, & ponit tria dicta. ¶ Primo, qn reus pro constanti de intentione actoris diffidit. ¶ Secundo qn pro cōstanti de ea pfidit, sed se exceptione munitum asserit. ¶ Tertio, qn de in tentione actoris dubitat, & hoc sufficit tibi pro sumario. Secun da ibi, si uero. Tertia ibi, nā si, & habet ista lex duas gl. & unā gl. ma gnam, q est additio. Opp. dñ hic, qn qs dubitat de mente, uel inten tione actoris, inuit qd pōt rñdere, Dubito. Cōtra, imo qs cogit rñ dere per certū. l. certū. in prin. de ptes. Sol. Quidā intelligunt hic, qn fit interrogatio de facto alieno. ¶ Quæro, nunquid excipiendo uideat qs pnteri intentionē aduersarij. Gl. mouet hic, & vñ tenere, qd nisi pcedat negatio, p oppositionē exceptionis, uideat pfecta intentio. Idē Dy. in c. exceptionē obijciēs. de reg. iu. lib. 6. Gl. tenet pnterū in l. non utiq. de exce. & l. nemo. de reg. iu. & illas tenēt Cane nistæ, & ego illas et teneo de iure nostro, ut plene dixi tibi in l. non utiq. ¶ Quæro, qd si pnter me pmisisse tibi sub pdōne, an mihi incūbat onus pbandi pdōnis adiectionē, an uerō tu debeas pbare promissionem factā pure? Gl. hic disputat, finaliter distinguit, bñ. & recte intelligendo. Aut ego pnter promissionem sub pdōne si mul & semel, & tunc actor non pōt de ista mea pfectione partem approbare, & partem reprobare, ut puta dicendo, accipio, hoc qd promissisti, hoc nego sub pdōne. Si uerō ego dicerem, pnter qd p missi centum pure, tñ fecisti mihi postea pactum de non petendo in pditionis euetum, quia tunc isti sunt duo articuli: potest unum approbare, & alium reprobare, ut l. Publia. s. fi. ff. depoli.

ADDITIOES.

2 Alex. ¶ Confiteri. An excipiens uideatur fateri, adde, Bal. in l. age. s. de tran sa. per illum tex. quod opponendo exceptionem transactionis, quis non uideatur confiteri debitum Et uide per gl. & Bar. in l. si filium. ff. de lib. cau. dicit Iac. But. & Bal. in l. cum Papinianus. s. de sen. qudd opponens compensationem, uideatur debitum fateri. Probatur practica in gl. dum dicit, qd debet pcedere negatio. per tex. in c. ex tenore de testi. Et an illud, quod hic dicitur, hēat locum in repli catione, Bar. in l. si expressim. circa prin. ff. de appel. adde, an opponens cōpen sationem, uideatur fateri debitum. Rom. conf. 87.

2 Alex. ¶ Debeas probare. An confessio possit pro parte acceptari. uide Bar. in l. Aurelius. s. pe. de lib. leg. uide Inst. de acti. s. idem si quis postulat. Et uide Cyn. post gl. in l. 1. s. de do. ante nup. & in l. 2. s. de confes. & Bal. hic in addi. Spe. in tit. de confes. in uer. confiteor hominem. Archi. in c. 2. de confes. in 6. & Bal. in l. 1. s. ego. de adil. edic. & in l. mulier. sol. ma. ubi limitat ista non pcedere in criminali. ¶ Adde tu ad dicta Bar. hic Ale. de Imo. in cōfi. 1325. vol. & ibi quod dñ hic de uno capitulo, q non potest pro parte acceptari, intelligit procedere et in pluri bus capitulis connexis, secus, si sunt plura capula separata. d. l. publia. ff. depoli.

LEX XII.

Si quis aduocatus. Exceptio dilatoria, dēt oppōi añ lit. pte. h. d. Hoc est uerū, nisi exce ptio dilatoria supueniat post lit. pte. ut l. 2. s. de confor. eiusdem litis.

LEX XIII.

Præscriptione. Hæc lex seipsam summat. Quo intelli gis tu in principio? Quidā intelligunt in principio, hoc est, ante lit. pte. Tu intelligas in principio, l. ante q sit factus aliquis actus per que uideat in iudicē pnterire, ut extra. de re iud. c. inter monasteriū. licet quidā intelligant in princ. hoc est ante lit. pte. ¶ Sed tu intellige, ut s. plene dixi in l. quidam psulebāt. de re iud. & ideo sis cautus: quia si tu opponeres primo exceptio nē p libellū, uel pcuratorē, non posses postea opponere exceptio nem iudicis incompetentis, quia uideris eum di cere iudicem com petentem ad cognoscendum, & pronuntiandum super dictis exce ptionib. & ideo, exceptio de incompetenti iudice dēt præmitti.

ADDITIO.

2 Alex. Præscriptiones. Vide, quæ dixi de materia huius. l. in l. exceptio. de except. post Bar. s. No. hanc cautelam, quando debet opponi incompetentis iudicis ex ceptio, & facit ista lex ad id, qd no. Bal. in l. quod placuit. s. de excusa. uetera. qd si lex, uel statutum dicit aliquem non posse compelli, debet intelligi, tunc demū, cum uicir suis defensionibus alias potest compelli, ubi hoc est ante litem. Bar. in l. si conuenit. de iur. om. iud.

De litigiosis.

Rubrica.

LEX PRIMA.

Ite. Per litis contestationem res fit litigiosa, & actio non pōt in aliā transferri. h. d. Sup hac l. est auth. litigiosa, q in aliquo corrigit legem istā, qn agit actione reali, in qua efficitur res litigiosa per so lam pentionē. In personali aut nihil immutat, quia adhuc hodie requiritur litis pte. Pro o huius ergo de claratione, quia gl. nre non bñ declarat, dic. Aut agit actione rea li, aut personali, aut mista. Si reali, aut in ea principaliter pntenditur de dñio, uel quasi, & efficit res litigiosa per simplicē pentionē, ut hac auth. idem puto de ipsa actione reali, eadē rōne. Aut nō cōten dit de dñio, sed de alio iure principaliter, ut in pessoria, negatoria, & hypothecaria, & tunc res non efficitur litigiosa, ut in auth. e. s. ad hæc. Efficit tñ litigiosa ipsa actio p litis pte. Si uero agit actio ne personali, tunc res nūquam efficitur litigiosa, ut no. in l. quam quā. s. j. de aqua plu. arc. sed fit litigiosa ipsa actio p lit. pte. ut hac l. 2. Si uero agitur actione mista, tñc aut est actio vñs. aut singularis. Si actio vñs, & tunc olim, & hodie efficit litigiosa res, & actio p so lam controuersiam, ut l. diuus. ff. de pet. hæc. & l. alienationes. fam. hercis. Si uero est actio particularis, & tunc efficitur litigiosa res, & actio demum per litis contesta. ut l. j. s. comm. diuid. & ibi uidistis. ¶ Quid autem habeat operari uitium litigiosi, uidebitis. j. eo. l. fin.

ADDITIOES.

2 Barb. ¶ Lite. Qn dicat res litigiosa, uide Bar. in l. si. ff. eo. ubi aliter loqf q hic. & in l. quanquā. s. Inl. hic alle. & ibi uide Io. de Imo. in c. cū M. de consti. Ang. hic te net, qd sola actio, de qua contendit fit litigiosa, non at res. de qua contendit. Et ira dēt intelligi lex sequens. Et alle. Flo. Inno. in d. c. cum M. & uide etiam glo. & qd ibi no. in c. j. de confir. uti. uel inutil. maxime, qn mouetur questio super pos sessione, quia res non fit litigiosa, sed ipsa possessio sic, ut ibi not. & in c. circa. el. j. ut lit. pend. uide Bald. in l. j. & 2. s. comm. diuid. ¶ Et adde qd Bar. in l. j. ff. eo. tit. tenuit contrarium eius quod dicit hic, pro cuius concordia uide Iaf. conf. 45. lib. j. ubi dixit opi. Bart. ff. eod. tit. esse ueriores. P V T E V S.

2 Alex. ¶ Transferri. Et dñ istis l. cauetur rem litigiosam alienari nō posse, hoc li mita nisi res essent tpe perituræ l. alienationes. ff. fam. erci. qd est no. Idē dicas in reliquis rebus sequestratis, quas poterit uendere sequester, & pretiū succedit lo co talium rerum & bonorum, est tex. in l. si. de requi. reis. & Bar. in l. inter esse. de acq. pos. Bal. in l. si oleum. ff. de dolo. qui alleg. l. si. ff. de req. reis. & in l. litib. j. de agri. & cens. li. xj. & per aliquos in l. Marcel. s. res q. ff. ad Trebel. facit ad hoc l. diuus, de peti. hæc. uerum possint obligari, dicas, qd non, ut not. gl. Cy. & Bal. in l. j. s. cōi diui. & ibi per Bal. an de ipsis possit fieri cōpromissum, & diuisio de con sensu partium, uide Bar. in l. 1. in fi. ff. eo. ubi ponit an possit obligari. Pro huius ergo declaratione, ibi, missa, uide etiam Bald. in auth. de litigio. s. j. & ibi etiam quid de confessoria, & negatoria, & de usufructu. & ibi Bar. ¶ Adde in hac mate ria, & an per iudicium possessorium inducatur uitium litigiosi: & uide gl. in c. 1. extra. de confir. uti. uel inutil. ubi Abb. & Dec. sequuntur Ang. infra hoc. tit. l. 3. Bal. in l. j. s. de præscr. lon. tēp. & licet possessor nō possit rē litigiosum alienare: pōt tñ sibi ab alio alienari, & possessio sua cōfirmari, Bal. in l. cogi. el. 2. s. de pet. hæc. ubi Cast. col. ult. & an per actionem personalem intentatam dicatur res ef fici litigiosa. uide Iaf. conf. 43. lib. j. P V T E V S.

2 Ale. ¶ Actioe mista. Vide quæ dixi post Bar. in l. 1. ff. e. & no. Bar. & doc. in l. 1. s. cōi diui. & ibi p Bal. Item, an eodē libello, & ex eadē instantia possit agi p illū, in quē est facta alienatio, de quo. j. e. l. si. Et quod in personali non pñitur uitium litigiosi. Ang. & Bal. hic in auth. litigiosa. fm Inn. in c. ecclesia. ut lit. pen. Idem di cit Bal. in l. non solum. in lect. antiq. de in integ. restit. quod si ego sum accusatus ex tali crimine, ex quo ueniant bona publicanda, & alieno pendente accusatio ne, tñ non incidant illæ res in uitium litigiosi, licet fiscus debeat illa reuocare, fm ea quæ habentur in l. post contractum. ff. de do. Item si inter duos est contentio de deponenda, & unus moriatur, nihilominus, dicitur res litigiosa. Bal. in lites. supra. de li. cau. si unus moriatur. Bald. dicit nihilominus.

LEX III.

Quicumque. Si legat res, uel actio litigiosa, debet litis est i matio litigio apud hæredē remanente. h. d. Hoc est bodie immutatum per auth. nunc si hæresquam uide.

LEX IIII.

1 Sententia lata contra reum principalem, mandatur executioni contra eum, quæ rem litigiosam emit.

Censemus. Cōtractus habitus super litigiosa, est nullus, & qui ad eum scienter accesserit legitime pu nict, exceptis qbusdā casib. hac l. expñsis. h. d. ¶ Opp. & vr, qd res liti giosa possit alienari, ut l. j. s. de psc. lōg. tēp. Sol. Debetis scire, qd pē na litigiosa de iure anti. n. erat alia pēna, nisi qd possidēs hēbat exce ptionē, & ex illo pōt hūto sup re litigiosa n. poterat pueniri, ut l. 2. ff. d. litigi. erat et alia pēna, qd res litigiosa n. poterat pscribi, ut d. l. j. s. de psc. lō. tēp. Hodie uero ē additū, ut pōt hūto sup re litigiosa, sit ipso iure nullus, ut hic. Qd ē uerū, lite pēdēte, ut hic expñse dicit tex. sed si lis n. pēderet, qd pcepta cēt instātia, licet duret uitū litigiosi, tamen

ADDITIOES.

2 Alex. ¶ Res litigiosa possit alienari. Limita non habere locum in alienatione quæ fit in fiscum. tex. est in l. si constante. s. fi. ff. sol. mat. & ibi per Imol. b Alex. ¶ Pœna litigiosi. Quæ pēna erit p alienatē rē religiosam. Adde Bar. in l. j. in prin. de iure fisci. Facit quod no. in l. Pōponius. s. cum quis. ff. de acq. poss. s. seq. c Alex. Vero. Vide Ang. in auth. de liti. cir. fi. prin. quo ad ipsum litigantē, ut ulte rius præscribi nō possit d. l. j. de præscr. long. temp. & melius declarat Ang. in l. j. s. j. ff. de liti. nā p tale uitū litigiosi. perpetuat actio in 30. añ. l. si. de psc. 3. añ.

tamen venditio non impeditur, & contractus non annullatur, ut d.l. supra de prae. long. temp. ¶ Item est additum hodie de pena, quae imponitur ei, qui ad pactum litigiosum accedit, uel accessit ut hoc dicitur. ¶ Secundo opp. ad fil. nostrae, & uidetur, quod res litigiosa non possit legari, ut s.l. proxi. Solu. lex praecedens per istu sine corrigitur, ut hic finis corrigitur. p. auth. nuc si haeres. ¶ Quero dicitur hic, quod ille q. emit cogitur redhibere rem. quero qua actio ne? Glo. dicit, qd dōne ex l. ista. Ego aut dico p. l. ista esse introductū qd quod snia lata, p. ipsum principalē reū, p. t. mādari executioni p. eū, q. rē litigiosam emit. Et hoc, vult dicere tex. iste, si recte inspiciatur, qd clarius pbo in repetitione l. creditores. s. di. pig. ¶ Vtlerius qro, dī hic, qd empor, qn fuerit ignorās, reddit rē, & recuperat p. tium cū tertia parte, an vēditor, q. fuerit sciēs. puniat in plus? Quidā, qd nō, q. hoc hac l. nō exprimit, ergo &c. & hoc puto uerū. ¶ Quero, qua actiōe aget empor p. vēditorē, & vēditor p. emporē? Dicit gl. & dicit uerū, qd qdōne ex hac l. uel actione in factū. Hāc gl. intellige eo casu, qn uterq; nō participat dolū, nā tūc unus nō posset age re p. aliū, ut l. viro atq; uxore. ff. sol. ma. Et facit, sic ad q. de duob. p. hentib. quorū neuter soluit, de quo dixi in l. cū mulier. ff. sol. matr.

¶ Quero, ad istud b. simplū, qd fisco debet applicari, quis aget? Dicit gl. quilibet admitteretur ad agendum uide gl. & est no. & ea. quae no. de popu. ac. super rub. & ibi dixi tibi. & de priuat. delict. l. si.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Ego autem dico, Adde istam hmita. ad doct. traditam in l. sepe. de re iud. & uide per Bar. in l. creditores. in 4. q. prin. in uer. iudicamus. Nam ius exequendi. & ad idē. Sal. in l. v. s. communi diuid. & Bart. in l. j. ff. eo. & Ang. in auth. de litig. in princ. De hoc, & de materia huius ti. uide gl. in c. ecclesia sanctae Mariz. el. i. ut li. pen. & in cle. j. ut lit. pend.

b And. Barb. ¶ Quae ad istud. Vide Io. in c. ecclesia san. Mariz. el. i. de conf. & ibi uide, in quo Inn. discrepat cum Bart.

De contrahenda, & committenda stipulatione. Rub.

LEX PRIMA.

Item. Etiam si sit scriptura priuata, faciēs mentio nem de promissione, in dubio intellr per stiponē. h. d. Quae pbabit q. inter pntes. Gl. dicit q. in dubio praesumitur. Vide glo. & tene menti in fin. Materiam huius l. plene examino. in l. sciendum. de uerb. obl. s. de usu. l. j. & quod ibi no. & ibi dixi.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Licet intelligitur. Per hanc l. dicit Bal. in l. si ex pretio. s. si cer. pet. qd quā constat esse pactum nudum. non nouat obligationem, alias uigore instrumenti publici, semper praesumitur stipulatio. Vide Bar. in l. Titia. s. si. de uerb. obl.

LEX II.

Si filiae. Qui stipulatur filio suo, quirit sibi. h. d.

LEX III.

Si cum pecuniam tuam. Alteri stipulari nemo potest, & qui pecuniā alterius exigit, negotiorum gestorum actione tenetur. h. d.

LEX IIII.

Secundum. Qui stipulatur dare, cui uelit, sibi stipulari ui detur. h. d.

LEX V.

Nuda. Hae lex est difficilis. Quā stiplo penalis incipit a praece deti quētionē nuda, tūc p. mittit, cū sup prima lis fuerit p. test. h. d. fm unā lec. uel cū fuerit p. testata, sup ista actione poenali. h. d. fm aliā lec. Opp. stiplo penalis, nō p. t. mitti, nisi p. cedat mora, ut l. si penum. ff. qn dies legat. ced. & l. ita stipulatus. ff. e. sed hic nō pōt p. cedere mora, q. eius, qd in p. missione nuda uenit, non est pe titio, ergo nec mora, ut ff. e. l. si pupillus. Sol. dnt qdā, q. est uerū, q. nō pōt q. s. esse in mora in nāli obfone, quātū ad illud, qd in obfone deuenit, sed quātū ad alia sic ut quō ad stiponē penalē, ut hic. Istud est p. casum l. lecta. s. sed cū sortis. ff. si cer. pet. Propter q. gl. tua hic dicit, & bñ, q. hae stiplo penalis nō p. mittit ex mora, sed qdōnis eue tu. Per litis. n. p. testationē vī existere qdō penalis stiponē. ¶ Cōtra hoc op. sine actione nemo experitur, ut l. si pupilli. s. uideamus. ff. de neg. gest. Sed de eo, q. uenit in p. actione nuda, nulla est actio, ergo & c. nō pōt ergo lis p. testari. Sol. dicit gl. qd hic fuit lis p. testata de facto sup eo, qd deuenit in quētionē nuda. Alij dūt, & ista est opin. Vltiam. quod nō reqrat p. testario, sed dicūt, qn praecedat uelita sti pulatio, p. mittit per interpellationē: q. oīs p. missio simplr facta, ha bet in se istā qdōnē. f. qd det cū petiero, ut l. si decē cū petiero. ff. de uerb. obl. ergo per simplicē petitionē, extra iudiciū p. mittitur stipu latio penalis. Nec ob. tex. qui facit hic mentionē de litis p. test. quia hoc facit, ut oñdat p. nam esse cōmissam impurgabiliter. Dy. in c. nō est in mora. de reg. iu. in vj. vī tenere utranque opin. Ego teneo opi. Vltiam. ut plenissime examinabo in l. ita stipulatus. ff. de uerb. obl. ¶ Quero, utrū penalis stiplo nouet praecedentē? Dic, ut ibi dixi. Vltimo not. q. penalis stipulatio non uelut praecedentem con uentionem b. nudam. Ratio, quia cum penalis stipulatio sit accessio ria ad primam, non est aequum, qd accessorium ueliat principale.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Mora. Hoc idem tenet in l. si pacto quo pnam. & in l. stipulatio ista. s.

vlti. per illum tex. de uerb. obl. b Alex. ¶ Vestit praecedentem conventionem. An penalis stipulatio ueliat praecedentem nudam conventionem, uide Bar. in l. lecta. ff. si cer. pet. & uide Bart. in l. si pacto quo poenam. s. de pact.

LEX XI.

Scrupulosam. Siue post mortem suam, siue cum morietur, siue prius quam morietur, quis, fuerit stipulatus, ualet stipulatio. h. d.

LEX XII.

a Magnam. Dies interpellat p. homine, & ubi est dies, & pena, non admittitur morae purgatio. h. d. secū dum lec. quam ego teneo. Hanc materiam plene dic, ut l. si infulā. ff. de uerb. obl. & gl. in l. & si post tres. ff. si quis cau.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Magnā. Vide Bar. in l. si ex legati cā. de uer. obl. & d. l. si pacto quo poenam. s. de pac. uide q. dixi in l. Mutianz. post Bar. ff. de p. d. & dem. Et hic intellige, ut p. Bar. in d. l. ita stipulatus. in uel. 2. prin. & uer. 4. uide dum. Et ad hanc l. uide Pau. de Ca. consi. 96. & Ro. in rub. de arb. Et dum dī in hac l. quod dies interpellat pro hoie, adde, q. hoc est uerum in die tacita, ut est gl. vbi Imol. in l. si mora. sol. matr. & in c. potuit. de loc. in l. 2. s. de iur. emphy. fm illā gl. q. ē probat illā ef se in tpe adiecto miserationis gratia, ut est tps an ad testationē dotis. Ita ergo p. lapsus cuiuslibet t. pis. Itē regula huius l. fallit in die parua. f. in qua sit in possi bile expediri. Ita dicit Bar. p. illū tex. in l. si mihi, & tibi. s. j. de leg. j. Quod no. ef se intelligendū fm not. in l. continuus. s. illud. de uer. obl. Itē, qd hic dī de die, hoc ē locū hēt in hora, fm Bal. in l. 1. s. ne lice. tertio. puoc. Item non habet locū ista lex in die incerta, ut p. minto cū eris legitimz atatis, fm Bal. in l. si pacto quo pnam. s. de pact. licet uideā ē loqui aliter Bal. in d. l. pacto, quo poenam. Et quod dixi de die incerta, uide Bar. in l. ita stipulatus. de uerb. obl. & quod dixi de die tacita. adde qōnem similem in l. si duo. s. si. de consti. pec. in 3. q. & not. Bar. in rubr. s. de consti. pec. & Bar. in d. l. ita stipulatus. Sed de hac materia per Cy. & Bal. in l. fin. in s. j. s. de iur. dot. Et de die ratita, est rex. in l. quoties, in die, iuncta. l. sequen. & ibi Bar. Imo. de uerb. obl. & adde pro materia huius l. Dec. consi. 439. Abb. in c. si de praescrip. col. 4. & seq. Aret. in l. ita stipulatus. col. pen. & l. si ex legati causa. de uerb. obl. 45. 46. & q. dies non interpellat pro hoie ad inducendum malā fidē, & peccatum absque interpellatione hois: uide Aret. d. l. si ex legati causa. col. 2. in fi. & an & qn dies interpellat pro hoie, & liceat tunc meram purgare; Dec. p. f. 2. & an hae l. procedat in extraiudicialibus tantum, & de eius intelligentia: uide Cast. post Bart. ibi in l. & post tres. ff. si quis caut. P. VTEVS. Paris. ¶ Magnam. Vide Ia. & Soc. in l. si mihi, & tibi. s. i. in 2. not. ff. de leg. 1. & in l. vinum. ff. si cer. pet.

LEX XIII.

a Veteris. Promissio dādi vel faciēdi, simplr pcepta, porrigit ad promissoris hēdes, idē si pferat post mortē pmissoris. h. d. cū l. seq. ¶ Opp. de l. ceteris. s. j. ff. e. Sol. qdā sunt facta, q. cohāret mere psonae, & illa nō transeunt ad hēdes, ut ibi, & l. j. s. ne aut. de cad. toll. ¶ Quā dā sunt facta, q. mere psonae non cohārent, sed pnt p. aliū expediri. & istorū obfo trāsīt ad hēdes. Ita loqitur hic. ¶ Cōtra hoc op. Nunquā factū vnus vī factū alterius ut l. si nō sor tem. s. libertus. ff. de p. d. inde. Sol. factū vnus, nō vī factū alterius ue re, vī fide. Hae at fictio hēt, locū primo, qn hoc agit expōse, ut l. ne mo est q. nesciat. de duob. reis. & ibi not. Secūdo, qn pferat factū alte rius in tps mortis, q. tūc vī actū tacite, qd hēs faciat, ut l. si. huius tit. ¶ Tertio, qn ille, q. facere pmissit, aliquo mō ltimo impedit, ut mor te, uel alio casu, ut hac l. & l. de pollicitariōib. ff. de polli. Prædicta, ve ra, nisi eēt electa industria certē psonae, ut l. inter artifices. ff. de solo.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Veteris. uide Bar. in l. si sic la grande. de uerb. obl.

LEX XIII.

a Optimam. Verba enunciativa in q. sib. plata p. bationē inter ipsos p. hentes inducunt, donec p. rium doceatur. h. d. ¶ Not. illud, quod dixi in summario, quod talia uerba enunciativa fidem faciunt inter contrahentes, quod facit ad fines plebanatus. Dicit gl. quam uidistis. s. de iur. deli. in l. cum alijs. ff. de leg. 3. l. praedijs. s. Titio. Secundo not. ex hac l. quod dies, & locus, debent inseri in instrumento.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Optimam limita, ut probatur in auth. si quis in aliquo. ad fi. s. de edend. Item limita, nisi principaliter tractaretur de enunciatione, ut probatur in c. illud. & ibi Ant. de But. de praesum. & Bal. in l. ad p. bationem. De hoc est gl. hic in uer. seruus. Et uide ad hanc l. Bal. in l. cum alijs. de iur. delib. ubi limitat hic di cta. Item dum hic, dī, qd pōt probari absentia, dicas, quod testes debent deponere hoc modo, qd uiderunt illū in tali loco commorari, ita quod per interual lum tps, quo eū uiderunt, non potuissent ire ad locū, de quo sit mentio in instrō. Ita dicit Io. And. ut ibi refert Abb. in c. ex tenore. de test. & dicit Bald. ibi q. hoc posse probari post didicita testificata, fm docto. ibi etiā dicit elici practicam ex illo c. in prin. uide Bar. in l. sciendum de uerb. obl. & in auth. si quis in aliquo. s. de eden. & ad hanc l. uide no. per Inn. in c. cum in iure. de offi. dele. & in c. quā. cōtra. de prob. & gl. super uer. & personas. uide Bal. in auth. si q. s. in aliquo. & uide Bar. in l. gerit. de acq. haered.

And. Barb. ¶ Optimam. Et uide pro intellectu huius l. Inn. & alios in c. cum in iure de offi. deleg. s. Alex. consi. 45. 46. 83. 136. lib. 1. Abb. in c. illud extra. de praescrip. Dec. consi. 42. 4. dub. & limita hanc l. ut per Bar. in l. j. C. de fid. instrū. & iur. hast. fife. & uide Machel. 8. Dec. in l. ex his C. de test. mil. P. V T.

¶ Optimam. Vide Lanc. Dec. in auth. si quis in aliquo in fi. s. de eden. & ibi Taf. uel ultra Bar.

b Alex. ¶ In instrumento. An dies & locus debeant inseri in instrumento, adde Bar. in l. lecta. in fi. si cert. pet. & in l. de pupillo. s. qui nunciat. de oper. noui nunc. Bart. super secunda Cod.

7 maggio 1905
mario

De inutilibus stipulationibus. Rubrica.

LEX PRIMA.

X stipulatione. Pupillus nō p̄t obligari. sine aut. tu. h. d. Vtrū pupill⁹ obli get nāfr. vel nō. gl. tāgit hic. Dic. plene. ut l. ff. de noua.

LEX II.

Libera. Stipulatio p̄nalis non valet in matrimoniis. hoc dicit.

ADDITIO.

1 Ale. ¶ Libera. Stipulo dolo inita ualet, ope tñ exceptionis si rescindat. limita. ni si fauore dotis, q̄a tñc dōlus dās cām stipuloni, eā utiat ipso iure in l. si cū mulier. & ibi Imo. ff. so. ma. Itē limita, nisi dōlus daret cām distractui apposito, sup p̄ctu stricti iuris, q̄a licet ille distractus sit stricti iuris, tñ sumit naturā bonæ fidei, ut probat in l. si sub p̄textu. & ibi Bar. s. de transa. Item limita, nisi esset appositā super p̄ctu bonæ fidei. Glo. est in l. si quis cum aliter. & ibi uide de uerb. oblig.

LEX III.

Vt inter. Inter absentes non potest p̄hi stipulo. nec alteri stipulari. Itē, qñ petit interessē, admittitur petitio incerta. certificanda per sententiam. h. d. Signa rex. in fi. ibi, ob incertē actionis, &c. De quo videbitis in l. certi condicio. ff. si cer. pet.

De duobus reis stipulandi. Rubrica.

LEX PRIMA.

Reditor. Hic habes auth. quæ ponit qualiter constituantur duo rei. Hæc l. & authen. commentari. & est vtilissima repetitio.

AUTHENT.

- 1 In modo constituendi duos reos, quod hodie nil sit immutatum.
- 2 Duo rei debendi, qualiter constituantur.
- 3 Duo rei credendi, qualiter constituantur.
- 4 In obligatione, quæ re contrahitur ad diuidua, ut est in mutuo, an constituantur duo rei.
- 5 Lex, quomodo fingat super impossibili.
- 6 In deposito, & commodato, an possint constitui duo rei.
- 7 In obligatione continente aliquid indiuiduum obligatione, & solutione, an & quando constituantur duo rei.
- 8 Duo rei in obligatione facti, qualiter constituantur: quō duo rei credendi.
- 9 Qui obligant accessorie, an & qñ teneant in solidū, & sint duo rei debendi.
- 10 Plures gerentes aliquod officium, uel aliquam administrationem, qualiter obligentur, & sint duo rei debendi.
- 11 Si ex pluribus mercatoribus, unus contrahat, an quilibet teneatur in solidū, & sint duo rei.
- 12 Institor & exercitor possunt conueniri ex eorum contractibus. Item proponens, & quilibet eorum in solidum, an dicatur duo rei in solidum, quod non sed unus tenetur principaliter, alter accessorie.
- 13 Plures domini, qui ex facto vnius serui tenentur in solidum de peculio, an teneantur ut duo rei.
- 14 Que diuersitas impediatur constitutionem duorum reorum.
- 15 Si plures cum pluribus fecerunt pacem sub pana, & unus fuit offensus, an omnes, de illa parte poterunt in solidum agere contra omnes de alia parte in solidum. vbi, quod non sunt duo rei credendi in solidum, nec debendi.
- 16 Quando plures tenentur ex delicto in solidum, non sunt correi.
- 17 Si plures tenentur ex quasi maleficio, non sunt proprie duo rei.
- 18 Pater & filius, an sint duo rei credendi, quando filius acquisiuit obligationem, & actionem, ex causa peculij profectitij.
- 19 Plures rei debendi sunt, qui eidem debent vere, uel fide, ex eadem causa, principaliter, ex voluntate eorum.
- 20 Plures rei credendi sunt, quando pluribus in solidum deberetur idem vere, uel fide, ex una eademque causa principaliter ex voluntate.
- 21 Plures rei debendi, possunt simul conueniri.
- 22 Vno & eodem libello, quando plures possunt conueniri, & etiam agere.
- 23 Creditor, quando possit unum ex pluribus in solidum obligatis conueniri. Qui sint illi, qui habent beneficium diuisionis, & nu. 28.
- 24 In duobus reis credendi, hodie nihil est immutatum, nu. 26.
- 25 An hodie aliquid sit innotatum, quando plures rei in solidum conueniuntur vno, uel diuersis libellis.
- 27 Vnus ex duobus reis credendi, potest agere procuratorio nomine alterius.
- 28 Cui incumbat onus probandi alterum ex correis esse soluendo, altero per actorem conuenio.
- 29 Si ad vnum ex correis peruenit tota quantitas, an alius possit petere, quod illa prius excutatur.
- 30 Vt beneficium diuisionis competat, qualiter intelligantur presentes, uel absentes correi, & quomodo probetur presentia, uel absentia.
- 31 Altero ex correis non datur tempus contradicendi instanti, sicut fideiussori.
- 32 Quando unus ex reis est presens, & soluendo: sed non potest conueniri, quid agendum sit circa beneficium diuisionis.
- 33 Beneficium diuisionis, potest renunciari.
- 34 Agens contra vnum ex correis debendi, licet nō possit cogi cauere de rato pro altero correo credendi, cauet tamen de defendendo debitorem, si ab altero conueniatur.

- 35 Solutio facta alteri ex correis credendi, an tollat alteri actionem.
- 36 Vno ex correis debendi totum soluente, alius liberatur in totum.
- 37 Solutione partis facta ab altero, an videatur facta diuisio.
- 38 Vnus ex correis credendi, recipiendo partem ab uno ex correis debendi, præiudicat alteri correo.
- 39 Acceptilatio facta ab uno ex reis credendi, an præiudicat alteri, & p̄sit alteri ex reis debendi, & sic. Liberatio facta ab uno correarū credendi, nocet alteri.
- 40 Acceptilatio si facta uni, cū pacto, & sibi tñ profit, tñc nō prodest alteri.
- 41 Petitio facta ab uno reorum credendi, quando profit alijs.
- 42 Si post litem contestatam factam ab uno reorum credendi, instantia cause perijt, an remanebit instantia communis utriusque reorum credendi.
- 43 Sententia lata pro uno ex reis debendi, an profit alijs.
- 44 Sententia condemnatoria, lata contra unum ex reis debendi nocet alteri.
- 45 Sententia lata pro uno ex correis credendi, aut contra unū nocet & prodest alijs.
- 46 Iuramentum factum per unum ex correis, quando profit, uel noceat alijs.
- 47 Iuramentum delatum per unum ex reis debendi quando noceat correo.
- 48 Iuramentum delatum ab uno ex reis credendi noceat correo.
- 49 Pactum factum uni ex correis debendi, quando profit alijs.
- 50 Ratio diuersitatis inter pactum, & acceptilationem.
- 51 Factum ab uno ex correis, quod noceat alteri, quantum ad interrumpendam prescriptionem, quo ad alia.
- 52 Pactum factum ab uno ex reis credendi, quando profit uel noceat alteri.
- 53 Nouatio unius ex reis debendi, quando profit alijs, & quid in reis credendi.
- 54 Si unus ex duobus reis credendi, ex contractu iurisdictionis liberat reum per stipulationem, & acceptilationem subsequentē, an alteri reo præiudicet.
- 55 Nouatio facta per delegationem, per unum ex reis credendi, uel debendi, quando alijs profit, uel noceat.
- 56 Cessio facta ab uno ex reis credendi, uel debendi, qñ profit uel noceat alteri.
- 57 Confessio facta per unum, tam ex reis debendi, quam credendi, quando noceat alijs, uel quando profit.
- 58 Ex successione alterius correarum, quando obligatio extinguatur.
- 59 Mora unius ex correis, quando noceat, uel profit. nu. 61. 62.
- 60 Si creditor fuit in mora recipiendi ab uno ex reis debendi, qui obtulit pecuniam petitam, quæ postea percepta est, an alteri profit.
- 61 Creditor si fuit in mora, uno ex reis offerente, & creditor interpellauit alium reum, qui non obtulit, an per hoc uideatur purgata mora.
- 62 Culpa unius correarum, quando alteri noceat.
- 63 Rescisio facta in personam unius correarum, quando alteri noceat.
- 64 Exceptio competens uni ex correis debendi, quando porrigatur ad alterū.
- 65 Duo rei debendi, an uideantur inuicem fideiubere, & nu. 69.
- 66 Ex fideiussione, duplex contrahitur obligatio.
- 67 Qua actione ille correat, qui soluit repetat.
- 68 Si vnus ex pluribus tutoribus, curatoribus, depositarijs, commodatarijs, uel administratoribus ciuitatis soluit, qualiter ab alio repetat.
- 69 Si vnus ex duobus reis debendi suo iuramento liberat aliū, ab eo nō repetit.
- 70 Correat, qui fuit liberatus acceptilatione, quando possit ab illo, qui est liberatus repetere.
- 71 Correat damnificatus culpa alterius, potest ab eo repetere.
- 72 Correat credendi, quando ab altero correo, qui solutionem recipit repetere potest, & qua actione.
- 73 Quando vnus ex reis credendi, aliquem liberauit facto suo, an alter ab eo repetere possit.
- 74 Actio qua cedi debet uni ex correis, quando, quo iure, & in quantum cedi debeat remissine.

Hoc ita. Hæc auth. diuiditur in duas partes. Prima loquitur qualiter plures rei debendi debeant conueniri. Secunda, qualiter uni correarum, contra alium subueniatur. Breuiter hoc intendit. Creditor potest debitum ab uno ex correis exigere, & exacto contra alium succurratur. h. d. Pone casum in terminis ad authen. quæ tractat similiter de modo constituendi duos reos, & etiam de modo exigendi. Et diuiditur hæc authen. in duas partes principales. Primo loquitur, quando est actum ut teneatur in solidum, uel subest inopia, uel absentia. Secunda ibi, in autem. Et istas partes potes subdiuidere in alias particulas, ut patet per se, & auth. non eget summario; quia summata est, & summa eius est duarum columnarum, quæ sunt in corpore authen. eo. col. 7. unde hæc sumitur. Ex his ergo primo nota, qualiter duo rei constituantur. De hoc solum in auth. dicitur. Secundo qualiter exigantur, & de hoc tangitur, in l. j. respons. & in auth. eo. Tertio, qualiter exacto contra correat succurratur, de hoc l. ij. respon. Oppo. primo ad l. videtur, quod inter correat debeat diuidi actio, ut ff. de adm. tuto. l. non plures, de tu. & cura. dist. l. j. §. nunc tractemus. Sol. illud in duobus reis, qui inciderunt in obligationem ex necessitate, ut tutor vel curator, hic, quando ex voluntate. Secundo opp. q̄ idē sit, qñ ex uoluntate, ut l. si. de cōst. pec. & ff. de fide iuss. l. inter reos, & d. l. j. §. nunc tractemus. Sol. ibi in duobus reis non principaliter obligatis. Tertio, q̄ prædicta sol. opp. q̄ et fideiussores non hnt bñficiū diuisionis, ut l. si. ff. re pup. sal. fo. Sol. Fallit in pluribus fideiussorib. datis ab uno tutore, & cura. & ratio ibi patet. Ista tria, licet hæc legē respiciant, tñ ponuntur in gl. ult. huius auth. Quarto opp. & vñ,

duo rei habeant ex uerborum conditione beneficium diuisionis, ut in hac auth. & in corpore unde sumitur. Sol. Fateor, q̄ in hoc iura antiqua corrigantur per auth. istam. ad ipsam ergo auth. accedamus. Quinto opp. dī in auth. q̄ requirit, q̄ specialiter agat, q̄ vnusquisq; teneatur infolidū. Cōtra, q̄a ēt p̄ alia uerba p̄n̄t̄ p̄stitui duo rei, ut insti. eo. §. j. Sol. dnt̄ qd̄ q̄ iura antiqua p̄ istam auth. non solū sunt correcta in mō exigēdi, ut s̄. dixi. sed ēt in mō p̄stituēdi. q̄ olim sufficiebat q̄ diceretur, q̄ essent duo rei, ut ff. e. l. reos. §. cū in tabulis. uel alia uerba aequipolentia, ut insti. e. §. j. Sed hodie est necessariū, quod exp̄se dicat, qd̄ teneant infolidū, ut hic. Et hoc vī tenuisse Dy. & lac. de Are. Alij dnt̄ q̄, qd̄ in mō p̄stituēdi nil immutat. Et q̄ hic dī, si agatur exp̄sse, intelligūt per hęc uerba, aut aequipollētia, & sic cessant p̄ria. Et hoc satis patet, Insti. e. §. j. r̄n̄. j. & §. cū in tabulis. & tenet gl. huius auth. in corpore v̄n̄ sumit. in princ. & in d. §. cū in tabulis. & hoc tenet hic la. de Are. Cy. lac. de Bel. lac. Butt. Ray. de for. & oēs, q̄b. assentio. & in quo fiat mutatio p̄ iura noua. j. in quolibet passu dicā. Sexto opp. & vī. q̄ altero absente, dat terminus p̄senti ad eum p̄ntandū, ut in auth. p̄nt. e. tit. Sol. Ibi in fideiusore principali, hic in duob. principalib. arg. j. tit. j. l. sancimus. p̄iuncta. l. & si post tres. ff. si qs̄ cau. His ergo uilis, veniamus ad mām istā. Quæro j. qualr̄ p̄stituantur duo rei debēdi. Scd̄o, qualr̄ exigant, & qualr̄ exigāt. Tertio, an factū vnus p̄sit uel noceat alteri. Quarto, qualr̄ vni p̄ alterū correorū succurrit, & hic examinabit qualr̄, & an fideiubere videatur inuicē, uel nō. Primo igit̄ p̄ principalr̄ q̄rit, qualr̄ p̄stituantur duo rei debēdi & credēdi, & ista q̄ō hēt multas accessorias. Et j. videamus, qñ̄ in oblonge est aliquod indiuiduū; & scias, qd̄ oblo p̄hit uerbis, p̄sensu, uel insti, q̄ quātū ad hoc aequipollēt, ut ff. e. l. i. in princ. Primo de reis debēdi, q̄ principalr̄ obligant. In istis sic distingue, aut est actū exp̄sse, ut teneant infolidū, & sunt duo rei, ut hic. Aut nō est actū exp̄sse, & tūc, aut obligauerūt se, aut testator obligauit eos alternatiue, & sunt duo rei, ut s̄. de p̄sti. pec. auth. si qñ. ff. de leg. j. l. si ex toto. §. j. & no. ff. e. tit. l. antep. Aut copulatiue, & tūc, aut sunt duo actūs p̄mittēdi, & duæ rerum p̄missiones, & tu p̄mittis mihi codicē, & Titius p̄mittit mihi digestū, & tūc, aut apposuī uerbū, eundē, & sunt duo. Aut nō apposuī, & nō sūt duo rei, sed sunt duæ oblonges diuersarū summarū. Secus si apposuī, ut insti. e. l. prin. & §. duo. & de stip. ser. l. si ex re. §. si ipsi. & l. si seruus cōis sic stipulatus sit. & in gl. j. huius auth. Aut fuit vnus actus p̄mittēdi, & duæ reorū exp̄ssiones, ut ego decē, & Titius decē p̄mittimus tibi, & erūt duo rei debēdi. arg. ff. de uerb. obl. l. stipulatio ista. §. cū, q̄a p̄ vnū actū p̄mittēdi v̄n̄ intelligere de eisdē decē. Aut est vnus actus p̄mittēdi, & vnā rei exp̄ssio, & tūc, aut est appositū p̄ nomē distributiū q̄libet, q̄ de sui nā cui libet attribuit rē infolidū. uel aliud simile, tūc ēt erūt duo rei debēdi, ut l. si plurib. in princ. & ibi no. ff. de leg. j. Aut tale distributiū adiectū nō est, sed simpliciter dcm̄, tu & Titius p̄mittis mihi centū, & tūc siḡ dē est actū, q̄ teneant infolidū uel, q̄ sūt duo rei, tūc erunt duo rei, alias q̄libet tenet in parte, ut hic, & d. l. reos. §. cū in tabulis. Sed an dē his sit aliquid innouatū per iura auth. gl. in l. 2. ff. e. dicit, q̄ sic, & tagit̄ in d. §. cū in tabulis. & ibi nō firmat aliud, & Azo ī summa huius tit. & ff. man. l. si mādato Titij. §. Paulus. el. 3. & l. creditor. §. duob. e. ti. Et hoc vī tenere lac. de Are. in d. l. 2. ff. e. §. q̄ hodie est necesse. q̄ exprimat̄ infolidū p̄ hanc legē, nec sufficit, q̄ sūt duo rei, nisi exprimat̄ infolidū. p̄ hanc auth. Sed gl. ī corpore citat̄ sup̄ uer. sustinere. tenet, qd̄ in mō p̄stituēdi, nihil sit innouatū, ut insti. de fideiul. §. si plures. tangit̄ in gl. i. d. §. cū in tabulis. Et hoc t̄ Dy. & Cy. & lac. de Bel. & oēs Moder. qd̄ placet. Siue ergo exp̄sse, siue tacite agat, satis ē, ut patet ex distinctione p̄cedēti. Qd̄ tenet gl. j. huius auth. Ad idē facit, qd̄ p̄hit obligatio alternatiue, licet infolidū exprimat̄, tū sufficit, ut d. auth. si qñ p̄alleg. Præterea idē est dicere, q̄ sūt duo rei, & exprimere infolidū. ut §. cū in tabulis. & l. eūdē. e. n. & i hoc nihil ē innouatū, p̄ iura auth. Scd̄o q̄ q̄ro, de duob. reis credēdi, qualiter p̄stituantur circa p̄dicta. dic. Aut ē actū, qd̄ sūt duo rei credēdi, & nō est dubiū. Aut nō ē actū, & tūc, aut dispō est collata in corū psonā alternatiue, aut copulatiue. Primo casū, aut unī corū tū p̄t̄ acq̄ri oblo & alter h̄i, ut adiectū, & nō erūt duo rei credēdi. ff. de p̄sti. pec. l. sed & si filio. §. j. & l. §. si fructuari. j. de stipu. seruo. Aut v̄triq; p̄t̄ acq̄ri, & tūc, aut electio fuit collata in psonā, & uolūtate debitoris, & ualet, & erūt duo rei credēdi, ut de leg. j. l. si Titio aut Seio. Aut nō fuit collata in p̄t̄ē debitoris & tūc de iure antiquo uisabit stipulo, ut d. l. si fructuarius. de stipu. seruo. Sed hodie ualet, & alternatiua resoluit in p̄iunctā, ut l. cū qd̄ s̄. de uer. siḡ. q̄ loq̄t̄ tā in p̄tib. inter niōs, quā ī ultimis uolunt. ut ibi, cū si v̄n̄ erit dicēdū idē, qd̄ statim dicā de copulatiua. Prædicta uera, qñ̄ dispō p̄feri ī psonā utriusq; æquā: alias, si tm̄ vnus stipulet̄ sibi uel alteri, sem̄p̄ ille alius haberet, ut adiectus, ut l. eū q. §. sibi. de uer. obl. Facit in casu l. Caius. ff. sol. mar. qd̄ dic, ut ibi. Scd̄o casū, qñ̄ dispō p̄feri copulatiue, tūc distingue p̄ oia, ut s̄. dixi circa duos reos debēdi, licet hic sit aliqua dīia inter duos reos debēdi p̄ eadē l. & in hoc ē innouatū, p̄ iura auth. Tertio quæro, qd̄ in oblongatione, q̄ re p̄hit ad diuiduā, ut r̄t̄udē reddat in gñe, ut in mutuo, an possit p̄stitui duo rei debēdi. Et vī, q̄ sic, ut s̄. l. cer. pe. l. si n̄ sim-

guli, ut j. e. l. pp. Cōtrariū tenet Dy. Mar. Sil. & Rayn. dicētes, q̄ an possent cadere sydera de celo, q̄ oblo q̄ re p̄hit, trahat ad ultra, quā ad reū p̄uenit, ut l. si tibi. i. prin. ff. de pac. Et r̄ndēt ad leges p̄rias, q̄ ibi fuerūt p̄stituti duo rei uerbis, & n̄ re. Cōiter oēs tenet p̄riū p̄ l. eadē rē. in p̄ri. ff. duob. reis. & p̄ l. si nō singuli. & p̄ l. pp. mutuā. Ad p̄riū r̄ndeo, qd̄ si vni numerat, aliorū uolūtate, oib. numeratū vī iuris fictiōe, ut no. p̄ gl. i. d. l. si nō singuli. p̄allegata. Sed p̄ hoc instat, id qd̄ ē impossibile p̄ nām, n̄ p̄t̄ fieri possibile p̄ legē. l. si p̄. i. ff. de ado. l. q̄ ad certū. ff. loc. Sed impossibile ē r̄m nām, eadē pecuniā p̄uenire ad p̄tes infolidū, ergo n̄ p̄t̄ fingi. Huius timore dicit Pe. qd̄ n̄ fingit ad p̄tes p̄uenisse infolidū, s̄ ad singulos p̄uenit in ueritate, & nō nascunt̄ p̄tes oblonge, sed una q̄ tenet p̄tes hoīes, sicut una funis ligat p̄tes boues. Et hoc tenet Cy. ī l. si nō singuli. & l. pp. mutuam. Hoc nō placet, q̄ licet ī plurib. reis sit oblo respectu eisdē effectū, q̄ sufficit una exactio, ut ff. eo. l. 3. i. ff. in ueritate sunt p̄tes oblonge, & q̄libet tenet p̄pria oblonge, ut ff. e. l. eadē rē. §. si. & l. si re. de fideiu. gñar. Tene. sol. gl. qd̄ fingit pecuniā ad quēlibet uenisse p̄ solido. Nec ob. qd̄ dī. Lex n̄ fingit sup̄ impossibili, q̄a uerū ē sup̄ eo, qd̄ ē impossibile in gñe, ut qd̄ fili. antiquor p̄re. Sed si gñe est possibile, licet sit impossibile ī his terminis, q̄b. loq̄mur, tūc lex fingit. Exē plū, impossibile ē, q̄ ille q̄ ē fili. Titij, sit fili. me. tū, q̄ ī gñe est possibile, q̄ habeā vnū filiū talē, & eius ætatis, p̄t̄ fingi p̄ ius qd̄ talis sit filius me. ut d. l. si p̄. cū seq. de adop. Sicut ēt impossibile ē, qd̄ ille qui fuit apud hostes, q̄ fuerit ī ciuitate, & tū lex p̄t̄ fingere, & fingit sic in alijs plurib. ita hic possibile ē ī gñe suo, qd̄ talis pecunia p̄ueniret ad te, & ad me, iō p̄t̄ iduci p̄ fictionē. Licet. n. in casu ī quo sumus. s̄ donec pecunia ē apud vnū, impossibile ē, q̄ sit apud aliū, tū possibile est ī gñe: & ita ego dixi ī l. si is q̄ p̄ emptore. ff. de usucapio. Vel alr̄ impossibile ē, q̄ eadē pecunia p̄ueniat ad p̄tes infolidū, & remaneat in effectū. sed bñ̄ p̄t̄ p̄uenire ad p̄tes, & qd̄ remaneat apud vnū in effectū. ita p̄ istā fictionē fingit, & iducit, ut oēs teneant infolidū, tū n̄ in effectū, q̄a una exactio sufficit. Cōcludo ergo, q̄ duo rei debēdi p̄t̄ īsimul p̄stitui, si hoc agat sine aliqua stipulone, sicut dcm̄ ē ī alijs oblongib. Dico idē ī duob. reis credēdi p̄ d. l. si nō singuli. §. si cer. per. & l. eū te. Quarto q̄ro, qd̄ ī oblonge, q̄ re p̄hit, ut eadē spēs reddat, ut in deposito, p̄modato, & similib. Rñ̄. debes scire, q̄ ex hoc p̄ctu nascunt̄ duæ oblonge. Vna primitiua, ad rei restōnē, alia secundaria, rōnē doli, uel culpe p̄missa ī re. Aut ergo q̄ris de illa prima oblonge ad rē restituedā, & tūc, ita demū p̄stituantur duo rei debēdi, si hoc actū ē vt s̄. de loca. l. si diuisa. ab̄s q̄libet tenet p̄ parte. arg. ff. p̄mo. l. 3. §. h̄s. & depol. l. si duo. licet qñq; q̄libet p̄ parte teneat, & sic ē diuisa oblo, quo ad oblongē, tū vn̄ soluedo p̄re nō liberat, & sic indiuidua, quo ad solōnē, ut d. l. si duo. ff. depoliti. Et de hoc, plenē dixi in l. eadē. §. Cato. de uer. obl. licet p̄ hoc dicat gl. sed nescit, qd̄ dicat. ff. dep. l. j. §. si apud duos. Si uero q̄ris de oblonge, q̄ rōnē doli uel, culpe p̄hit, tūc, aut ē actū, qd̄ sūt duo rei, & sunt. Aut nō ē actū, tūc, aut vn̄ tm̄ p̄hit, & p̄mittit doli uel culpā, & ille solus tenet infolidū. Aut oēs, & tūc, tenent tāquā rei, ut d. l. j. §. si apud duos. & l. si ut cer. to. §. si duo. i. ff. p̄mo. & d. l. si duo. dep. & hoc de reis debēdi. Rei uero credēdi ī tali oblonge nō p̄stituantur, nisi hoc agat, ut l. si duo. ff. depo. Quinto q̄ro, qd̄ si ī oblonge, uenit aliqd, qd̄ sit. indiuiduū, quo ad oblongē & solōnē, ut uia, iter, actus, & qd̄ sic. Rñ̄. gl. q̄ ē ī l. reos. §. cū tabulis. ff. e. q̄ olim ī his p̄stitebantur duo rei, ēt si nō exprimeret, hodie p̄ aut ē aliter, tā ī indiuiduis, quā in diuiduis. Doct. Moderni reprobāt illā gl. q̄a p̄ius auth. nihil ē innouatū ī mō p̄stitem di. q̄a introducūt bñficiū diuisionis, ut dcm̄ ē, s̄. Vñ̄, sicut gñar̄ olim in indiuiduis, p̄tes tenebant infolidū, & si nō sūt dcm̄, ita & hodie, & in hoc oēs p̄cordāt. Sed an sint duo rei, est opi. lac. de Bel. auth. e. ti. & tenet, q̄ sūt duo rei, putās forte, q̄ sem̄p̄, qñ̄ p̄tes tenerent infolidū, dicant̄ correi. Pe. & Cy. p̄ in hac auth. q̄a dicūt, q̄ nō sūt duo correi, licet infolidū teneantur, & hoc puto uerum. Primo, p̄t̄ casum l. rem hæreditariā. ff. de euic. Secundo, per gl. ff. de uer. obl. l. 2. §. si tm̄ hoīem. Tertio, per rōnem. In duob. reis credēdi, si vnus egit lit. cont. alius nō pōt̄ agere. ff. e. l. ex duob. Sed in his, qui h̄nt̄ actionē infolidū, ex nā indiuidui, uno agente, alius potest agere, ut ff. de uer. obl. l. 2. §. ex his, ergo non sunt duo rei. Plus dico q̄ ēt si exp̄sse esset dictum, q̄ infolidū tenerentur, non essent duo rei, q̄a esset exprimere ea, quæ tacite sūt. Sed debet sic exprimi, q̄ aīo p̄stituēdi duos reos, sic p̄mittunt. prædicta probantur j. de fideiul. non recte. & hoc p̄dbatur p̄ multa iura. q̄ in correis loquunt̄, qñ̄ sc̄m̄ vnus alteri noceat, uel non, ut j. eo. l. j. in fi. & in alijs, de quibus j. dicam, q̄ tūc locum habebit. Præterea, posito, q̄ esset dcm̄, q̄ essent duo rei, & tūc nō haberet locum bñficiū diuisionis, q̄a in istis indiuiduis diuisio corrūpit stipulationē. ff. de uer. obl. stipulationes non diuiduntur. Vñ̄ duo rei oīno nō p̄stituantur. Et idem dico, iu duob. reis credēdi, ut d. l. 2. §. ex his, & facit de ser. rust. p̄d. l. uia p̄stitui. in fi. Sexto quæro, q̄ qualr̄ p̄stituantur duo rei in obligatione facti. Dico, qñq; in obligatione h̄i respectus ad opus sc̄m̄, ita q̄ est explicabile p̄ alium, ut l. trinuus. §. si ab eo. ff. de uer. obl. & illo casu sine dubio potuerunt constitui duo rei debēdi, ut hic, casus est in l. nemo est q̄ nesciat. ff. e. fm̄ lac. de Are. Quæque, habetur Bar. super secundā Cod. O 3 respectus

respectus ad ipsum fieri, & psonæ industriæ, & tunc, aut promittentes sunt eiusdem peritæ, & pnt pstitui duo rei, qd idē factū v̄ vtriusq; d. l. nemo est q nesciat. fm lec. gl. Aut sunt diuersæ peritæ, & tunc non pnt pstitui duo rei debendi, qd scim̄ vnus, v̄ diuersum esse scō alterius, fm mentē & fictionē: & diuersitas rei, q impedit diuidere, ipe dit p̄stōnē duorū reorū, ut ff. e. l. si id qd. in fi. tñ vno solū de æq- tate liberat alter ope exceptionis, vt d. l. si id qd. in fin. Pnt ergo fieri p̄stō duorū reorū in ob̄one facti, cū hoc agat, nō afr, vt s. dictū est in alijs. Circa uero correos credēdi, dicas, aut i ob̄one venit tale pa- ctū, q̄ p̄cernit psonā stipulātis, vt p̄mitto tibi seruire in camera, vel in mēsa, vel curare te ab infirmitate, & similia, & in istis, qd i psona di- uersorū, diuersa sunt scā, & nō pnt pstitui duo rei credēdi, vel debē- di. ff. e. l. si id qd. in prin. p̄iūcta. l. seruus §. si. cū l. se. de ope. li. Aut nō p̄cernit psonā stipulātis, & tunc, aut vtriusq; rei credēdi æquale in- terest & insolidū, ut p̄mitto tibi & Seio scribere librū, & pnt cōsti- tui duo rei credēdi, ut l. nemo ē q nesciat. ff. e. Aut nō interest æquale vtriusq; & insolidū, ut p̄mitto tibi facere domū in fundo vnus cor- reorū, & tunc nō pnt pstitui duo rei stipulandi insolidū, qd in psona vnus, cuius nō est fundus nō v3 stipulo, vt l. q. insulā. ff. de ver. ob. & de hoc loq̄tur. d. l. si id qd. fm ij. lec. Ex his p3 intel̄s. l. nemo. ff. eo. qd ex his, q̄ ibi sunt scripta, nō ē bñ declarata. Septimo q̄ro qd de his, q̄ obligant accessorie. Ista qd̄ hēt duo p̄cta. Primo, vtrū teneā- tur insolidū, ē si nō exprimat. Scdo casu, posito, q̄ insolidū teneā- tur, vtrū sint duo correi, siue duo rei debēdi. Circa primū dico, qd qnq; obligant accessorie p̄s p̄ aliquo alienā ob̄onē principr̄ sus- cipiētēs, & illo mō nō tenent insolidū, nisi sit actū, vt s. ad Velle. l. si paternā. & ibi no. & idē. ff. de fidei. l. si Titius. Qnq; obligat̄ pro vno p̄stituēdo p̄s, & tunc idē. qd q̄libet tenet p̄ pte, nisi sit dictū, qd q̄libet teneat insolidū, vel obligant̄ p̄ aliquo fideiubēdo, tunc, quili- bet tenet insolidū, ē si nō sit dictū. Inst. de fidei. §. si p̄s. & j. tit. j. l. nō recte. Qnq; p̄s obligantur p̄ alio, fm mādādo, & tunc diuer- sæ sunt gl. Prima est, ff. mādāti. l. si mandato Titij. §. Paulus r̄dit. el. ij. q̄ v̄ velle, qd̄ hodie req̄rat. qd̄ expressē agat. Expressius dicit l. creditor. §. duob. e. tit. j. r̄iū. l. qd̄ in mādātarijs nō sit aliud innouatū hodie, t3 gl. ff. q̄ iussu. l. si. & id puto uerius, p̄ id qd̄ no. i d. §. si p̄s. Inst. de fidei. & d. l. nō recte. j. ti. j. & hic tenet doc. qd̄ p̄ auth. nil est innouatū in mō p̄stituēdi, vt s. dictū est. Venio ad fm, & q̄ro, qd̄ ē rō diuersitatis inter p̄dictos casus. Credo, qd̄ primo casu, qn̄ principr̄ ob̄onē alterius suscipiūt, si hoc agat, qd̄ teneant insolidū, tunc sunt duo rei, vt d. l. si p̄na. & hoc ibi no. Qd̄ v̄ exp̄sum. ff. ad Vell. l. vir. vxor. §. si. cū l. se. In his vero, qd̄ se p̄stituūt p̄ alio soluturos, nō obli- gant insolidū, nisi agat, v̄ alternatiue p̄mittūt, & tunc, an dicant̄ duo rei, dic, vt statim dicā in duob. vero fideiussorib. & mādatorib. qd̄ eadē rō, vt l. si. s. de p̄sti. pec. In duob. vero fideiussorib. & mādato- rib. qd̄ teneant insolidū, tunc si nō sit deīn, qd̄ dicant̄ fideiussores. ff. de fidei. l. si Titius. nō tñ sunt duo rei debēdi, vt p3 ex diuersitate no- minū, & titulorū. Nā si idē esēt, quare fecisset p̄ se titulū de duob. reis, a ti. de fidei. & mā. Scdo p3 ex l. px. s. p̄iūcta. l. ut fidei. ff. de fi- dei. Præterea, qd̄ factū vnus correi alteri noceat, ut l. pe. ff. e. nō tñ factū vnus fideiussoris nocet alteri, sed solū sibi, suisq; successorib. vt l. si seruū. §. nūc videamus. & ibi no. de ver. ob. Ad hoc ergo, vt iu- ra duorū correorū hēant locū inter se, necesse ē, qd̄ hoc exp̄sē aga- tur, qd̄ tanquā duo rei intercedāt, vt expressē h̄r in d. l. vir uxori. §. & l. seq. Plus dico, qd̄ si exp̄sē agat, qd̄ insolidū teneantur, hoc casu nō sufficeret ad p̄stōnē duorū reorū, qd̄ esset expressio eorū, q̄ taci- te insunt, vt j. ti. j. l. nō recte. Est ergo necesse, qd̄ tanquā duo rei p̄- mittāt, & hoc plurib. reis debēdi, p̄s uero rei credēdi accessorie

10 nō cadūt. Octauo q̄ro, qd̄ in plurib. gerētib. aliqd̄ officiū, uel ali- quā administratiōnē, dixi in rep. l. j. §. plures. de exer. nūc q̄ro quare obligent. Circa qd̄, dico, qd̄ aliqñ plures gerūt aliqd̄ negotiū ip̄ote, nullo p̄cedēte mādato, & tunc dico, qd̄ nō tenent insolidū, sed put quisq; gesserit, vt l. cū alicui. in fi. ff. de neg. gest. & qd̄ no. i gl. Qnq; p̄cessit aliqd̄ mādātū a l. uel ab hoīe, & tunc, aut administratio, vel of- ficiū, qd̄ gesserūt, est publicū autoritate, & utilitate; aut est priuatū utilitate, & publicū autoritate, aut priuatū autoritate, & publicū utilitate; aut est priuatū autoritate, & utilitate s̄l. Primo casu, q̄li- bet tenet insolidū, ut l. Imperator. ff. ad muni. & in l. magistratib. ff. de magi. quē. & sunt duo rei debēdi. sed nō p̄ oīa, ut l. si pupillus. §. j. ff. de admi. tut. Et hoc dico, siue sit administrator ordinarius, siue delegatus, ar. l. ex facto. de neg. ge. & s. de magi. quē. l. si. & qd̄ ibi no. in vlt. gl. licet interdū sit aliqua d̄ria inter illā mātm, quā tractauit in d. §. si plures. Scdo casu, qn̄ est publicū autoritate munus, sed vti- litate priuatū, tunc idē, qd̄ quilibet tenetur insolidum, & sunt duo rei debēdi, sed nō per oīa, ut d. l. si pupillus. de admi. tu. & l. j. §. nunc tractemus. ff. de tu. & ra. dist. & de admi. tu. l. 2. cū similib. Et qd̄ di- co de tutore, idē in curatore, & in actorib. ab eisdē ordinandis, ut l. furto. in fi. de ne. ge. Tertio casu, qn̄ administratio est priuata autho- ritate, & utilitate, & tunc aut sunt exercitores, aut institores, & quia oīs administratio d̄r eis mādāta insolidū, credo eos teneri insolidū, & esse duos, licet nō per oīa, vt d. l. j. §. si plures. de exer. cū sua gl. quē eos p̄parat tutoribus, ut l. si pupillus. de admi. tu. Aut loq̄mur i plu-

ribus procuratorib. & tunc, aut fuerūt facti insolidū. & erūt duo rei, sicut tutores, ut l. creditor. §. duob. ff. man. & quod ibi no. in princ. gl. & ibi est uerus intel̄s illius. §. qd̄ offm̄ erat eis commissum insoli- dū, sed erat dubiū, quā ob̄lo, q̄ p̄hit occasione doli, vel culpæ, cō- mitat, & dicit insolidū. Nā si intelligerem, qd̄ esset actū, qd̄ insoli- dū tenerent, nullū esset dubiū illius. §. nec ē in hoc aliqd̄ innouatū p̄ iura auth. l. j. gl. afr. dicat, & male, qd̄ in mō p̄stituēdi uel innouat, vt pluries deīn est, qd̄ in r̄a ē, qd̄ q̄ insolidū pnt administrare, insoli- dū teneant, ut l. si p̄s. de cur. bo. dan. Si uero administratio nō fuit p̄missa insolidū, & tunc vnus nō p̄t gerere sine alio, & q̄libet tenebit de suo tñ scō, nec erūt duo rei. ar. l. cū alicui. in fi. de neg. gest. l. si tñ p̄s. ff. de exer. in prin. & hoc de reis debēdi. P̄s uero reos credēdi

11 nō aduertio posse p̄hi, qd̄ q̄libet ageret p̄ suo interesse. Nono q̄ro p̄s mercatores gerūt vnā mercantiā, uel vnā negotiatiōnē, an ex p̄ctu vnus, q̄libet teneat insolidū, & q̄libet possit agere, & an sint duo rei. Pet. & Io. dnt, qd̄ sic, & Cy. seqt̄ eos s. si cer. pe. l. cū te. ad si- militudinē tutorū, & magistratū. Certe male dicit, & p̄ castum l. si tñ p̄s. in prin. ff. de exer. Tu dic, qd̄ aliqñ a plurib. agit eadē nego- tiatio, q̄ decernit ex publico, & tunc fateor, qd̄ sunt duo rei actiue, & passiue. vt l. si vnus. in prin. ff. de pac. & l. si duo. ff. de arbi. & l. idē in duob. ff. de pac. ubi loq̄t de p̄s. argētarijs, qb. offm̄ decernebat ex publico. ff. de edē. l. si qd̄ ex argētarijs, ut no. l. qd̄. §. nūmularios. ff. e. ti. Facit, qd̄ d̄r de mag. quē. l. magi. ff. de loc. pub. fruen. l. j. vbi u- terq; sociorū insolidū hēt actiōnē. Si uero talis negotiatio fuerit pro- pria uolūtate assumpta, nō ex publico, & tunc, aut p̄s gerūt istā ne- gotiatiōnē, & mercantiā p̄ suū institorē, uel exercitorē, q̄ in vulgari appellant factores, & q̄libet eorū tenet insolidū institoria, seu exer- citoria. ut ff. de exer. l. j. in fi. cū l. se. & de institoria. l. hēbat. §. fin. & l. se. & satis arbitror eos ēē duos reos debēdi, qd̄ ad idē, & eadē ob̄lo- nē, ut r̄iq; teneri p̄st̄at & ēē ob̄los, ut l. j. §. pe. de ad idē, & sic talis actio est natiua, nō datiuā. Itē sn̄a lata p̄ uno, p̄dest alteri, ut d. §. pe. Item puto, qd̄ l. si. j. e. hēt locū in eis, p̄ illā rōnē, ne i plus, & c. ut l. ij. de e- xer. Dico ergo, qd̄ sunt duo rei debēdi: duo uero rei credēdi isto mō oīno nō p̄stituunt, qd̄ ex p̄ctu exercitoris, uel institoris, nō q̄rit actio nisi cessa, aut nisi in subsidiū. l. j. si. & l. se. ff. de inst. & l. si cum. §. j. de exer. Si uero talē negotiatiōnē, v̄ mercantiā gerūt p̄ se ipsos, tunc, aut ambo s̄l, & q̄libet tenet p̄ portioē, quā hēt i negotiatiōe, ut l. si tñ plu- res. i prin. de exer. Aut exercēt separati, puta si duo sint socij, unus exercet Perusij, alter exercet Florētijs, & tunc q̄libet tenet insolidū. V̄r n. auicē esse i societate p̄positi, ar. l. eius q̄ i puincia. ff. si cer. pe. & l. de fabricē. Liure puisū. l. xj. l. traditio. §. si. ff. de acq. re. do. p̄ hoc fal- lit illa rō. Ne i plus, & c. qd̄ t3 lac. de Ar. i d. l. si tñ p̄s. i princ. ff. de

12 exer. l. j. gl. i. l. j. e. ti. uariet. Decio q̄ro, institor & exercitor pnt p̄ueni- ri ex eorū p̄ctib. Itē p̄ponēs, & q̄libet eorū insolidū, an dicant̄ duo rei insolidū. V̄r, qd̄ sic, ut l. j. §. pe. de exer. Corrariū puto uerū, qd̄ vn̄ teneat principr̄, alter accessorie, & idē magis ipsos p̄parat̄ fideiuf- sori principali, ut i p̄re & filio l. cū filius. i prin. de uer. ob. Cōstat at̄ si deiusorē, & principale nō ēē duos reos, ut no. i ner. au. de sol. l. cū

13 qd̄ p̄ reo. & qd̄ no. p̄ doc. j. e. l. si. j. V̄ndecio q̄ro, p̄s d̄ni, ex scō v- ni⁹ serui insolidū tenet de peculio, ut ff. de pecu. l. & ancillariū. §. si qd̄ cū seruo. cū si. an tenebunt, ut duo rei? B̄ dicere, qd̄ q̄libet tenet insolidū, aut tenent rōnē peculij, qd̄ est penes seruū tñ, uel in loco cōi. aut respectu peculij, qd̄ est penes se tñ. vt ff. de pec. l. si noxai. §. si. cū j. l. seq. Primo casu dicere, eos esse duos reos, qd̄ ad idē & eo- dē respectu tenent, & eadē ob̄onē, sicut duo rei, sicut dixi s. in plu- rib. p̄ponētib. institorē. Scdo casu, dico, nō esse duos reos, qd̄ i sin- gulis p̄sonis p̄priū ē p̄ se peculij, ergo, & c. ut l. si id qd̄. ff. e. Itē, qd̄ a- ctio de peculio hēt nām actiōnis realis, ut l. si q̄litū. i prin. ff. de pec. no. p̄ Cy. s. qd̄ eo. l. d̄niū. & sic q̄libet v̄ p̄ se teneri insolidū ad rē

14 diuersam. Duodecimo q̄ro, qd̄ gra huius, qd̄ diuersitas in ob̄one p̄cta tpe, qd̄ unus obligat̄ uno tpe, alius alio, & tunc, aut est diuersitas mo- dici tpe, & nō impedit p̄stōnē duorū reorū, ut l. duos. §. si. ff. e. Aut interuenit interuallū, & tunc, aut fuerunt duo s̄l interrogati, uel in- terrogauerunt, & unus statim, alter ex interuallo, r̄n, uel alteri ex in- teruallo r̄sum est, & uitiat p̄stitutio duorū reorū debēdi, & creden- di. l. si ex duobus. i prin. ff. e. Aut separati q̄libet fuit interrogat̄, & quilibet interrogauit, & sic separati r̄sum est ex interuallo, respectu p̄cedētis ob̄onis, sed incontinētū respectu factæ interro- gationis; & tunc, aut in sequenti ob̄one fuit habita mētio primæ, uel expressē hoc actū, qd̄ essent duo rei, & nō impedit p̄stō duorū reorū, ut l. 2. in prin. ff. e. Facit l. Modestinus. ff. de sol. Aut in secun- da ob̄one non fuit facta mentio primæ, tunc nō erunt duo rei, ut insti. e. §. j. Quæ est diuersitas in ob̄onis forma, ut puta ego emi, & ex cā emptiōnis p̄tū p̄missi, alius p̄missi idē p̄tū p̄ stipulationē, cum ipse non emeret, & tunc uitiat p̄stō duorū reorū, quia q̄s ke- ges q̄ loquuntur de duob. reis, d̄nt, qd̄ p̄stituuntur ex stipulationē, uel ex alio p̄ctu, vt l. j. & ij. & leandem. in prin. ff. e. probatur. ff. de in rē uer. l. si pro parte. in §. si. ubi pater, qui obligatur per iussum, & filius qui obligatur ex mutuo, non sunt duo rei. Et hæc conclu- sio patet in principali & fideiussore, qui non sunt duo rei, ut di- ctum est, quia ex diuersis obligationibus tenentur. Præterea,

ex diuersitate forme oblationis inducitur diuersitas cāe, ut patet in exēplo p̄misso, sed diuersitas cāe impedit cōstōnē duorū reorū, ut statim dicā, ergo &c. Nō ob. l. reos. in princ. ff. eo. ubi dī diuersis actiōib. qđ expone, ut ibi dicā, Qñq; est diuersitas in oblationis substantia, qā licet in eadē forma p̄mittat, vnus tñ obligat ciuili, & nātr, & alter nātr tñ, tñc nō impedit p̄tō duorū reorum, ut l. si ex duob. §. si. ff. e. Qñq; est diuersitas in oblationis cā. qā licet eadē q̄ntitas sit p̄missa, tñ cā oblationis aliter respicit unū, qđ aliū, & isto casu irrita tur p̄tō duorū reorū. l. q. seruū. ff. de interro. ac. & ibi gl. mag. & ff. eo. l. si id quod, put ibi loq̄tur de dote. Qñq; est diuersitas in re, qđ in oblationē deducit, & tūc vitiat p̄tō. l. si id quod. ff. e. Qñq; est diuersitas i qualitate, & est hic aduertēdū, qā, aut talis qualitas supuenit, post p̄tōnē duorū reorū inde factā, & nō vitiat, ut l. eadē. §. sed si qs. ij. rñ. ff. e. Aut ista diuersitas fuit in prin. & tūc, aut impossibile est tā lē diuersitatē reduci ad paritatē, & vitiat p̄tō duorū reorū, ut d. §. sed si qs. j. rñ. Aut p̄tō reduci ad paritatē, ut si est diuersitas t̄pis vel p̄tōnē, ut loci, nā i quolibet p̄dictorū possibile est uenire t̄pis, quo glibet teneatur equaliter, & nō vitiat p̄tō duorum reorū, ut l. ex duob. la. j. & l. eadē. §. si. ff. e. & in si. e. §. si. Et si dicas, qđ est rō qua re diuersitates impediūt p̄tōnē duorū reorū? Rñ. licet in veritate, oblationes duorū reorū sint plures, ut d. l. eadē. §. si. ff. eo. & l. reos. & l. si reus. eo. tit. l. gñātr. de fideiuf. Insti. e. §. j. tñ leges uolunt qđ habeāt tñ effectū unius, vñ de iure ciuili non admittunt, qā esset tāta diuersitas, q̄uis nō posset fingere, qđ loco unius haberent, tunc impedi- ret p̄tō. ut ff. e. l. nemo. Sed p̄tō dicit, sicut diuersitas qualitatis in die, uel in p̄dōne vitiat stipulōnē, ut ff. de uer. ob. l. j. §. si qs. simplr. quare nō vitiat p̄tōnē duorū reorū? Rñ. qđ ibi loq̄tur in stipulōne, qđ fm ueritatē, & fm fictionē est una. Vñ diuersitas qualitatis nō recipit, arg. l. eū cui xdes. ff. de usūca. Hic sunt plures oblationes ueræ, licet una in effectu quæ non pōt diuersas qualitas recipere, ut l. rerum mistu. 15 ra. ff. de usūca. Tertio decimo qđro, plures fecerunt pacē cū plurib. & p̄misserunt glibet insolidū se inuicē nō offendere, sub pōena cen- tū librarū: vnus fuit ab uno offensus, an oēs de illa parte pnt agere insolidū, tāquā correi credēdi; & an oēs ex pte offendētis pnt p̄ue- niri insolidū, ut rei debēdi? Vidi quosdā, qđ reputat se multa scire, te- nētes, quod sic. l. qđ oēs de parte offēsi pnt agere, & oēs de parte of- fendētis cōueniri. Sed hoc est falsum. Nā, put in oblatione, uenit non offendere, coheret p̄sonæ cui libet stipulātis, & p̄mittentis. Alia. n. est offēnsio in p̄sona unius, alia in p̄sona alterius, sic nō sunt duo rei actiue, & passiue, qā est diuersitas in re, ut l. si id qđ. ff. e. Si uero istā oblationē respicimus, put p̄tō p̄tineri pēna, & tūc idē, qā resultat diuer- sitas cāe, nā ei, qđ est offēnsus, debet dicta pēna suo noīe, & suæ offen- sionis cā, alijs uero non debet noīe offēnsionis alienæ, seu alieno noīe, & sic vitiat p̄tō duorū correorū. ut d. l. si id qđ. ff. eo. Si uero istā oblationē respicimus, put p̄tinet pēnā, nō est correus alius, sed alij, si sunt plures, nisi oblatio pēnalis ex una offēnsa esset cui libet, & a quolibet facta insolidū, pnt esse correi inter se, qā nō resultat di- uersitas cāe, nā glibet dēt, & cui libet debet offēnsa aliena. Dico ergo, qđ si pēnalis stipulatio fuerit simpliciter adiecta, qđ intelligatur fm mām p̄cedētis oblationis, ut glibet uideat p̄mississe p̄ sua offēnsa tñ, & cui libet vñ eē p̄missū p̄ offēnsa facta in sua p̄sona tñ. ar. de usu. l. stipulatus. & ff. de leg. j. l. si legati serui; & de dā. infec. l. dāni in feci. & de uer. ob. l. inter stipulatē. in prin. in gl. Si uero in stipula- tione fuerit expressū, qđ p̄ una offēnsa sit p̄missa pēna cui libet inso- lidū actiue, & passiue, tunc dico, qđ nō sunt duo correi, p̄ ea, qđ dicta sunt, & de rigore, uno soluēte alius remanet obligatus: & si uni sol- uēret, alteri remaneret actio, sed de æquitate obstat exceptio, ut d. 16 l. si id qđ. in si. ff. e. Quartodecimo qđro, si plures sunt, qđ ex delicto tenent insolidū cui libet, an sint correi? Rñ. nō qā tenent insolidū. Qđ apparet qā unus soluēs nō liberat aliū, ut l. si id qđ. §. si. de iuris. om. iud. & l. itē Mela. §. si plures. ff. ad l. Aquil. §. de p̄dis. l. j. & id nō p̄t dici una obligatio in effectu, qđ req̄rit nā correorū. Itē snā lara p̄ vno, nō p̄dest alteri regulr, ut d. l. denūciasse. §. si. ff. de adul. Quinto decimo qđro, qđ si plures tenent ex quali maleficio, an sint cor- rei? Istud est dubiū, & vñ qđ nō, sed qđ libet tenet p̄ parte, ut l. fin. §. si plures. & ibi no. ff. nau. cau. sta. & no. p̄ gl. Insti. de ob. qđ ex quali ma- le. §. pe. In p̄riū vñ, qđ sic. ff. de his qđ deie. uel effu. l. j. in fin. & l. seq. & no. ff. de act. & obli. l. ex maleficijs. in §. hīs. & §. is quoq; in ult. glo. Quid dicemus? Dic, qđ nō sunt p̄prie, & oīno, duo rei, sed quodā- modo, sicut plures tutores sunt et quasi duo rei, sed nō p̄ oīa, ut di- xi. §. in 8. q. Qđ apparet, qā sicut illi tenent insolidū ex quadā neces- sitate legali, sic & isti, ex quali maleficio, ut d. l. in si. de his qđ deie. uel effu. Itē sicut in illis est bñficiū ordinis, ut primo ueniat gerens, quā nō gerens, ita & in istis, qđ tenent ex quali maleficio, ut prius ueniat faciens, qđ alij, ut l. si uero. §. inter. de his qđ deie. uel effu. & no. ff. e. tit. l. 2. Itē, sicut iter illos, vnus soluens, hēt qđ alios bñficiū utilis actionis, ita inter istos, ut ff. de his qui deie. uel effu. l. si uero. §. cum aut. ff. nau. cau. stab. l. si. §. si plures. & ibi no. & qđ no. Insti. de obli. qđ ex quali male. §. si. Itē, sicut inter illos hēt locū bñficiū diuisionis, ita inter istos, qā tñ teneatur p̄ parte, opposito bñficiū diuisionis, sed ipso iure tenent insolidū, ut d. l. j. §. si. licet nostri doc. non dicat

hoc, nec declararet. Itē apparet, qđ unius solo liberat aliū, ut d. l. j. §. 18 si. cū l. seq. §. Sextodecimo qđro, filius acquirit oblonē, & act. onē ex cā peculij p̄fēctiij, & sic et hodie acquirit p̄t. licet apud filiū reman- et nālis, an p̄t & filius erunt duo rei credēdi: Et hic vñ, qđ sic, quia quāquā apud vnū sit ciuili, tñ apud aliū est nālis: vñ tñ idē, & ex ea- dē cā, & id nō impedit p̄tō duorū reorū, ut l. si ex duob. §. si. ff. e. Et hoc tenet gl. ff. de p̄d. inde. l. si iter a fratre. in gl. mag. Hoc et vñ uel- le tex. ff. de pact. l. si vnus. in prin. Cōtrariū puto, qđ nō sint correi. Primo qā hic est diuersitas in cā. nā filio debet ex suo p̄tō, & debe- tur p̄tō ex dispōne legali. Præterea, si essent duo correi, debitor pos- set filio soluere, et p̄tō phibente, arg. ff. de sol. l. uero p̄curatori. §. j. & in l. aliud. sed filio nō posset soluere, p̄tō uetate. ut l. qđ seruus. ff. de positi. & ff. de sol. l. si qs. seruo. ergo &c. Præterea apparet, qđ p̄cū filiū, uel iusiurandū delatū ab eō, p̄tō nō nocet. ut ff. de pact. l. §. iuris. §. si. & ff. de iureiur. l. quanto magis. cū si. qđ secus est in duob. reis, ut j. dicā. Nō ob. ergo gl. in l. frater a fratre. qā ibi est dictio quasi, qđ est no. iproprietatis. Idē dic in l. si vnus. ubi filius & p̄tō æq̄ parantur duob. reis credēdi, qā vtriq; p̄tō solui an phibitionē p̄tis, nō tñ sunt duo rei, sed magis æq̄paro eos cedēti, & cessōario, ut l. j. de don. Decimo septimo, & ultimo, circa p̄missa p̄cludēdo, dicas duas r̄las.

19 Prima ē, qđ sint p̄tes rei debēdi. sūt. qđ qñ p̄tes insolidū debēt idem vere, uel fidei, ex una & eadē cā, principlr, & ex uoluntate. Expone hāc regulā, p̄tes insolidū. Dixi insolidū, qā secus si p̄ parte, ut l. eos. §. cū i tabulis. e. Et hoc uult dicere hāc auth. ut §. dixi. idē, qā secus si diuersū, ut dixi §. i. 2. q. Dixi eadē cā, p̄ id qđ §. dixi ea. q. 2. uere, uel fidei dixi, p̄ ea qđ dixi. §. e. q. 7. principlr dixi, qā secus in accesso- rijs, uel §. dixi i 7. q. Ex uoluntate, idē dixi, qā si sūt ex necessitate, non sunt p̄prie duo rei, ut dixi §. i. 8. q. vñ p̄tes ex quali maleficio, ut §. i. 2. q. vñ ex nā rei, qā idiuidua, ut §. i. q. 3. Scda r̄la ē, qđ p̄tes rei credēdi sūt, qñ plurib. insolidū debēt idē uere, uel fidei, ex una eadēq; cā, princi- palr ex uoluntate. Principlr dixi, qā secus si unī principlr, alij ex p̄se- quētia, ut §. dixi in vj. q. & §. in prox. q. Cetera uero sunt exposita §.

20 **De secundo.** p̄tō, qualr exigant, & agāt, eēt uidēdū. Et primo qđro, an plures rei debēdi pnt sil? cō- ueniri. Ad qđ dicas, qđ qñq; uult qs plures reos uenire, quēlibet p̄ parte virili, & tūc, sine dubio pōt, ut l. 3. §. j. cum simi. ibi no. ff. e. cit aut dubium, an in diuersis libellis possit hoc fieri, an uero uno, & eodē libello. puto, quod tam diuersis libellis, quā uno, & vñ colligi. ff. de app. l. si qđ separatim. in prin. §. j. & hac auth. Hoc ita. & idē di- co de duob. reis credēdi, qā qđ libet pōt agere p̄ parte, ut probat ex §. si. d. l. 3. & et probat per æq̄parationē, quā facit l. 2. ff. e. qđ sic pōt in- telligi. & dic, ut pbat ex si. dict. l. 2. Et puto, qđ eodē libello, siue di- uersis arg. corū. qđ dicta sunt in reis debēdi, & facit optime j. de ac- cu. l. si accusatorib. & qđ ibi no. Qñq; qs uult uenire plures reos de- bēdi, & quēlibet insolidū. Et hic est aduertēdū, si qđ uolo eos uenire simul, & eodē libello, prestādo, qđ una solo sufficiat, possū. ut hac auth. hoc ita. & in corpore vñ sumit, & pbat. §. si plu. una sent. sue. p̄de. l. j. ubi innuit, qđ potuit eos iudex p̄dēnare in una snā inso- lidū, ergo sic erat petitū, qā snā dēt esse p̄formis libello. facit. ff. de re iud. l. Paulus. ff. mand. l. si mēdato Titij. §. Paulus rñ. Et hoc et te- net ibi gl. & idē dicit Dy. de le. 2. l. si plurib. ff. cōm. & in d. l. 2. §. j. p̄ lac. de A. re. p̄ hoc facit. ff. de uerb. ob. l. in executione. §. insolidū. Si uero uult eos uenire insolidū, nō facta p̄testatione, qđ una solo sufficiat uel similib. uerbis appōitis, qđ hnt uim p̄dictæ p̄testatio- nis, tūc talis libellus nō dēt admitti, ut §. de fideiuf. tu. l. j. & no. ibi p̄ gl. sup verbo agi. qđ exponit ita qđ exigit. q. d. secus si diceret, quod una solo sufficiat. Et eodē mō credo et duos reos credēdi posse a- gere eadē rōne. Facit p̄dicta l. si accusatorib. j. de accus. Sed §. j. p̄ di- cta opp. de aqua plu. arcen. l. §. iter. §. Cassius. ubi dī, qđ plures nō pnt uno & eodē libello ueniri, nec agere, sed debent separatim. Rñ. qā licet ibi p̄mittat agi separatim, nō tñ phibet agi simul, si cō- sentiat, imo poterunt arg. ad hoc. ff. de noui ope. nuncia. l. stipulō. in §. si. pbat. ff. fam. ercisc. l. h̄rdes. §. si inter. Itē facit, qđ no. per Cy. §. si cer. pet. l. eo quod. licet in eo, qđ ibi dicit diuersis actionib. forte nō bñ dicit, arg. ff. de act. emp. l. nō est nouum. cū sua gl. Qñq; quis uult conuenire plures insolidū separatim, & in diuersis libellis, tunc si quidem simul, & eodē tpe qđ plures porrigit libellum, seu libellos, puto deb. re dici idē qđ qñ uno libello. ar. d. l. §. iter. §. Caspi. Fateor tñ. qđ ad p̄titionē partis aduersæ, possit agens p̄pelli eos uenire in vno libello, & eos diuersis instantijs non moleitare. ar. d. l. non est. ff. de act. emp. & de leg. j. l. hmōi. §. si. Si uero primo datus est vnus, libellus, scđo offert alius tūc si qđ loquimur in plurib. reis creden- di, post litis p̄testationē ab uno, alius, non auditur, ut l. ex duob. ff. e. & ibi dicemus. Si uero in reis debēdi, in hoc ego reperio opi. Nam gl. in auth. e. circa si. dicit, qđ uno p̄uento, nō p̄t alius ueniri, p̄den- te iudicio. Idē dicit Azo in summa huius tit. Dy. uero in l. 2. ff. e. di- cit, qđ gl. dicit uerū, p̄dēte cā principaii, p̄ l. quoties. in §. si credi- tor. ff. de pec. secus pendēte cā appellationis, ut l. creditor. in princ. ff. mand. lac. de A. re. uidetur tenere contra glo. per d. l. creditor. §. allegā. Ego puto cum bene dicere, cum inter principalem & cau- sam appellationis non possit reddi ratio diuersitatis. Non oblt. l.

quoties. §. si creditor. in prin. qd ibi non loquitur in duob. reis, fm ea, quae dixi in xi. q. sed in his, quoru electio unius, & sine actione liberatur alius mero iure. id interim, aliu non pot' uenire, ut l. si ex duob. in prin. de pecu. sed de aequitate vno reposito non soluendo, pot' alius uenire, ut l. si ex duob. praealle. quae equitas non hēt locū, nisi lata sententia, & facta executione q̄ vnu cū peculiu sp possit crescere, ut l. quae sitū. in prin. ff. de pec. sed nos loquimur in duob. reis, in quib. vnus electio non liberat aliū mero iure, ut no. ff. eo. l. ij. & l. 4. id uno

23 quero, alius pot' uenire, ut d. l. creditor. in prin. 3. mā. ¶ Secōdo quero, qd si unū tm ex duob. insolidū vult uenire, ita qd non aliū. Bñ dico. Quidā sunt, qd sunt proprie duo rei, ut pl'es tutores, & pl'es negotiantes, & alij iites, de q. b. s. in 8. q. dixi, & isti de iure antiquo hnt bñficiū diuisionis, ut legib. vulgarib. & de his nō loquor. Ite, pl'es obligati accessorii, isti habebunt bñficiū diuisionis ex ep̄la diui Adr. & in §. si pl'es. insti. de fideiuf. cū si. & de his ēt non loquor. Quidam sunt quodamō duo rei, ut qn pl'ibus una res cōmodat, vel deponit, & loquimur de obliōne secundaria, q̄ dicit rōne doli, vel culpa, ut dixi 3. in px. principali. in q. 4. & isti nō hnt bñficiū diuisionis, fm iaco. de Bel. gal. nō cauet q̄ riu: puto, qd ēt de iure antiquo hēbant bñficiū diuisionis, sicut pl'es tutores, ut l. l. §. si apud duos. ff. de po. & de his nō loquimur. Sūt alij, qd sunt duo rei vere & pprie, & de his loquimur. & q̄stat. qd de iure sforū, & codicis, creditor poterat uenire vnum insolidū, iura sforū, ut in hac. l. j. ff. eo. l. 3. §. j. 3. loca. l. si diuisa. cū si. Sed an hoc sit hodie immutatū p ius auth. & p hac auth. ē videndū. Dico ergo, aut pl'es rei debēdi, sunt q̄stituti ex q̄ctu celebrato cum uno & pl'es dñi ex q̄ctu vnus institutoris, uel exercitoris, ut dixi 3. in q. xi. & tūc nihil est immutatū, & remanet firma rō l. ne in pl'es. ff. de exerc. Nā hēc auth. in corpore vnū sumit, loq̄t pprie de duob. reis q̄stituti ex q̄ctu celebrato cū plurib. aut pl'es rei sunt q̄stituti ex cōtractu cū plurib. celebrato, ut rē fit, & tūc, aut in obliōne erat aliquā indiuidū, & p ius auth. nihil ē inuouatū. qd eorū diuisio ruperet iti pl'onē, ut l. stipōnes nō diuidunt, de ver. obl. & hęc auth. loq̄tur in his, qd sunt diuidua, licet gl. ff. e. l. reos §. cū in tabulis dicat q̄, & male, ut dixi 3. in v. q. Aut in obliōne uenit aliquā diuidū, & p iura autē est immutatū, ut hodie, si vnus insolidū cōuenit, qd hēt bñficiū diuisionis, nisi alius sit abns, uel inops, ut in hac auth. qd ē uerū, qn p q̄stōnē duorū reorū, alternativē, uel ex altera pte fideiussio interuenit, aū puto, qd de iure antiquo, nihil sit derogatū, ut j. dicā. un p

24 istam auth. solū in mō exigēdi est mutātū. nō in mō q̄stitūēdi. ¶ Ter

25 tiō q̄ro, qd in pl'ib. reis credēdi? Rñ. p ius auth. in eis nil reperit innotuātū. Et hoc tenet gl. in auth. eo. circa fi. ¶ Quarto q̄ro, an in his casibus, ubi pl'es rei ueniunt insolidū sit vno uel diuersis libellis, sit aliquid inuouatū? Dico, qd sic. Nā olim nō reperiēbat phibitū. l. 3. p̄cellus esset sit inchoatus, q̄ vnu pcedere, & q̄ aliū sup̄cedere, immo pmissum. ut l. nō idcirco ff. de iu. Hodie uero dico, qd ad p̄tis petitiō nē, cōiter negotiū dēt examinari, & cōiter terminari, ut hac auth. & i corpore vnū sumit. Et puto, qd si alr fert sn̄ia, qd p appōnē rescindetur, arg. ff. q̄ sent. sine app. rescin. l. j. in fi. & sic est immutatū in mō pcedēdi. Secōdo, olim poterāt pl'es rei p sn̄iam insolidū qdēnari, & p q̄ns poterat fieri executio q̄ quolibet insolidū hodie uero puto, qd si essent sic qdēnati, in tpe executiōis, fieret excusio facultatū utriusque, & si uterq; esset soluēdo, fieret executio p pte: vel si aliter pro sua pte nō ēēt soluendo, fieret q̄ aliū, & hoc uult dicere tex. in corpore ibi, ubi subz eorū qualitas examinabit, qd est p sn̄iam, ut ibi p3 ex ordine l̄z. Dices ergo. Bñficiū diuisionis, pot' opponi post sn̄iam. q̄ l. si fideiuf. in fi. j. ti. j. & ibi no. p Dy. ff. de fideiuf. l. si dubitare. & p Cy. in d. l. fideiussor. & l. in exceptioni. in vit. q. 3. de pb. Dico, qd casu isto, ubi pl'es ueniunt sit, hoc actio, qd una solo sufficiat, est uerū, qd ego dixi, nec est necesse, qd tūc talis exceptio opponat, qd tūc de diuisione faciēda, put qlibet soluēdo est, vī agi tā ab acto re, qd a reo. cū lex sic disponit. sed qn sit quētio insolidū simplr, imputet sibi. qd exceptionē nō opponit. In hoc ergo est aduertēdū, qd si actor uult aliquē ex duob. reis separatim uenire, ē locus bñficio diuisionis pcedere p̄cessu, ut in auth. e. §. j. sed si uult uenire eos cōiter, licet insolidū, tūc nō ē locus bñficio diuisionis pcedente p̄cessu,

26 sed eo finito tpe executiōis, & ita loq̄t in auth. in §. pen. ¶ Quinto quero, qd in plurib. reis credēdi? certe in his nihil reperit inuouatū, nec in mō q̄stitūēdi, nec in mō exigēdi. Ita no. in auth. e. §. si. in

27 vit. gl. in eo, qd dicit l. ex duob. ff. e. nō est correctā. Sed q̄ro, an vnus ex reis credēdi, possit facere pcuratorē aliū? Gl. dicit, qd nō, i l. licet. §. porro. ff. de pc. Cōtrariū puto. qd vnus possit agere, pcuratorio noie alterius, ut ff. de sol. l. si duo rei. & gl. 3. tria alie. nō fundat se bona lege, si bñ aduertat. ¶ Sexto q̄ro, dixi bñficiū diuisionis hēre locū inter correos, si ambo sint soluēdo, cui icūbat onus pbadi, an acto ri illū soluēdo nō esse, vel reo, opponēti illū esse soluēdo. Et nō insi sto in allegationib. Dico. n. qd quoddā est bñficiū diuisionis de iure antiquo ex ep̄la diui Adr. qd p̄petit fideiussori, ut insti. de fideiuf. in §. si pl'es. & 3. de q̄sti. pec. l. h. & j. ti. j. l. 3. & l. fideiussor. cū si. & istorū exēplo bñficiū diuisionis hnt tutores, & curatores, & sises, ut dicit tex. in l. j. §. nūc tractemus. in prin. ff. de tu. & ra. dist. Et in isto bñficio diuisionis est aduertēdū, qd si qdē soluēdo sunt oēs, & hoc con-

stare pot' p̄petit bñficiū diuisionis. Sed si q̄stat, qd nō sunt soluēdo, cessat tale bñficiū, ut dictis legib. Sed si dubitet, tūc ille qd petit diuisionē, audit si velit aliū uenire suo piculo. Et de hoc dic, ut hēs. i. d. l. si dubitet. ff. de fideiuf. & sic ille, qd petit diuisionē, dēt oīdere aliū esse soluēdo, uel grauat illa satisfōne. Est aliud bñficiū, qd uenit ex hac q̄stōne noua, de duob. reis, ut hic vī, qd in cā dubij reus nō pot' sit ueniri, nisi p parte, ut in auth. e. §. j. & ibi gl. sup verbo interim: & sic vī hodie, qd sit onus creditoris, qd possit agere q̄ vnum insolidū, nisi scā discussione, alius reperiāt nō soluēdo. Rō hęc est, quia vnī inuicē fideiubere. Qd intellige, ut j. dicā. in 4. q. prin. & iō vn^o nō dēt ueniri p parte alterius, nisi alio discussio ut in auth. de fideiuf. §. j. j. ti. j. auth. p̄nte. qd at ad exēplū illius bñficio p̄cessi fideiussori. hoc sit p̄cessum duob. reis, ut apparet i auth. e. in prin. Quār at 29 dicant inuicē fideiubere. j. dicā. ¶ Septimo, q̄ro, pone, qd ad unū ex correis peruenit tota q̄ntitas, utrū alius possit petere, qd ille prius excuriat? Rñ. si qdē, hoc fuerit actū ab initio cū creditore, ut ad vnū tm ueniret pecunia, & alius esset fideiussor, nō tm obligauit se principio, ut correus, & tūc sine dubio possit hoc petere p tex. in auth. de fideiuf. §. j. & j. ti. j. auth. p̄nte. Si uero hoc nō fuit actū cū creditore, sed tm inter eos, tūc vī prima facie qd scm eorū non p̄iudicet creditori, ut in auth. eo. §. si uero minus idonei. ibi nullū sustinebit dānū. finalr tm dico, qd si alter correus oīdit hoc. f. totā pecuniā ad aliū uenisse, seu negotia ad aliū totat̄ ptinere, & iō petit alium primo discuti ipsius piculo, qd actor cogit hoc facere, ut i quēro. in prin. ff. 2. mo. vbi est casus, put ē in l̄ra ueniri. Pro hoc facit, qd dī, tutor qd gerit prius uenit, qd nō gerēs, qd a ad eū negotium principit spectat. Sed q̄ dīca facit, qd qd vnus tenet alio excusso, nō sunt duo correi, ut l. decē. de ver. obl. Sed id uerū est. si ipsa obliō in illā qdōnē differēt. hic uero obliō ē pura, sed executio ē dilata. Itē facit q̄ j. de cur. bo. dā. l. 2. i. si. Sed dico qd illa l. dēt intelligi. fm istā determinationē, nisi alius ad quē principit spectat, petat eū ueniri suo piculo,

30 ar. d. l. vnū q̄rit. ff. 2. mo. ¶ Octauo q̄ro, dixi, qd ad hoc, ut bñficiū diuisionis locū hēat, regit, qd oēs sint p̄ntes, quār dēt intelligi, & quār dēt q̄stare de p̄ntia & abntia. Aduertatis, ut ego iā dixi 3. istud bñficiū diuisionis ē introductū ad exēplū illius bñficio, qd dat p auth. de fideiuf. Sed gl. i auth. de fideiuf. §. j. intelligit, p̄ntes. si sint in eodem territorio, ita qd facillē possint citari. Et aduerte, qd glo. ibi intelligit in eodē territorio. sciuit dē ciuitatis: scus si essent eiusdē puincia, ut sub eodē p̄side diuersarū ciuitatū, ut ibi p3. Et qd tenēt doc. ēt tex. ibi vī exprimere, dū dicit acerbū est creditori mittere alibi, & c. Sed eo casu, quo sūt eiusdē territorij, puto, qd ad hoc, ut q̄ vnū tm pcedi possit, dēt p̄cedere solēnis excusio de p̄sona, sicut dcm ē de rebus. l. vt citet. & si nō uenerit, mittat familia ad capiēdū, & q̄ducen dū est, & si retulit eū ipm nō posse hīe, tūc p̄cedat q̄ vnū tm. Ita vī colligi, ex auth. e. §. pe. & hęc discussio circa p̄sonā pbat, de leg. 2. l.

31 cū qdā. §. si. cū l. seq. ¶ Nono q̄ro, utrū vnū correo, sit dādū tps ad re ducēdū abntē, sicut fideiussori. Gl. tenet hic, qd nō, ut j. ti. j. auth. p̄nte,

32 & auth. eo. §. si minus idonei. ¶ Decimo q̄ro, qd si aliquis ex correis, est soluēdo, & p̄ns, sed nō pot' ueniri? Rñ. q̄nq; nō pot' ueniri pp defectū phibitionis i p̄sona ipsius, ut qd minor nō hnt tutorē, uel curatorē, & opus esset ire alio loco, uel dēt dari cū inq̄tione, & sic cū magno labore, habebit p abntē. arg. eius qd no. i auth. de fideiuf. in §. j. in gl. q̄ incipit, qd si p̄gnus, & qd sicut iminet piculū ex territorij p petēdo debito, ita p petēdo tutore, ut 3. qd pe. tu. l. cū a matribus. Qnq; nō pot' ueniri, pp defectū iuris, qd ē penes actorē, ut qd alter correus, tenet nātr tm, uel est restitūt, uel impetrauit rescriptū Principis, qd nō possit ueniri, uel sitia, & sic nō est ius agēdi, nec ēt sperat, tūc si qdē alius correo hoc ab initio sciuit, uel debuit. cessat bñficiū diuisionis, p l. si Titius in prin. ff. de fideiuf. Sic intelligat l. si ex duob. in fi. ff. e. Si uero nec sciuit, nec scire debuit. tūc vī Cy. tenere hic, qd hēt bñficiū diuisionis, p d. l. si Titius. ij. rñ. Cōtrariū credo, qd illud bñficiū scm est ad exēplū bñficio, qd dat fideiuf. qd pro parte p qua vī p alio fideiubere primo, dēt alter ueniri, ut dictū ē. sed fideiussori illud bñficiū ordinis nō p̄peteret, siue ponas principālē tm tenere nātr, ut ff. de fideiuf. l. Marcellus, vbi hoc expresse p Dy. siue principālis, sit restitutus in integrum, ut l. j. & ij. 3. de fideiuf. min. & ff. de pc. l. minor. siue qd impetrauerit rescriptū. ut ff. quod quis. iur. l. 3. §. si is p quo. Nō ob. l. si Titius. qd aliud in bñficio diuisionis, qd p̄petit fideiussori, ut ibi no. qd p̄ hī regressum q̄ principālē, & iō ē minus periculū, in casu nō secus, arg. eius qd no. in d. l. 2. §. de fideiuf. min. Sed si poneres in casu l. si Titius principālē solum nātr teneri, tūc inuestiga rōnē. Et p̄dicta sunt uera, nisi scō credito ris hoc acciderit, tunc n. secus esset qd actor correo p̄iudicare non possit, ut ff. de admi. tu. l. si pupillus. & de sol. l. Stichū. §. pen. Qnque nō pot' ueniri de p̄nti, sed spes est, qd possit ueniri de futuro, ut qd alter ex correis pmisit in diē, uel sub qdōnē, alter pure isto casu, ēt de iure antiquo, ille qui promittit pure, pot' statim insolidū ueniri, ut insti. e. §. h. & ff. eo. l. ex duobus. l. j. Quod vī tenere gl. ff. de fideiuf. l. si plures. in prin. Sed glo. in auth. ista format qdōnē, & nō soluit Dy. in d. l. ex duob. in prin. dicit, quod hodie non pot' ueniri insolidū, propter bñficiū diuisionis. ar. l. plures. in princ. ff. de fideiuss.

iu ff. q. Cy. v. sequi, & forte tñū est veritas. nā vt ego dixi tñc bñfi
 ciū huius aut. hēt locū cū vñr inuicē fideiubere, sed ille, q. promisit
 pure, nō p̄t videri fideiubere p̄ eo, q. p̄misit in diē, vel sub p̄dōne,
 33 vt l. Græc. §. illud. ff. d. fideiuf. ¶ Vñdecimo quēro, an huic bñficio
 possit renūciari? Gl. & doc. dñt q. sic, q. aliquid est vnicuiq; renūcia-
 re iuri suo, p̄ rām generalē cuiuslibet licitū ē, & c. Ita no. Insti. e. §. fi.
 & in aut. eo. §. j. Aduerte tñ, q. a notarij dñt i nstis, q. renūciauit be-
 neficio nouarū p̄stitutionū de fideiussoribus, & d̄ plurib. reis debe-
 di. Et bñ dicunt. Nō. n. est solū bñficiū diuisionis, sed etiā illud, s. vt
 fiat summarie causē examinatio, vt dictū est s. Illud aut, q. apponit
 de fideiussoribus, sit ad cautelā per illā opinionē, an videantur fide-
 34 iubere. ¶ Duodecimo q̄ro, an vnus ex correis p̄uentus possit petere
 ab agente cauere correum credendi, rem rat. habe. Gl. tenet q. nō.
 ff. so. ma. l. ij. in fi. gl. magna, quod tractant doc. in hac aut. aduerte
 tñ. solite, quod licet cautio de rato nō possit peti, tenetur tñ caue-
 re de defendendo debitorē, si cōuenitur ab alio correo credēdi, vt
 l. fidei commissa. §. plerūque. in fi. de leg. iij. quod est notandum.
Tertio. principr est q̄rendū, an factū vnus correi profis, vt
 noceat alteri correo debēdi, vt credēdi. Et hic aduer-
 tedū est circa multa. Primo circa solonē. Secūdo de acceptilatiōe.
 Tertio, de petitione. Quarto, de snia. Quinto, de iūro. Sexto, de pa-
 cto. Septimo, de nouatione. Octauo, de celsiōe. Nono, de p̄fessiōe.
 Decimo, de successiōe in solidū. Vñdecimo d̄ mora. Duodecimo,
 de culpa. Tertiodecimo, de rescisiōe. De quolibet istorū est vidē-
 35 dū, tā ex parte reorū debēdi, quā credēdi. In primis ergo q̄ro, tan-
 solo facta vni ex correis credēdi, tollat alteri actionē? Et dic, si solo
 est scā vni itegre, tollit actio alteri, vt l. ij. & iij. in fi. ff. eo de pac. l. si
 vnus i prin. de noua. l. si rē. §. si duo. cū similib. & hoc si solo est scā
 sibi, vel ei? legitimo p̄curatori. Si vero negotiorū gestor, dic vt l.
 si qs offerēt. i. ff. de so. Si vero pars tñ fuerit solura, tñc posset du-
 bitari: nā sicut litis p̄testatio p̄iudicat alteri correo i totū, vt j. dicā,
 ita ē vt p̄ partis p̄ceptionē. arg. l. iij. de noua. Tñ q̄riū est veritas: q. a
 si appareat pro parte vni solutū, alia pars pōt alteri solui, vt l. g. ho-
 minē. §. j. ff. sol. Ergo appareat quod alteri nō erat perēpta actio. ar-
 gu. ff. de ver. obl. l. si duo rei. Et argnī, quod partis perceptio æqui-
 paratur litis contestationi, nō est verum i materia nostra, vt proba-
 tur in l. cū decē. in prin. ff. de sol. cōiuncta. l. si quis stipulatus fuerit
 36 decem in melle. eo. ti. Sed videamus t̄ de reis debēdi, & hoc certū
 est q. solo facta ab vno de tota quātitate, liberat alium correum, vt
 37 d. l. ij. & iij. e. tit. Sed an solutione partis facta ab alio videatur facta
 diuisio, ita quod quilibet a modo debeat conueniri iuriliter iure
 exceptionis pacti. Dic, aut erant duo rei tales qui non habebant
 beneficium diuisionis, & tunc recipiendo solutionem partis ab
 vno, videtur diuidere. ita quod alios iure exceptionis pacti debeo
 viriliter p̄uenire, vt l. si creditores s. de pac. Fallit fauore legati, vt
 de leg. j. l. si ex toto. §. j. in fi. Aut sunt tales personæ, quæ hñt benefi-
 cium diuisionis, & tunc aut vnus exprimit quod soluit pro parte
 sua spātr, & tunc ipse solus liberatur, pro eo q. soluit, ipso iure pro-
 residuo, ope exceptionis, vt ff. de sol. l. in his. §. j. l. quoties vnus. &
 ibi de hoc pet. lac. de Are. in sol. l. ex iudicat. ff. iu. sol. sed ceteri re-
 manent in solidū obligati. Aut soluit simplr, non exprimēdo pro-
 pre sua, & tunc recipiendo ptis solutionem de rigore iuris non vi-
 deor diuidere, & sic in residuum possum quēlibet in solidum p̄ue-
 nire. sed de æquitate, ille soluens p̄uentus potest opponere excep-
 tionem beneficij diuisionis, vt lic illa solo primo facta sibi profi-
 ciat, vt l. inter eos. §. j. ff. de fideiuf. licet. n. ibi loquatur in fideiussor-
 re, tñ idem ius, & eadem rā est hodie in duob. reis hñtibz bñficiū
 diuisionis. Rō ē, nā vbi nō hñt bñficiū diuisionis, creditor nō tene-
 bit recipere p̄rē, vt l. plane. ff. fam. erc. & l. tutor. §. Lucius. ff. d̄ vfur.
 Vnde si recipit p̄tem, videtur ex liberalitate facere: sic inducitur
 pacti exceptio, sed in eo qui recipit ab vno corū: qui habet bñficiū
 diuisionis, hoc dici nō p̄t, quia hoc facit ex necessitate, cum in ne-
 cessitate nemo lib. ralis existat & c. vt in l. fideic. §. si rem. ff. de leg.
 iij. de adimē. leg. a. l. rem. legatā. Et hoc tenebat Old. Quod āt ex ne-
 cessitate teneat recipere, hēs tex. & gl. in l. his. §. j. ff. de sol. & Lex
 iudicatū. ff. iudi. sol. Sed posses dicere, quis est effectus huius, cum
 ē primo casu de eḡtate sibi proficiat? Rñ. qñ ipso iure p̄ p̄rē rece-
 ptā fit diuisio, tñc si alij efficiūt postea nō soluēdo, nō p̄iudicat pri-
 mo soluēt, vt l. inter eos. §. cū inter. de fideiuf. Sed qñ p̄ receptionē
 ptis fit diuisio nō ipso iure, sed de eḡtate, tñc illa eḡtas ita demm
 hēt locū: si i illo tpe, quo p̄ueniunt ceteri sint soluēdo, vt d. l. inter.
 §. j. ff. d̄ fideiuf. p̄iudicat ergo soluēt, si post solonē alij efficiant nō
 38 soluēdo. Iuxta p̄dicta q̄ro, t̄verū ē q. vn⁹ creditor recipiēdo partē
 ab vno ex correis debēdi, p̄iudicat sibi ipsi, sed an alteri correo cre-
 dēdi p̄iudicat? Dico q. ex tali ptis receptiōe iducit pacti exceptio,
 vnde sicut idem est in eodem casu, quo pactū vnus p̄iudicat alteri
 correo credendi, ita in eo casu p̄iudicat talis partis receptio.
 39 Secundo q̄ro vt r̄ acceptilatio scā ab vno correo credēdi, alteri
 p̄iudicat, & facta vni ex reis debēdi alteri profis? quādam Gl. vt
 distinguere an sint socij vel non, per l. per iusiurandum. §. fi. de ac-
 cep. & de noua. l. si rē. §. si duo. in gl. super verbo, fere. & ff. eod. l. ij.

Alia gl. vt i distincte dicere, q. vni⁹ acceptilatio alteri noceat, vt ff.
 de pac. l. si vnus. circa fi. gl. magna, & d̄ sol. l. qui hominē. §. fi. & ibi
 gl. & hæc est ipsa veritas. Nā q. acceptilatio facta vni correorū de-
 bēdi, profis alteri, et si nō sit socius. hoc exprimit de lib. leg. l. iij. §.
 nūc de effectu. Facit de accep. l. si ex pluribus. vbi ē vt expressum.
 Itē dico q. liberatio facta ab vno correo credēdi, nocet alteri et
 nō socio eadē rōne, q. est, reis debēdi cū i hoc æquiparent, vt l. ij.
 ff. e. q. l. per iusiurandū. §. si de accep. gn̄r logt. & q. l. si rem. §. si
 duo, de noua, epparat potestare vnus rei credēdi. circa litis p̄testa-
 tionē & acceptilationē, sed p̄ litis p̄testationē vni⁹ p̄iudicat alteri,
 et nō socio, vt expresse hēs l. fideic. §. plerūq; ff. d̄ leg. iij. Et iō dico
 ego, q. q̄tū ad hoc idē est acceptilatio, & solo. p̄ d. l. si ex pluribus.
 de accep. Et p̄dicta sunt vera, qñ nouatio inrerponit sup obliōne iu-
 ris ciuilib. Si vero iuris ḡtū, dicā i vij. q. Si vero acceptilatio facta
 est vni p̄ parte sua tñ, certe alijs p̄ illa nō p̄dest neq; nocet, ut s̄ di-
 40 ctū est de solone, & vt casus in l. si ex duobus. iudi. so. Itē q̄ro t̄ si ac-
 ceptilatio est sca vni in solidū, hoc acto, q. tñ sibi & nō alij p̄sit, an
 hoc pactū ad aliū impediatur porrigi effectu suū? Gl. tenet q. sic, i l. &
 p̄ iusiurandū. §. si legatorū. ff. de accep. Ad q. facit ff. de liber. lega. l.
 si qs reū. in prin. & ibi dixi. Præterea idē videmus in solone, nā si
 vnus hoc acto soluit, p̄ parte sua tñ soluit, alter nō liberat. vt l.
 Modestinus. ff. de sol. & hoc tenet Dy. Circa hoc tñ effect plenius,
 41 clarius, & vtilius vidēdū, q. a passus subtilis est, si bñ inspiciat. ¶ Ter-
 tio quēro, de petitione, vt si qd petat ab vno reorū credendi, vt r̄
 hoc alijs p̄sit. Et si qd fuit petitio simplr scā, ita q. ad litis p̄testatio-
 nē non est peruēri, scā ab vno p̄t alijs p̄desse quo ad interruptionē
 p̄scriptionis, vt j. e. l. si. Si vero est p̄cessum ad litis p̄testationē, &
 tūc si qd ē facta p̄testatio super toto debito, lex v̄ uelle q. ille qui
 p̄testat litē, totū debitū sibi p̄occupet, ita q. alij solui nō pōt, vt l. ex
 duob. la. ij. ff. eo. Sed ad intellectu illius legis ibi in gl. dubitat, nec
 per doc. declarat. nā fm Azo. ibi logtur qñ erāt socij: secus, si non
 eēt socij. q. opinio est mirabilis respectu aliarū glo. quod plus præ-
 iudicat illi, q. nō est socius, q. illi q. est soci⁹, q. vt q. oēs als gl. alleg. &
 s̄. terigi. & j. dicā. Alij dñt, q. ibi vnus solus egit, & succubuit, & li-
 cet istud sit verū in se, tñ q̄tū ad illē legem diuinare est. Dico ergo
 simplr r̄idēdū q. p̄ solā p̄testationē scām ab vno correo credēdi,
 ille sibi totū debitū p̄occupat, siue sint socij, siue nō, vt ff. d̄ leg. iij.
 l. fideicōmissa. i. §. plerūq; i. si. vbi expressū est. Si vero alter ex reis
 credēdi, partē tñ petierit, litē p̄testādo, p̄ sua p̄te tñ sibi p̄occupat
 vt ff. e. l. iij. in fi. & q. s̄ dictū est in acceptilationibus, & solonibus.
 Ex p̄te vero reorū debēdi, si ab vno petat, vt r̄, p̄sit creditori quo
 ad p̄stituēdū alios in mora. j. dicā. Sed an alijs reis debēdi p̄sit, vt de
 toto debito petitione scā ab vno alter reus debēdi sit liberatus, tex.
 in l. ij. ff. e. vt dicere q. sic, & ff. de euic. l. si per imprudētiā. i. §. fi. sed
 tex. j. ti. j. l. si. dicit q̄riū. Gl. dat plures solones. Vnā est, aut qs perit in
 iudicio, aut ex. Ista so. no. in d. l. ij. ff. e. q. solo est q. l. si. j. rit. j. Alij dñt
 in l. ij. ff. eo petijt animo nouādi. q. nō placet, q. a cū petitur ab vno
 ex correis, debēdi, agitur q. eum ex sua p̄pria obliōne, sed noua-
 tio, quæ fit lite p̄testata, sit cum vnus litem inchoatam q. alium, al-
 terius noie susceperit, vt ff. de noua. i. delegare. Alia solo est: & illa
 p̄tinet veritatem, quod petitione facta ab vno & exactione alter li-
 beratur, vt d. l. ij. secus in petitione un̄ scā, vt j. ti. j. l. si. Facit. ff. de his
 q. deie. vel effu. l. p̄ceptione. & deposi. l. j. §. si apud duos. Si vero
 ab vno ex reis debēdi pars tantum petit an per partis petitionem
 uideatur esse scā diuisio? Gl. in l. creditores. ff. de pac. videtur dice-
 re quod sic, vt l. si per imprudētiā. §. fi. Veritas est, quod aut vnū
 conuenio pro parte, & non videor diuidere, vt l. si ex toto. §. j. de
 leg. j. & j. tit. j. l. reos. Aut oēs pro parte conuenio, & videor diuide-
 re, vt s̄. ti. j. l. liberū, intelligo aut de petitione, quæ fit lite p̄testa. vt
 patet in d. l. liberum. Sed quid si vnus reorum credēdi egit & reus
 fuit contumax, propter quod missus est in possessione ex primo
 decreto, an videatur ex hoc sibi debitū p̄occupasse, cū hic nō in-
 42 terueniat litis contestatio. Cogiteris. Item quid t̄ si post litis conte-
 stationem ab vno instantia causæ perijt triennio, an remanebit
 actio communis, vt r̄que reorum credendi? quod videtur, quia
 perempta instantia perit litis contestatio, & eius omnis effectus,
 vt l. cum lite mora. ff. iud. sol. Facit optime gl. in l. ij. de fruct. & lit.
 expen. in gl. Contrarium credo, nam notum est quod instantia
 perempta perimitur litis contestatio. & omnis eius effectus non
 perfectus, sed perficiendus in futurum, scilicet secuta sententia: ef-
 fectus autem iam consummatus, & perfectus, vt interruptio p̄-
 scriptionis, vel vitium rei litigiosa ista durant, vt no. s̄. de iu. l. pro-
 perandum. in §. & si quidem in gl. quæ incipit vt nō teneatur. Nec
 ob. glo. s̄. de fruct. & lit. expen. quia illa non dicit verum, sed hic ef-
 fectus acquisitus per litis p̄testationem est iam perfectus, ergo, & c.
 Sed an p̄ litis p̄testationē scām corā arbitro, vnus ex reis credēdi i
 solidū sibi totū debitū p̄occupet? Dic q. nō, vt l. si duo. ff. de ar. Nā
 ibi snia lata q. unū, nō ipedit aliū agere q. socius nō ē, sed si p̄ lit. cō-
 test. sibi p̄occupasset alter oīno repellit. Et hoc p̄cedit d̄ iure anti-
 quo, hodie secus i arbitro sine pena electo, vt l. cū antea. §. pen. s̄. d̄
 43 arb. Quarto q̄ro t̄ qd d̄ snia, & an prima snia lata p̄ vno ex reis de-
 bendi

bendi alijs pficiat? Tu dic, aut snia lata est sup facto, quasi no sit de bitu, vel quasi no fuerit factu aut sup iure, quasi psona vni no poterit obligari, aut dubitat. Primo casu indistincte snia lata p vno, alteri pdest, siue sint socij, siue no. Et hoc arg. legu dicenti q snia lata p fideiussore prodest reo principali, licet fideiussor no intersit, vt l. duob. §. a fideiussore. ff. de iureiur. & de fideiul. l. amissi. §. si. Secundo casu, aut q si psona ipso iure no teneat, & no pdest alteri, q n sunt duo rei, ar. l. si ex duobus. in prin. ff. e. Aut quasi teneat, tu est tutus aliqua exceptione, vel teneat saltē nātr, vel no pbauit creditor, & tuc aut sunt socij, & absolutoria lata p vno pdest alij. Aut n sunt socij, & tuc no pdest, vt ff. re. ra. hab. l. j. Facit ff. de arbi. l. si duo. Et sic deti intelligi q no. Iac. de Are. i. l. j. ff. e. vbi ista tetigit. Aut dubitatur, & tunc in dubio vī lata absolutoria, quia actor non probavit, & recte inspiciēdo colit exēplū in l. Iulianus. in prin. ff. de p. di. inde. & l. procurator. ad exhi. ff. re. rat. hab. de excep. rei iud. l. & an eadē. in §. j. licet aliud in iureiurando, vt dicā j. in pxima qō. j. Secundo est vidēdū, vtrū snia pdenatoria lata p vnum ex correis debēdi, alteri p iudicet? Et dico indistincte q no, vt colit in l. si. j. i. j. vbi snia lata p vnū, no mādāt executioni p aliū, sed j eū remanet integra actio, & sic opus ē nouo pcessu, & sic absolutoria aliqū pdest, pdenatoria nūquā nocet. Sifr hēs s. si ser. ven. l. loci corpus.

45 §. si fundus. & l. si de cōi. e. ti. j. Tertio est vidēdū de reis credēdi, & indistincte dico, quod lata snia p uno siue p vnū, indistincte nocet alijs, cū p litis cōtestationē p occupauerit debitū ille agēs, siue sit socius, siue no, vt l. fidei cōmissa. §. plerūque. ff. de leg. iij. l. ex duob. ff. e. ergo. & c. Dices tu, istud ē p casum l. si duo. ff. de arbi. vbi snia lata p vnū de reis credēdi, nocet alij, ita demū, si socij ē, sed ibi dico in snia arbitri illud est, ex qua nulla oritur actio. vt s. de arb. l. j. & litis cōtestatio scā corā arbitro no hēt illū effectū, de quo dixi s. px. q. sed solū ius, l. q oritur ex compromisso, de quo dicam j. in vj. q.

46 ¶ Quarto ex ordine qro, d iureiurādo. & hic vī quodāmō idē dicēdū, q i snia, nā primo vidēdū ē d iuro delato vni ex correis debēdi, q iuravit se no teneri, an alteri pfit? Et dic, aut fuit iurū sup facto, quasi no sit debitū, & idistincte alteri pdest, siue sint socij, siue no, ar. d. l. ex duob. & ibi no. i §. a fideiussore. ff. d iureiur. Aut sup iure, quasi psona iurātis no teneat, & tuc iurū alteri pdest, si sint socij, als secus, vt d. l. duob. §. ex duob. Aut dubitat, vtrū sit delatū sup iur, vel sup facto, & tuc in dubio vī delatū mere sup facto, & no sup iure, vt l. si de iureiur. & hoc tenet gl. l. duob. §. j. d iureiur. & ff. qua. re. act. no da. l. j. §. si fideiussor. Et si dicas, quare secus in snia, vbi no vī iudicatū super facto, vt s. px. q. dictū est? Rñ. q iurū hēt vim solō nis, q secus ē in snia. Et hoc vī d iurione gl. s. all. ¶ Secūdo ē vi dēdū, qd si vn⁹ ex correis debēdi actori dtulit ius iurādū, an correo noceat? Dico q no, vt dixi s. in snia, vt l. iij. §. pe. ff. d iureiur. l. nā po stea. cum l. seq. e. ti. Illud est verum, quantum ad actionē, q orit ex iureiur. sed quantum ad p̄criptionē interrūpēdam, alteri correo nocebit, vt s. e. l. si p̄iūcta l. nam postea. §. si is q tpali. ff. d iureiur.

47 ¶ Tertio est vidēdū de iurei. delato ab vno ex correis credēdi, vtrū alteri noceat? Et dico q nocet alteri indistincte, siue sint socij, siue no: nā cū iurū hēt vim litis cōtestationis, vt d. §. si is qui tpali. & per litis cōtestationem alteri p̄iudicatur, vt dictum est in l. fidei cōmissa. §. plerūq; de leg. ij. ergo, & c. sic loquitur l. duob. in prin. ff. de iureiur. & gl. hoc sentit in l. si vnus. in prin. ff. de pac. & sic gl. in d. l. de duob. q distinguuit, siue sint socij, siue non, loquitur

48 male. ¶ Sexto principālī qro de pacto, an pactū factū vni ex correis debēdi, p̄sit alijs correis? Et cōis doc. opi. est, q pactum vnus p̄sit alteri, si socij sunt, als secus. Ita no. in d. l. idē in duob. ff. d pact. vbi tex. p̄trarius vī l. eadē. i §. j. ff. e. & ff. de arb. l. si duo. de li. leg. l. iij. §. nūc de effectū. Sed certe tex. in d. l. eadē. §. j. vī requirere duo, f. q sint socij, & cōis culpa iterueniat. Idē gl. in d. §. nūc de effectū. vī sentire idē, q nō sunt socij. Vñ p declarādo isto passu, primo oportet uidere, quātū intelligant iura, q dnt, si sint socij, vel non, de qua societate hic intelligat. De hoc sunt multæ gl. Vna est ff. ad Vel le. l. vir uxori. §. si. in gl. mag. q dicit q licet cōiter p̄hāt, & in cōis vsus accipiant, non tñ dnt socij. Alia gl. ibi sequēs dicit, q ita demū sunt socij, si hoc actum ē, als, secus. Alia gl. est l. si duo. ff. si q cau. q dicit, siue sint socij omnium bonorū, siue eiusdem oblonis. Certe in quantum d. gl. dnt de socijs omnium bonorū, bñ loquuntur: sed iquātū dnt de societ. te eiusdē litis, vī eiusdē oblonis, et bñ dnt, sed dēs intelligere hoc actū, q oē cōmodū, & incōmodū pueniēs ex illa lite, vel obligatione sūt cōmune, & tunc vere sunt socij, vt ff. pro soc. l. si vnus ex socijs. in prin. Ita tenet Iac. de Are. in l. eadē. §. j. ff. e. & l. si duo rei. Hoc p̄missō dico, q pactum factū vni ex reis pdest alteri, si & inquatū p̄inet interesse eius, cui pactū factū ē sū riam positā. ff. d pac. l. hīdi. §. si. & hoc siue sint socij, siue no. Decla ro primo i no socijs, si factū est vni pactū de no petēdo, si alter cō uētus esset, & exactus hēt regressum p eū, cui pactū ē scū in totū, quia forte tota pecunia ad eū puenit, vel in pte, si pars tm pecuniae puenit ad eū, eatenus sibi pactum proderit, quatenus interest eius, cui pactū est. Et hoc tenet gl. in d. l. iij. §. nunc de effectū. de lib. lega. Sed si sint socij, tuc idē qd si alter p̄uētus no esset habiturus regres

sum p̄ illū cui pactū factū est, vt puta, si ex propria culpa puenit, tuc pactum factum uni, n pdest alteri: secus si eēt habiturus regressum p actionē p socio, vt qd ex cōi culpa puenit. Et hoc est q dī in d. l. eadē. §. j. ff. eo. si socij sunt, & cōis culpa intercesserit. q. d. secus si ex ppria culpa cōueniat. Ad vnum tm aduerte. q eo casu, quo socius p̄ sociū ē habiturus regressum, tuc pactum factum vni pdest in solidū alteri, & i hoc difert a no socijs. Ad cuius intellm pone exem plum. Sunt duo rei socii i xx. facio vni pactū, certe no potero aliū puenire in decē. qd si ille ipsa x. solueret, quinq; repeteret a socio, cui factū ē pactum: eodē mō si vnum tm denariū repeterem, illius partē repeteret ab eo, cui est factū pactum, cū oē cōmodū, & incō modū dēt eē cōe, vt s. dictū ē. & iō qd no p̄t tāt pueniri, qn inge tet ille, cui factū est pactū, iō pactū sibi pdest in solidū. Et hoc vult dicere, si bñ adueriat. ff. de arb. l. si duo. in prin. put legit in duob. reis debendi. facit ff. si qs cau. l. si duo. in prin. & q ibi no. Sed p̄ p̄ di cta opponit de l. si ex duob. in prin. ff. de p. gest. q dicit i duob. Primo q denūciatio vnus ex socijs no pdest alteri, hic secus i pa cto. Sed certe licet ibi sint socij, tm no erāt correi, qd glibet p pte sua tenebat, iō vnus denunciatio ipedit p pte tm actionē correi, sed hic loq̄t, cū vnus in solidū obligati, vt rei, & socij, tunc pactum factū vni simp̄r solidā oblonē respicit, cū in solidū teneat. iō alij pdest cū paciscētis itereit, vt dictū ē. Sed si poneres pactū esse factū vni, p pte sua tm, tuc fateor q alijs no p̄ficeret, qd esset eadē rō q est in d. l. si ex duob. ¶ Secūdo op. ad illud q dixi q et si aliquis p pte dimidia puenit, hēt regressum p aliū, cui pactū factū est, qd hoc vī d. l. si ex duob. & q ibi no. in vlt. gl. Sed certe gl. in illa l. dicit qd illa l. no p̄t hē locū i socijs oīm bonorū, & iō inquatū hic loq̄t in socijs oīm bonorū. illa lex no ob. sed inquatū loq̄t in socijs eiusdem oblonis, illa lex dicit. Sed forte illa gl. no bñ loq̄t, qd ille text. dicit, q ille q p̄hibuit, non debuit dāntū pati ex psona alterius, no at dicit, q ex psona alterius lucret. Sed si alius cōicaret sibi lucrum ve niēs ex gestione, & illud q soluit gestor no recuperet, iā hic luera ret. Sed posito q illa gl. verū dicat. Rñdeo q legis p̄hibito hēt vim solō nis p pte p̄hibētis tm, hic vero pactū vim solō nis n hēt, vt no. in l. si vnus. in §. sed si generari. ff. de pac. Rō qd a cū nihil p sua pte vi deat soluisse ille, cui factū ē pactū, alter p̄uētus ab altero repeteret. Habem⁹ ergo ex p̄dictis, q qnq; sunt socij, & no correi, & ita loq̄t l. si ex duob. Qnq; sunt correi, & no socij, & ita loq̄t gl. l. iij. §. nūc de effectū. ff. de lib. lega. vt s. dixi. Qnq; sunt duo socij, & correi, & tunc aut pactū factū ē uni p pte sua tm, & alius p̄ pte sua cō ueniri, arg. l. si ex duob. ¶ Aut sit simp̄r, & tuc dic vt s. dixi. Sed qro q ē rō diuersitatis inter pactū, & acceptilationē? Rñtio patet, qd ac ceptilatio hēt vim solō nis. Itē q ē rō quare distinguūt alr in snia, & iuro, & alr i pacto. Dico q rō ē, qd snia & iurū declarāt debitū n subesse: secus in pacto. Itē iurū hēt vim exceptionis vt dixi. Vidi mus an pactū factū vni reo debēdi, p̄sit alteri. ¶ Sed qro, an factū ab uno noceat alteri. Dico q quātū ad interrūpēdā p̄scriptionē al teri nocet, ut j. e. l. si. quo ad alia no reperio q deat nocere ergo.

52 & c. ut l. si vnus. §. ante oīa. ff. de pac. Superest ut i uideamus de reis credēdi. an pactū vnus profit. uel noceat alteri? Et hic est aduertē dū, qd qdā sunt pacta, q tota oblonē perimunt pristinā, ut ac ceptilatio, & de hoc dictū ē. Quēdā sunt pacta, q tota pristinā oblo nē no tollunt, ut pactū de no petēdo. Itē pactū de p̄sti. pec. l. itē illa. §. si. de p̄sti. pec. Quēdā sunt pacta q l3 oblonē tota perimāt, tm re liquia remanent, ut nouatio. nā noua oblo loco primæ p̄stituitur, & ista duo gna pactorū quātū ad p̄positū vnī esse eiusdē nature, & ut q vnus pactū alteri no noceat, ut ff. de pac. l. si vnus. in prin. In p̄riū ut q noceat, ut ff. d p̄sti. pec. l. idē ē. & de noua. l. si res. §. si duo. Gl. in d. l. si vnus, ponit aliquas solones, q p̄inet merā diuinationē, sed in d. §. si duo. ponit als solones, inter quas ponit hanc. Aut sunt socij, & pactum vnus, & nouatio nocet alteri. Ita loquitur. §. si duo. Aut non sunt socij, & tunc non nocet. Ita loquitur l. si vnus. & hoc tenet Dy. Certe ista solo est directe p̄ casum legis, si vnus. in prin. ubi expresse loq̄t i socijs. Sed gl. nitit rñdere, sed no p̄t eua dere sine magna uiolentia, Vñ Gul. de Cu. dicit totum p̄rium. Aut sunt socij, & pactum, & nouatio vnus alteri non nocet. Idem in nouatione, ut d. l. si vnus. Aut non sunt socij, & pactum, & noua tio vnus alteri nocet, ut d. §. si duo. Ratio huius est, quando sunt socij, debitum est cōe. unde vnus non p̄t pacisci in p̄iudicium alterius. Sed quando non sunt socij, debitum est cuiusq; propriū, & unusquisque potest facere quicquid ipse uult, neq; in aliquo alte ri tenet, Pro hoc est tex. ff. ad l. Fal. in l. Falcid. hoc esse seruandum. tenet et hoc Iac. de Bel. in aut. de duo. re. in cor pore. Et istā opi. pu to uerā. Do. gl. q ita distiguit, & allegat, & dicit hāc fuisse opi. Azo. ff. e. l. ex duob. licet ipse alr dicat. Dico ergo alr sic, & lati⁹. Aut sunt duo rei credēdi, ex cā onerosa, quia uendiderunt, ut mutuauerūt, uel alio simili mō. Aut sunt correi ex cā mere lucratia, ut puta, ex cā legati, uel donationis. Primo casu pactum vnus non nocet alte ri, quia debitum no est uniuscuiusque proprium, sed magis cōe, si pecunia ab utroque cōiter p̄cesserit. Casus est in d. l. si vnus. i prin. ff. de pac. prout gl. intelligit in societate non conuentionali, ut not.

in d. §. si duo. Fateor tñ si pecunia ab vno tñ profecta esset, quod pactum vnus alteri noceret, ga vere debiturum ē vnus cuiusq; proprium, vt ff. ad Mace. l. sed Iulianus. §. non solum. & §. se. Secundo casu dic. Aut sunt socij, aut non, vt §. dixi. & sū istam distinctionē dēt intelligi. ff. ad Velle. l. quāuis. in §. q̄q̄ & q̄ ibi no. in gl. Sed hoc vñ §. l. si duo. de arb. sed statim apparebit solō. Est & aliud genus pactorum, per quod prima oblo nullo modo permittitur, sed p. rō nā paciscentium obligantur ad poenā, si quis peteret, vel si fecit p̄missum. nā si arbiter vetuit non petere, ius primum incōcūsum remanet sine alicuius exceptionis obstaculo, vt l. j. §. de arbi. sed petens incidit in poenam. isto casu si vnus ex reis credēdi promisit, & vetitum est petere altero petente incidit in poenam, si socij sunt, vt d. l. si duo. als secus. Dicitis vos q̄ ē rō q̄ hic factū vnus, qui ē socius, magis p̄iudicet, q̄ si non est socius, cū §. proxime dixerim q̄ r̄iū in pacto? Rñ. ille qui compromisit, non fuerat ī culpa: gessit, n. negotia cōia ea diligentia, qua gerebat sua, vt l. socius. ff. pro soc. Vñ si alr socius peteret quicquid exigeret deberet p̄mittenti, & paciscēti cōicare, & sic si petit nomine eius vñ petere ad eius utilitatē, merito in poenā incidit. Et hoc dicit text. in d. l. si duo. sed in pacto p̄ culpa paciscentis imputari, cum debitorem liberauit, iō alius socius pōt pro pte sua agere, nec repellit pacti exceptione, q̄ illud q̄ exigit, non dēret cōicare paciscenti sociō, p̄ eius culpā, & sic nō vñ agi noīe paciscentis. Sed si deberet cōicare paciscenti, dico q̄ ob. pacti exceptio, p̄ d. l. si duo. si q̄s cau. & l. si duo. i. prin. ff. e.

⁵³ & ibi est casus, & ista sunt subtilia, & d̄ mēte iuris p̄cedūt. ¶ Septimo q̄ro de nouatione, & primo de reis debendi, & tunc dic. Aut vnus paciscitur animo nouandi, & liberādi aliū, tūc non est dubiū q̄ alteri p̄dest, ga hoc posset quilibet extraneus, vt l. si Stichū. §. si. ff. de noua. de sol. l. si debitor tuus. Aut vnus paciscitur animo nouandi obligationem, qua ipse tantum tenetur, hoc expresso: quod ad alium non porrigatur, & tunc alius non liberatur, quia idē contingit in solutione, vt ff. man. l. Papinia. & ff. de solu. l. Modestinus. & ibi nota. per Dyn. Item in acceptilatione idem contingit, vt dictum est. Aut simpliciter animo nouandi paciscitur, & tunc dico quod vtrūque liberatur, vt ff. ad Velleia. l. si pro vno. & no. eodem titu. l. quamuis. in §. quamquam. In pluribus reis credendi, refert an si vnus stipulatur animo nouandi, & tunc alteri noceat. §. dictum

⁵⁴ est. ¶ Sed circa hoc potest dubitari, quare acceptilatio vni prodest indistincte, & nocet alteri, sed in nouatione distinguitur, cum nouatio habeat vim solutionis, vt d. l. si rem. de nouatio. Cogita per te. Sed pone, quod duo erant rei credendi ex contractu iuris gentium, vnus liberauit reum per stipulationem, & subsequenter acceptilationem, an alteri reo p̄iudicet? Et dico quod stipulatio noua non p̄iudicat, secundum ea quae dicta sunt. Item acceptilatio in eo, quod per nouationem non perimitur valet iure pacti, non iure acceptilationis, vt ff. de accepti. l. acceptolatum. Sed pactū non p̄iudicat simpliciter, vt dictum est, & c. Est ergo in quaestione, an hoc pactum, quod ex acceptilatione resultat, habeat eandem vim quam habet acceptilatio in p̄iudicium rei? Et videtur quod sic, vt l. per iururandum. in §. & si fideiussori. ff. de acceptilatio. Cōtrarium dico per d. l. si accepto. & ff. de pact. l. si vnus. §. pen. Nec obstat. §. & si fideiussori. quia ibi fideiussor tenebatur verbis, quia aliter teneri non potest: ideo in eius personam tenuit acceptilatio. Nam merito porrigitur ad reum, licet reus non teneatur, sed hic pro illa parte, quae remanet nouata, in nullius, persona valuit. ipso

⁵⁵ iure acceptilatio. ¶ Sed quid de nouatione, quae fit per delegatio nem? Respondeo, siue vnus ex reis credendi delegauerit, siue vnus ex reis debendi fuerit delegatus, dico idem per omnia, quod est in vera acceptilatione, & solutione, vt d. l. si rem. §. si duo. vers. aliogn. de nouatio. soluit enim qui delegat, vt ff. ad Velleia. l. quamuis. §. in terdum. ff. mand. l. Inter causas. §. abesse. Item per hanc delegatio nem liberatur quis a creditore suo totaliter, sicut ille qui soluit, & cui accepto fertur, nec potest vti exceptione contra eum, cui delegatur, vt d. l. doli mali exceptio. ff. de nouatio, sed in nouatione quā do promittit eidem, cui primo tenebatur, hoc non contingit. Facit ff. de noua. l. aliam. & l. qui id quod. in princip. & §. fin. ff. de do

⁵⁶ natio. ¶ Octauo quāro de cessione. Circa quod dicas, Aut cessio fit reo debendi, contra quem fit eo consentiente, & tunc idem q̄ in delegatione dictum est. vt d. l. si rem. §. fin. ibi, nuptu. ip̄a secundum vnum intellectum. Aut eo non consentiente, & tunc aut fit suo correo, & ipse correo cui ceditur, ip̄a cessione est liberatus. Casus est singularis. ff. de lega. ij. l. qui duos. & de libe. lega. l. si is qui duos. Aut fit cessio extraneo, & tunc haec quaestio est dupliciter cōsideranda. Primo ex parte reorum credendi, vt si vnus cedit actionem sine alio, cessionarius est loco rei credēdi, & sic inter eos erit locus iuri p̄iudicis, & solutionis recipiendae, sicut ponit l. quod ipsi. & l. haeredem. ff. de regu. iur. & l. minor. i. fi. de procura. Secūdo ex parte reorum debendi, vt si contra vnum fiat cessio alteri nō liberatur, sicut ne. petitione facta ab vno nec procuratoris constitutione, vt infra titu. j. l. fina. tamen si cedens exiret ab eo, cōtra quem facta nō est cessio, se onerat. quia alius iam liberatur, vt l.

⁵⁷ qui duos. de lega. ij. ¶ Nono quāro de confessione, an vnus confessio proferat aliis, vel noceat? Et circa reos debendi dic, quod vnus confessio pot. st alteri nocere quo ad interrumpendam p̄scriptio nem, vt infra eo. l. fina. Prodesse autē nō potest, & sic nec petitio, nec sententia condemnatoria, vt supra dictum est. Circa reos credendi dic. Aut vnus ex correis credēdi exigit confessionem a reo debendi, vel ipsi reo cōfessionem facit ad ipsius liberationem. Primo casu, si quidem in iudicio alteri nocet. cum enim confessio habeat vim sententiae, vt supra de cōfess. l. j. appropriat sibi totum debitum multo magis quam per litis contestationem. Si vero extra iudicium, tunc alteri correo nihil p̄iudicat, cum talis confessio solam probationem inducat, vt l. Publi. in fi. ff. de posi. prodest tamen ad p̄scriptionem interrumpendam, vt infra eo. l. fin. Secundo casu dico quod talis confessio habet vim pacti de non petendo, vt l. tale pactum. in princip. ff. de pact. & ff. de sol. l. si ex pluribus. in princ. & ideo ea, quae dixi in pacto, eodem modo hic

⁵⁸ dico. ¶ Decimo quāro, de successione. Et hic est aduertendum, an vnus ex reis debendi succedat alteri reo debēdi, vel vnus ex reis credendi, alteri reo credendi, & tunc neutra obligatio extinguitur, sed in vtriusque persona vtraque obligatio durat, vt l. si reus. ff. eo. & de fideiuss. l. generaliter. & l. si reus. & ff. de sol. u. l. si duo rei. Aut creditor qui soluendo erat solus succedit vni ex reis debendi, & sic est casus in l. Vranus. ff. de fideiuss. Ex qua colligitur talis distinctio. Aut illi rei debendi erant socij, & ab alio cui non est successum, potest solum pro parte peti, vt ibi patet. Aut nō erant socij, & tunc ab alio correo de rigore potest creditor petere debitum solidum, vt ibidem in text. patet. Aut quaeritur de aequitate inspecto obstaculo exceptionis, & tunc aut fuerunt cōstituti duo rei ex causa onerosa, quia fuit eis mutuatum: aut ex causa lucratiua, quia ex mera liberalitate promiserunt, vt duo rei. Primo casu dic aut ad correum, cui creditor successit, peruenit pecunia mutuata in totum, vel in partem, & eatenus creditor agens exceptione repellitur per has rationes. Primo, quia ex parte non potest cedere actionem contra seipsum, ergo & c. vt l. Stichum. §. pen. ff. de solu. & not. per gloss. in d. l. Vran. de fideiuss. Secundo, quia si exegisset, teneretur illi exacto pro parte illa, vt hacl. j. & ibi not. ibi dicam. vnde dolo facit, qui petit, & c. Si vero ad illum reum, cui successit, nil peruenit, tunc in nulla parte obest exceptio cum causa dandae exceptionis non subsistat. Secundo casu quando ex mera causa lucratiua, idem quia in nulla parte exceptione repellitur, cum nulla causa dandae exceptionis subsistat, vt l. in l. Fal. hoc esse seruandum. ff. ad l. Fal. Idem puto si vnus ex pluribus rei debendi succedat illi creditori, qui solus erat. Nam in modo petendi ab altero idem iuris est quod supra dixi. Aut vnus reus debendi, qui solus erat, successit vni correorum credendi. & tunc idem quod alter correo potest ab eo partē petere, si sint socij, vel si non sunt socij, petet partem quae ab eo profecta est, vel si ex mera liberalitate fuerunt cōstituti, duo rei credēdi, alter potest totum petere. argum. eorum, quae supra dicta sunt. & ff. solu. matrimo. l. i. socer. i. princ. Item si vnus reorum credendi, successit vni reo debendi, qui socij erant, eadem ratione. Aut vnus ex pluribus reis credendi successit vni ex pluribus rei debendi, vel econtra, & tunc, quid iuris sit, habes ex p̄dictis. Sed circa hoc posset dubitari, nam successio pro solutione est, vt l. Stichum. §. aliquando. ff. de solu. & l. si debitori creditor. ff. de fideiuss. sed per solutionem vnus, vterque liberatur, vt dictum est, ergo & c. Solut. patet ex his, quae dixi in l. si quis pro emptore. in vlt. quaestio. de vsu. & tangitur per glo. in d. l. si socer. solu. matrimo. & in d. l. Vranus. de fideiuss. ¶ Undecimo quāro de mora, an vnus mora alteri noceat, vel proferat? Et primo videamus de reis debendi, & circa hoc, est magna disceptatio, in glo. Nam in l. mora. in §. fina. ff. de vsur. dicit, quod non nocet. Sed glo. infra eod. l. fina. & ff. eod. l. pen. videtur dicere contra. & in qua libet earum gloss. variant. Vnde dic, aut quaeris, an mora vnus alteri noceat, quo ad impediendum cursum p̄scriptionis cōtra creditorem, & nocet, sicut si utrique esset facta interpellatio, vt infra eo. l. fina. Aut quaeris vtrum noceat, quo ad hoc, vt quilibet teneatur de interitu, uel ad vsuras, & tunc, aut sunt socij, & uocet, vt ff. eod. l. penul. alias non nocet, ut l. mora. §. fina. de vsu. Ita tenet glo. in l. in condemnatione. §. vnicuique. de regu. iur. Idem tenet Dyn. in c. mora. in fin. de regu. iur. lib. vj. Ratio est, quia sicut peccatum vnus alteri prodest, ita mora vnus, alteri nocet. ¶ Sed iuxta p̄dicta quāro, quid si creditor fuit in mora recipiendi ab vno ex reis debendi, qui obtulit pecuniam petitam, quae postea perempta est, an alteri hoc proferat? Credo, quod sic, indistincte, quia quolibet alio extraneo proferente prodesset, vt infra de ca. & postli. reuer. l. cum postliminij. & ff. de sol. l. qui decem. §. si cum mihi Stichum, ibi, quemadmodum. Facit quod not. infra de solut. l. obsignat. ¶ Est etiam videndum circa res credendi, an vnus mora, alteri noceat. Dico, quod sic indistincte, cum enim quilibet posset solutionem recipere, vt l. si vnus. in princip. ff. de pact. l. si rem. §. si duo. ff. de manu. & mora eius, qui potuit solutionem recipere, nocet ei, ad quem

quem res pertinet, posito quod ille nullum ius haberet in re: secus si sit nudus minister, vt l. si per te. supra de usu. ff. de actio. & oblig. 62
 l. traiectione. in princip. glo. ergo multo magis in casu nostro. Sed nunquid mora vnus alteri proffit, id est nūquid factum vnus correorum credendi constituens debitorem in mora, proffit alij, vel non? Respon. quod sic. Sed quid si mora esset facta vni ex correis credendi, vtrum alteri proffit? constat quod sic, quantum ad interruptionem præscript. vt infra, eod. l. fina. Item credo quod quo ad perpetuandam actionem, correus teneatur de interitu, quia idem esset in quolibet extraneo interpellate, vt ff. de vsu. l. si quis solutioni. & quod nota. ff. de verborum obligationibus. l. si seruum. §. nūc
 63 videamus. ¶ Item iuxta prædicta quæro, pone quod creditor primo fuit in mora vno ex duobus reis offerente. Secundo creditor interpellauit alium reum, qui non obtulit, an per hoc videatur purgata mora creditoris? Quo ad primum, dico quod non, vt l. mora. 64
 secundo respon. ff. de verborum obligationibus. ¶ Duodecimo quæro, de culpa, an culpa vnus alteri noceat? Circa quod dicas quod aut duo rei constituuntur in contractu in quo obligatio committitur ratione culpæ ad interesse, & tunc vnus culpa alteri nocet, licet vnus ex facto alterius tenetur, vt supra loc. l. si diuisa. & l. eundem. §. fina. eodem titulo. Aut constituuntur duo rei ad aliquam speciem, ad quam statim committitur obligatio, sed ratione culpæ perpetuatur, quia de interitu tenetur, & tūc dic. idem, quod dixi supra in mora, vt l. pen. ff. eod. & ibi est casus secundum vnam lecturam. Et prædicta sunt vera, nisi culpa esset commissā in his, de quibus supra specialiter dictum est, quia tūc dic, vt supra dixi.
 65 ¶ Sed an culpa vnus ex reis credendi noceat alteri? Respon. in acquirendo, hoc est in faciendo committi stipulationem nocet, si socij sunt, vt l. si duo. ff. si quis cau. in alijs dic vt dictū est supra de pacto, & mora. Tertiodecimo quæro de rescissione, vtrū rescissio facta in persona vnus rei, alteri noceat, vt puta, duo rei erāt liberati, ista liberatio rescinditur in persona vnus, an alij noceat? Dic, aut liberatio rescinditur in persona illius, cui facta est principaliter, & alteri nocet, vt ff. ad Velleia. l. si pro vno. & ff. de his que i fraud. credito. l. fin. in princip. Idem si ab initio in eius persona ipso iure nō valuit, vt l. si sponsus. §. primo. ff. de donatio. inter virum & vxorē. Et prædicta puto vera, nisi iste actus, per que liberatio cōtingit, do lo creditoris intercesserit, argum. l. si Titius. ff. de fideicommiss. d. solut. l. qui res, circa princip. Si vero rescissio contigerit in persona eius, ad quem liberatio porrigitur, per quandam consequentiam, tunc alteri non nocet, vt dicta. l. si sponsus. §. primo. & de libe. leg. l. si is qui duos. & quod ibi nota. ¶ Quartodecimo quæro, & ultimo generaliter de qualibet exceptione, vtrum exceptio cōpetens vni ex reis debendi, porrigatur ad alium? De exceptionibus loquor, de quibus supra non est dictum specialiter. Et dic, aut exceptio est mere personalis, & tūc ad alium non porrigitur, sicut nec ad fideiussores porrigitur, vt ff. de exceptio cū similibus. Aut sunt alia exceptiones, quæ ad fideiussores porriguntur, & tūc aut fuit color quæsitus, quia in veritate fideiussor erat, & nō erat correus, & ad eum non porrigitur, vt l. si mulier. §. penul. ff. ad Velleia. Aut non fuit color quæsitus, & tunc aut erant socij, & vnus exceptio porrigitur ad alium, vt l. si duo rei. ff. eodem. Aut nō erant socij, tunc si quidem obligauerunt se ex causa onerosa, qua mutuo acceperunt, & tūc eatenus competet exceptio alteri, quatenus ad eum, cui sine dubio exceptio competit, peruenit de pecunia, vt dicta. l. sed Iulianus. §. item si duos. ff. ad Macedonianum. Si vero obligauerunt ex mera liberalitate, tunc exceptio vni competens non proddest alteri, si non sunt socij, vt dicta. l. si duo. ff. eodem. l. & si ex duobus. §. primo.

Quarto principaliter

est videndum, qualiter vni contra alium succuratur, 67
 & primo circa duos reos debendi. Ad quod inuestigandum est, an videantur inuicem fideiubere. ¶ Ista quæstio tægitur hic, & ff. eo. in multis locis. & in l. vir vxori. in fin. ff. ad Velleia. & p. fideiussor. l. Vranus. Et fuit magna p. trouersia olim. & hodie. Mar. Sil. tenet quod videtur inuicem fideiubere. Io. contra, scilicet quod non vident, nisi sint socij. Azo distinguit, vt nota. plene in dicta l. vir vxori. & ibi glo. tenet opinio. Azo. in authen. eod. i. princip. sed glo. tenet opinio. Ioan. Sed cōtra omnes oppo. fideiussor non obligatur nisi verbis, vt infra tit. j. l. blanditus. ff. de verborum obligationibus. l. v. §. satis acceptio. & mada. l. si hæreditatē. §. si. Sed duo rei possunt re cōstitui sine verbis, ut infra, eodem. l. propter. ff. eodem. l. eandem. ergo nō videtur fideiubere inuicem. Dyn. tenet opinio. Azo, & ad istam rationem respondet, quod illa ratio concludit in fideiussore expresso: secus in tacito. Petr. & Iaco. de Aret. & Dyn. sequendo eos dicūt, quod duo rei nullo modo videntur inuicem fideiubere, nam in duob. reis quilibet debet se obligare in solidū, nec attenditur ad quem pecunia peruenit principaliter, vt infra, eod. l. propter. supra. si certum petat. l. si non singuli. sed secundum eos, qui dicunt eos inuicem fideiubere, hoc nō esset, ergo, &c. Præterea, nō reperitur iure Dignorum, nec Codicis, quod duo rei ha-

beant beneficium diuisionis, ergo, &c. Item hoc lege nulla cauet quod videantur fideiubere: ergo, &c. In hoc residet Cyn. hic post multa verba. Vides ergo quod ex prædictis omnibus nullā habes claritatem. Quid dicemus? Iaco. de Bel. disputauit istam quæstionem, & posuit eam in authen. eod. & ibi melius attingit veritatem, quam aliquis, tamen multum obscure loquitur. Tu ergo clarius, & 68
 melius dicas, ad declarationē huius materiae, & scire debes quod ex fideiussione contrahitur duplex obligatio: Vna, qua fideiussor obligatur creditori, & illa semper cōtrahitur verbis, vt supra dixi, & talis semper habet beneficium diuisionis, vt infra, titu. j. authen. presente. nec eget beneficio authen. de duobus reis. & iste est proprie fideiussor respectu creditoris. Est & alia obligatio, quæ cōtrahitur inter reum, & fideiussorem, & ista contrahitur consensu. nā reus videtur mandare fideiussori quod soluat, ut l. indebitam. ff. de cōditio. indeb. Et de hoc loquitur titu. mand. & illo modo consideratur fideiussor respectu ipsius debitoris. Item fideiussor potest intelligi stricte, quia alienę obligationi accedit, vt ff. de fideiussor. l. prima. & l. fideiussor. Potest etiam accipi large omnis, qui est obligatus pro negotio, quod ad alium spectat non ad se, & illo modo sumitur in titu. ad Velleia. & supra ad Velleia. l. prima. Si ergo quæritur, an duo rei videantur inuicem fideiubere. ¶ Dic aut quæris, vtrū dicantur inuicem fideiussores respectu creditoris, & dico quod sic in duobus casibus tantū, scilicet si hoc est actū expresse, vt ff. eo. l. reos. vel est color quæsitus, vt ff. ad Macedonianum. l. sed & Iulianus. §. primo. Et istis duobus casibus habent beneficium diuisionis de fideiussoribus, nec esset necesse beneficium de duobus reis. Extra istos duos casus nō videtur fideiubere inuicem respectu creditoris. Hoc dicit glo. in l. sed Iulianus. §. primo. Et hoc modo intelligendo, verum dicunt Ultramon. Aut quæris utrum videantur inuicem fideiubere quod ad actionem dandam inter reos, & assumendo fideiussorem large, tunc aut duo rei sunt constituti ex mera uoluntate, & liberalitate, & tunc uerum dicit Ioan. quod uidetur inuicem fideiubere, si sunt socij, alias non, ut in l. Falcid. hoc esse seruandum. ff. ad l. Falcid. Aut non ex mera liberalitate, puta quia pecuniam, quam promiserūt, receperunt, tunc vera est opinio. Azo. quia eatenus uidentur fideiubere alter pro altero, quatenus in veritate negotium ad alterū pertinet, vt d. l. uir uxori. ad Velleia. & ibi not. de in re uerso. l. si pro patre. §. fina. & ad Macedo. l. sed Iulianus. §. item si duos. & in istis casibus non habent beneficium de fideiussoribus, sed habent beneficium authen. de duobus reis. quod expresse inducitur in isto casu, quando talis alternatiua fideiussio inducitur, ut dixi supra i. quæstio. ij. princip. Et prædicta sunt uera in duobus reis, qui obligantur expresse, sed in his, qui obligantur tacite, ut plures tutores, illi non sunt proprie fideiussores, tamē iure antiquo conueniebantur exemplo fideiussorum, ut l. prima. §. nūc tractemus. de tut. & ra. distrahē. Ex his apparet tibi ueritas huius 70
 materiae. ¶ Secūdo quæro, quia hac l. prima, dicitur in tex. quod si unus soluit, ab altero repetit, quæro qua actione repetat, & an hoc uerum sit indistincte: tamen quicquid dicatur hæc est ueritas. Aut duo rei obligantur ex mera liberalitate, & tunc aut sunt socij, & unus soluens repetit ab alio actione pro socio, Aut non sunt socij, & nullo modo repetit, ut d. l. in l. Falcid. hoc esse seruandum, ad l. Fal. Aut non obligantur ex mera liberalitate, & tūc aut totum negotium pertinet ad solventem, ut puta, quia tota pecunia peruenit ad eum, uel alio modo, & ille nihil repetit. Aut negotium pertinet ad alium, & tunc ab alio repetit eatenus, quatenus ad ipsum pertinet, & sic in totum uel in partem, ut hac l. j. & ff. de exercito. l. nec quicquam. de instit. u. l. habebat. §. fina. & l. sequen. Sed qua actione aget. hic est aduertendum. Aut plures obligauerunt se ex propria conuentione, & sic unus presente alio: & habet locum actio mandati, ut l. si remunerandi. §. si passus. & l. qui patitur. ff. man. & de uerbor. obligat. l. Iulianus. §. primo. Aut unus obligatur altero absente, & potest coniungere, ut supra dixi in §. quæstio. princip. & sequen. quæstione, & tunc, aut sunt socij, & repetit alter ab altero actione pro socio, ut d. l. nec quicquam. de exerc. Aut non sunt socij, & tūc aut nō habent beneficium diuisionis, & sic, quia negotium nō poterat expediri pro parte, & tunc, aut debitum fuit contractum ratione alicuius rei corporalis, ita, quod cadit in iudicium communi diuidendo, & tunc repetit communi diuidendo actione, ut l. habebat. in §. fina. de instit. Aut fuit contractum debitum simpliciter, ut quia pecuniam acceptam diuiserunt, & quilibet conuertit in suos usus, & tunc habet locum conditio ex hac l. cum non sit cautum, quo nomine actionis agatur, Si uero habebant beneficium diuisionis, & sic negotiū poterit expediri pro parte, & tunc habet locum actio neg. gest. & eodem modo potest intelligi hæc glo. argumen. ff. de

ADDITIO.

¶ Fideiubere. ¶ Adde, an & quādo plures rei debent. uideantur ad inuicem fideiubere, uide Alber. hic, & in l. uir uxori. §. si. hic alleg. ubi Castr. ff. ad Velle. post Bar. in l. reos. ff. de duob. reis ubi Ang. & Cast. declarant. PVTEVS.

ff. de nego. gest. l. si communes. ff. fami. erciscun. l. haeredes. §. si vnus cum similibus. & secundum hanc distinctionem debet intelligi l. si in rem. supra. si certum petatur, & quod not. supra. loc. l. si diu...

L E X IIII.

Cum quidam. Interpellatio vnus ex reis promittendi prodest, & nocet omnibus correis. hoc dicit, hac singularis lex.

ADDITIO. Alexand. ¶ Cum quidam. Vide Barto. in l. eum qui. §. fina. ff. de solutio. & in l. duobus. ff. eodem.

De fideiussoribus. & mandatoribus. Rubrica.

L E X P R I M A.

1 An quando bona publicantur, debitor liberetur. 2 Exceptio adhaerens rei, quod competit etiam fideiussori. Lisias. Publicatio bonorum debitoris fideiussorem non liberat. hoc dicit. Opponitur exceptio, quae competit principali, competit fideiussori, vt l. defensiones. supra de exceptio. Hic dicitur contra...

ADDITIO.

Alex. ¶ Si Lisias. De ista materia dic per eum in l. si uero. & in l. de die. q. satisda. cog. uerf. quare an & quando bona vtrum bonis publicatis liberet debitor ab obligatione. Quid autem in ex bano, an liberetur fideiussor, uide Barto. i. d. l. si uero. in uerf. not. q. obligatio. hoc tenuit Barto. & ibi tenet in l. si marito. in princip. ff. solu. mati.

L E X VI.

Creditori. Fideiussori soluti tenetur creditor cedere actionem personalem, & hypothecariam. hoc dicit.

ADDITIO.

* Creditori. Adde & plures. ampliatur ad hanc l. uide per Neguz. de pig. j. par. nu. 33. & in 3. par. P V T E V S.

L E X III.

1 Fideiussores idonei habent beneficium diuisionis ex epistola diui Adriani. 2 Plures fideiussores simpliciter accepti intelliguntur in solidum. 3 Expressio eorum quae tacite insunt, nihil operatur.

Non recte. Expressio eorum, quae tacite insunt, nihil operatur. hoc dicit. Et ad hoc quotidie allegatur. Quatuor habes hic notanda. Primo, quod est in potestate creditoris eligere fideiussorem, vel debitorem. hoc tamē recipit correctionem, vel limitationem per auth. praesente. ¶ Secundo nota, quod fideiussores idonei habent beneficium diuisionis, ex epistola diui Adria. ¶ Tertio nota, quod plures fideiussores simpliciter accepti intelliguntur in solidum, vt Instit. eod. §. si plures. Item secus in pluribus principalibus. vt l. reos. §. cum tabulis. ff. de duo. reis. secus in his qui intercederent obligationem in se principaliter assumendo, vt no. supra, ad Velle. l. si paternam. ¶ Ultimo nota, quod expressio eorum, quae tacite insunt, nihil operatur, ut plene habuistis in l. iij. ff. de lega. j.

ADDITIO NES.

Alex. ¶ Non recte. Per aut. praesente, quam aut. alle. Bar. in l. hoc iure. ff. de uer. ob. & in l. iij. §. si quis. ff. quod quisque iur. Alex. ¶ Praesente. De materia huius auth. uide Bar. in l. Marcellus. ad si. ff. eo. Bart. tex. & gloss. in l. decem. de uerb. oblig. Et adde §. nos autem. de fideiuss. in glo. not. de promissore si dicatis, & obligo me tanquam principalem, de quo per Bar. in consilio incip. si Titius. Et adde ad hanc auth. Bald. in l. iij. supra de exceptio. rei iudi. De quo nota. per me in l. qui usufructum. ff. de uerborum obligationibus. & uide Bart. & ibi not. in l. iij. §. si is pro quo. circa si. ff. quod quisque iur. Alexand. ¶ In solidum. uide Barto. in l. reos. de duobus reis.

L E X IIII.

Nouatione. In stipulatione nouante, non intelligitur repetitus fideiussor in dubio. h. d.

ADDITIO.

Alex. ¶ Nouatione. Plene in l. alia. ff. de noua.

LEX V.

Iure nostro. Istam legem habuistis in l. non recte. & ibi no. supra eo.

LEX VI.

Si pater. Subscriptio, quam quis facit vt testis, non obligat eum vt fideiussorem. h. d.

LEX VII.

Si creditor. Qui non seruat fines mandati, nō habet actio nem mandati. h. d.

LEX X.

Fideiussor. Nō hanc legem ibi, ante condemnationē. Ex ordine inuit, quod exceptio diuisionis sit peremptoria, & sic posset opponi quando cunq; ante sententiam, dic vt l. si dubitet. ff. de fideiuss. & ibi per Dy.

LEX XI.

a Cum alter. Fideiussori soluenti, debet cedi actio cōtra principalem, & cōtra fideiussores.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Cum alter. Et istum tex. limita. non habere locū in fideiussore, q tacite obligetur, vt puta in p̄sentia dixi alicui, do tibi fideiussorē, & ille p̄sens taceat & cōsentiat, quia tacite obligatur. Ita limita istū tex. Imo. i. l. ii. §. ff. sol. matr. uide tex. in l. cum ostendimus. §. ff. de fideiuss. tu. Secus in obligatione mandatoris l. Lucius. ff. eo. Item fallit in casu. Aug. quando citaretur fideiussor in iudicio. l. cum ostendimus. §. ff. de fide. tut. & ibi Bar. & Bal. hic. adde gl. in l. si h̄reditatem. ff. manda. Pro qua dicit Bal. in l. multum. §. si quis alteri uel sibi, quod non potest fieri pro nunciis.

LEX XII.

a Blanditus. Vides ergo quod obligatio fideiussoris semper contrahitur verbis, vt hic, & l. v. §. satisfacere. ff. de ver. obli. & insti. cod. §. ff. & c.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Blanditus. Vide Bar. in l. si cert. per. & limita ibi per Lud. & per me in l. v. §. stipulatio. de uer. obli.

LEX XIII.

Stante statuto quod inuentus cum armis puniatur in decem, non dicitur quis inuentus, nisi sit captus.

a Si Barfatorem. Inuentus dicitur qui personaliter capitur. ¶ No. ergo quod uerbum inuentus

b vel inuenire, non uerificatur in solo aspectu, sed apprehensionē requirit. De hoc in l. j. in prin. ff. de acqui. pos. & l. nunquam. §. thesaurus. de acqui. re. do. Et per hoc dicimus, quod si statutū dicit, si quis inuentus fuerit cum armis, & c. si non est captus, non dicitur inuentus, quia non sufficit sola visio siue captione, & c.

ADDITIOES.

a Paris. ¶ Si Barfatorem, Vide lal. post Ale. in l. i. ff. de acqui. pos. b Alex. ¶ Vel inuenire. No. de uerb. inuenitur, q̄ intelligatur cum effectu, quod facit ad q. an si debetur pr̄mium capienti, an debeatur capienti, sed tenere nō ualet. & Ang. in l. j. §. hęc autem uerba. ff. quod quisque iur. qui dicit quod non oblit. quod debetur habere pr̄mium, per id quod habetur in l. si post mortem. in si. de contrar. & in l. i. §. si sic. ff. de postu. quid no. Ang. in d. §. hęc autem uerba. Bal. respon. hic uidetur tenere primam opi. Adde quod Bar. no. in l. i. in prin. ff. de acqui. pos. & in l. licet. supra. de acqui. pos. & ideo dicit Bal. in litem lapilli. in si. ff. de re. diuis. quod si statuto cauetur, quod mulier inuenta cū perlis puniatur, non possit puniri, nisi apprehēdatur. Vide tamen q̄ dixi post. Bar. in l. i. & uide Ant. in aut. de san. epis. §. reuerēdisimos. & Bal. hic & uide supra de pet. bon. sub. l. i. & ibi uide aliqua de uerbo cōprehēsus, & inuentus. Et de uerbo inuentus. adde Bar. in l. nunquam nuda. ff. de acqui. re. do. & hoc quod Bar. hoc dicit, Pau. de Ca. in l. sed & si filio. ff. de consti. pec. ff. de condi. sine cau. Ad quod ponderat gl. ibi super uer. inuenit.

LEX XV.

Liberum fuit. Ex diuisione actionis, quam creditor inter fideiussores sponte facit, exceptio pacti fideiussoribus competit. h. d. Istam l. & l. reos. infra declarauit uobis in l. si creditores. supra. de pact.

LEX XXIII.

Reos. Electio non nocet creditori, quin ad aliū possit redire h. d. lex. secus in diuisione, vt supra l. proxima.

LEX XXV.

1 Et, qui promisit exhibere, post moram commissam datur spatium sex mēsiū, ad eam purgandam. 2 Promittens alium defendere, non liberatur exhibendo personam. 3 Casus eueniens intra tempus concessum ad moram purgationem, debitori non prodest. a Sancimus. Ista lex est singularis multum. Qui promittit alium exhibere ad tempus, finito tempore, potest intra sex menses moram purgare eum exhibēdo, vel eum idoneē defendendo, quo tempore elapso non auditur. Item, casus, superueniens intra tempus primum, liberat promissorem: secus si eueniat intra tempus ad moram purgationem concessum. h. d. hęc

1 not. lex. Not. ex lista, † quod post moram commissam datur spatium sex mensium, ad eam purgandam, quod est speciale hic, in eo qui promisit aliū exhibere: secus si promississet seipsum, vt l. si 2 post tres. ff. si quis cau. † No. quod iste, qui promittit alium defendere, non liberatur exhibendo personam. ¶ † Tertio no. quod casus eueniens intra tempus concessum ad moram purgationem, debitori non prodest, quod est notabilissimum.

ADDITIOES.

a Alex. ¶ Sancimus. procedit etiam in criminali. not. Spe. in tit. de armis. §. ff. ver. sed quid si fideiussor. Contrarium dicitur tenere Gul. in l. pen. in prin. ff. de pub. iu. Sed ibi Imo. tacet primam opi. & gl. parua hic, & gl. in l. iij. ff. de cust. reo. & ibi. quod possit huic legi renunciari, dicit. Bal. in l. qui crimen. in xii. q. qui accusare. & hęc lex procedit etiam si iuramentum interuenierit. Adde Pau. de Ca. consi. 168. ¶ Adde spec. tit. de fideiuss. §. ff. ubi ponit limit. ad hanc l. p̄ cuius materia & quando quis promittit aliquem presentare intra octo dies, intelligitur si ab eo petatur. Dec. consilio. 145. alias non tenetur nec p̄nam incurrit & uide quę scribit Boer. consilio. 22. Iodoc. prac. Crim. c. xx. Afflit dec. 130. Boer. q. 131. ubi si dictum fuerit toties quoties. an si detentus euaserit teneatur fideiussores. Bos. tit. de carc. fideiuss. relax. nu. 39. Iser. in const. Regni. pag. 323. q̄ fideiussor est liberatus, & an in terminis huius l. possit mora purgari. Dec. consi. 452. ubi loquitur i. l. si quis maior. & de intell. huius l. uide Paris. consi. 110. nu. 9. lib. j. & an impeditus moram purgare possit. Boer. d. consi. 21. P. V. T. b Alex. ¶ Est speciale. Vide Bar. in l. si insulam. de ver. ob. vj. q. & in auth. ei qui. de tempo. app. in prin. in q. de qua hic per Bal.

LEX XXVII.

a Si fideiussor. Hęc est singularis lex. Qui alium in iudicio sibi promittit sine scriptis, si is negligit intra cursum quatuor mensium liberatur. h. d. primo. Item in causa publica b promissio in dubio intelligitur in scriptis facta: secus in causa priuata. h. d. hęc lex. Opp. & uidetur quod fideiussor de iudicio sibi teneatur vsq; ad sententiā, vt l. Gręce. §. & post litem. ff. e. Sol. Dic tria uerba, quandoq; quis promittit aliquem exhibere intra certum tempus & tunc habet locum supra lex prox. Quando que promittit aliquis aliquem exhibere, vel sistere simpliciter, tunc aut promittit illum cum quo nulla lis esset in casu, quo eius persona requirebatur, seu ex alia causa, vt hic: aut promittit litem, seu c litis occasione. Primo casu, aut si fideiussor in scriptis, & tunc aut in causa publica, & idem. Aut in causa priuata, & liberatur per cursum quatuor mensium, vt in hac l. Si uero fideiussor in litē seu litis occasione, tunc si quidem actor differt, & negligit litem, tunc idem quod dixi supra, quando promissio facta non fuit litis occasione. Si uero non negligit, sed litem prosequitur, tunc tenetur exhibere reum, vsq; ad sententiā, vt d. l. Gręce. §. & post litem. ff. eo. q̄ per petuo tene menti.

ADDITIOES.

a Alex. ¶ Si fideiussor. Vide Bart. i. l. si ita stipulatus. in iij. opposi. de uer. oblig. b Alex. ¶ In causa publ. Adde Bar. in l. j. in si ff. iudic. solui. c Alex. ¶ Aut fideiussor in scriptis. Dicit Bal. in l. j. §. ff. q̄ sat. cog. i. lec. antiqua, quod si quis promittit nō respectu litis, sed respectu iudicis. uel partis facere istā promissionē de representando, perpetuo tenet. Allegat l. si quis uxori. §. si fugituum. ff. de fur. vbi hoc non probatur, & Bar. ibi contrarium uidetur uelle.

LEX XXVIII.

a Generaliter. Per electionem vnus, non liberatur alius reus, vel fideiussor vel correus, vel confideiussor: & quod potest fieri per pactum, potest fieri per legem. h. d.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Generaliter. Et si fit facta missio in omnia bona alterius, est rex & ibi Bar. in l. h̄redes. §. quod si. ff. eo. ubi post Bar. in prin. concord. gl. in l. non solū, §. morte. ff. de oper. no. nun. quę alleg. istum text.

De nouationib. & de legationib. Rub.

LEX PRIMA.

a Elegatio. Delegatio debitoris nō potest fieri, nisi consentiente debitore: secus in uominis uenditione. h. d.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Delegatio. Hęc legem limita vt i. l. si non fortem. de cond. inde. & uide quod dixi in prin. l. ii. sol. ma. & Bal. ibi limita hanc, nisi creditor fuisset certioratus, sed Imo. e contra.

LEX III.

1 Debitor uidetur quodammodo seruus creditoris. 3 Si concurrat ille, qui habet directas, & ille q̄ habet uiles, quis p̄feratur. Si dele-

Si delegatio. ¹ Hæc est singularis. & multum nota. lex. Apud eum qui mandauit, seu cessit actiones remanent directe, & ideo ei potest solui, nisi in tribus casib. hic expressis. h. d. No. istos tres casus in quibus impeditur solutio, quam debitor uellet facere cedenti. Materiã huius leg. examinaui multũ profunde in l. f. de. §. hæres. ff. ad Treb. Not. ibi text. quasi a cliente, & c. quod debitor uidetur quodammodo seruus creditoris. vide glo. & simile habes not. in l. fideicommissi. §. si re. ff. de lega. iij. Quærit glo. quid si concurrat ille qui habet directas, & ille qui habet utiles, quis præfertur? Gloss. uidetur dicere quod ille, qui habet directas, quod est cõtra istum tex. quia prius præfertur ille qui habet utiles, nisi denũciat & c. Ideo distingue. Quandoque actio directa, & utilis tendunt ad eundem effectum. Quandoque actio utilis, & directa rēdunt ad diuersos effectus, seu contrarios. Si tendunt ad contrarios effectus, tũc utilis præfertur directæ. Exemplũ i. utili q̄ præfertur directæ quæ competit domino contra quæ facta est præscriptio, ut l. si quis emptiõis. §. de præscriptio. triginta anno. Directo enim sibi adiuuicem aduersantur. Quandoq; directa, & utilis tendunt ad eundem effectum, ut in casu nostro, directa quæ cõpetit cedenti, & utilis quæ competit cessionario ad vnum & eundem effectum cõperunt, tunc aut ille qui habet utilem, habet causam ab eo qui habet directam, & utilis præfertur directæ. hic est casus hic. aut non habet causam ab eo, & tunc aut directa competit ei, ad quæ negotium principaliter spectat, utilis vero competit ei ad quem spectat per quandam consequentiam, aut econuerso. Primo casu directa præfertur utili, ut l. qua ratione. §. literæ. de acquiren. rer. do. & ibi not. & l. j. de lo. pub. fru. Secundo casu utilis præfertur directæ, ut in l. causæ. in f. n. de procu. Tertio casu principali quãdo utilis, & directa respiciunt diuersos effectus, tunc nulla alteri præfertur, sed quælibet suũ effectum prosequitur. Exemplum in directa quæ cõpetit domino, & utili quæ competit emphyteutæ, feudatario, & similibus. Nã dominus præfertur in vindicatione sui domini directi, & emphyteuta præfertur in vindicatione sui dominiij utilis, ut ff. si ager. vec. vel emphyteu. pet. per totũ. & ff. de superficie. l. prima.

ADDITIO.

² Alex. ¶ Si delegatio. Istam legem intellige, quando apud eum, q̄ cessit, aliquid remanet, puta actiones directæ: secus quãdo nihil remanet, & quia cedens habet utiles. Ita intelligit hanc tex. Bar. in Lex asse. ff. ad Trebel. Qualiter aut̄ hæc denunciatio debeat fieri creditori p̄ cessionariũ, vide Bar. in l. j. in prin. in xj. q. de ope. no. nun. & hic vide Bal. in l. iij. §. q̄ me. causa. Istam legem limita secundum Bal. nõ habere locum in concessione facta ex vltima uoluntate, quãdo tũc nullus cedens poterit agere cõtra debitore, per text. in l. si pecuniam. de lega. j. Nam ibi debitor depositarius condemnatus fuit de restituendo debitũ depositum extraneo; nã testator cessit iura sua Titio contra depositariũ, & hæres cogitur cedere actionem Titio contra depositariũ l. si seruus. §. margaritam. ff. de deposit. tamen ibi nullo casu hæres cedens agere poterit contra debitore imo exceptione repellitur, ut ibi per Ang. Not. secundũ Bal. ibi, qui dicit, quod omnis cedens non potest agere q̄a debitor fuit grauatus de restituendo; secus si ab ipso debitore fuit primũ legatum, & non fideicommissum. Ita dicit limitando hæc limitationem. Et hanc legem limita per Bal. in l. j. in uer. 1. quæro quid si procurator. §. quando prouo. & ibi utrum sententia lata contra dominum per debitore obsit cessionario. Et hæc legem in eo, uidelicet quando denunciatum est ne soluat, limitat, procedere in tribus casibus, scilicet in depositario, in possessione inquilini in salario soluẽdo, ut in aut. sed iã. & ibi Bal. §. depositi. Et qd si cessionarius puenit, tamẽ finita est instantia. an possit cedẽs agere? Bald. q̄ nõ. in l. iij. §. man. & limita hæc legẽ nõ p̄cedere in eo q̄ trãstulit utilem actionẽ in rē, quia nisi interueniat traditio non enumerat̄ directas: secus in p̄sonali. cũ tibi. & Bal. §. de hære. uendi. Itẽ limita ut in l. prouinciali. §. si. de oper. no. nunc. Fallit etiam hæc lex, quando negotiũ re ipsa pertinet ad cessionarium. l. si post constitutam. & ibi Ang. ff. de consti. pecu. nã tunc præfertur utilis actio directæ, ut ibi. Et dũ dicitur hic partis p̄ceptio, & litis contestatio equiparantur, limita q̄ Bart. i. l. qui hominẽ. §. j. ff. de solu. cũ cõcordant. Itẽ adde, quod in istis tribus præfertur cessionarius cedenti, nisi cessio fuisse facta ob causam, quando non fuisse impleta. l. pacto successorum. §. de pac. & ibi no. Bal. & dicit ibi Saly. q̄ est sing. limitatio ad hanc legẽ. Quid si iurauit soluere Titio, & Titius successit Seio, an si nõ soluo sim periurus? Vide Bar. in l. sed si in hac. ff. de in ius uoc. i. prin. & not. quod isti tres casus non habent locũ in utili actione in rem. secundũ Bald. in l. qui tibi. §. de hæred. uel actio. uendi. ¶ Et hanc l. j. limita non habere locum qnũ utilis transfertur actio ex dispositione ult. uol. quia tunc ille qui habet utilem potest impedire ne debitor soluunt habẽti directum ut per Alex. post Bal. in l. ex legato nominis. C. de legat. & an in actibus in quibus olim fiebat nouatio ipso iure: fiat hodie ope exceptionis. Alex. confi. x. 7. lib. ij. P V T E V S.

LEX IIII.

¹ Quando procurator est factus ad pecuniam recipiendam, si confiteatur sibi solutam esse, non sequitur absolutio, sed requiritur uera solutio.

Non abstulit. ¹ Qui est factus procurator ad recipiendam pecuniam alio modo liberare non potest. hoc dicit not. l. j. No. quando procurator est factus ad pecuniam, recipiendam, nõ sufficit si confiteatur sibi solutã, sed requiritur uera solutio. Aliud enim est confiteri se recepisse: & ideo fac quod i instrumento dicatur, habuit, & recepit, vel uere dedit, & nu merauit.

ADDITIO.

² Alex. ¶ Non abstulit. De isto tex. uide Bar. in l. 3. fol. mat. Adde Bar. in l. 3. ff. si cert. peta. Ang. in l. nã & nocere. ff. de pac. & Bal. & Ang. in l. 2. §. j. ff. de acq. pos. alias. de qua. præscr. ibi materiã istã dic. & dic quæ habes per Imo. in l. 4. §. si ex conuentione. ff. de re iud. adde ad hanc l. Bal. confi. 303. lib. j.

LEX VIII.

Nouationum. ¹ Hodie nouatio in dubio non intelligitur facta, nisi specialiter exprimatur. hoc dicit. Materiã istã dic. ut dixi in l. qui usum fructũ. ff. de uerborum oblig. in l. pen. ff. de noua. ubi tractaui de materiã istius nouationis uoluntariæ, quæ fit per stipulationem æque principalẽ. Qualiter autem nouetur per stipulationem penalem. dixi in l. ita stipulatus. de uerb. obl. & Cyn. hic tractat, & non dicit unum uerbum in ista materiã.

ADDITIO.

² Barb. ¶ Nouationum. Circa istam nouationem, uide Lud. Ro. in cõff. 119. & in cõff. 209. & Bar. in cõff. 244. inc. Titius promittit mihi illud quod alias debet. dicit, q̄ non est nouatio, sed est fideiussio. allegauit. l. si. de noua. uide ibi Bar. Paris. ¶ Nouationum. An ista lex habeat locum in delegatione, uide Ia. in l. singularia. ff. si cer. pet.

De solutionibus, & liberationibus. Rub.

LEX VIII.

Suras. ¹ Tene menti istum textum, q̄ quis non potest cogi quod debet in uno loco. soluere in alio, nisi ex causa. Causas autem enumerat gl. quam uide.

ADDITIO.

² Alex. ¶ Suras. Hanc l. alle. Bar. in l. 5. §. si. ff. de uerb. ob. & uide quod not. dixi post Bar. in l. j. ff. de eo quod cer. loc. & Bal. hic.

LEX XVIII.

Inquisitio. In generali sermone, non continetur persona loquentis. h. d.

LEX XXIII.

Cum pro pecunia. Non debet quis petere id, cuius contrarium non esset postulaturus. hoc dicit.

De acceptilationibus. Rubrica.

LEX PRIMA.

Am tibi. Pupillus cum autoritate tutoris, potest per acceptilationem liberari. h. d.

LEX II.

Si donationis. Per Aquilianam stipulationem, & acceptilationem insequam omnis tollitur obligatio, nisi per restitutionem restitueretur. h. d. hæc lex.

De euictionibus. Rubrica.

LEX PRIMA.

¹ An sumptus, quos facit emptor in lite, a uenditore illos recuperet.

Emptor. Venditor hæreditatis non tenetur de euictione rerum singularium, nisi specialiter se ad hoc astrinxit. hoc dicit, hæc nota. lex, & est menti tenenda. ¶ Circa hanc legem gl. quærit unam quæstionem, utrum sumptus quos emptor facit in lite, a uenditore recuperet. ¹ Breuiter de emptore hæreditatis, si quidem facit expensas in lite rei singularis, illos sumptus non repetit, ut hic. sed si faceret expensas in lite uniuersalis hæreditatis, uel emptor rei singularis faceret expensas in lite dictæ rei, tunc est dubium. Finaliter gloss. determinat hic, quod si quidem potest agi pro re principali ad interessẽ, puta quia euictio est sequuta, tunc repetit etiam sumptus. Si autem non posset agi, quia euictio non est sequuta, tunc non potest repetere assumptus, ut infra. eodem. l. si status. in fin. hoc est uerum, nisi sint promissæ, ut l. uenditores. ff. de uerborum obligat. Ego ibi examinaui

ADDITIO.

² Alex. ¶ Recuperet. Quando uenditor teneatur ad expensas emptori, in causa euictionis addit tamen, quod lite pendente emptor non potest petere sumptus a uenditore, secundum Bal. in l. cum testamento. supra de testa. manu. sed i. Bar. hic reprobat, ideo forte non procederet sententia Bal. ¶ Et dic. quod isti sumptus cadunt oneri uenditoris, ut per Bar. in l. uenditoris. ff. de uerb. ob. ubi reprobatur gloss. hic. P V T E V S.

Bart. Ad octauum lib. Codicis.

examinaui hunc articulum, & teneo contra istam gloss. videlicet quod sumptus possit repetere, primo per id quod not. in l. stipulatio ista habere licere. in gloss. magna ubi dicitur quod ista stipulatio ad expensas committitur, sed venditor teneretur emptori habere licere, vt l. emptor. in ff. de actio emp. ergo, & c. Præterea, venditor tenetur statim mora lite emptorem defendere. ff. eodem. l. si plus vel minus. §. mota. q. Sed ille qui tenetur ad aliquem defendendum, si non defendit, tenetur ad interesse, vt l. cum quærebatur. iudic. solu. ergo, & c. Et ex hoc apparet responsum ad omnia quæ gloss. hic dicit. Nam fateor quod non agitur, tanquam re euicta, sed agitur tanquam defensione non facta ad interesse. Item non potest dicere quod emptor gesserit negotium suum, immo gessit negotium venditoris cum ipse teneatur defendere. Non ob. j. cod. l. si status. vt ibi dicam. & plenius dic vt dixi in l. venditores. de verborum obligatio.

LEX II.

Quoniam. Donator non tenet de euictione, nisi promiserit. hoc dicit. Quærit gloss. hic & distinguit: vtrum donator teneatur de euictione. quam vide, & nota. Simile glo. habes in l. Aristo. ff. de do. & dic vt ibi.

LEX III.

Quirem. ^a Antequam res euincatur nõ potest emptor contra venditorem habere regressum. h. d. hoc verum nisi in casibus. quod dic vt in glo.

ADDITIO.

^a Alex. ¶ Qui rem. Probatur in l. j. §. si postulatus. de præ. o. stip.

LEX IIII.

Si prædium. Datio in solutum similis est emptioni, & simili modo de euictione agitur. h. d. vt vidistis, in l. libera. §. de sentent.

LEX V.

Ex his prædijs. Hæc est bona lex, & menti tenenda. Antequam res tradatur, vel prædium solvatur, potest emptor petere, vt pignoris obligatio dissoluatur. h. d. & est bona lex.

LEX VI.

Non dubitatur. ^a In contractu emptio debetur cuiusque bonum casum habet multum. etio, etiam si non promittatur. h. d.

ADDITIO.

^a Barb. ¶ Non dubitatur. In materia euictionis, vide Ludo. Rom. in confi. 258.

LEX VII.

Authore. Sufficit quod denuncietur principali, licet fideiusor ignorauit. h. d. hæc bona l.

LEX VIII.

ⁱ Venditori nescienti litem motam, est denunciandum.

Emptor. ^a ¶ Emptor de euictione non agit si non denuntiavit, vel contumax fuit, vel si per iniuriam iudicis condemnatur. hoc dicit. Quærit gloss. ¶ nunquid si venditor sciuit, an ei debeat denunciari. Gloss. hic videtur dicere, quod non. idem in c. cum qui certus. de regu. iur. lib. vj. Dixi tibi hoc anno contrarium. nam in denuntiatione quæ continet nudam notificationem procedit illa regula, cū qui certus, & c. vt l. j. in fin. ff. de act. emp. de peri. hæred. l. item veniunt. §. petitam. Sed ista denuntiatione continet aliquid, scilicet inuitationem ad aliquid faciendum, scilicet, quod veniat ad defendendum, seu quod liti assistat, vt l. j. supra, de peri. & commo. rei vend. & ibi dixi. & supra eodem. l. si parentes. & l. empti. vnde requiritur ista notificatio, vt l. denuntiaste. ff. de adulte. Licet enim sciam litem esse: motam: tamē ego nescio si tu velis quod veniam ad defendendum, vel ad assistendum liti. forte tu confidis tantum de re, quod sufficit.

ADDITIONES.

^a Alex. ¶ Emptor. Adde Bar. in l. q. absente. de procu. & adde ¶ etiam qui recipit re in solutu eebet denunciare l. libera. ubi gloss. & Bar. §. de sentent. adde an debeat habere dilationem ad denunciandū. Ioan. And. in trac. de dila. in add. in prin. & quod uenditori scienti litem motam sit denunciandum, tenet Ioan. Andr. in addi. ad Specu. in titu. de emptio. & uendit. §. fina. ubi alleg. tex. i. fi. l. si pareres. j. eodem.

^b Alex. ¶ Quærit gl. Vide Mod. in c. fi. de emp. & uendi.

^c Alex. ¶ Notificatio. Idem tenet Spe. de emp. & uend. §. fi. in fi.

LEX IX.

Si controuersia. Si sit denuntiatio, & res euincitur, de euictione agitur: secus si nõ euincatur. h. d.

LEX X.

Si fines agri. Quod per actionem finium regundorum euincitur, in actione exempto pro euictione venit: secus si non euincatur, sed ex alia causa per iudicem adiudicetur. h. d.

LEX XI.

Exceptione. Quem de euictione tenet actio, etiam quam fideiussores eandem agentem repellit exceptio. hoc dicit. Not. secus in hærede fideiussores, vt videbitis. j. eo. l. fin.

LEX XII.

Siue. Etiam antequam res euincatur potest ad interesse agi, si hoc agatur. h. d.

LEX XIII.

Si ob causam. ^a Si venditio fiat a iudice pars obligatur de euictione, & ideo cum agentem repellit exceptio. h. d. Not. ¶ iudex facit, pars facere videt. Simile vidistis §. si in cau. iud. l. j.

ADDITIO.

^a Alex. ¶ Si ob causam. Adde Bart. ad hanc l. meminert. §. vnde vi. Not. ¶ facit iudex, pars facere videtur. Limita per l. a diuo Pio. §. si emptor. de re iud. & q. ubi habetur, nã in proposito ubi licet pars non possit recedere a contractu uēditionis, tamen iudex potest. Secundo, & magis proprie ad hanc limitationē secundū Bal. in l. instar. de iur. ff. lib. x. & per Ang. in repe. §. ex nõ scripto. Inst. de iur. natura. ubi tenet ¶ tunc factum iudicis reputetur factum partis, quando illud clauditur sub administratione iurisdictionis, alias secus, quod no. adde Bal. i. l. ordo, & §. dixi in vers. modo quæro. de execu. rei iud. & adde quod dixi secundum Ang. addendo Bal. hic per istum text. qui etiam limitat in facto iudicis qui certe processit. & facit ad no. quæstio Bald. in l. j. in vers. & hoc facit ad quæstionem. §. si seruus extero. Et qñ hoc dictū procedat ¶ scñ iudicis reputetur factū partis: vide Iaf. confi. 10. col. ult. lib. j. ubi cū excluditur sub eadem administratione.

PVTEVS.

LEX XIIIII.

Siue possessio. Quem de euictione tenet actio, tanquam hæredem principalis eundem agentem repellit exceptio. hoc dicit. Secus est in hærede fideiussores, vt infra eod. l. fin.

LEX XVI.

Super empti. Re euicta agitur de euictione ad interesse pretij, fructuum, vel meliorationum. hoc dicit.

LEX XVII.

Si cum quæstio. Re euicta per sententiam agitur ad interesse: secus si sponte restitueretur.

LEX XVIII.

Si status. Si emptor succubuerit regressum de euictione nõ habet: secus si obtinuerit. h. d. Quod hic dicit ad venditorem non posse reuerti quando obtinuerit, non intelligas actione exempto, quasi res sit euicta, sed actione exempto, quasi res non sit defensa, sicut dixi §. eo. l. j.

LEX XIX.

Si obligata. Emptoris præscriptio, prodest veditori. h. d.

LEX XX.

Si parentes. Re euicta agitur de euictione, etiam ¶ venditoris hæredes, nec ex eorum persona potest in integ. restitutio ipetrari. h. d. ¶ No. tex. ibi, nec uobis vt defendatis, & c. Ad illud, quod dixi in l. emptor. §. eo. tit. modum denuncian- di dicam vobis j. l. proxi.

ADDITIO.

^a Alex. ¶ Hæredes. Istam l. cum duabus sequen. alle. Bar. in l. ciuitas. ff. si cer. pera. & Bar. in l. stipulatio ista. in princ. de verb. oblig.

LEX XXI.

Empti. Etiam si post longum tps res euincatur, de euictione agitur, si fuit legitime denunciatum. h. d. Circa l. no stram quæro de forma ^a huius denunciationis, quã emptor debet facere venditori. Rñd. Primo debes facere veditorem certū, quod lis est mota tibi, vt §. eo. l. si cū quæstio. & ideo puto quod debeas sibi ostendere libellum in publicam formam, & ei copiã dimittere, alias

ADDITIO.

^a Alex. ¶ Forma. Nota hæc formam denunciandi. Idem dicebat Bar. in l. non solum. §. morte. de ope. no. nun. Adde no. in c. fi. de emp. & vend. & cle. causam. de electio. Imo. in l. j. in ff. fo. ma. Et de hac forma vide Bal. in l. si cum quæstio. §. cod. & ibi tenet contra Bar. & ibi Bart. Fallit quod no. Bar. in l. j. in xj. q. de ope. no. nun. & vide Bal. in l. libera. §. de sent. & Bar. in l. qui alienam. §. de procur. & Bal. in l. emptor. §. eo. ubi tenet contra Bar. ibi. Et hic adde Ang. & Imo. in l. cum ex causa. de verb. ob. Cum Bar. concordat Ang. & Imo. in l. cum executione. §. infolidum. de verb. ob.

De emancipatione liberorum. L. Prima.

aliam. n. ipse non redditur certus, quod si mota fuerit, quare n. ipse hoc tibi credere debet. qua tertioratione facta. debes ei denuntiare, uel protestari, quod ueniat ad defendendum. Ita autem uerba potes quibus uerbis uis opponere, uel secundum formam l. j. de peric. & como. rei uendi. uel secundum formam legis precedentis, uel secundum formam huius L. & infra co. l. cum successoribus.

LEX XXII.

Cum tibi. Ex stipulatione de indennitate potest agi, cum id pro quo res est obligata, fuerit solutum. h. d.

LEX XXIII.

Cum successoribus. Re cuius agitur de euictione si fuit denunciatum, uel si non potuit reperiri, cui denuncietur. h. d.

LEX XXIII.

Sipost. Quando euictio imminet in limine contractus, emptor non cogitur ad soluendum pretium, nisi sibi ceuetur idonee. H. d. haec no. lex. Op. ff. co. l. emptori. ubi uenditor non tenetur cauere de euictione. Sol. est verum, nisi in limine contractus euictio imminet. Quae utrum debeat postari fatisdario p. illa euictione, quae ex illa causa tantum imminet, an generaliter? Gl. hoc non firmat. Finaliter doc. uidentur uelle, quod generaliter per l. si. de rescind. uendi. & tene menti hanc. l. Ex hac enim l. sunt facte mille malitiae. nam supponit emptor quendam qui litem mouit, ut possit habere fideiussorem de euictione, quid enim tunc fiet, quando uenditor fecit hoc fieri malitiose ab emptore. Cerre compellitur emptor iurare, quod per calumniam non facit sibi mouere litem, & eodem modo compellitur iurare ille, qui eam mouet, ut supra de positi. l. j.

ADDITIO.

Ale. ¶ Idonee. Vide in l. a diuo Pio. §. si post. de re iu. No. q. ubi imminet euictio in limine contractus, debet postari fideiussor. adde, quod not. Bar. in l. habitacionem. §. si. per istum tex. de peric. & como. rei uendi. & quae dixi per ipsa iura in l. commodare. cum seq. ff. como. post Bar. Si autem uenditor sciuisset rem esse alienam incontinenti potest ante euictionem conueniri. Tex. est in l. seruus que in si. de ac. emp. & gl. in l. iij. §. eo. & Bal. post Bar. in l. §. stipulatio. de praes. stip. & ibi et ponit omnes casus in quibus cauetur de euictione. & uide Bal. in l. familiariz. la. §. fam. erc. q. euictio uenit a patre, an ego teneat si in euictio in limine contractus. uide eundem Bal. in l. j. §. de bo. mater. qui post. si non offeratur fideiussor in casu huius emptor teneatur ad usuras pretii soluti. Dic. ut per Io. And. in addi. Spe. in tit. de emp. & uen. §. si prima additio. Et an si uia sit obuiandi fraudib. de quibus in hac. l. uide Io. And. eo. ti. praes. in §. j. uer. l. autem. in addi. inci. facile ergo erit. Adde q. rone litis motae cauere det gnat. lim. et hoc pcedere q. ca agitur cu ipso uenditore seu eius hede simplici, secus si talis haeres hreditate adiuit cum beneficio inuentarij, cuius prexto no tenetur ultra uires haereditatis l. fin. §. de iur. delib. & sic tenebitur pmittere & satisfare p re & ca, p qua est lis & de pseruado ipsu ueditore Indene & de soluendo si & inquantu constiterit ipsum teneri in pfecto inuentariu ut fuit iudicatum p Senatum Ducalem Taur. & prima opin. in terminis suis ita communiter tenetur quod teneatur generaliter satisfare.

PUTEVS.

LEX XXVI.

Si quis tibi. Re perempta, non timet uenditor periculum euictionis. h. d.

LEX XXVII.

Si fundum. Qui emit rem alienam scienter, non habet regressum de euictione, etiam ad pretium, secus si ignoranter. h. d.

ADDITIO.

Ale. ¶ Si fundum. Vide in l. emptor. §. si. de ac. emp. & gl. Aug. Bar. & doc in l. si familiariz supra fam. erc. & gl. & Bal. in l. non dubitatur supra co. & hic.

LEX XXVIII.

Emptori. Emptor potest se defendere, etiam ex iuribus uenditoris. h. d.

LEX XXIX.

Si permutationis. In contractu permutationis re cuius agitur de euictione solenniter facta.

LEX XXX.

Non ex eo. Bonae fides praesumitur, nisi probetur contrarium. h. d. De hoc dic. ut in l. cum querebatur unde ui.

ADDITIO.

Ale. ¶ Non ex eo. De hoc per gl. & Inn. in c. uigilanti. de praescrip. & hic quando non habet titulum reprobatum a iure secundum Bart. no. in l. quemadmodum infra de agri. & cens. li. 11.

LEX XXXVII.

Haereditatem. Quem de euictioe tener actio, ut fideiussoris haereditatem, cum agentem non repellit exceptio hoc dicit haec singularis. l. Et est casus, quem nescio alibi. Ratione autem huius l. inuestiga per te Tangitur per gl. ff. de l. 1. l. & quidem

Creditor em, euictionem pignoris non debere. Rub.

LEX PRIMA.

Vendens rem, tanquam tutor, uel curator, licet non teneatur de euictione, tamen se ostendere talem legitime.

Vm iure. Qui uedit rem iure creditoris, ad hoc tenetur, ut doceat se creditorem, alijs potiore, aliter de euictione non tenetur, nisi expresse promiserit, uel in dolo fuerit. hoc dicit cum l. sequē. Oppo. §. titu. l. non dubitatur. Sol. u. quandoque quis uedit rem, ut suam, & tunc de euictione tenetur, etiam si nil dicat. Quandoque quis uedit rem non, ut suam, sed ut alienam, & creditor tunc non tenetur de euictione, sed tenetur ad hoc, ut doceat se creditorem alijs potiore, quod tene menti. Ex hoc ego dico quod quando aliquis uedit rem tanquam tutor, uel tanquam procurator, quod licet non teneatur de euictione, tenetur tamen se docere tutorem legitimum, uel procuratorem legitimum, per hanc legem, quod perpetuo tene menti, quia allegauit milies.

ADDITIO.

Alex. ¶ Tanquam tutor. No. q. tutor, uel procurator non tenetur de euictione. & uide istum tex. no. bar. in l. §. si praesaram. §. de iure delib. licet aliqui dicunt ipsum non bene dixisse. & adde Bart. in l. procurator qui pro euictione. ff. de procu. & in l. j. ff. de praes. stipul.

De patria potestate. Rub.

LEX PRIMA.

I filium. Libertas a patria potestate, praescribitur longo tempore. hoc dicit, in sumario.

ADDITIO.

Alex. ¶ Si filium. Et de intellectu huius l. & gl. uide Barto. in l. ij. §. si aduer. rem iudi & in l. post mortem. ff. de adop. An Iudaei & Saraceni habeant filios in potestate, uide post bar. in l. item in potestate. ff. de his qui sunt sui uel alie. iur. & qua liter probetur patria potestas, uide Bal. in l. iij. ff. sol. mat.

LEX IX.

Nec filium. Contra negantem se filium, est imposita pena per senatuscon. & sunt introductae actiones praediciales, & pater cogitur alere filium maiorem triennio, minorem autem triennio cogitur mater lactare. hoc dicit.

ADDITIO.

Alex. ¶ Mater lactare. No. quod Mater cogitur lactare filium usque ad triennium adde quod loquitur in c. si. de conuers. infidel. & in l. j. §. de infra. Fallit, nisi mater esset ita nobilis, cui esset uerecundia. argu. l. nepos proculo. ff. de uerbo. signi. uel quia esset pauperculus, ut quia uellet lactare extraneos causa lucris. l. sed & si heditas, cum ibi scriptis, ad exhib. & quod ibi dicitur, intelligas etiam patre inuito. l. in prin. cum glo. in ueris. iusta causa. de libe. exhib. uide per Mode. in l. si cum dote. §. si autem in seuisimo. in text. ibi omnem talem mulieri & c. ubi habes go. q. mater de dote tenetur alere filium, quod no. & Bal. in l. alimenta. §. de neg. gest. & glo. hic in uer. nomine. & Bald. hic & Bald. in l. sed & si. §. j. ff. ad exhib. ubi hanc l. limita, quod mater non tenetur propter inopiam & necessitatem laborandi. & Bar. in trac. alime. & in l. si quis lib. §. si mater. ff. de lib. agn.

De adoptionibus. Rub.

LEX X.

Vm in adopti. Datus in adoptionem, alii ex ascendentibus eius solis ex testamento, & ab intestato succedit, ut suus: datus uero extraneo ex testamento, capit, quantum ei relinquuntur, & non ultra, ab intestato succedit, ut suus, succedit etiam patri naturali. Item, per emancipationem omnia iura adoptionis tolluntur. hoc dicit tota ista lex.

ADDITIO.

Alex. ¶ Cum in adoptiuis. Et ista l. & §. admonemus. & §. at hi qui allegantur in gl. dum dicitur filium datum in adoptionem suo materno, non posse patri legitimo, & naturali ab intestato succedere, sunt correcti per auth. de haeredit. ab intestato §. j. ibi, siue suae potestatis, siue sub potestate sunt constituti, & not. tenet Math. de Ma. in tractat. suo de succes. ab intestat. in princip. & a agri. princip. & addi. §. nulla uero. in dict. authent. per quem uidetur esse concepta ista lex in casu conuerso ad primum dictum.

Bar. super secunda Cod. P De

Bart. Ad octauum lib. Codicis.

De emancipationibus liberorum. Rub.

LEX PRIMA

1 Creatus notarius ab una ciuitate, ubique potest conficere instrumenta.

Lex. Hic est bonus casus. Qui habet iurisdictionem ex lege municipal...

ADDITIO

1 Ale. ¶ Notarius creatus. Adde Bar. in L. nec ei. §. Eorum. in f. ff. de adop. ¶ Et ad hanc l. uide Afflic. Decij. 183.

LEX II

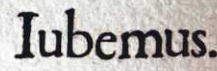
1 Nec auus. ¶ Not. q. beneficia non conceduntur cū alterius iniuria, ut l. ij. §. merito. ff. ne quid in loco pub. Quæro utrū in casib. illis, in quibus potest pater cogi emancipare filium...

ADDITIO

1 Ale. ¶ Nec auus. Adde Bal. in l. quamuis supra de fideie. ¶ Paris. ¶ Nec auus. Vide l. de Bel. in trac. de quæst.

LEX V

1 An infans possit legituari.

Iubemus. Parentes possunt emancipare filios absentes impetrato rescripto principis & eorum accedente consensu, nisi essent infantes, quorum consensus nõ requirit. h. d. hæc bona lex. Et fuit interrogatus a quodam magno aduocato de Tuscia de tali qone. ¶ Bart. r. d. infans fuit legitimatus, nõ quid ualet talis legitimatio, cum eius consensus non interuenerit. ¶ V. q. non nisi eorum interueniat consensus, ut in auth. quib. mo. natu. effi. sui §. illud tamen. Ego respondi quod illud debet intelligi secundum determinationem huius l. nisi sit infans, per istum text. quem no. bene & signa.

ADDITIO

1 Ale. ¶ Interrogatus. Hanc l. alle. Bart. in l. imperium. in primo gradu misti imperij. ff. de iur. om. iud. in uerf. fuit interrogatus. & ad Bar. hic adde Bal. in cons. suo inci. præsupponitur, q. dictus comes Sabaudiz. adde Aret. Insti. de ado. §. fi. & Bar. in l. inuiti. ff. de his qui sunt sui uel alie. iu. Ang. in dispu. sua. nobilis qdã genere. & Flo. de san. Pet. in quadam dispu. per Bal. in auth. præterea. de natu. lib. & no. casum in quo illegitimus potest legituari sine consensu suo. Adde casum etiam, in quo filius inuitus potest legituari. l. in casu; quo filius occultet in arcam suam concubinam, quã pater suus uellet in uxorem ducere. in aut. quibus modis natu. effi. legi. §. licet. adde And. sic cons. 6. 2. li.

De ingratu liberis. Rub.

LEX VNICA

Filios. Filij si sunt ingrati, reuocantur in patriam potestatem. h. d.

De postliminio reuersis, & redemptis ab hostibus. Rub.

LEX III

Vm cognatos. Nota, quod quando dubitatur an aliquis sit uiuus, uel mortuus non pot adiri h. d. itas, sed interim datur curator bonis. l. de dici. l. eq. licet dicitur q. d. ubi n. uiuat aliquis uel sit mortuus, nihil interim pot fieri. De quo in l. ab hostib. ex quibus causis ma.

LEX IIII

1 Nec nos. ¶ Hæreditas eius, de cuius morte dubitatur, non potest adiri, quod no. & c.

ADDITIO

1 Ale. ¶ Nec nos. Vide Bar. in l. 3. de pac. & uide no. Bal. in l. aut qui rem supra de sac. fan. ecc.

LEX VI

Cum & postliminij. Gl. in l. obligatione. §. de solu. quærit, utrum obligatio,

& depositio facta ab alio, non a debitore, liberet debitorem. Gl. off. non determinat. Habetis casum hic, quod sic, ut l. qui decem. §. j. ff. de solu.

LEX VII

1 Liber captus. ¶ Nota huc casum, & videtur mihi, quod Guli. de Cug. inter alia allega. hanc legem, quod si pater soluit pecuniam pro redimendo filio capto a latronibus, videtur, quod post mortem patris, fratres possunt computare in portionem eius. Hæc lex facit, quod non. Gul. tractat in l. frater a fratre. ff. de condi. inde. Sed si pater soluisset condemnationem pro filio delinquente, tunc puto, quod esset aliud, ut plene dixi in l. Sticho. ff. de pecu. leg.

ADDITIO

1 Ale. ¶ Liber captus. adde Bal. in l. alimeta. §. de ne. ge. Quid in fratre, uide Bar. in authen. si captiui. §. de episco. & cle. & hanc l. not. Bal. in d. l. alimenta quod si mater redimat filium, & protestetur, quod non intendit donare, contrarium tenent in authen. si captiui.

Quæ sit longa consuetudo. Rub.

LEX II

- 1 Populus Romanus, an bodie possit facere legem generalem adscriptam, & expressam.
2 Debemus sequi, quod populus Romanus facit ex certa scientia, consuetudinem inducendo.
3 Argumentum de pacto ad statutum, uel consuetudinem, quomodo procedat.
4 Consuetudo quid sit, & quas vires habeat.
5 Differentia inter legem communem, & consuetudinem.
6 Quæ sit differentia inter consuetudinem, & legem municipalem.
7 Si est factum statutum de casu deciso per consuetudinem, quo iure agendum erit pro illo casu, an consuetudinis, an statuti.
8 Si quis proposuit conditionem ex consuetudine, & non probauit consuetudinem, sed statutum, uel e contra, an obtineat.
9 Differentia inter consuetudinem, & stylum.
10 Quæ sit differentia inter consuetudinem, & mores.
11 Consuetudo, & præscriptio quomodo differant.
12 Requisita ad inducendam consuetudinem: Binus abbas dicitur frequens.
13 Consensus totius populi, uel maioris partis, requiritur, ad consuetudinem inducendam.
14 Consensus totius populi, uel maioris partis, quomodo colligatur.
15 Temporis diuersitas requiritur, ut inducatur consuetudo.
16 Tempus diuturnum sine longum, quod dicatur.
17 Quare tempus diuturnum requiritur, ad inducendam consuetudinem.
18 Certa pars populi ciuitatis, potest ex sua parte consuetudinem inducere.
19 In consuetudine inducenda, an requiratur abbas iudiciarius.
20 Quod possit induci consuetudo sine contradictione.
21 Consuetudo, an induci possit per errorem.
22 Per consensum coactum, an inducatur consuetudo.
23 Si iudex indicauit plures contra legem, præsentem maiore parte populi, & longum tempus sit elapsedum, an consuetudo sit inducta inter omnes.
24 Consuetudo, an inducatur ex sententijs, quæ non sunt mandata executioni, & longum tempus sit elapsedum a tempore pronuntiationis earum.
25 Ex sententia arbitraria quando inducatur consuetudo.
26 Sententia lata inter non subditos, quando possit consuetudinem inducere.
27 Per sententiam reuocantem, quando consuetudo induci possit.
28 Consuetudo inducta, qualiter in iudicio deducatur.
29 Consuetudo, quando debeat in libello allegari.
30 Consuetudo probatur per duos testes.
31 Qualiter debet probari consuetudo.
32 Testes probantes consuetudinem, quomodo deponere debeant.
33 Iudex non debet suppleri defectum probationis in vim agendi, nec in vim excipiendi.
34 Quando pro consuetudine, quandoque fuit iudicatum, quandoque contra, an ex prioribus sententijs, erit inducta consuetudo.
35 Si ad probandum consuetudinem, producuntur quatuor testes, quorum duo deponunt sic actum, A, & B, presentibus, alij. P. & R. presentibus, quod non probatur consuetudo.
36 Si bis contra legem est iudicatum præsentem maiori parte populi, tamen reperitur quod aliquis contradixit, an consuetudo erit inducta, quod sic.
37 Consuetudo, quando liget infantes & furiosos.
38 Clerici, quando ligentur consuetudine laicorum.
39 Stante consuetudinis diuersitate actoris, iudicis, & rei, quæ erit seruanda.
40 Si populus uirtitur contra consuetudinem, an erit interrupta.
41 Statutum, uel consuetudo ciuitatis, quando uendicet sibi locum in castris sibi subiectis.
42 Consuetudo ciuitatis, an habeat locum in castris ciuitati vnitis.
43 Si enenit casus similis pro parte legis scriptæ, & pro parte contraria consuetudine, quod ius attendatur.
44 Quando utrunque simile procedit pariter per omnia.
45 Consuetudo, quando sit seruanda, & quando non.

Consue-

Consuetudinis. In repetit. huius l. infra scri-
ptum ordinem seruabo, quæ
primo continuabo mām ad pcedētia, & sic fm Azo ī sū-
ma. Dicitur est s. de iure scripto, sequitur uidere de iure
nō scripto. ar. insti. de iur. natu. §. pstat. iō. ponit hic hāc rub. de iu-
natu. §. ex nō scripto. Scđo diuido legē in duas partes, in quartū pri-
ma Impator p̄suetudinis autoritatē extollit. In scđa eam limitat,
& restringit. Scđa ibi uerū. Tertio sic summa fm Azo. lo. & gl. Cō-
suetudo specialis certi loci, in eo loco vincit legem communē, &
gñalis gñaliter: nō aut sp̄alis gñaliter, in quolibet loco. Venio ad
quartū, scilicet ad casum in terminis, quem ponas in gñe, & in
nube, & in qualibet parte. Lege per te ipsum, quia facilis est. Ve-
nio ad quintum scilicet ad notabilia, q̄ duo colligas per te ipsum
ut s. patet in diuisione legis, & in casu summario. Venio ad sextū
scilicet ad materiam huius legis, quæ est subtilis, & profunda, &
prolixa, sed eam q̄ modius potero, reducā ad ppendū. Et primo
expediā apparatū huius legis, per decem tria, & quandā quæstio-
nem in ea formatam j. tractabo. Demum ueniam ad materiā pro-
lixiorē huius legis, & eā per quæstiones expediā. Vltimo distin-
guendo, in eo concludā, & ero breuiter expeditus. & certe appa-
rus exponit finem huius legis, trib. modis, teneas quam uis. Primo
uero legem sic exponas. Consuetudinis ususque longeuus, id est, cō-
suetudinis inducitur ab usu longeuo, tanquam a causa mediata, &
remota, ut j. dicam secundum Petr. & sic patet, quod prima gl. hu-
ius legis, quæ fuit Irne. est falsa. ibi, uerum, id est, pro sed. Item ibi in
s. aut legem expone legem, scilicet communem generaliter, id est
consuetudo generalis certi loci, secundum Azo. & gl. Alias duas
expositiones, quæ sunt in apparatu, uide per te ipsum, quia sunt cla-
ræ. Op. gl. primo loco de principio huius legis ad finem. Ad quod
responder primo, secundum Bulga. quod principium asserat in ge-
nere, finis in specie ueter, & sic deroget in prin. non abroget. ff. de
uerb. sign. l. derogatur. quod non est bene tutum, cum debeamus
correctionem legum particulariter, & generaliter cuitare, ut l. p̄ci-
pimus. in fi. s. de ap. & in authe. qui. mo. na. effic. sui. §. tribus colla.
7. cum similibus. secundum Ioan. secundum hanc contradicimus
ut patet ff. ad Tertu. l. j. §. qui operas. ergo male. quare gl. soluit se-
cundo modo, uidelicet, quod principium legis loquatur de cōsue-
tudine, quæ est secundum leges, finis uero de illa quæ est contra le-
gem: Quæ solutio non est bene tuta cum tota ista lex loquat vni-
formiter de eadem p̄suetudine, ut patet ex aduersariis, & p̄tinuati-
ua, ibi uerum & c. arg. ff. de le. l. lapud Iulianum. §. si. & de testam.
l. heredes palam. §. sed & si notam. & quod no. ff. de dona. l. ij. circa
princip. & l. eleganter. ff. de dolo. Quare glo. soluit tertio modo se-
cundum Ioan. quod principium loquitur de consuetudine genera-
li, quæ generaliter vincit leges, uel speciali, quæ specialiter. Finis uero
de speciali, quæ vincit generaliter: facit, quod statim dicam in so-
lutione sequentis contrarij. Secundo oppo. glo. ad finem huius le-
gis de l. de quibus. in finem. ff. de leg. Solu. multis modis. Primo se-
cundum Plac. quod dicit. l. de quibus. loquitur, secundum tempora
antiqua, secundum quæ populus Rom. poterat facere legem gene-
ralem, ergo & consuetudinem generalem contrariam legi, & illā
contrariam legem tollentem. hęc lex loquitur, secundum tempora
moderna: secundum quæ populus Romanus non potest legem ge-
neralem facere, ergo nec consuetudinem cōtrariam illam vincen-
tem. Ad hoc. s. de uete. iur. enucl. l. j. §. cum enim. & de legibus. l. fi.
Institu. de iure natural. §. sed quod princi. & ff. de orig. iur. l. ij. §. no-
uissime. & de constit. princip. l. j. in princi. Quod non uidetur bene
dictum, quia secundum hoc, dicit. l. de quibus. esset derogatum, seu
abrogatum, per l. sequen. quod in casu dubij dicere non debemus,
ut dixi in solu. contrarij p̄cedentis. Præterea, Guli. de Cugn. in d.
l. de quib. illud impugnat, & aliter fatetur, quod in principem trāf-
lata est potestas condendi legem expressam, & scriptam, non autē
consuetudinariam, quæ in eum non potuit transferri, cum procedat
ex tacito consensu. argumen. ff. ad Treb. l. si patroni. §. qui fidei
commissariam. & sic dicit hodie populum Roma. posse facere cō-
suetudinem generalem, cum potestas ipsius. l. consuetudinaria: in-
ducende non sit translata in principem. & secundum hoc dicit. l. de
quibus hodie remanet in suo statu. † quod placet Mart. Silima. ubi
dicit hodie populum Roman. legem posse facere generalem scri-
ptam, & expressam, de quo hic non inuisito, quoniam plene est tra-
ctatum in l. fin. s. de legibus & constitutio. Sed cōtra p̄dicta insta-
tur, nam non debemus sequi quod populus Romanus fecit, scilicet
ytendo moribus contra legem, sed quod facere debeat, scilicet vtē
do lege communi, ut l. pe. ff. de iustitia, & iure. & l. sed licet. ff. de of-
ficio. p̄sid. Sed gl. ibi, & Instituti. de satisf. §. fin. sic responder, &
bene, uidelicet, quod non debemus sequi illud, quod populus Ro-
manus facit perperam, & erroneē, vt in contrarijs. & l. quod non
rōne. ff. de legib. † Sed bene sequi debemus illud, quod populus Ro-
manus ex certa scientia fecit consuetudinem inducendo, ut dicit. l.
de quibus. Ratio: quia, Roma est cōis patria. ff. ad municipi. l. Roma,
& est caput Mundi, & sic aliz ciuitates debent sequi ipsius consue-

tudinem: non autem ipsa aliarum ciuitatum, ut d. §. fin. Insti. de sa-
tisfa. & l. j. §. ij. & §. sed & si quæ. s. de ueter. iur. enucle. vñ illud vul-
gare. caput Mundi tenet orbis frena rotundi. facit quo. i. not. at Inn.
extra. de consuetu. cap. penult. & de p̄sti. c. cum accessissent. quare
gl. secundo modo soluit dictum contrarium, secundum Mar. uide
licet, quod dicit. l. de quibus. loquebatur de l. municipali speciali, lex
ista de cōmuni, quæ est validior, vt in au. de non alic. §. quia uero ve-
risimile. ff. de testam. mili. l. eius militis §. militia. ff. de actio. & obli.
l. in honorarijs. ver. sed cum rescissa quæ sol. est falsa, quia d. l. de qui-
bus. loquitur expresse in l. communi, & generali. Quare glo. soluit
tertio modo, secundum quosdam, quod dicit. l. de quibus loquitur in
legibus, quibus potest derogari per pactum. hic, illis, quibus nō po-
test. de quibus talibus plene no. s. de pact. l. pen. ff. eo. l. pactum. Ra-
tio pro eis: quia consuetudo æquiparatur pacto, quia utrunq; pro-
cedit ex cōsensu populi, vt dicit. l. de quibus. & ff. de pact. l. in prin.
Pro illa æquiparatione facit, quod no. j. de decre. decurio. sup. rub.
lib. 10. Sed cōtrarium no. de reg. iuris l. neque pignus. §. priuato. &
l. nec ex pratorio. eo. titu. ubi Iacob. de Aret. sic dicit, q̄ aut statu-
tum, siue consuetudo est contra ius naturale, uel gentium, & tunc
dicta parificatio procedit, & sic intelligitur gl. dictæ rub. Aut est cō-
tra ius ciuile, & tunc secus: imo plus possit statutum vniuersitatis,
quàm pactum, vt in alijs gl. Sed op. in hoc ultimo mēbro de. l. An-
thiochen. ff. de priuile. credi. Solu. Ibi lex municipalis in sui forma
non est contraria iuri alterius, seu legi communi, aliās secus, vt ibi
dixi. ¶ Secundo oppo. de l. fin. ff. de col. illi. Sol. Ibi statutum vniuer-
sitaris est expresse probatum per legem, seu pactum. hic secus, ut ibi
dixi, argumen. de sacrosanct. ecclesi. authentica cassa. & quod ibi di-
xi. Vel dic, quod dicta æquiparatio procedit cæteris paribus, uideli-
cet, quod idem possit statutum, siue cōsuetudo vniuersitatis, quod
eius pactum, & non plus, ut dicit glo. rub. sed cæteris non parib.
non procedit, imo plus potest statutum, siue consuetudo vniuersita-
tis, quàm pactum priuatorum. Ita loquitur alia glo. ff. de regu. iu-
ris. l. neque pignus. §. priuatorum. Iquæ sol. impugnatur per gl. quæ
dicit, quod plus potest cōsuetudo, quàm pactum, quod patet, quia
pactum nō ligat furiosum, propter defectum sensus, vt ff. locati. l.
qui ad certum cum similibus. Consuetudo autem maioris partis
sic argumen. ff. ad munic. l. quod maior. sed dic, vt s. dixi proxime.
& facit quod j. dicam. lo. uero dicit, quod p̄dicta parificatio, &
dicta regula procedit in electionib. & in his quæ singulorum pro-
desse utilitatib. uidelicet ad hoc, ut uniuersitas possit p̄ueniri re-
quiritur, ut maior pars faciat cō: ractum, uel obligationem aliquā,
non autem ut aliquis obligetur ignorans, ut conueniatur singulari
rer. etiam subdit, quod hęc cōsuetudo patrimonio singulorum de-
trahit, & aliquando obligat. q̄ facere non potest pars maior. nam
si milies cōsentiat pars maior, ut ego alicui teneat, nō propter hoc
tenebor. Sed contra hoc opponitur quod consuetudo uniuersa-
lis potest iuri priuatorum detrahere, & derogare, ut ff. communia
p̄cedit. l. uenditor. §. si constat. & no. ff. de his qui sunt sui, uel alie.
iuris. l. ij. §. j. Sol. illud contingit propter publicam utilitatē, & q̄
ille priuatus seruatur indemnis, scilicet, quia soluitur sibi pretium
suorum lapidum, ex quo colligitur eius tacitus consensus fm Inn.
ex. de p̄su. c. j. fm lo. Et p̄dictis ob. ff. q̄ quisq; iur. l. j. & q̄ ibi not.
Solu. q̄ ibi inducitur exceptio, ut patet in exemplis ibi notatis, &
sic p̄supponitur exceptio hic, & actio, ut hic. & in exemplo. lo.
arg. ff. si cer. peta. l. eius qui in prouincia. §. quas uero. & de action.
& obligatio. l. Arrianus. Nec obstat quod no. in d. §. j. in glo. quod
scit, & c. in quæstionibus. ibi formatis, quia illud est propter autho-
ritatem sententiæ, argumen. ff. de iudi. l. si p̄tor. in princip. & de
pig. l. si fundus. §. si pluris. & manda. l. si fideiuss. §. in omnibus. ff. ad
Treb. l. seruo inuito. §. cum p̄tor. ff. de re. iur. l. res iudicata. Qua-
re glo. soluit quarto modo secundum alios, uidelicet, quod ibi lex
scripta non erat roborata consuetudine. hic sic, argumen. s. quan-
do licet ab emptio. disce. l. i. & ij. quæ solutio nō placet, quia diui-
nare est. Quare gl. soluit alio modo, scilicet, quod ibi bona cōsue-
tudo, hic mala. Quæ solutio non ualeat, tum quia secundum ea hęc
lex non haberet dubium. tum quia talis p̄suetudo, non est consue-
tudo, ut in auth. ut nulli iudi. §. j. contra l. quod Labeo. ff. ad Carb.
tum, quia quælibet consuetudo rationalis, p̄sumitur in dubio
ex moribus uiuentium p̄probata, ut s. eodem. l. i. & de l. quibus. &
d. §. ex non scripto. Quare gl. soluit alio modo, scilicet quod ibi po-
pulus Romanus ex certa scientia. utitur cōtra legem, hic ignorās
sed gl. damnat eam, ne sit melioris conditionis populus delinquēs
quam

ADDITIO.

¶ Consuetudinis. Adde qualiter probetur consuetudo seu eius quasi possessio,
& quæ testes deponere debeant ut probent, & uide Dec. conf. 215. & plura de
uiriibus consuetudinis not. Luc. de penna i l. missi opinatores. C. de exac. trib.
libr. 10.

P V T E V S.

Bar. super secun. Cod.

P 2

quàm non delinquens, ut l. non solum. ff. de noxalib. cum similib. Quare glo. soluit septimo modo, secundum Ioann. & Azon. uidelicet, quod ibi est consuetudo generalis populi Roman. & sic generaliter uincit, hic de speciali alicuius loci, quæ licet in eo loco specialiter uincat legem, ut d. l. uenditor. §. si constat. & de admini. tur. l. si sine hærede. §. Lucius. non tamen generaliter uincit, ut hic. Alij soluant alio modo, quod hæc lex loquatur de l. repugnante, & resistente consuetudini, & ratione naturali contraria consuetudini, quæ consuetudo legem tollere non potest, ut j. dicam. quæ solutio non placet, quia diuinare est. ¶ Tertio oppo. glo. de l. iij. §. diuus. ff. de sepulcr. uio. Solu. Ibi lex sequitur consuetudinem, in l. de quib. præcedit eam. Sed contra istam solu. debet instari de l. si. §. de testa. & extra. de consti. c. j. lib. 6. Sol. secundum Moder. in §. diuus. apparet ex forma dictæ legis, latorem eius sciuisse consuetudinem præcedere, in contrarijs non. Ioan. Monac. aliter soluit in dictio c. j. uidelicet, q̄ in d. §. diuus. erat inuenta ratione publicæ utilitatis, & ideo tollit consuetudinem præcedentem, aliàs secus, ut in contrarijs, ut recitat Cyn. circa finem huius materiæ. Ber. aliter soluit extra. de fide instrum. c. pastoralis. Aliter Archi. & Io. And. in d. c. j. de quib. sol. nõ curemus, sed ipsis canonistis relinquamus. Sed ego sic soluo, quod in d. §. diuus. consuetudo præcedens erat contra legem, unde lex sequens, de facili trahit eam ad suam naturam, argumen. ff. de libe. & posthum. l. filius a patre. §. filiusfam. de pact. l. si unus. §. pactus. uerfi. quod & in specie. In contrario, scilicet in d. c. erat præter legem, & sic fortior, ut in d. §. quia uerò uerisimile. in authen. de non alien. cū similib. Nec huic solutioni obstat d. l. si. §. de testa. quia uel illud speciale in rustico. uel tollit consuetudinem præcedentem, ut d. §. diuus. non futuram. ut d. l. si. & ibi dixi, argumen. §. de testam. l. iubemus. in si. cum similibus. ff. ad l. Falc. l. Tria. & quod not. §. de fideicommiss. l. cum uirum. Quarto opponit glo. de Leos. §. pen. §. de usur. Et soluit, quia ibi consuetudo erat expressè reprobata per legem, ut d. l. de quibus. argumen. §. de sacrosanct. eccle. authen. casta. de furt. authen. nauigia. & tomunia de succes. authen. omnes peregrini. ff. ad legem Rhod. de iactu. l. de præcauo. Quinto oppo. glo. de l. quod non ratione. ff. de legib. Solu. In l. de quibus. fuit consuetudo inducta ex certa scientia populi, & sic est regularis. in l. quod non ratione. per errorem. & sic irregularis est. quod, j. in quaestio. nib. latius declarabo. ¶ Sexto oppo. gl. quod populus utendo contra legem ex certa scientia, delinquit, & punitur extraordinaria pœna, ut l. sanctio legum. ff. de poen. ergo ralis consensus in ration. bilis nõ debet producere rationabilem consuetudinem, ut in auth. ut nul. iud. §. j. ad quod respondet glo. quod hoc procedit ex præsumpta scientia & consensu Imperatoris, & non ex errore. Non curo de hoc, quia ipse præsumitur scire, & sciuisse. uel potestatem inducendi consuetudinem populo concedere, ut l. omnium. §. de testa. & sic consensisse præsumitur consuetudinem tanto tempore patiente, argum. ff. de uerb. sig. l. alia nationis. in princ. Ad hoc optimè facit lex sequens, secundum vnum intellectum. & ff. de exerci. l. j. §. magistrum. & ff. loca. l. cum in plures. §. locator. ¶ Septimo oppo. de l. obligationum ferè. §. placet. ff. de action. & oblig. Solu. secundum Ioan. Mona. extra. de consuetud. super rub. lib. 6. scilicet, q̄ ibi consensu priuatorum, hic uersitatis, lapsu temporis confirmatur. ¶ Item oppo. d. c. super cod. extra. de cognat. spiri. Sol. Ibi erat consuetudo contra legem, hic præter legem. Vel sol. ut §. in sol. secundi contrarij. l. de quibus. Deinde uenio ad quaestiones. ¶ Primo q̄ro, quid sit consuetudo. Et respondet Azo. in summa huius tit. & dicit, q̄ consuetudo est ius non scriptum, diuturnitate populi, moribus cõprobatum. Ad hoc d. l. de quib. §. inueterata & d. §. ex nõ scripto. Iacob. de Arcti. reprehendit istam diffinitionem, tum quia ponit in sua diffinitione uerba superflua, dum dicit, quod consuetudo est ius non scriptum, dicens, q̄ illa uerba sunt superflua, quia de esse consuetudinis, est esse non scriptum, quod j. dicam. Item reprehendit eam de insufficientia, uidelicet minus sufficienter dixisse sicut aliàs. Scæuola reprehendit consilium Galli in l. Gallus. §. j. ij. & iij. de l. b. & posthu. & ipsam sic diffinit. Consuetudo est ius moribus, uel casibus totius populi, uel maiori partis, inueteratum, continuatum & cõstitutum, habens legis auctoritatem. Quæ singula Cyn. probat in lectu. sed non laborat in eius recitatione, quia fateor ei, q̄ hæc diffinitio est plenior & perfectior, quàm diffinitio Azo. quo ad uerba, sed deficit solum in uno, uidelicet quod omiserit nõ scriptum, quod Pet. eius discipulus ponit in ea, ad differentiam iuris scripti. Sed certè excuso Azo. & bene dico, q̄ diffinitio sua est perfecta, dum dicit, quod consuetudo est ius, quod uerbum habet includere omnia essentialia consuetudinis, nec consuetudo erit dicenda ea, quæ est imperfecta, & sic nõ erit ius. argumen. §. de leg. l. humanum & de iustitia. Cod. confirm. in prin. & ad Syllania. l. pen. Nam nihil dicitur esse perfectum, nisi ex omnibus suis partibus constet. ut l. j. cum similib. de orig. iur. Hoc probatur etiam ex diffinitione iuris, ut ff. de iust. & iure. l. j. §. ius. cum sua glo. Hoc probatur etiam, quia illud cõprobatum significat tempus perfectum, & legitime cõsummatum, ut ff. quod quisq; iur. l. j. §. hæc autem uerba.

& §. si. & argumen. ne quis eum, qui in ius uoca. l. pen. §. docere. cū similib. Sed oppo. contra Azo. quia cõsuetudo uidetur factum, & nõ ius, ut extra. de cõstitu. c. j. lib. 6. & d. l. de quibus. Nam quid interest suffragio populus uoluntatem suam declarare, an rebus ipsis, & factis, &c. Sol. Ibi consideratur consuetudo, prout est in fieri, hic prout est in facto esse. quæ solu. non est bona, quia in Trijs consuetudo consideratur prout est in facto, non prout est in fieri, ut ibi patet. ¶ Quare Cyn. aliter soluit, quod ibi loquitur respectiue, scilicet respectu iuris scripti. quod patet in dictis iuribus. Et ratio est, quia hæc uerfatur magis factum, scilicet mores populi, & frequentia usus, & diuturnitas temporis, ut ibi patet in d. l. de quib. Facit, quod j. dicit, & quod nõ. in d. l. proxi. ¶ Secundo q̄ro, quæ sit differentia inter legem cõem, & consuetudinem. Cõmuniis est responsio, q̄ sit tanta differentia, quanta inter scriptum, & non scriptum, quia scriptum, est de esse legis, non scriptum de esse consuetudinis, ut instit. de iure naturali. §. constat. & §. ex non scripto. & d. l. de quibus. & l. Imo. eodem titu. Petrus hoc impugnat, quia dicit, q̄ scriptum non est de esse legis, nec etiam non scriptum, de esse consuetudinis. Dicit ergo, quod tanta est differentia inter ea, quantum inter expressum, & tacitum. sic intelligunt dicta iura. Certè, hoc ultimum dicitur Petri reprobato, & primum approbo, & dico, quod scriptum est de esse legis, ut nõ. ff. de legi. l. si de interpretatione. & §. de leg. l. j. & l. hoc approbauit contra Pet. & per consequens, nõ scriptum est de esse consuetudinis, ut patet §. in proxi. quaestio. secundum diffinitionem Azo. & per consequens non est uera etiam secunda diffinitio assignata Pet. ¶ Tertio q̄ro, quæ sit diffinitio inter consuetudinem, & legem municipalem. Certè Pet. respondet idem, quod in quaestio. p. xi. præcedente. & ego respondeo idem per omnia: quod placet, quia illa retinet semper suum nomen, & appellatur consuetudo, illa uero nomen suum mutat, & appellatur lex spalis, ut patet instit. de iure natur. §. ius. & §. ex non scripto. & ff. de iust. & iur. l. omnes populi. & quod cuiusque uniuers. l. no. l. item eorum in princ. de iust. & hono. l. j. & ibi nõ. in uerfi. ciuitatis. & de iur. iur. l. semper. §. lege. & de decr. ab ord. fa. l. si. cum si. ¶ Iuxta hoc q̄ro, quæ sit differentia inter uniuersas facit. l. municipale, seu statutum, de casu decisiõ. per consuetudinem, quo iure agendum erit pro illo casu. Seruant quidam, q̄ actor possit eligere, quo iure agere uelit, utrum cõsuetudine, an ex lege municipale. argumen. ff. de leg. in d. est nouum. & de leg. l. si mihi & tibi. §. si. quæ leges nihil faciunt. quia ibi loquit in uoluntatib. non se cõpatiuntib. argumen. l. sed & posteriores. ff. de legib. & quod ibi nõ. Pet. hoc impugnat dicens, q̄ sololum debet agi conditione ex consuetudine, quæ primitus illa obligationem induxit, cum sit subsidiaria, ut ff. de condic. ex lege. l. j. & probatur per simile. Certum est, q̄ ubi donatio fit nudo pacto, agendum est conditione ex lege. ut j. de dona. l. si quis argentum. & l. si. cum similibus, cuius opin. mihi placet. & ratio est, quia consuetudo disponit statutum sequens confirmat ipsum dispositum, ut j. l. proxim. & ideo, cum ipsa cõsuetudo fuerit per se ualida ab initio, superueniendo statutum nihil addit circa formam agendi, ut l. ex uerbis. & quod ibi nõ. §. de don. inter uir. & uxor. Nec obstat. ff. de uer. signifi. l. lege obuenire. quia imo cõcordat, quia l. xij. tab. quæ cõfirmat testamentarias successiones, nil addit circa formam agendi. Quod patet, quia hæres institutus ageret actione ex testamento, nõ conditione ex illa lege: patet idem in l. Cornelia, quæ confirmat successionem defuncti in captiuitate hostium, ex testamento, & ab intestato, ut ff. de testam. l. lege. de uulg. & pup. l. lex Cornelia. de cap. l. pater instituto. cum sua materia. Nec obstat. ff. ad Trebel. l. si quis priore. & instit. quibus modis testa. in fir. §. posteriore. & ibi sunt uoluntates incompatibiles, & ultima est reuocatoria primæ de sui natura, nisi in milite, ut ff. de testam. milit. l. quærebarur. & de iniust. testam. l. cum in secundo. & l. j. & ij. & quod ibi not. hic uerò sic, ut §. patet. Iuxta hoc q̄ro, quæ sit differentia inter consuetudinem, & statutum, uel contra, nunquid debet obtinere? Breuiter tenet Guli. q̄ non, & bene, quia ius probatum non fuit deductum in iudiciu, quare, &c. ut l. si ex testamento. & l. si cum testamento argentum. in princ. & l. an eadem. §. actiones. ff. de exceptio. rei iudicat. Et sic sententia, & processus non essent libello conformes, quod esse debet, ut l. ut fundus. ff. communi. diui. Ad hoc inducitur in argum. ff. de aqua quotid. & astiu. l. j. §. quæ situm. & de itin. actuque priua. l. iij. §. penul. coniu. l. apparet. §. si quis. eodem titu. Debet ergo iudex absolueri conuentum, propter petitionem actoris ineptam re seruato sibi iure proponendi aptam, ut ff. si men. fal. mo. dixit. l. j. §. j. de pact. dota. l. Bebius. in si. Nec obstat. ff. de noxa. l. in delictis. §. si detracta. quia hic uariatur modus agendi substantialis & intrinsecus ibi non, quod plene scripsi. §. de eden. l. edita. ¶ Deinde q̄ro, quæ sit differentia inter consuetudinem, & stylum? Rñ. Pet. quod de stylo non habemus in iure scripto. Fateor uerum hoc explicitè, implicite sic. Ego dico diffinitio esse talè, quia consuetudo inducitur per actus iudiciarios, & exēpla, ut j. dicam, & stylus solū per actus iudiciarios, eorū, quæ in iudicio uersant, ut patet, ff. de sta. lib. l. Labeo. in prin. & de

& de uar. & extraordin. cog. l. j. §. in honorarijs. & de rei uendi. l. quod si possessor. in fin. & de proba. l. circa. in fin. & quod ibi not.
 10 ¶ Deinde quæro, quæ sit differentia inter consuetudinem, & mores. Ad quod respondent docti. & Iaco. de Are. quod hæc est differentia, quia mores sunt causa producens consuetudinem: consuetudo uero causatum. Probat in l. de quibus. §. inueterata. & per dictum. §. ex non scripto. & supra. l. proxima. & ideo damnat glo. i. hic, quæ fuit Ioan. ut supra dixi. Sed Petr. contra: quia dicit, quod mores non sunt causa consuetudinis productiua, sed consensus populi, ut d. l. de quibus. & l. sed & ea. Et dicit, quod differentia est, quia mores sonant in factum, consuetudo, in ius. sed hoc non est bene dictum, per omnia, quia consuetudo secundum quod sonat in factum, non est ius, ut supra dixi, & soluunt communiter nostri docti. Iacob. de Are. quod ipsi concluderunt causam mediatam, & remotam, sed Petr. causam proximam, & immediatam, quæ potius debet attendi, quam remota. Sed cum utraq; secundum sui naturam uentat attendenda, ut ff. de dolo. l. cum quis. & quod ibi not. & de acquirend. possess. l. iij. §. ex pluribus. de except. rei iudica. l. & an eadem. & l. cum de hoc. de regul. iur. l. non ut ex pluribus. ¶ Deinde quæro quæ sit differentia inter consuetudinem, & præscriptionem? Hic Petr. & Cyn. dicunt infinita uerba, & superflua, quare breuiter dic, quod hæc est differentia, quia consuetudo est ius disponens ex consensu totius populi, uel maioris partis uniuersaliter constitutum, ut patet in d. l. de quibus. & d. §. ex non scripto. præscriptio uero est ius dispositum, quo quærentur iura formata, ut directa, & similia ex consensu singulari inducuntur, ut patet. sup. de præscrip. long. temporis, cum sequenti tituli usque ad tit. quomodo & quando iud. & ff. de usufruct. cum sit sequenti usque ad tit. de re iudica. & de uerbo. significatio. alienationis. Et hac ratione, consuetudo præiudicat alijs, quia in ea consentiunt singuli, tanquam uniuersis, ut d. l. de quibus. & d. §. ex non scripto. & supra. l. proxima. de edi. priua. l. an in totum. argument. ff. ad municipi. quod maior. ff. de reg. iur. l. aliud. §. et cetera. At præscriptio inter alios non præiudicat alijs, ut l. si quis emptionis. in princip. de præscrip. 30. anno. & ff. de usufruct. l. naturaliter. Ratio, quia consentiunt in ea tanquam singuli, non tanquam uniuersis. Facit quod not. Dyn. extra. de reg. iur. cap. quod omnes tangit. lib. 6. ¶ Deinde quæro, quot requiruntur ad consuetudinem inducendam. Respondetur communiter per docti. quod requiruntur frequentia actus. Item consensus totius populi, uel maioris partis. Unde dicunt quod requiruntur frequentia actus, qui dicitur binus actus, ut supra de episcopo. aud. l. iij. in fin. secundum Azon. Iaco. Bur. hoc impugnat dicens, quod binus actus non dicitur frequens, argumentum de leg. l. nam ad ea. de l. hanc. & l. si pater in iura. deb. & d. l. §. quia uero. Iacob. de Are. defendit Azon. & d. l. de app. l. ad sed per Saurb. in fin. de defen. & l. iij. de test. de test. l. iij. §. fin. Benefacit, in athen. quomodo oportet episcopo. §. i. i. & cum ex frequenti. Respon. ad d. l. §. quia uero. in athen. ut sine prohibitione. deb. & c. & de quod ibi loquitur inspecta multitudi- nem, quasi in his actibus, qui dicitur binus actus iura sunt, & quibusdam mulieribus seruandis, inspecta tanta multitudine mulierum aliarum, non dicitur ibi frequens. Per uero quomodo respondetur hic Cyn. dicit, quod actus frequens propter se, non est necessarius ad consuetudinem inducendam, sed quia per usum colligitur tantum consensus, ideo dicitur frequens, non pro tanto, quin sine frequentia possit esse, ut hic, & in l. i. & i. & in d. l. de quibus. & de edi. priua. l. an in totum. Non obstat d. l. de episcopo. aud. quia ibi consuetudo sumitur pro affectatione, quæ est facti non iuris. Unde concludo, quod frequens actus non requiritur de se, ad consuetudinem inducendam, sed propter hoc requiritur, quod plerumque per unum actum non bene colligitur consensus populi. Nec obstat ff. de leg. l. nam ad ea, quia ibi loquitur de his, quæ contingunt contra, seu præter naturam, ut si pars heredi. petat antiqui. & supra de leg. heredi. l. si maior. patet per ea, quæ not. cod. tit. l. ex his. Item oppo. contra opin. Azon. ff. ad l. Aquili. item Mella. in prin. ubi consuetudo, & frequentia quædam ponuntur, ut species separatae, & sic non sunt idem, ut ff. pro empt. l. §. separata. de acqui. poss. l. §. naturaliter. & ff. de leg. l. si quid. §. pater, & quod non sunt idem, sed differunt in causa, & causatum, & hæc respicit frequentiam actum, & tanquam causatum, quod respicit consuetudinem. Et facit, quod supra dixi differentiam assignando inter mores, & consuetudinem. Glo. tenet contrarium in l. de quibus. uidelicet, quod nunquam sufficit unus actus ad consuetudinem inducendam. Ratio, quia lex dicit, quod consuetudinem inducit frequens actus, ut l. i. §. sed & si quæ res probant, quod non inducatur uno actu. & inam ad ea, & l. hanc. l. de legibus. Nec obstat, quod in certis non cadit contentio, ut l. cum ita. ff. de uerbo. obliga. & ff. de iuro. & argen. leg. l. pediculis. §. argento. Respond. quod si ratio legis tollit contrarium, quia populus non uidetur consentire, nisi frequenter illum actum exerceat, per iura supra allegata, quia

una præsumptio tollit aliam, argumen. ff. de in integ. restit. l. diuus. cum similibus. Et pro hoc facit, quod sumus in uerbis legis tractantis de iuris rigore, a quo non debet recedi, quæ dicunt expresse consuetudinem induci a frequentia actuum, a quibus non debet recedi ut l. j. §. si quis nauem. ff. de exerci. & ff. qui & a qui. l. qui prospexit, cum similibus. Hostien. uero prout recitat. Archid. extra. de constit. ca. 1. lib. 6. & Mart. Silima. in l. de quibus. tenent, quod non sit expresse determinatum per legem, quot actus requirantur ad consuetudinem inducendam: quod hoc arbitrio iudicis committatur, ut l. j. in fin. ff. de iur. delibe. & d. effract. l. j. §. expilatores quod est tutius, quod etiam tenet. Gu'iel. de Cugn. in l. de quibus. quia possibile est, quod ex uno actu colligitur consensus populi, puta si quis super uiam publicam habeant pontem, ut ff. ne quid in loco publico. l. iij. §. tractatum. & de flum. l. fi. Potest etiam esse possibile, quod non colligitur ex uno actu, ut puta, si uia erat secreta, & pauci incedebant per eam, argumento. ff. de aqua pluui. l. Sabinus. §. qui autem. & quod ut ait clam. l. semper. §. annus. & de ritu. nupt. l. palam. in princip. ff. eodem tituli. sed & ea. argumen. ff. de operis nou. nunciat. l. stipulatio. §. opus. ¶ Sed opinio. Azo. & gloss. & sequacium in iudicio, communiter obseruatur. ¶ Deinde, quæritur quorum consensus requiritur ad inducendam consuetudinem? Certe, consensus totius populi, uel maioris partis, ut dixi. Quod intelligit docti. de populo habente habilem consensum ad legem, uel consuetudinem inducendam. Et propter hoc excludimus dementes, & furiosos, ut ff. eodem. l. iij. & de offic. præsidis. l. diuus. Item minores 25. ann. quia in l. condenda non habent perfectum suffragium. argumen. ff. de mun. & hono. l. ad rem publicam. de decu. l. spurij. §. i. Item mulieres, quia nec earum consensus requiritur in l. condenda. ff. eodem. l. iij. ubi uirorum prudentium, & c. ergo nec in consuetudine, argumen. a pari, ut d. l. de quibus. Fatemur tamen, quod si mulieres frequenter sunt usæ inter se aliquo actu contra legem diuturno tempore: Verbi gratia, quod primogenitæ succedant in totum, illa consuetudo inter eas debet seruari, non tam ex consensu earum, quam ex consensu totius populi, seu maioris partis, quia sic patiendo uidetur tacite consentire, argumen. dictæ. l. de quibus. & l. quod maior. cum similibus. ut in contrario de l. quibus. ¶ Deinde quæritur, quomodo colligitur consensus populi, seu maioris partis? Respondeo, quod ex accidentia facti, uidelicet, quod præsentibus erant, quando dōs fuit ad iudicata uni marito, secundum consuetudinem, ut not. supra solut. matrimon. l. dos a patre. Item, quod faciant præsentibus, quando fuerunt ad iudicata omnia, & alij. Nam, cum agitur de consuetudine inducenda, quæ respicit utilitatem publicam, præsentibus uidentur tacite consentire, argumen. ff. ad municipi. l. iij. & expresse in d. l. an in totum. de edi. priua. Sed his obstat, quia alij, non poterant illis sententiis contradicere, quia non intererat eorum, argumen. ff. de appell. l. a sententia. cum simi. ergo tacendo non uidentur tacite consentire. argumen. ff. de regul. iur. l. eius est nolle. & de re iudic. l. sepe. §. sed scientibus. & nota de pigno. act. l. Caius. cum similibus. Respond. si de iure contradicente non poterant, de facto tamen debebant, ne consentientes uideantur. ff. de decurio. l. spurij. §. pater. cum similibus. Gu'iel. uero aliter soluit in l. de quibus. uidelicet, quod contrarium loquitur in consensu necessario, & statim obligatoria, ut pater in d. l. sepe. §. sed scientibus, sed hic non agitur de consensu statim obligatorio, sed processu temporis, quasi ex consensu complacentiæ, & sic non obstat. Sol. penultimate de facto, ne tacendo uideantur consentire tacite, ut dixi. ¶ Terio in consuetudine inducenda, requiritur diuturnitas temporis, ut ff. eodem. ex l. diuturna. & l. de quibus. §. inueterata, & institu. de iure natural. §. ex non scripto. & supra. l. proxima. & in hac lege. ¶ Deinde quæro, quid dicatur tempus diuturnum, siue longum, de quo supra in rubr. Respond. dicunt quidam, quod tantum tempus, cuius non extat memoria, ut d. l. de quibus. §. inueterata. & de aqua quotid. & æstin. l. hoc iure. §. ductus aquæ. Dicunt quidam Azo. dixisse decem annis inter præsentibus, & uiginti inter absentes. Et hoc innuit rubr. huius tituli. qui & a qui. l. si cum fideicommi. §. Aristo. & supra de præscrip. long. tempor. in rubric. Ista sententia placet omnibus in quantum dicit. Azon. quod longum tempus requiritur, sed in quantum dicit, quod decem anni, inter præsentibus, & uiginti inter absentes, dicatur longum tempus, eis displicet, quia illud uerum in præscriptione, sed in consuetudine est unum tempus uniforme, scilicet decem ann. inter præsentibus & absentes. Ratio, quia præscriptio currit ex negligentia non petentium, ut l. penulti. in fine. supra de ann. exceptio. Sed constat, quod magis est negligens præsentibus, quam absentes, ideo, & c. Sed in consuetudine non requiritur diuturnitas temporis, propter maiorem, uel minorem negligentiam alicuius, ad hoc, ut constet de illorum animo & consensu, qui sunt usi tali actu, & hoc potest constare diuturnitate longi temporis inter præsentibus & absentes, ut legi. supr. dictis, & semper sufficit dictum tempus. Ratio, quia consensus tacitus maioris partis populi tacentis per decennium, præiudi-

cat minori parti expresse contradicenti per l. quod maior. cū similibus ff. ad municip. Multo fortius absenti, & ignorantī, & de regul. iur. l. qui potest inuitis. Nec obstat. ff. de arbitris. l. si in tres. & l. si cū ti. quia ibi agitur de iure priuato, quod competit singulari; ut singulari, hic de publico, duod tanquā uniuersis. Facit, quod tangit Dyn. in cap. quod omnes. de regul. iuris. lib. 5. Sed prædicta certè sunt uera de iure. Nam Mart. Sil. in prædicta. l. de quibus excusat Azo. & dicit, quod mentiuntur illi, qui dicunt eum dixisse, quod diuturnū tempus dicatur decem annorum inter præsentēs, & uiginti inter absentes. Dicit enim, quod nunquā hoc dixit, sed bene dixit, quod cum iufficiant decem anni, multo fortius sufficiant ad ipsam inducendam xx. xxx. uel lx. ut nota. supra in rubric. & ponitur per eum hoc in summa in d. l. de quibus. Ad hoc opp. quod cum mores populi inducant consuetudinem, ut dictum est, non sufficit longum tempus, sed longissimum, cuius non extat memoria, cum tales mores habent causam continuam, ut supra de seruit. l. serui. rustic. & quod ibi nota. Et ad hoc respondet Guliel. l. ingenium. ff. de statu. homi. quod ibi mores sunt causa remota in mediata consuetudinis, & consensus populi est causa proxima, & immediata, ut supra dixi. qui habet causam continuam, nisi contrarium probetur, ut ff. de probatio. l. quinquaginta. de usu. l. nunquā. §. si seruus. & de acquirend. possess. l. si is qui animo. & quod ibi nota. qui debet attendi potius, quā dicti mores, qui sunt causa remota & mediata. argumen. ff. de dolo. l. cum quis. & quod ibi nota. de acquirend. possessio. l. iij. §. ex pluribus. & de executio. rei iud. l. cum de hoc. † Iuxta hoc quæro, quare requiritur tempus diuturnum in consuetudine inducenda, non autem in l. ut l. de quibus. & Institutu. de iure natural. §. lex. & §. ex non scripto. & supra de legib. l. humanum. & l. fina. Respon. quod lex habet consensum expresse, & ideo non requiritur alia coniectura, ut l. continuus. §. cum ita. ff. de uerbo. obligatio. sed consuetudo requirit tacitum, ergo diuturnitas temporis necessaria est, ut apparet ex consensu populi, eius perseverantia. Nam ante lapsum temporis, non præsumitur cum effectu uoluisse recedere a l. scripta, argumen. sup. ad Velleianum. 17 l. si mulier. & authen. siue a me. Iuxta hoc quæro, an certa pars populi ciuitatis possit ex sua parte consuetudinem inducere? Guliel. in l. ingenium. ff. de statu. homi. ubi reasumit materiam consuetudinis, quam omisit in l. de quibus. tenet, quod sic per §. deinde cū esset. ff. de ori. iur. & hoc. ff. de iustitia & iure. l. penulti. in princip. de munc. & hono. l. ut gradatim. §. & si. l. ff. de offici. proconsul. & leg. l. obseruare. §. i. uerfic. magni. Item, cum tota ciuitas possit, quoad totum & pars, quo ad partem argumen. l. quæ de tota. de rei uendi. & de adm. tuto. l. si duo. Item quia pars populi censetur in hoc tanquā populus per se. argumen. ff. ad hoc. ff. de leg. l. plane. §. fin. Item, quia illi parti potest legatum relinquī, ergo censetur uniuersitas & collegium legitimum, & aptum ad legem, & consuetudinem, inducendam, ut ff. de legatis. l. si quis a filio. §. si patri. & de re. dub. 19 l. cum senatus. & de colleg. illici. l. iij. in prin. † Deinde quæritur, an in consuetudine inducenda requiratur actus iudicialis. l. quod fuerit in iudicio iudicatum. Et certe quidam dicunt, quod sic, ut l. proximi. & de edi. priua. l. an in totum. ff. eodem. l. cum de consuetudine. & l. nam Imperator. Sed certe gloss. penulti. & omnes doct. dicunt oppositum. Ratio, quia consuetudo inducitur per tacitum consensum populi, ut supra sæpius est ostensum, qui potest colligi, & declarari, etiam per actus extrajudicialis, sicut per iudicialis, ut d. l. de quib. & l. diuturna. & l. nam Imperator. & l. sed & si ea concordat Guliel. & Marr. Sili. in d. l. de quibus. & allegat. Gui. de Cug. ff. de leg. l. si seruus plurium. §. fin. de leg. 3. l. numis. & de fun. instr. l. cum delationis. §. a inam. & de regul. iur. l. semper in stipulationibus. & sup. de ueteri iur. enuc. l. i. §. sed & si quis responderet ad leges in contrarium, alleg. quia denotant accidentiam facti, ergo alia familia extrajudicialia super eadem ratione æquitatis formata, non excludunt. ff. de vi & vi ar. l. i. §. quod uulgo. & de dam. infect. l. dam 20 ni infecti stipulatio pertinet cum similibus. † Decimosexto quæro, an sine contradictione consuetudo possit induci? Videtur, quod non. ff. eod. l. non de consuetudine. Contra, quod sine contradictione inducitur lex, ut ff. eod. l. i. ergo & consuetudo, arg. a pari, ut d. l. de quibus. Quicquid dicat lac. de Aret. Petr. eius discipulus dicit sic, quod sine contradictione, bene inducitur consuetudo, quātum ad hoc, ut omnes alij similes in casibus similibus possint, uti alijs inuitis. & sic actiue, quia consuetudo non differt a lege, nisi ut inter scriptum, & non scriptum, seu expresse, & tacitum, ergo, & c. ut d. l. de quibus sed quantum ad hoc, ut alij compellantur uti tali actu, si uti noluerint, & sic passiuè, & tunc non, nisi contradictio fuerit, & illi acquiescerint, seu obtemperauerint, nam tunc statim incipit præscribere aduersarius, contra obtemperantem. Vnde si aliquis est solitus ire ad molendinum meum, postea noluit uenire ad macinandum, non possum ex ui. præscriptionis ipsum compellere, nisi cum semel ire nollet, eo contradicente, ipsum compelli, ut eat, & ille obtemperauit: nam tunc incipio præscribere contra eum, argumen. ff. de serui. urba. prædio. l. qui luminibus. & sic in-

telligunt. ff. eod. l. diuturna. & l. sequen. Ego teneo teneo indistincte, quod inducatur consuetudo sine contradictione, secundum omnem effectum actiue, & passiuè. Ratio, quia semper iussus maioris partis populi præiudicat minori contra iacenti, uel nō, ut d. l. quod maior. ff. ad municip. & de regul. iur. l. alius. §. i. Non ergo debet requiri eorum contradictio, quæ nullum potest effectum producere, ut l. dotem. ff. solut. matrimo. & quod ibi not. ff. ad Velle. l. quando. §. fina. uidetur expresse in authenti. de defen. ciui. §. fina. uerfic. nullo reluctantē. Non obstat. argumen. Petr. de d. l. j. & ij. & d. l. qui luminibus: quia loquuntur in præscriptione, quæ est minoris 21 autoritatis, quā consuetudo, ut supra dixi. 12. q. 7. Decimoseptimo quæro, an consuetudo possit induci per errorem? Dico breuiter secundum Iaco. de Are. & Pet. quod etiam hic declarabo, uidelicet, quod refert: quia, aut quæris, an consuetudo per errorem possit induci contra legem, & dictum est, quod non. Ratio est, quia populus sic utitur credens legem sic dicere, & eius obseruantiam, ergo non dicitur uelle eam tollere, argumen. ff. de leg. l. l. legata inutiliter. & de adimen. leg. l. legata. ff. de conditio. & demonstratio, l. cum tale. §. fina. A ut præter legem, & tunc ipsi distinguunt. Aut ipsi erant in causa impulsua, & tunc sic, aut in causa fia. & tunc non argumen. ff. de do. in l. i. §. fina. cum l. sequen. & de conditio. & de monstra. l. cum tale. §. falsam. & quod dixi supra de episc. & cleric. l. generaliter. & per Dyn. extra. de regul. iur. in c. decet. lib. 6. Ego in hoc membro, sic dico. Aut populus erat in facto, & non inducitur consuetudo præter legem, quia nullus est consensus, ut ff. de iuridictio. omni. iudic. l. si per errorem. de aqua plu. arce. l. sed hoc ita. cum similibus. Aut in iure, & tunc non inducitur consuetudo generaliter, uidelicet, quia non trahitur ad alios casus similes, & personas. & ff. eod. l. quod non ratione. & quod ibi not. Concludo igitur hanc legem procedere solum in consuetudine regulari, ex certa scientia populi inducitur, ut supra. l. proximi. & l. de quibus. facit 22 quod not. dot. supra eod. l. j. Decimooctauo quæro, an per consensum coactum consuetudo inducatur? Respondeo, secundum omnes doct. quod, aut populus fuit coactus per priuatum, & tunc non. argumen. ff. qui & a quibus. l. si priuatus, aut fuit coactus per iudicem, & tunc, aut per ipsum exercentem iurisdictionem, & in uim iurisdictionis circa illos casus, & tunc sic, ut ff. eo. l. nam Imperator. & l. cum de consuetudine. Ratio, quia tunc uoluntas iudicis representat uoluntatem partis, ut supra de iudicio. l. si ob causam. & sup. si in caus. iudic. l. j. ff. de iudicio. l. si plus. §. i. & quod not. ff. de uis. stat. et. l. i. §. hæc uerba, aut fuerunt coacti per iudicem tanquā priuatum, & tunc non: quia tunc, ut priuatus, debet censeri, argumen. infra de iure. sic. l. prohibitum. lib. 10. & de met. l. de uotum. lib. 12. & facit, quod no. ff. de iusti. & iur. l. non uidentur. §. qui iussu, & per 23 Dyn. extra. eod. tit. c. quod quis mandato. lib. 6. † Decimonono quæro, si iudex pluries iudicauit contra legem, præsertim maiore parte populi, & longum tempus sit elapsum, an consuetudo regularis inter omnes sit inducenda? Et dicendum est, quod sic, ut ff. eod. l. diuturna. cum l. sequen. Sed contra prædicta instatur pluribus rationibus, & fortissime. Primo, quia illæ sententiæ inter alios latæ, alijs non debent præiudicare, ut l. sepe. ff. de re iud. & sup. res inter alios acta per totum. cum similibus. Ad quod respondent quidam, quod tales sententiæ non nocent alijs in uim rei iudicæ, ut ibi, sed consensus maioris partis populi præsentis, & tacentis, colligitur per illas: & ex hoc resultat consuetudo, quæ pro lege habetur in illis, unde præiudicat, ut in legibus, pro hac parte inducitur. Secundo instatur, quod illæ sententiæ fuerunt latæ, contra legem, & sic nullæ ff. de appellation. l. si expresse. & quæ senten. sine app. rescin. l. i. §. item cum contra sacras. & §. quando præuoc. non est necel. ij. ergo, & c. & l. nam & si sub conditione uerfi. post defe. de in iust. testam. Ad hoc respondetur, quod sententiæ sunt nullæ de se, & ideo, quātum est de se inducunt effectum nullum uirtute sententiæ, ut in contrarijs, sed quia per eas colligitur tacitus consensus populi, uel maioris partis præsentis & tacentis, per hoc inducitur consuetudo, & inde habet effectum. Tertio instatur contra, quia talis consuetudo quæ est contra legem ipsam, impugnat, quare non potest lex iuari, uel cōsuetudo rationalis appellari, arg. ff. de min. l. a xilium. in fin. cum si. Ad quod respondet lac. de Rau. quod uerum est, quod offendens unam legem, non iuuatur lege eadem, ut ibi alias sic, ut hic. Quæ solu. est falsa, quia in d. l. auxilium minor offendit unam legem, l. de adulterio, & tamen non iuuatur beneficio alterius, scilicet de minoribus. Petr. reprobatur expresse per l. filio. §. si ignominiosam. ff. de ritu nup. Quare so. secundo modo, quod hic populus committit in l. autho. l. hi secus. Quæ solu. non placuit Petr. quia non est uerisimile, quod leges cōsentiant, quod destruantur per contrariam consuetudinem. Non ergo uerisimile est, quod uelint destructionem sui. Accedat ad hoc ff. de bon. cor. l. j. ff. quod met. cau. l. isti quidem in finem de uerbo. significatio. l. libetorum in fin. legis. Sed certe dicta solu. potest defendi per dictam solu. quam supra dedi per l. actio legum. ff. de per. uidelicet, quod princeps uidetur hoc uelle, & consentire, quæ est lex animata in terra, ut in authenti. de consulibus. §. fin. & in auth. de

de ince. nup. §. dubitatu. & facit qd' no. Arch. extra. de prob. c. cu de
 bnificio. lib. 6. Pe. aliter soluit, qd' ipsa psuetudo sumit effectum, non a
 l. qua impugnat, sed a psensu ppli, sicut lex ipsa, & io p l. seruau. Gul.
 In d. l. de quib. alr rñdet ad pcedens pñu, uidelicet, qd' ibi fuit error
 expressus in snijs, io sunt nullæ, hic nō, & sic sunt aliqua, ut l. s. alle.
 qñ puo. nō est ne. Vel alr. & sic, uidelicet, qd' illud ar. pcludit, ubi es-
 set una snia hic duæ q' cu longinquitate tps hoc pñt, qd' per se solas
 nō pñt. ar. ff. de ser. rust. præ. l. per fundu, & cōia præ. l. si. sed certe in
 istis duab. l. actus fuit ab initio ualidus de se respectu pcedentis, hic
 simplr nullus. Hæc sol. non est bn tuta, quare teneas aliã sol. quæ de-
 dit primo, s. per Pet. & alios doc. Itē p pñcta instat, ga psuetudo re-
 quirir psensum, ut l. de quib. sed iudiciu caret psensu, & reddit in in-
 uitu, ut l. inter stipulante. §. j. ff. de uer. obl. Ad qd' ego rñ. qd' iste est
 psensus saltē coactus, ar. ff. qd' met. cau. l. si mulier. §. pe. ga vī uolun-
 tarius, postq' pars uicta non appellauit, ut l. j. s. de posthu. & s. si sa-
 pius in inte. restit. pe. l. j. & de ap. l. hi qui ad ciuilia. Vel alr non est
 psensus uoluntarius, respectu uicti per sniam, sed respectu aliorum,
 qui fuerunt pñtes in iudicio, & tacentes, bn fuit uoluntarius, ut di-
 xi. §. arg. ff. ad munic. l. ij. & de decur. l. purij. §. pñ. Vel aliter, licet ab
 initio fuerit psensus coactus, tñ per taciturnitate sequentē & patiē-
 tiam, & coactū psensum transtulit in uoluntariū, ar. s. qd' me. cau. l.
 ij. & hoc cū diurnitate tps vī operari, arg. s. de test. l. sancimus cū
 si. Deinde & p pñcta op. de l. nemo. s. de sen. & interlo. om. iu. Sol.
 ut ibi. no. & s. co. in rub. & d. l. de quib. uidelicet, qd' non sequimur
 exēpla aliarū sniarum, aliorū iudiciū, ut ibi, sed ga per ipsas colligit
 psensus maioris partis ppli pñtis, & tacētis, ex quo inducit, psuetu-
 do sequit illā psuetudinē, & p l. ea seruamus, & sic fm illā iudicam^o,

24 sic p ff. de uisur. l. cū de in re uerso. ¶ Vigesimo, iuxta hoc qro, an
 psuetudo inducat ex snijs, q' non sunt mandata executioni, si a tpe
 pñunciationis earū longū tps sit elapsus? Bñ Guli. tenet, & bn, qd'
 lic, ga cessatio executionis nō ptingit ex defectu iuris, sed partis, q'
 executionē dēt petere fm formā. l. a diuo Pio. §. j. ff. de re iu. Nam
 per illas snias, satis est psensus ppli declaratus, licet uictor eis usus nō
 sit, & sic istū pducunt effectū, ar. ff. qd' quisq; iur. l. iij. in prin. & ga
 sola snia dēt spectari, ut ff. de pce. l. qui ultimo. & l. qd' ad statū. & ff.
 de in iust. test. l. si q' filio ex h' dato. §. irritū. q' leges nihil faciunt, ga
 loquunt in snijs, q' trahunt secū executionē ipso iure, & in eis appa-
 ret, ut no. in d. l. qui ultimo. Sed tñ eius opi. est uera, ut patet. s. l. j. &
 de edi. priua. lan in totū. & ff. co. l. nā Imp'ator, & l. cū de psuetu-
 dine, q' loquunt simplr de snia diffinitiuā, ut ff. de re iud. l. qd' iussit.
 in si. & qñ ap. l. i. j. §. qd' in snijs, & sic sufficit pñatio, uel abso-
 uel æquipolens absq; alia executione, ut ff. de re iu. l. ait pñor, & l. in
 summa. s. de sent. & interloc. om. iud. l. pñses, & qd' ibi no. & facit qd'
 no. ff. q' quisq; iur. l. j. §. qui magistratū. & p'cord. Marr. Sil. in d. l. de
 quib. eo saluo, qd' si uictus, q' quæ petis executio, pñceret, & eā nō
 patit, & sic non psueuerat eius psensus, & sic res nō transiit in psen-
 sum, sed dissentium, & sic esset psuetudo interrupta, ga nō dñ factū,
 quod nō durat, ut l. si pro parte. §. uersum. ff. de in re uerso. & quod
 cuiusq; uniuert. litē corū. §. actor. cū si. & nihil est actū, donec aliud
 superest ad agendū, ut l. pe. s. ad Syll. & decemē. Cod. in prin. ¶ 17

25 q' s' m' p' m' o' p' m' o' q' r' o' , an ex snia arbitrorū inducat psuetudo? Rñdet
 Gul. qd' aut sunt tales snie q' merent executionē, puta, ga p'promis-
 sum factū est sine pena, & a partib. emologatū tacite, uel expresse,
 & tunc, sicut snia iudicantis, ut s. de arbitris. l. cū antea. Dicit tñ, qd' re-
 qui runt pñtes snie, quam iudicis, ga snia iudicis est maioris authori-
 tatis, quā snia arbitri, ar. ff. de his qui nō in s' in l. qd' ergo. §. ex com-
 promisso. & patet. ff. si q' ius d' nō obtem. l. in prin. de iud. l. i. §. si.
 & qd' not. de arb. l. nō ex oib. in prin. & pbat. ff. de re iud. l. ait pñor.
 in prin. & de uer. sig. l. in d' iudicis in prin. Numerus aut dictarū snia-
 rum dicitū effectū pducunt iudicis arbitrio relinquit, cū nō sit
 determinatū a l. i. j. in si. ff. de iudicis. Et facit, quod s. dicit in illa q.
 quot actus sunt necessarij ad psuetudinē inducendā. Aut sunt tales
 nix, quæ nō merent executionē, puta, ga cōpromissum factum est
 cū pena, ut s. de arb. l. j. & aut. decernimus. & in corpore vñ sumit.
 & ff. de arb. l. j. & tunc nō inducit psuetudo. Rñ est, ga tales snie nō
 ligant eos, iter quos ferunt expresse. Ergo nec alios tacite, ar. ff. loc.
 l. qui ad certū. de bo. aut. iud. pol. l. cū unus. §. i. de ser. rust. pñ. l. itē. §.
 qui hēt, cū si. Facit quod no. in d. l. ait pñor. in prin. ff. de re iud. & si

26 de iude. l. iudei. ¶ Vigesimo secundo qro, an snia lata inter nō sub-
 ditos, pñt psuetudinē inducere. Rñ. bñ, psuetudinē, quæ spectat ad or-
 dinationē iudicij sic, ga illa q' uersant in locū iudicij dñt attendi, ut
 ff. de testi. l. ij. §. si. illa uero q' spectat ad decisionē litis non, ga illa nō
 dñt expectari fm locū iudicij, sed quæ uersant in loco pñtus, ut ff. de

27 cui. l. si fundus, & de uisur. l. j. no. sup. l. pxi. in gl. 3. ¶ Vigesimo ter-
 tio qro, an per snias rescissas possit induci psuetudo? Rñdet Gul. in
 d. l. ingenū. ff. de sta. ho. ubi per sic it illā mām, q' aut sunt rescissæ p
 apphōnem, & tunc nō: ga fingunt a prin. nō fuisse latæ, ut l. j. in si. ff.
 ad Tur. & de pe. l. ij. §. fin. Aut sunt rescissæ per restitutionem in inte. &
 tunc, aut restō pcedit pp uitū pcessus, puta q' a dicat male iudicatū,
 ar. ff. de re iud. l. diuus. & qui satis. cog. l. quoties uitiose. & de re iud.
 l. iij. §. p' demnatū. Aut restō pceditur, non pp uitū pcessus, sed pp fa-

uorem personæ minoris, uel alterius, & tunc sic. Rñ, ga tunc licet
 non remaneant snie, quo ad eū, remanent tñ quo ad alios. ar. sup. si
 unus ex pluri. app. l. j. & ij. licet. n. ille faciat rescindi sniam pñctā, re-
 manet tñ psensus ppli, ex quo psensu inducit psuetudo, sicut patet
 in si. i, uidelicet, q' rescissa tota snia apud quos dā, remanet tñ apud
 alios eius effectus q' ad cautionē de rato, ut ff. rē r. ha. l. cū minor.

28 in prin. & in rep. l. Stichū. §. quod uulgo. ff. sol. ¶ Vigesimo quarto
 qro, quæ psuetudo inducitur in iudicio pponat? Dicit Pet. qd' qñq;
 per modū exceptionis. v. g. si psuetudo sit, qd' uenditor teneat caue-
 re emptori de uitijs, & morbis, si hoc emptor petat a uēditore, uen-
 ditor excipit de psuetudine, ar. de pac. l. pacisci. Qñq; in uim actio-
 nis realis. v. g. si est psuetudo de mō succedendi, q' primogenitus sit
 hñs ipse pponat petitiō. hæc. q' est in rē autoritate talis psuetudinis
 quæ facit eū dñm, & hñdem admitti ad ipsam uniuertitatē. Item rei
 uendi. ad singulas res, ut ff. de pet. hæ. l. sed & si. §. antep. & de rei uē.
 l. j. in prin. & l. si ager. & de bo. pos. l. i. ij. & iij. de acq. po. l. eū hñdes.
 in princ. non aut pponit pñonem ex ipsa psuetudine, sicut patet in
 si. nā lex Corne. facit quæ hñdem honorū alicuius in captiuitate de
 fundit ex sua fictione, nō tñ pponit pñonem ex illa. l. sed per dictas actio-
 nes reales, ut ff. de te. l. lege Cornelia. ff. de uulg. & pup. l. lex Corne-
 cū si. de cap. l. pñe instituto. Qñq; pponit per modū actionis psona-
 lis, puta pñonem ex dicta psuetudine. l. qñ psuetudo disponit de iu. per
 so. v. g. ut q's cōpellat uēdere rē suam. ff. cōia pñ. l. uenditor. §. pñtat.
 Nā pponetur p eum pñonem ex dicta psuetudine, ar. ff. de pñ. ex lege. l.
 j. Qñq; pñt pponi, per offm iudicis. v. g. si psuetudo permittit mi-
 nores usq; ad xxx. ann. petere restōnem in inte. pponit. n. in inino-
 ri ætate istā psuetudinē per offm iudicis, ar. ff. de min. l. quod si mi-
 nor. §. si. Gul. de Cu. in pcedenti mēbro dñat Pet. in eo, & bn, ga
 nō dēt pponi pñonem ex psuetudine, q' est subsidiaria, ut ff. de pñ. ex l. l. j.
 sed pponi dēt actio ex pñtu, ut sic ex illo pñtu formā accipiente, ex
 psuetudine agat, ita qd' in libello fiat mētio de illa. sicut patet in si. i,
 qñ iurat formaliter in iudicio, ut ff. de iure iu. l. si duo pñoni. §. Mar-
 cellus. & §. si q's iurauerit. Quare i pñcto mēbro sic dicit ipse, & ue-
 rius, q' aut psuetudo ista cadit in nomen, siue spēm, aut formā ali-
 cuius pñtus, & tunc agendū est actione ex pñtu recipiente formā ab
 illa psuetudine, ut sp de illa mētio fiat. Aut non cadit in formā ali-
 cuius pñtus, ut puta si sit psuetudo, q' qui intrauit uineā alicuius, sol-
 uat dñō quinq; & tunc pponi dēt pñonem ex ipsa consuetudine, ar. l. si
 duo patroni. §. Marcellus. & §. si q's intrauerit. de pñ. ex l. l. j. & sup.

29 de reb. cre. l. actori. Vigesimo quinto qro, an in libello oporteat
 psuetudinē allegare Bñ. quidquid dñt doct. Mod. ego si dico, q' aut
 psuetudo est notoria, & tunc nō oportet eā allegare, sicut nec pba-
 re. ar. ff. de act. emp. l. emptorē. in prin. & q' sit. co. l. si uero. §. j. & j.
 de acc. l. ea quidē. Facit, qd' no. sup. de ap. l. ciues & incolæ. Aut psue-
 tudo nō est notoria, & tunc, aut est p legē, & tunc dēt all. Rñ est, ga in
 tērio aduersarij fundata est de iure cōi, & io nisi opponerēt i libello
 aduersarij nō posset esse instructus, an dēat cedere, uel pñdere. q'
 fieri dēt, ut l. j. in princ. ff. de edē. Cessante igit rōne, ergo & ipsum
 dicitū, ar. ff. de iu. pa. l. adigere. §. quis. de re. mi. l. miles. in princ. Facit
 ledita. cū sua mā. sup. de edē. sp tñ dēt pbari, qñ nō est notoria, per

30 eū, q' eā allegat, ut s. e. l. j. & rō ibi no. Vigesimo sexto qro, q' testes
 pñent psuetudinē. Rñ. saltē duo. ff. de testi. l. ubi numerus. & l. iij. §.
 i. & qd' ibi no. & p'cor. gl. in l. de qb. s. de leg. Vigesimo septimo q-
 31 ro, quæ dēt ista psuetudo pbari? Et dicit Pet. qd' semiplenē, nō
 aut plenē. nā iudex recipiet testes in abñtia aduersarij, & sic ab ipsis
 informabit, & fm illā informacionē iudicabit, sicut, qñ allegat ius
 scriptum ad informacionē sui, nō sit alia pbo sibi sed ipse solus, de
 hoc inspicit libellū suū. Dicit. n. qd' quæ dā in iudicio principl'r ppo-
 nunt, ad pñonem pbandā, & illa dēt plenē pbari, qdam nō prin-
 cipl'r, & eis sufficit pbo semiplena, sicut patet in eo, q' pponit pñes-
 foriā p seruitute reali, Proponit. n. principl'r seruitutē sibi deberi,
 secundario uero se dñm dñantis fundi, ut ff. cōia præ. l. j. Et istud
 primū dēt pbari plenē, fm semiplenē. ff. si serui. uend. l. sicuti. §. sed
 si q' ratu. & si uisur. pet. l. uti frui. in prin. & quod ibi no. ff. de pba-
 tio. l. cū circa. & de exce. l. sed si añ. Aliud exēplum ponit in eo, qui
 petit hñditatē diuidi fam. ercisc. iudicio. Nam principl'r allegat cōio-
 nem, & illa dēt pbare plenē, secundario se dñm, & illud sufficit se-
 mipleite pbare, puta per possessionis pñonem, ut ff. fam. ercisc. l. j. q'
 pbo non sufficit, nisi dñm in iudicio principl'r pponatur, ut no.
 s. de proba. l. ij. & l. p'prietatē & l. cū res. sic & in psuetudine pñcta.
 Ego teneo pñrium. l. quod debeat plenē pbari, & sic pbat. l. j. huius
 tit. Dicit. n. qd' psuetudo dēt pbari cā cognita. Intelligitur ergo ple-
 nē, ut s. de iu. l. iudices. Non ob. prima rō Pe. ga loquit in iure scri-
 ptō, hic in nō scripto. Facit. s. e. l. j. & qd' ibi no. Itē non ob. secunda,
 ga loquitur in secundario, ibi in principali. fm psuetudine, sup qua
 pcludens principaliter fundatur, ut patet sup. in l. j. in si. non ob. l.
 circa. l. & l. sed si ante cum si. ut in eis. patet. Vigesimo octauo qro,

32 qd' deponant testes inducti ad psuetudinē probandā? Certe dicit
 Azo. in summa, & gl. in rub. de l. quod triplex est modus. Primus
 uidelicet, q' perpetuo sit obtentum, sine pñdictione. Secūdus est mo-
 dus, quod testes deponant, qd' libelli q'rimoniarū, non fuerunt re-
 Bar. super secunda Cod. P 4 cepti

37 cundo qro + an p̄suetudo liget infantes, & furiosos? Certe gl. tenet hic, quod sic, q̄a lex scripta eos ligat, ut l. diuus. ff. de off. p̄li. & ad l. Pōpēciā de parricid. l. pe. §. si. ergo & p̄suetudo non scripta, pp̄ paritatem causā, potentia, & effectus. ut d. l. de quib. Non ob. l. qui ad certū. ff. loc. ut hic no. uidelicet, q̄a ibi loquitur in p̄tib. priuatiōnū, ex eorum p̄sensu solummodo inducendis. hic in p̄suetudine publica p̄sensu maioris partis populi, ad hoc habilis inducta. Facit qd̄ s. dixi in q̄. illa. f. quorum p̄sensus requiritur in p̄suetudine inducēda. Licet ergo isti p̄sentire non possint, tñ pp̄ habilium p̄sensum ligant, quorum p̄sensus. f. habilium hic requiritur, non aut̄ inhabilium, ar. ff. de mun. & hono. l. ad rē publicam. & l. ut gradatim. §. si lege. & qd̄ no. ff. de ope. no. nun. l. j. §. nuntiatio. Gul. uero in d. l. ingenuū. sic distinguit in minorib. Aut est talis actus, in quo minores admittunt, ut maiores, ut in m̄rimonio, & in donatione pp̄ nuptias, ut Inst. de nup. in prin. & no. s. de mino. l. ait p̄tor. §. j. & tunc sic. v. g. dicat p̄suetudo, quod uxor defuncta in m̄rimonio sine liberis, maritus lucreti dotē. talis p̄suetudo ligabit et̄ minores, q̄a uniuerſitas maiorū, q̄ inducit eā, solum dēt attendi, ut ff. q̄ cuiusq; uni. no. l. sicur. §. j. de in ius uoc. l. sed si hac. §. qui manumittit. & de rer. diu. l. in tm̄. §. uniuerſitatis. & ar. ff. de leg. 3. l. seruis legatis. §. quib. & q̄a facit ad hoc lex scripta. l. Emilii. ff. de minorib. & ff. ex quib. causis in pos. eaf. l. apud Iulianū. in prin. ergo, & eos hoc casu liget p̄suetudo scripta, pp̄ paritatē cāz, potentia, & effectus. ut d. l. de quib. Facit qd̄ s. p̄xime dixi. Aut est talis actus, in quo minores nō admittunt, ut maiores. v. g. est cōsuetudo, quod nullus pōt petere uēditiones rerū rescindi, occasione minoris p̄rij dimidia iusti p̄rij, & certē minor tali p̄suetudine nō ligatur, pp̄ restōnē. ut ff. de min. l. j. & ar. ad hoc. ff. de mun. & hono. l. ut gradatim. §. si lege. Sed multū obſt. sibi. ff. de admi. tut. l. si sine h̄f. de. §. Lucius. Sed rñ. qd̄ ibi fuit inducta p̄suetudo sp̄aliter, & expressim in p̄sonis minorū, hic non. Vel ibi non p̄xerat minor, sed maior, cui ipse successit. arg. d. l. Emilii. & l. apud Iul. in prin. Mart. Sili. in l. de quib. in prin. tenet p̄cedentem opi. Per. & gl. ¶ Trigesimo tertio qro, + an p̄suetudo liget clericos. Per. qd̄ non, q̄a clerici, & laici sunt diuersi p̄p̄i. q̄ paret, q̄a h̄nt diuersos iudices. ar. ff. de of. a. l. ea. vñ clericis nō h̄nt cōe cū cōtib. plebeiorū. s. de ep. & cle. l. placet. & de testa. l. p̄sulta. l. tē. q̄a clerici sunt maiores, q̄a laici ut sup. de sum. Tri. l. iij. ergo nō ligant eorū p̄suetudine, & statuti, nisi p̄senserint. ar. ff. de orig. iur. l. i. §. deinde cū effect. & Inst. de iure nat. §. plebis citū. Contrarium no. ff. de postul. l. ex ea. Sed Inn. tenet primum eā. de p̄sti. c. q̄ in ecclesiariū. & c. ecclesia sanctaē Mariā. & per Gul. in d. l. ex ea. Et p̄ istos, est cōis opi. qd̄ si clericus agit p̄ laicum in foro tpali, qd̄ seruet p̄suetudo, & statutū p̄p̄i, quod est ad lītē ordināda: alias non. Et sic intelr̄ fm̄ quosdā extra. de fo. cōp. c. quod clericis. de iure iu. c. i. & z. q̄ no. Ho. in Summa de p̄suetudine. Facit qd̄ dixi.

39 s. de episc. aud. l. epale p̄r Gul. ¶ Trigesimo quarto qro, + qd̄ si alias p̄suetudo est in foro actoris, alia in foro iudicij alia in foro rei, quāz debeat seruari? Rñ deo, distingue, ut no. Odo. sup. l. p̄xi. uidelicet, qd̄ aut spectat ad lītis ordinationē, & seruat illa, q̄ est in foro iudicij. Aut ad lītis decisionē, & tunc illa, q̄ est in foro p̄tus, uel in loco p̄tus ut in l. j. in prin. ff. de usur. de euictionib. l. si fundus. Nec ob. sup. de eman. l. i. j. q̄a ibi in actu iudiciali, & p̄tus idē est, hic in diuersis, ut

40 ibi dixi. ¶ Trigesimo quinto qro, + qd̄ si p̄p̄s utit p̄ p̄suetudinē, an erit interrupta? Certe gl. mag. hic distinguit in fi. Tu dicas latius fm̄ Mart. Sili. & alios Modernos in l. de quib. uidelicet, qd̄ si p̄p̄s pōt p̄suetudinē p̄scrip̄rā per errorē utit p̄ illā, nō interrumpit illā, q̄a non hēt aiūm eā tollendi. arg. ff. eo. l. qd̄ non rōne, & idē de iur. om. in. l. si per errorē. & s. de iuris, & fac. ign. l. non idcirco. Si uero ex certa scia uenit p̄ legē, non simp̄r, sed legē p̄dendo p̄ria, tollit eā. ut ff. de sepulchro uio. l. iij. §. diuus. Si uero, simp̄r ex certa scia utit p̄ eam, non legē p̄dendo, siquidē ille usus est sufficiens ad nouā p̄suetudinē p̄riam inducēda, qd̄ quāt p̄ringit ex p̄missis apparet, tunc tollit eā. ar. ff. de reg. iur. l. nihil tam nāle, & de soloni. l. put q̄ si que. & Instituta. de iur. nat. gen. & ciui. §. pe. Si uero ille nō sit usus sufficiens ad p̄riam p̄suetudinē inducēda, nō tollit eā legitimē p̄r scriptā. ar. ff. de pa. l. si unus. §. pactus. uer. sed si pactū. Secus in principi, ut in auth. ut oēs obe. iu. pui. §. arripiat. col. 6. sed non p̄scriptā, sic, nā talis usus p̄ ius p̄p̄i bñ interrumpet, ut hic no. & de reg. iu.

41 l. nemo. §. tpalis. ¶ Trigesimo sexto qro, + an statutū, uel p̄suetudo ciuitatis, uendicet sibi locū in castris sibi subiectis? Certē gl. in d. l. ex ea. ff. de postul. tenet, qd̄ sic. Et vñ casus Insti. de fatid. §. fi. Gul. aut̄ in d. l. ingenuū. sic distinguit, qd̄ aut illud castrū in illo casu habebat cōsuetudinē, seu legē sp̄alem, qd̄ pōt, ut dixi. s. in qōne, an pars p̄p̄i ei uitas possit sibi p̄suetudinē facere, tunc nō: q̄a dēt p̄suetudo sua seruari, ut s. dixi. Aut tpe p̄suetudinis ciuitatis illud castrū de illo casu non hēbat legē, sed p̄suetudinē sp̄alem: & aut illud castrū erat de districtu, & iurisdōne illius ciuitatis, & tunc sic. ar. s. de epif. & cle. l. nulli. §. qd̄ si in uico. & de nālib. lib. l. si qs. & ff. ad munic. l. qui ex ui eo. Aut illud castrū nō est de districtu & iurisdōne illius ciuitatis, & tunc nō, cū hēt suos fines, ad quos suā ciuitatis p̄suetudo extendere nequit. arg. ff. de acq. rer. do. l. in agris. Ad hoc s. de offi. p̄rsec. p̄torio A fricz. l. in noīe dñi. in prin. & j. de fun. limi. l. quicunq; l. i. r.

& facit. ff. de leg. 3. l. p̄dijs. §. pe. in fi. de fundo instructo. l. Scia. §. Ty ranne. & l. p̄dia in fi. ar. ff. de dam. inf. l. si finita. §. ex hoc edito. hoc in castris ciuitati subiectis, tpe dicta p̄suetudinis. ¶ Trigesimo septimo quaro, + qd̄ in castris postea sibi unitis. Tenet Gul. qd̄ si dicta unio, uel translatio sit facta per principē, tunc sic: q̄a facta p̄fecte vñ. & ideo fm̄ ciuitatis p̄suetudinē dēt regulari. ar. de excu. tut. l. idē Vlpianus. §. fi. & de re iud. l. quidā p̄sulebant. & s. de nup. l. imperialis. Nā qd̄ iuris est in principali, idē iuris dēt esse in eius adiuncto. ff. de pac. dota. l. inter. §. cū inter. & s. de don. an nup. l. si circa mediū. l. ad hoc ē. ff. de h̄er. insti. l. liber hō. §. Titius. & ad Tre. l. Papinian. Ad qd̄ facit optime, i. auth. ut iudi. line quoquo suffra. §. illud. & ff. de iud. l. insulā Italia, & de excu. tut. l. non tm̄. §. Illyriensib. & facit qd̄ no. j. de Metrop. l. j. lib. xj. Aut per aliū, p̄terquam per principem est scā unio, & tunc refert: q̄a aut castrū transiuit in districtū & iurisdōnē ciuitatis, & tunc idē. Aut non, & tunc nō, per ea q̄ dixi. s. in p̄xi. & dixi. s. de iur. do. l. ē. & tractauit in d. l. si finita. §. ex hoc edito. ¶ Trigesimo octauo qro de qōne ardua + qd̄ si emergit casus non decisus. l. scripta, nec p̄suetudine, & est similis legi scripta, pro una parte, & similis p̄suetudini pro alia p̄ria. quāro quid iuris: v. g. quāro, an emphyt. ut habeat, uel h̄re debeat incrementū alluionis: a simili facit lex qd̄ sic, quia fructuarius dēt h̄re. ff. de usufr. l. itē si fundi. §. j. Simile p̄suetudini facit, qd̄ non: q̄a uasallus non dēt h̄re, ut x. coll. in ti. de p̄trouersia in uestitura. §. si qs de m̄aso. dicit Mar. Sil. qd̄ simile p̄suetudini dēt spectari q̄a magis est simile, cum utile hēt dñiūm, sicut uasallus fructuarius aut̄ non hēt dñiūm directum, nec utile. Guil. p̄rium dicit, qd̄ similis lex dēt spectari, q̄a simile p̄suetudinis p̄cedit per locū a simili: lex p̄cedit per locū a maiori qd̄ est fortius, ut no. in l. j. s. de neg. gest. ¶ Trigesimo nono qro, + quid si utrunq; simile p̄cedit pariter per oīa. v. g. qrit, an emphyteuta dēt h̄re ita incrementū alluionis? simile legis facit, qd̄ sic: q̄a superficialius dēt h̄re. Simile p̄suetudinis facit, qd̄ non: q̄a uasallus non debet h̄re, Rñ. simile legis dēt spectari. Rñ, quia ista p̄suetudo est p̄ legē, & ideo ad cām similem extendit. ar. ff. eo. l. qd̄ non rōne. & qd̄ s. dixi

45 + Vltimo, q̄ quid doc. in hac mā scribunt, distinguēdo, sic p̄cludo, qd̄ aut p̄suetudo est p̄ legem, aut p̄ter legē, in secundo casu p̄stat eā de bere seruari, per l. j. s. eo. & de edi. priua. l. an in totum. & in d. l. de quib. in j. rñ. Primo casu aut p̄suetudo est p̄ ius naturale, & non dēt seruari, ut Insti. de iu. nat. §. sed naturalia. & de legi. agn. tute. §. fi. & ff. de capi. dimi. l. eas. Aut p̄ legē diuinā, & idem facit qd̄ no. ff. de p̄sti. prin. l. j. in prin. & s. si p̄ ius, uel uti. pub. l. fi. de usu. auth. ad hoc. Aut p̄ ius gentiū, & idē, ut d. §. sed nālia. cū si. nisi ex cā, ut ff. cōi. p̄d. l. uēditor. §. si p̄stat. Aut est p̄ ius ciuile, & tunc aut est exp̄sse reprobata per legē, & non ualet. ut s. de usur. l. eos. §. pe. & de iacros. eccl. auth. cassā. de fur. auth. nauigia. cōia de succes. auth. oēs peregrini. & ff. ad l. Rhod. de iactu. l. depræcatio. fm̄ unā lec. & in auth. ut nulli iudi. §. nulli uero. Aut non, & tunc, aut est inducta per p̄sensum erroneū p̄ legē, & tunc non ualet, ut sup. dixi in illa q̄, an per p̄sensum erroneū p̄suetudo possit induci, aut ex certa scia, & tunc, aut p̄cedit legem, & tunc quidam distinguunt, qd̄, aut apparet ex tenore dicte legis eius lītorem sēnsisse, uel sciuisse p̄suetudinē localem, & tollit ipsam, ut ff. de sep. uio. l. iij. §. diuus. Aut non, & tunc non, sed illa lex succumbit, ut extra. de p̄sti. c. i. lib. 6. & s. de testa. l. si. Ego aut̄ sic dico. ut sup. dixi in opp. 2. qd̄ aut dicta p̄suetudo est p̄ legē, & lex sequens p̄ria illi p̄suetudini tollit eā, ut d. §. diuus. Aut p̄ter legē, & tūc non, sed lex succumbit illi, ut d. c. i. extra. de p̄sti. l. s. sup. de testa. & in auth. de non alic. §. quia uero uerisimile. cum si. Aut p̄suetudo est ḡnalis, & uincit legem generaliter, ut d. l. de quib. Aut est specialis, & localis, & uincit eā specialiter in eo loco, ut hic, in prin. fm̄ unā lec. & ff. communia p̄r. l. uēditor. §. si constat. & de admi. tut. l. si sine h̄rede. §. Lucius. & de polli. l. Imperatores. in fi. non generali ter in omni loco. ut in fi. huius. l. fm̄ unam lec. & ueram, ut s. dixi in solu. primi, & secundi contrarij, & sic est finis istius repetitionis.

De donationibus. Rub.

LEX PRIMA.

Mptionum. Qui donat instrumēta emptio num, vñ donare res emptas. h. d. Tene mētī hanc legē, & similes notatas In gl. q̄ qui tradit instrūm, uidetur tradere illud, quod cōtinetur in eo.

ADDITIO.

Ale. ¶ Emptionū Istam. l. declara, ut per me in l. iij. in prin. de acq. pos. uide Bal. in l. i. quando sifc. uel priu. & ad hanc. l. uide Bal. in l. ab emptione. ff. de pac.

LEX II.

Si nominis. Cum actio ceditur, debitoris consensus non requiritur.

LEX III.

Spem. Spes potest cedi.

LEX IIII.

Si functiones. Gl. legit hanc legem duobus modis. Primo modo, solutio tributorum nō probat aliquem esse dominum, hoc dicit.

ADDITIO.

Ale. Tributorum. Solutio tributorum non probat dominium, uide tñ Bal. in auth. si quis. de naturalib. liberis. & l. si pater. & ibi po. sup. de actionib. empt.

LEX V.

Si donatio. Verbum, dono, in ultimis uoluntatib. fidei commissum inducit, etiam parte absente.

LEX VI.

Nec ambigi. Donatio, quæ incipit a traditione, potest perfici inter absentes, hoc dicit.

LEX VII.

Censualis. Hæc est bona lex, & menti tenenda, Idem est sequens dicit, Assignatio in censum nō præiudicat domino, non consentienti, sed si cōsenserit, uel ipse pro alijs assignauerit, uideatur donare, nisi probetur p̄trarium. h. d. cum l. seq.

ADDITIO.

Ale. Censum. Ista donatio non requirit insinuationem, secundum Bal. in l. illud. de sacrosan. eccl. & adde l. cum quis secundum Bar. ibi, de acq. re. do.

LEX IX.

Legem quam. Ut pactum donationis impleat, ex stipulatione, uel præscriptis uerbis, agit. Item nemo uidetur donare, de quo non cogitauit.

LEX X.

Nec ignorans. Donatio collata in filium in potestate non ualet, secus in emancipatum.

LEX XI.

Cum de bonis. Donatio facta in filiū emancipatum ualet.

LEX XII.

Portionem. Pars pro indiuiso, potest donari hoc dicit.

LEX XIII.

Si aliquid. Breuitas epistolæ, non uitiat donationes, hoc dicit hæc lex.

LEX XIIIII.

Si Filius. Nemo dat, quod non habet, hoc dicit.

LEX XV.

Aeris alieni. Aes alienum non sequitur fundum, sed successorem uniuersalem, hoc dicit.

LEX XVII.

Siue. Filio emancipato, potest donari. & facta donatio filio in potestate per emancipationem cum pacifica possessione postea confirmatur.

LEX XVIII.

Si donationes. Actio furti iam facti ciuilib. pōt remitti, hoc dicit.

LEX XIX.

Si auia. Mulier potest donare extraneis, etiam res ab eius parentibus habitas, hoc dicit.

LEX XX.

Vice. Alius potest pro donante subscribere, hoc dicit.

LEX XXI.

Constante. Mulier non potest donare dotem constante matrimonio. Secundo dicit gl. q̄ spem actionis de dote potest donare, Vide gl. & signa eam bene.]

LEX XXII.

Cum res. Ut pactum donationis impleatur, agitur præscriptis uerbis.

LEX XXIII.

Si ea quæ. Res a me donata, potest mihi donari, hoc dicit.

LEX XXIII.

Si patri. Donatio facta ab eo, cui non successi, nihil mihi præiudicat.

LEX XXV.

Donatio. Hæc lex totaloquitur, qñ actum est, ut donatio fiat in scriptis. Secundum gl. omnis donatio requirit insinuationem s̄m quod leges præcipiunt, s. si quantitatem taxatam excedat. Item quod donationes in scriptis debent fieri forma hæc lege p̄cessa. Vide gl. quæ est hic, super uerbo, cognominata. Nōt. ex hæc. l. q̄ donatio causa mortis debet insinuari, a secundo no. q̄ donatio licet non sit facta simpliciter, tñ debet insinuari, si excedat quantitatem. Quod not. quia v̄ hoc contra glo. quæ est in l. Aquilij. ff. eo. V̄s uideat in plurib. legib. huius tituli, & in iure fit in plurib. locis mentio insinuationis, Quid enim est donationis insinuatō? b̄ Certè, q̄ fiat in actis coram iudice, ut hic uidebitis, & in l. fandi. j. eo. & Azo. in summa huius tituli.

ADDITIOES.

Ale. Insinuari. Donatio causa mortis non insinuat, sed est ē in l. f. de do. cā mor. & gl. in l. j. e. & Bar. in d. l. f. j. e. & quod not. Bal. in auth. ex testō. de coll.

b Alex. Insinuatio. Quid est insinuatio, adde Bal. in auth. si omnes. si se ab hæred. abf. Bar. in l. Modestinus. ff. eo. & Bal. in l. illud. de sacrosan. eccl.

LEX XXVII.

Lata. Donatio, quæ debet fieri in scriptis, debet fieri modis præallegatis etiam si fiat in coniunctam personam. h. d. Et tene menti. uer. gesta. in fi. quia est no. casus ubicunq; igitur fiat in actis donatio, non est curandum.

ADDITIO.

Ale. Lata. Vide Bar. in l. post contractum. ff. eo.

LEX VXXIII.

Quilquis. Rei donatæ retinens usumfructū, v̄ tradere. h. d. No. q̄ quotidie occurrit, & est notab. casus.

ADDITIO.

Ale. Quisquis. Et ad hanc. l. uide, q̄ habes in l. iij. in prin. de acq. pos. fallit ubi requiritur uera traditio, & ubi esset suspicio fraudis s̄m Bal. in l. j. s. de usuf. Sed q̄d e contra, an per retentionem proprietatis uideretur facta traditio usuf. seu uel is dnij die, quod non l. iij. s. dare. ff. de usuf. & no. Bal. c. j. quid sit inuestitura. & in prin. ut hic. & Vide infra eo. tit. l. si quis s. sed si quide. & si uideatur facta traditio utilis dnij usuf. fructuarius tñ nō p̄stituitur possessor sine traditione. l. iij. s. da re. ff. dd. usuf.

PVTEVS.

LEX XIXX.

In extraneos. Extraneis, & ignotis, potest donari. h. d.

LEX XXX.

In hac. Donatio in urbe debet insinuari corā magistro census, in alijs apud præsides prouinciarum, uel defensores ciuitatum. h. d. No. hunc tex. Quæro an in donatione quæ insinuatur, requiratur aliqua causæ cognitio, debet ne aliquis citari? Dico, quod non, sed solum acta requiruntur, ut per ea donatoris uoluntas comprobetur, ut hic dicit no. tex.

ADDITIO.

Ale. Citari. In insinuatione non dēt pars citari, uide Bar. in l. Modesti. ff. e. Bal. in l. j. s. illud. de temp. app. & in l. j. in prin. s. de lit. contest. & in l. j. & ij. q̄ li. prin. da. melius in l. illud. s. de sacros. ec. & in auth. eo decursum. sup. de do. ante nup. & idem firmat Bal. in l. f. s. de iu. do. Adde, an notarius possit insinuare donatio, & an iudicis requiratur autoritas, uel decretum, Bal. confi. 203. lib. 1.

LEX XXXI.

In donationibus. In actis iudicialib. non sunt necessaria testes. h. d. tene menti istam. l.

ADDITIO.

Ale. Testes. Idem tenet Spe. in ti. de instr. ed. s. restat. uer. sed cū literis. Et hoc obseruat in practica. sed considera pp tex. in l. post mortem. ff. de ado. & hanc. l. intellige si. dicit gl. in auth. de hære. & fal. s. si uero absit. Quandoq; quod non requirantur subscriptiones testium, sed noia eorum quod no. per gl. in c. qm̄ contra. & ibi uide do. & hic Cy. & Bal. & Bar. in l. a procurator. de cond. ob cau. dicit hic uerum, nisi utroq; cōsentiente q̄ no. in l. falsus. s. de fur. & uide gl. & doc. in l. gesta. sup. de re iu. & Bal. in auth. sed nouo iure sup. si cert. pet. & Bar. in rub. de fid. instr. uide Bal. in l. illud. sup. de sacrosan. eccl.

LEX XXXII.

Secundum. Donationes in urbe, debēt insinuari coram magistro census & coram alio. contra facientes legitime puniuntur. hoc dicit.

LEX XXXIII.

Illam subtilem. Hæc est bona lex. Mandatum procuratoris in rem suam, seu actoris cōcessio morte mandatoris, seu cedentis non extinguitur. Et procurator in rem suam ante litem contestat. & post, potest alium constituere. h. d. no. De primo dic, ut dixi in l. j. sup. de act. & obl. De secundo dic, ut uidiisti. sup. de procu. l. neque. & l. quod quis.

ADDITIO.

Ale. Extinguitur. Vide l. fi. in prin. ff. e. & no. per Bart. in l. j. s. sed si quis. ff. de don. Sed an possit reuocari expresse Bal. in l. j. de act. & obl. sup. tenet, qd̄ nō, nisi trib. casib. de quib. in l. iij. sup. de noua. all. gl. in l. sicut. s. si procurator. ff. q̄b. mo. pig. uel hyp. sol. uide ibi Bal. in l. j. in 2. & 3. q. & adde qd̄ Pet. & Cy. in l. si quide. sup. de act. & obl. per illū tex. uolunt. q̄ mandatū in rem suam morte finiat, & c. hic erat cessio, non mandatum. Vide Bal. ibi. & adde, quod si cedens actionem iniuriarum, decedit re integra, sinitur cessio, s̄m Bal. in l. fi. sup. de hære. uend.

LEX XXXIIII.

Sancimus. Donatio usq; ad trecentos aureos insinuatione nō eget, ultra, debet insinuari, nisi esset donatio Imperialis, uel facta ad pias causas, quæ usque ad quingentos aureos ab insinuatione est libera. hoc dicit.

ADDITIOES.

Parif. Sancimus. Vide Ia. in l. licet inter uer. a. habes. sup. de pac.
Ale. Insinuatione. Sed quid si quis donat ultra quantitatem hic a lege taxatam, cum aliquo onere adiecto, quod in effectu transit ualorem quantitatis ultra istam summam, utrum egeat talis donatio insinuatione? Et dicit idem Bal. per illum tex. q̄ non, in l. sed si hæc. s. cuidam. de condi. & demon. & ibi sequitur Imo. & Et iuramentum tollit remedium insinuationis & si non esset iuratum: Donatio non reuocaretur nisi in quantum excedit, & hic, intelligitur de aureis legalib. non de nunc currentib. Cast. in l. fi. in prin. s. cōia de leg. Dec. 261. 239. Ia. confi. 5. lib. 1. 118. 169. lib. 4. & an index possit donationem propriam insinuare. Bar. in l. iij. ff. de don. & in l. j. ff. de stip. ser. & q̄ iuramentum tollat insinuationem: not. Aym. confi. 118. in prin. PVTEVS.

§. Ne

§. Ne autem. Hic est bonus casus, & seq. ubi pp immen-
sam donationē cōio rei inducit, licet dño
maioris partis pretium offerre, & totum possidere. Alias res diui-
ditur, si est diuidua. Si verò indiuidua, in dominum maioris partis
transfertur prædicta potestas. h. d.

Clausula, quod tot intelligantur donationes, quot res, quid operetur.

§. Si quis. Hic est bonus casus. In donationib. q̄ diuersis tem-
porib. celebrant, cuiuslibet quantitas p se p̄replaf
h. d. Quærot circa hanc legē de illa clausula, quæ consuevit apponi
in donationib. tot intelligunt esse donationes, quot sunt res, utrū
ualeat? Certè non, q̄ hoc solum debet inspicī, utrū eodē tempore
sint factæ, uel non, ut ex hac lege, & glo. manifestè colligitur.

ADDITIO.

1 Ale. ¶ Quantitas. No. & p Bar. in l. rectè Sabinus. Et de hac materia no. Spec.
de don. & in tit. de instr. x. di. §. porro. uerf. donatio aut. ubi sentit p̄rimo. Sed Io.
And. & ibi sequitur eam, & uide èt ad p̄dicta ibi Io. And. & adde Spe. de do. §. j.
super uer. quoddam. ubi ponit aliqua notabilia.

2 Qui promittit decem annua, intelligitur promittere in uita sua.

2 Et an legibus de insinuatione loquentibus possit renunciari.

§. Si quis autem. Donatio annua in uita p̄hentiū colla-
ta, pro quolibet anno v̄ vna p se sepa-
rata: secus si ad hæredes extendat. h. d. No. istū tex. sibi simant èt hæ-
redem, & c. q̄d tulle, q̄ promittit decem annua, intelligat in uita sua, ni-
si de h̄rib. expressè fiat mētio. Licet p̄riū uideat uel legl. in l. si Sti-
chū. §. stipulatio. ff. de uerb. ob. ubi dixi tibi. Quæro, utrū iustis legib.
q̄ de insinuatione donationū loquunt. possit renunciari. B̄ r̄ndeo nō
nā legib. q̄ inducūt certā formā in p̄stituēdis actib. hominū, renun-
tiari non potest. ff. de pac. l. ius publicum. & l. nemo p̄t. ff. de leg. j.

ADDITIO.

1 Alex. ¶ Istum tex. An promissio annua transeat ad hæredē, uide Bar. in d. §. sti-
pulatio. & ibi doc. & uide bar. in l. si idem. in prin. de iur. om. iud. uer. quæro. utrū
istis legib. possit renunciari in sinuatione, uide bar. in l. Modestinus. ff. eo. & quod
no. in l. si quis in conscribendo. §. de pac. & quod ibi bar.

L E X XXXV.

§. Si quis argentum. Qui donat argentū, p̄t illud trade-
re in m̄a, & specie, & in pecunia fi-
gnata. h. d. Vide gl. super uer. æstimatio. quā uide. & no. de qua ma-
teria, feci tibi quasi unam repetitionem, in l. Paulus. ff. de solu.

ADDITIO.

1 Alex. ¶ Si quis argentum. Sed hæc lex non habet locum in præsumpta donatio-
ne, ut oriatur actio, fm Bal. in l. si pacto quo p̄na. §. de pac. & Ang. in l. iuris gen-
tium. §. quinimo. & in l. hæc tenus. §. j. de consti. pec.

§. Sed & si quis. Si donatur res uel uinueritas, & inter-
ueniat traditio uera, uel ficta, donatio
d̄r esse perfecta: si interueniat stipulatio, ad perficiendū cōpellit: si
simplex, cōuentio huius legis autoritate, ut perficiat, cōpellit. h. d.

ADDITIO.

1 Alex. ¶ Sed & si quis. Et licet hic dicat, q̄ donatio solo p̄sensu p̄fici, ut instr. eo.
§. aliz autem. tñ ad hoc, ne ab alio possit uel alteri obligari requirit traditio uera
ad hoc, ut dicat perfecta. Ita Bar. in l. j. de iure fisci. per l. si. §. Lucius. ff. de dona.
& uide Imol. in l. Aquilius. ff. eo. Et an habeat locū in donatio. ante nuptias, u-
de gl. & bal. in l. j. §. de donatio. ante nup. An iste tex. habet locū si factum p̄mit-
tat pacto nudo, uide bar. & ibi dixi in l. iuris gentium. ff. de pac. Et an habeat
locū in pacto declinando, uide in eadem. l. §. j. Vide limitationes per Barto. in §.
quinimo. & in l. si unus. §. pactus. circa medium, & an habeat locum in donatio-
ne causa mortis gl. est, quod sic in l. cum pater. §. Meuius. de leg. 2. adde Imol. in l.
qui in potestate. in prin. ff. de testa. ubi alleg. glo. in d. §. Meuius. de leg. 2. & tenet
bal. in l. si donationis. §. de p̄hen. emp. Et an habeat locum in donatione remissa
ratia? Bar. incidenter in l. iuris gentium. in §. quinimo. tenet, quod nō. Cōtrariū
teneo ibi, ubi uide. & dum hic loquitur de ista facta traditione, uide qd sit refer-
uatio proprietatis, an dicat ficta traditio, quæ scripsi in l. j. in prin. de acq. pos.

L E X XXXVII.

§. Si quis pro redemptione. Donatio quæ fit in
redemptionē capti-
uorum, insinuatione non eget, & ille qui hoc officium suscepit, ad
ipsum explendum compellitur. Item in donationib. quas magistri
militum conferunt in milites, & in his quæ donant in reparatione
domus combustæ, & quod in casib. prædictis pecunia sit expensa,
iuramento probat: & donat: ones hodie, usque ad quingentos au-
reos insinuatione non indigent. h. d. No. tex. ibi, sed tantummodo
facim præstare, pro istis executoribus ultimarum, uoluntatū, qui
debent iurare se dictam quantitatem, in pijs causis expendisse.

ADDITIO.

1 Barb. ¶ Si quis pro redemptione. Vide Lud. Rom. c. si. 74. inci. in causa. nobilis.
quando res probatur per iuramentum. Vtrum autem, qn̄ res est difficilis ad pro-
bandum debet hoc allegari, & ideo probatur per iuramentum, uide eundē Lud.
Ro. in consi. 75. inci. pater reuerende.

1 Alex. ¶ Si quis pro redemptione. In §. ibi donatio limita ut dixi. j. de actio. §. in
bonæ fidei. p Bar. l. nulli. §. de epi. & cle. Bar. il. diuus. ff. si cui plus q̄ p legē Fal.

De donationib. quæ sub modo, uel conditione, uel ex certo
tempore conficiuntur. Rub.

L E X P R I M A.

§. Idoceas. Si pactum donationis non seruat, p̄t
res actione utili uēdicari. & p̄dōne ob-
cām agi. h. d. Opp. q̄d imo de alia actio. s. p̄scriptis uer-
bis, ut s. tit. j. l. cū res. Sol. Fateor, q̄ oēs istæ tres actiones
p̄currunt. Sed p̄ hoc opponit: q̄a nemo condicit rē suā, p̄terq̄ a fure
ut l. si. ff. u. usufru. quē admo. cau. sed his dat uēdicatio, & p̄dō, ergo
malè. Sol. Ista uēdicatio, quæ dat hic, dat utilis fauore alimentō-
rū fm gl. hic positā. vñ non p̄t dici p̄prie res mea, merito mihi cō-
cedit p̄dō utilis, ergo uēdicatio utilis bene p̄currit cum p̄dōne, te-
cus in directa. De hac materia, plenè dic, ut in l. j. ff. de donatio.

ADDITIOES.

1 Ale. ¶ Nō seruat. Et ad hæc legē. no. Bal. il. ea l. §. de p̄d. ob cau. & in l. q̄ absen. §.
j. post Bar. ff. de acq. pos. Io. An. in additio. ad Spec. in tit. de instr. x. di. §. porro.
in ij. additio. ¶ Adde quōd fac. tex. in l. proxime seq. & in l. cum res. §. de dona.
tit. generali, & l. 2. & 3. §. de p̄d. ob cau. & quatenus possessio rerū donatarū reuer-
titur ad donantē an donatario agendi ad eam recuperandā, obiter exceptio im-
plementi nōn facti si de eo non constet. Alex. cons. 6. lib. 3. Paris. c. 1. lib. j. Aym.
c. 299. Bal. in l. ea lege. C. de p̄d. ob cau. & no. in l. j. C. de p̄d. ob cau. & an eo ip-
so q̄ s se fundat in p̄ctu reciproco, seu modalit teneat p̄bare primo implementū
fac. l. Iulianus. §. offerri. ff. de act. emp. no. bar. in l. j. C. de fid. instr. lib. x. P V T.

2 Alex. ¶ Ista uēdicatio. Adde Bar. in l. si mortis. de don. caus. mor.

L E X II.

§. Si prædiorum. Valet pactum, q̄ post certum tēpus, res
ad donantem reuertatur. h. d.

L E X III.

§. Quoties. Ex pacto apposito traditioni rei meæ, alteri etiam
extraneo, & eius h̄rib. actio p̄t quæri. h. d. hic è
bonus casus. Tene menti. Est ergo unus de casib. in quib. alteri per
alterum quæritur actio. Simile uidistis. §. ad exhiben. l. pen.

ADDITIO.

1 Alex. ¶ Actio potest quæri. Et facit ad quætionem, de qua per Bar. in l. qui Ro-
Stadius. de uerb. ob. Et ibi scripsi.

L E X IIII.

§. Perfecta donatio. Post p̄fectā donationē, non p̄t ei
p̄dō adici, inuito donatario. h. d.

L E X V.

§. Siquid. Non refert, quid ex æquipollentibus fiat. h. d.

De reuocandis donatio. Rub.

L E X P R I M A.

§. Si perfectis. Donatio facta in libertum, ex le-
ui ingratitude reuocat. p̄ pa-
tronum: secus in hæredib. eius. h. d.

ADDITIO.

1 Alex. ¶ Reuocatur. Et ad materiam huius rit. qn̄ reuocatur dona. quid de fru-
ctibus? Gl. no. in l. generaliter. §. si quis. ff. de fideic. liber.

L E X II.

§. Si apud. Licet instrumenta donationis sint subtracta, pro-
pterea non reuocatur donatio. h. d.

L E X III.

§. Possessionem. Sola poenitentia, donationem nō reuo-
cat. h. d.

L E X IIII.

§. Cum profitearis. Ex causa turpitudinis donationis,
non reuocatur donatio. h. d.

L E X V.

§. Si donationem. Non debet donatio rescindi per re-
scriptum. h. d.

L E X VI.

§. Velles necne. Quando mulier donat, p̄sentia mariti,
uel filiorum non requiritur. h. d.

L E X VII.

**§. Omnes penæ, quæ habent locum in secundo nubentibus, habent et locum in
non honestè uiuentibus.**

§. His solis. Donatio facta in filios ex cā ingratitude, reuo-
cat a matre, q̄ ad secundas nuptias nō trāsiuit. h. d.
uel aliter donatio facta filio uitioso nō tenet. h. d. hæc lex. Not. pri-
mò, q̄d p̄dō ex hac lege, qua donatio ex cā ingratitude reuocat,
non profecquit fundus: sed dat p̄ ipsum donatariū. Itē no. q̄d oēs
p̄næ statutz. p̄ secundo nubentes, habent locum in his, quæ non
honestè uiuunt. quod tene menti perperuo, quia sæpe allegatur.

ADDITIOES.

1 Barb. ¶ His solis. No. casum in l. donationes. §. species. ff. de don. q̄ donatio non
reuocatur propter ingratitude, si mater transfuerit a secundas nuptias, nisi
in casu auth. hic positz.

2 Barb. Itē no. q̄d oēs. Adde tex. de hoc, & ibi Abb. in c. uxoratus. de p̄ner. piug. &
uide gl. in auth. facim. §. qn̄ mulier offi. tut. & tex. in l. si. eo. tit. & in auth. de restit.
& ea quæ parit in xj. mensē. Pet. de Anc. in c. ex parte. de app.

L E X

LEX VIII.

Si unquam. Hec est singularis & notabilis. l. Donatio habet tacitam adonem, si donator liberos non suscepit, ideo natis liberis reuocat. h. d. Idem intelligit gl. si cui libet extraneo, sic fuerit donatum. Et dicit gl. quod reddit ipso iure, uel dicit possessio. Et materiam huius legis, & multas alias qones circa hoc dixi plene in l. Titia. §. Imperator. ff. de leg. ij.

ADDITIO.

Barb. ¶ Si unquam. Vide Rom. in p. 25. in ei. pro decisione eorum, & in p. 166. ubi tenet, quod non v. quis renunciare beneficio huius per iur. Vide quia al. leg. lo. And. in addi. Spec. in tit. de dona. adde ad Bar.

Paris. ¶ Si unquam. Vide Ias. in l. hoc iure. ff. de iust. & iur. Deci. p. 20. p. rium tenet Soci. p. 295. an beneficio huius l. possit renunciari, uide Ias. in l. pen. i. uer. hoc etiam uideamus. §. de pac. Et dicit, quod donatio causa mortis & ob. cam. non reuocatur ob superuenientiam liberorum, Rui. p. 123. nu. 7. lib. j. & non het locum iste tex. In renuciacione iurata facta patri per filia. Paris. p. 16. col. xj. li. 3. PVT.

LEX IX.

Donationes. Donatio facta in liberos non reuocat, nisi ex causa ingratitudinis. h. d.

Generaliter. Donatio reuocat ex causa hac lege insertis. Sed si non reuocat donator, eius heres reuocare non potest. h. d.

ADDITIO.

Paris. ¶ Generaliter. An ualeat, pactum, quod non possit reuocari donatio prater in ingratitudinis, uide Ias. in l. si. uer. ex ista. doc. Bal. §. de pac.

De donationib. cau. mor. Rub.

LEX PRIMA.

In donatione. Donatario causa mortis potest per se deicommissum substitui. h. d. De hoc plene, in l. j. & ij. ff. eo. ti. & ibi per Dyn. & ibi dixi.

LEX II.

Intestata. Potest mulier causa mortis donando, facere alium stipulari dotem suam, salua Falcidia, seu legitima, quae liberis eius debetur. h. d.

LEX III.

Cum de mortis. Donatio causa mortis accedit ultimae uoluntati, & in sinuacione non eget, si quinque testes legitime interueniant. h. d. Per istam legem puto correctam. l. donatio. §. de dona. quae uidetur requirere, quod in donatione causa mortis fiat insinuacio.

BARTOLVS AD IX.

LIBRVM CODICIS.

Qui accusare non possunt. Rub.

Glo. ponit quae personae non possunt accusare, quae uide, & nota, & signa.

LEX PRIMA.

Rius est. Quando duo crimina intentantur, quorum unum est praediale ad aliud, super grauiori procedit. h. d. Secundum unam legem inuenitur, quod in una lata in uno iudicio, parat praedialium in alio. Contra ff. de pub. iud. l. si quis reus. Sol. Huius timore, sunt plures leges. Tu tene hic quintam legem, quae est Azonis, ut hic. Ista duo iudicia erant inuicem praedialia, & in l. tria secus. Ista materiam examina plene, ut ibi dixi.

ADDITIO.

Alex. ¶ Proceditur. Et non ad istum tex. quod illi, qui accusauerunt non possunt officium iudicis implorare, ut procedatur ad inquisitionem, ac si ipsi essent procuratores inquisitionis. Ita dicit Bal. in l. si tutor non gest. Item non quod qui accusari non possunt, non possunt esse denunciatores. Ita inquit Barto. in l. diuis. ff. de cult. reo. ubi uide de materia deputationis.

LEX II.

Tutor potest semper accusare, tutorio nomine. Cautela, quando tutor accusat aliquem, quod dicat in accusatione, talis tutor, nec adiciat tutorio nomine.

Si cautiones. Si tutor ad utilitatem pupilli accusat suo nomine, debet se inscribere. h. d. Per hanc legem dicitur gl. nri. & aduocati coiter, quod tutor uel curator non potest alieno nomine accusare. Hoc intelligo uerum, nisi in casibus, in quibus ad prosecutionem criminis admittitur procurator. put. poene no. l. seruus quoque, §. publice.

ff. de pc. Ego tamen puto, quod semper possit tutor accusari tutorio nomine ut l. Polla, §. de his quibus ut in d. sed inscribere, se ad poenam talidus, hoc non potest tutorio nomine, & hoc est, quod ista lex dicit. Cautela tamen est, quod quod tutor accusat aliquem, dicat in accus. talis tutor. nec adiciat tutorio nomine: nam tunc intelligeretur eo modo, quo potest, ut l. post mortem. §. j. ff. quando ex fac. iur.

ADDITIO.

Alex. ¶ Possit tutor. Dic, ut per Bar. in l. §. de accus.

LEX III.

Qui crimen. Accusatio sine inscriptione, non admittitur, & accusator contumax extra ordinem, & in expensis punietur. h. d. Hic uide esse casus, quod in criminalibus uictus uictori condemnatur in expensis. Quod dicit, ut dixi uobis in l. non ignoret. §. de fruc. & lit. expen. Item hic uide casus, quod in eadem instantia possit deduci civilis petitio & criminalis. nam hic uides, quod punietur extra ordinem, & istud est criminale: Item punietur in expensis, & istud est iudicium civile, de hoc dicam uobis in l. si quis ad se fundum. §. ad l. lul. de vj.

ADDITIO.

Alex. ¶ Qui crimen. Vide quae dixi in Lactu. ff. de accus. post Bart. & adde casum no. in quo debet actor se inscribere, & personam legitimare, fm Ant. in tit. de accus. & uide in l. si. §. eo. Et adde, quod in multis casibus, post mortem, quis potest accusari, de quibus Inst. de hered. quae ab intest. §. per primum, quare an accusator mortui, debeat se inscribere ad poenam talionis, sicut accusator uiui, ut in hac gl. habet argu. ix. q. 2. c. sane. §. si forte quae apud aliquos est canonizata ad §. per primum, quae tenet, quod sic & alleg. bal. hic.

LEX IIII.

Vxor tua. Mulier potest accusare, si sua uel suorum iniuriam persequatur, nisi sit alius, ad quem magis principalem negotium pertinet. h. d. cum l. seq. No. quod dixi in sumario.

LEX VI.

Accusationem. Qui semel desistit, non admittitur iterum ad accusandum. h. d.

ADDITIO.

Alex. ¶ Accusationem. Vide in l. qui desistit. & ibi Bar. ff. ad Turpil. an ille, qui desistit a civili, possit criminaliter accusari.

LEX VII.

Sic ea. Qui tempore statuto a iudice non accusat, uel accusationem non persequitur, postea non auditur. h. d. haec bona lex. No. hanc l. quam plene examinaui, & dixi in l. Titia. ff. de accus.

ADDITIO.

Alex. ¶ Non auditur. Et adde eum in l. §. de re iud. & in l. de eden. & in l. edita. co. tit. & in l. die. qui satisd. cog.

LEX VIII.

Non prohibetur. Miles potest accusare, si suam uel suorum persequatur iniuriam. h. d.

LEX IX.

Qui uult admitti ut ciuis, debet probare se ciuem, parte etiam citata.

Non ignorat. Non debet quis admitti ut talis, nisi prius probet se talem. h. d. Tene menti hanc legem, & mutuum no. ad infinita. Saepe dicitur statuta, quod si ciuis admittatur ad aliquod, & non alius, ante omnia debet se probare esse talem, puto quod haec probatio fiat citata parte.

LEX X.

Si crimen. Etiam qui suorum iniuriam persequitur, se debet inscribere. h. d.

LEX XI.

Data opera. Incendiarij. l. Cornelia de sica. puniuntur. hoc dicit.

LEX XII.

De crimine. Qui regulariter accusare non potest, ad accusandum non admittitur, nisi prius examinatus an crimen, quod accusat, ad casus exceptuatos pertineat. h. d.

LEX XIII.

Si magnum. Frater non potest accusare fratrem, uel patrem filium, de crimine grauiori, si suam iniuriam non persequitur. h. d. cum l. seq.

LEX XVI.

Cum rationibus. Qui habet duos accusatos, tertium accusare non potest, nisi suam iniuriam persequatur. h. d. Idem in l. hos accusare. ff. eo.

LEX XVII.

Iniquum. Nutritus, non potest suum nutritorem accusare, nisi suam iniuriam persequatur. h. d.

LEX XVIII.

Si sororem. Frater fratrem, seu sororem potest de leui crimine accusare. h. d.

LEX XIX.

Neganda. Haec est proprie materia. l. si quis reus. ff. de publi. iud. & breuiter dicit. Accusatus non potest accusatorem suum reaccusare de pari crimine, uel minori, prius quam sit absolutus, nisi suam persequatur iniuriam: poterit tamen accusationem proponere, non ut super ea procedatur, sed ut super se procedatur, donec causa prima finiatur. h. d. Materia huius legis plenissime habes in tex. & glo. & ego ulterius dixi in l. si quis reus. ff. de publi. iud.

De accusation. & inscription. L. Qui de crimine. 118

LEX XX.

- Familiaris quando accusare possit dominum domus.*
- Monachus, quando. Abbatem.*

Si quis. Persona domestica, nō pōt dñm domus accusare, nisi in crimine læsæ maiestatis. h. d. hæc notabilis lex. Nota hanc legē, qđ familiaris nō pōt accusare dñm domus. qđ intellige verū, nisi suā uel suorū iniuriā prosequat. Et facit iste casus qđ monachus nō pōt accusare Abbatē. In triūm vī dicere. c. Abbatē. de uerb. sig. dic. ut ibi.

ADDITIO.

- Alex. ¶ C. Abbatē. Vbi est iste casus, qđ monachus accusat. & Spec. in tit. de inquisitione. §. fi.

LEX XXI.

Si liberti. Liberti nō possunt accusare patronos, hoc dicit ista lex.

De accusationib. & inscriptionib. Rub.

LEX PRIM A.

Osqui. Qui effodit terminos, extra ordinem puniuntur. h. d. hæc lex.

LEX II.

- Si sit statutum, quōd quicumque declinauerit forum, possit impunē offendī, cautela est, si est filiusfamilias, quōd pater compareas pro suo interesse.*

Si cuiusdam. Hæc est notab. lex. Pro suo interesse admittit qđ ad defendendū aliū in crimine capita li. h. d. Per hanc leg. practicabat in ciuitate ista. dicit hic statutū qđ quicumq; declinauerit forū, possit impunē offendī uel occidi. Adhibeat talis cautela, qđ si accusabat filiusfamilias, p̄ pro suo interesse declinabat forū pro filio, & sic nō incidebat in statutū filius. eodē modo si delinquebat monachus. Abbas pro suo interesse declinabat forū, postea qđ istas fraudes, fuit per statutum prouisum.

ADDITIO.

- Alex. ¶ Declinabat forū. Aliā cautela adde ut dixi post Bar. in l. si quis sub cōdi. ff. de p̄di. insti. & hic adde Imo. in l. pen. §. ad crimen. ff. de pub. iudi. & ibi Bar. & Bal. in l. reos. j. eo. & l. ab administrat. §. de leg. adde Ang. confi. 37.

LEX III.

Reos. In capitali crimine, admittitur procurator ad allegandas causas absentis. h. d. plenē in l. seruū quoq; §. publicē. ff. de procu. & ego dixi in repe. l. pen. §. ad crimē. ff. de pub. iud.

LEX IIII.

- Si accusatoribus.** Absolutoria lata accusatorib. absentib. nō per cōtumaciā, est ipso iure nulla. h. d. Opp. qđ plures nō admittunt ad accusandū vnū, sed vnus tantum. l. hi tñ. §. fi. & l. si plures. ff. de Breuiter plures sol. dant, illa est uera, qđ hic nō fuit oppositum de plurib. nam si fuisset oppositum de plurib. fuisset electus vnus, quod tene mentū.

ADDITIO.

- Alex. ¶ Si accusatoribus. Adde Bar. in l. si plures. ff. eo. & uide quod per istā glo. in hoc dō. Bar. nō in l. j. in fi. §. de fur.

LEX V.

Non ideo minus. Delinquens p̄ mandatū alterius nō excusat. h. d. Hic ueniret examinanda materia de mandato, per suasore, & instigatore. Dixi in l. non solum. §. si mandato. & §. procul. ff. de iniurijs. Mām uerō de auxilio, & fauore, tractaui uobis in l. in actione. §. ope. ff. de fur.

LEX VI.

- Absentem.** Absens nō potest damnari de crimine capitali, & si fuit damnatus, sententia est nulla, qđ retrahitur per eundem, uel per superiorem. h. d. De materia nullitatis, dixi uobis in l. j. §. quando prouoc. nō est necesse.

ADDITIO.

- Alex. ¶ Absentem. Vide bar. in l. j. §. eo. & in l. quidam consulebant. de re ind.

LEX VII.

- Ea quidem.** In notorijs, pōt per inquisitionem procedi, sed in non notorijs, quis nō punit, nisi fuerit citatus, uel accusatus. h. d. Et exponas ita tex. lbi, denunciant, tanquā notoria, ut patet ex sequenti responso, & ff. ad Turpil. l. ab accusatione. §. nunciatores, & sic intelligit glo. ff. de adul. l. ij. §. si publico, & et Dyn. in tex. lbi, posse perpēdi, pcedendo p̄ inquisitionē ex officio ad denunciatiōē officialis. Item, ibi in tex. despici. quasi dicat in non notorijs, nō proceditur per inquisitionem, sed p̄ accusationem, & hoc innuit uerbum, accusatio, secundum prædictū modum legendi, & hoc modo, intelligitur cōiter ista lex, sed dñs Nicol. Mat. intelligit, quando officialis denunciat causam, pōt procedi per inquisitionem, ut prima parte huius legis, & probat. j. tit. ij. l. j. & j. de decurio. lib. x. l. j. ff. de custo. reo. l. diuus. Vnde si officia lis illam denunciationem produxerit, notorium pbando, tunc ille denunciatus absoluetur, ut hic, in secunda parte huius legis, & d. l.

ab accusatione. §. nunciatores. ff. ad Turpilianū. Et qđ tex. dicit hic, accusatus, exponē. i. denunciatus. Hanc materiam, qđ possit per inquisitionem procedi, plenissimē dixi in l. ij. §. si publico. ff. de adult.

ADDITIO.

- Alex. ¶ Procedi. Vbi in notorijs procedatur per inquisitionem, & de modo pcedendi in notorijs, uide per Spe. de noto. §. j. & Ang. in l. si uacancia. post med. & in c. ad nostram. de iureiu. per Ant. ubi querit, an sit necessarium probari notorium, & quō proberur. Vide quod dixi in l. a. §. si publico. ff. de adul. Bal. in l. accusatus. ad Turpil. Et quando dicatur crimen notorium, uide Inno. no. in c. fi. de coha. cler. & muli. & Bal. in l. accusatorem. ff. ad Turpil. & Bal. hic. Adde, qualiter procedatur super notorio. Old. confi. 37.

LEX VIII.

Si quis se. Accusatio debet porrigi coram præside, non coram officialibus. h. d. in summa.

LEX IX.

Qui de crimine. Ista est notabilis lex. breuiter dicit, accusatus de eodē crimine nō pōt iterum accusari, & si ex eodē facto descendat, nec debet super uno pronuntari, donec super alio fuerit plenē cognitum. h. d. Diuidit in duas partes, primo ponit utrum liceat accusare. Secundo, qualiter debeat procedi. Secunda ibi, iudex aut. Iterū prima subdiuidit, qđ primo loquit qđ accusat de eodē crimine. Secundo, qđ de diuersis habentib. originē ex eodē facto. Secunda ibi, si tñ, ubi est casus singularis. ¶ Ad euidentiā, scias tu iuuenis, qđ qñq; ex uno facto oriunt plura crimina, exemplū in eo, qđ cognouit suā p̄ sanguineā nuptā, iste n. commisit adulteriū, qđ in nuptam. Itē incestū, qđ in p̄ sanguineā suā. Hoc præmissio, casus in terminis est clarus. ¶ Opp. ad primā partē dicit l. si quis homicidij. j. c. Sol. Fateor, quod r̄a est hic, qđ accusatus, de eodē iterū nō accusat, fallit in casib. quos dic, ut in gl. quam uide, & no. ¶ Venio ad sm dictū Opp. & vī, qđ qñ plura crimina descēdūt ex eodem facto, nō possit accusari, nisi de uno, ut l. senatus. ff. eo. put ibi exemplum ponit de parricidio, & homicidio. Sol. qñq; est vnū factū, & vnus titulus criminis, & plures agendi formæ, & tunc una tñ lege pōt accusari, ut d. l. senatus, sm aliquas lect. Verbigra, ille qui facit homicidiū, p̄t accusari lege Cornelia de sica. & ex forma statuti huius legis, tunc una tñ punit p̄cena, ut d. l. senatus. Qñque est unū factū, & plures tituli criminis, & habent se, sicut genus, & spēs: & tunc accusatus de uno, nō p̄t accusari de alio, ut d. l. senatus, sm qđ ibi loquit de homicidio, ut l. p̄tor edixit. §. j. de iniurijs. Si uerō habent se, sicut excedentia, & excessa, tunc de utroq; pōt puniri, nō tñ p̄t simul accusari de utroq; ab eodē, sed ab alio sic, ut hic, & l. si adulterium cū incestu. ff. de adul. Sed qđ est rō huius? Rñdeo, qđ sunt duo iudicia, quorū absolutoria lata in uno p̄t parere exceptionē rei iudicatæ in alio, nō admittit p̄cursor, ut l. fundi. & l. fundū. ff. de excep. & illa est rō, quare nō admittit p̄cursor, ciuilib. & criminalis descendentiū ex eodē: qđ absolutoria lata in uno, p̄t parere exceptionē rei iudicatæ in alio, si p̄nūtiat sup facto. Idē tenet Dy. in c. nullus plurib. de reg. iu. lib. vj. Ita in p̄posito, qđ ex eodē facto descendūt, si essent eadē plonæ accusatoris, & accusati, absolutoria lata in uno, posset parere exceptionē rei iudicatæ i alio ideo, idē ad accusandū nō admittit, qđ rō cessat alio accusante. Dices tu, sed qđ est rō, qđ iudex nō p̄t sniare sup uno, nisi plenissimē discusso alio, ut hic dī in ultima parte? Rñdeo in causis capitalib. debet iudex ingere ueritatē, & et p̄ parte offensa. si ipsa nō opponat, ut l. j. §. fi. de qñb. & l. si nō defendat. ff. de pen. vā possibile esset, qđ ex defensionib. factis in uno iudicio, apparet iudici, qđ in alio reus nō est culpabilis, vñ esset uerecūdia iudici, & parti iustitia, si i uno p̄denat, & in alio absoluit, iō de utroq; dēt esse cognitū, anteq̄ iudicet. Et de isto mēbro, qđ ex uno facto, oriunt plura crimina, dic, ut dixi plenē in d. l. senatus. Qñq; sunt plura facta, & plures tituli criminis, & plures modi agēdi, tūc siq̄ de oia illa facta tēdūt ad eūdē finē, nō punit, nisi tanq̄ de uno, ut l. istud. ff. ad leg. Aquil. & iō si aliquis insul-

ADDITIONES.

- Alex. ¶ Accusari. Et uide, an quis possit a plurib. condēnari, Bar. in l. sepulchri. ff. de sepul. uio.
- Alex. ¶ Secundū dictū. Quid si ex forma statuti, ille qui percussit aliquem dēt amittere manū, cū qua percussit, & quid si cū eadē manu percussit duos, uterq; uult accusare qđ p̄ferat, & uide per Jac. de Bel. in disput. & in l. j. ut intra certū r̄ps. vbi illa rō est criminalis, an in criminalib. hēat locū cumlatio, adde in l. libellorū. & l. seq. de accus. & bar. in d. l. senatus. ff. eo. in l. si quis homicidij. j. eod. uerū, & iō si aliquis insultat uel si qđ faciat insultū & p̄cussione, punit tanquā de uno iō solo. Et ita dixit Io. post bal. in l. diuortio. ff. lo. mat. de cuius intellectu ibi uide, & in l. fructus. eo. tit. & Bar. & Bal. in l. nunquā plura eo. tit. in uer. secūdo pōt exemplū. Et quod dixi, an p̄sumat incontinenti, uide Imo. & Bal. in d. l. diuortio. Et adde ad materiā, in l. & si. ff. de adul. & bar. in l. capite quinto. in fi. eo. tit. Io. An. in addi. ad Spec. in tit. de inquisi. §. uisa. alleg. nunc tractamus de eo qui in aliquo loco aliquem coepit, & ligauit, si plura loca duxit ad certum locū, & eum spoliavit, in quo loco sit formanda inquisitio, stante statuto, qđ inquisitio debeat formari in loco delicti. De materia aut & ratione huius l. uide Bar. in l. p̄tor. §. j. uer. quæro. an hoc. col. pen. ff. in bon. Rap. P V T.

insultauit, & percussit, non punit de insultu; qm ad hunc finē fecit insultū, ut pcuteret. Et gl. tua hoc notabit tenet, quā uide, & signa, sup uerbo, plurima. Si uerò illa plura facta, nō tendit ad eundē finē, sed ad diuersa, tunc nō de uno, sed de quolibet punit, ut l. nunquā plura. ff. de priua. deli. & ibi plenissimē dixi. ¶ Venio ad fi. dī hic, qd sup duob. criminib. cognoscit simul. Contra. ff. de custodia reorū. l. j. §. si. Sol. Dicit gl. fateor, donec sup vno rñdet, non p̄t sup alio arctari, ut l. tria. Sed cū erit expeditus de rñsione, quā tenet facere sup vno, tunc rñdebit sup alio. Hoc gl. tua dicit ita, sup uerbo, utroq;. Et si qs uellet hāc legē reperere, essent hinc tractādz tres materiæ. ¶ Primo, utrū ille, q hēt unā cām corā vno iudice, possit citari corā alio iudice in alia cā. Qd̄ dic, ut dixi i l. j. p̄ pupilū. §. is q ad maius. ff. de re iud. ¶ Secūdo utrū ille, q est recōmēdatus i carcerib. ex una cā, possit ibi recōmēdari ex alia. De quo dic plenē, ut i l. j. §. si. de custo. reo. Tertio, an recōmēdatus in carcerib. ē iuste, possit ibi recōmēdari ex alia iusta cā, q dic ut i q. illa, q disputauī, q incipit Lapsus. ¶ Vltima gl. reassumit oīa, & distinguit, quod dic, ut in ea.

LEX X.

Qui explicandi. Ista est bona, l. & hēt pulchrā mām. B̄t dicit, q alicui certā p̄mittit sniam, licet iudicē nō corrūpat, tanq̄ corruptor punit. h. d. Audiui dubiū, pone, q ille, q iudicē corrūperet nullo mō punit, puta i capitali, licet. n. reis redimere sanguinē suū, ē corrūpendo, ut l. j. in fi. de bo. eo. & l. pe. ff. de p̄arica. & habuimus in l. transigere. §. de trans. Qua liter punit iste, q p̄misit hoc ei facere? v̄, q nullo mō, q a tex. hic dicit, q punit p̄inde, ac si punitet principalis corruptor: sed principalis corruptor nullo modo punitet, ergo nec ipse, cogitabis: q a de facto fuit Tuderti.

ADDITIO.

a *Corruptor Adde q ad hanc q. decidit Sal. hic, & secundū eū iudicauit Ducal. fabaudię Senatus Taurini de Anno. 1563. 26. Februarij, in causā fisci contra Felionium de Pezeto, qui tanquā procurator corrūpat magistratū, & sequitur hic. Ange.

P V T E V S.

LEX XI.

Si quis homicidij. Absolutus nō p̄t iterū accusari de eodē crimine, nisi de p̄uaricatione primi doceatur: de alio uerò crimine poterit accusari. h. d.

LEX XIII.

Singuli. Hic est bonus casus. Nō dēt literis, uel relationib. publicis personarū credi, sed rei ueritas inquiri. h. d. qd̄ no. Facit, q delictū non probatur per instm. Idē habes in l. diuus. ff. de cust. reo. Dixi plenē in l. senatus. ff. ad Turpil. & c.

LEX XV.

In causis. Non debet procedi super crimine, nisi certa, & clara p̄cesserit accusatio, aliās iudex punit. h. d. Gl. ponit, qualiter accusatio debet formari. Ego circa hoc feci unā magnā lectiōnē in l. libellorū. ff. eo. & dic ut ibi. Ex hac gl. colligit, quā tum tempus est, q fuerunt facta ista glo.

LEX XVII.

a **Accusationis.** Accusator debet se inscribere, & detineri sicut accusatus donec causa examinef, b & qui torquet, non debet interrogari de socijs. h. d. Istud q accusator, & accusatus simul detineant, hoc de consuetudine nō seruat, nisi accusatus accusaret statim accusatorē suū de falsa, & calūniōsa accusatione, & ita est de facto modo in ciuitate ista. No. q quis non debet interrogari de socijs. Fallit in casib. qui hic ponuntur in glo.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Se inscribere. Vide ēt Bar. in l. edita. §. de eden. & in l. transigere de trāsa. in prin. & uide Bal. in l. sed & ff. de in ius uoc. b ¶ De socijs. Adde Grat. p̄. 97. lib. j. Dec. p̄. 234. Hypol. in l. j. §. Diuus. ff. de iust. & an ad dictū consocij possit formari inquisitio Grat. cōsi. 59. & seq. lib. ij. & de duob. socijs criminis uel plurib. deponēti q̄ aliquem quem alleg. sociū criminis, uide Hypol. p̄. 78. nu. 16. Grām. p̄. 35. nu. 53. & qñ faciat iudiciū adde torturā & p̄bet quo ad p̄denationē uide eundē Grām. p̄. 66. p̄. ult. 173. P V T. c Alex. ¶ Non seruat. An accusator debeat stringi in carcerib. uide Sal. in l. militis. §. de accus. Bar. in l. pen. §. ad crimen. ff. de pub. iud. uide Bar. i l. qui sine. ff. de qō.

De exhiben. & transmit. reis. Rub.

LEX PRIMA.

1 Iudex secularis capit clericum delinquentem, & eum retinet, ut remittat ad episcopum.

a **Similes.** Similes commisit delictum, ad magistrū militū remittitur. h. d. No. argu. q̄ licet iudex secularis nō possit cognoscere de crimine commissio p̄ clericum, p̄t tamē eum capere, & detinere, ut remittat ad Episcopum suum.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Similes. Pro hoc quod no. Bar. in l. si quis. in fi. de serui. no. in c. cum non ab homine. de iud.

LEX II.

Nullus. Reus debet carcerari, non autem ligari, nisi p̄uincat, & uenientibus ex longinquo, triginta dierum spatium statuitur, hoc dicit.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Spatium statuitur. Et de isto termino cōparēdi in criminalib. uide Bal. in auth. offeratur. de lit. conte. & uide id quod dixit in l. j. post Bar. ff. de cust. reo.

LEX III.

1 Citatio realis, uel personalis non potest fieri, nisi iudex hoc permiserit. 2 Repertus in flagranti crimine potest capi etiam sine licentia iudicis. **Neminem.** Nullus debet citari, nisi mandato iudicis p̄cedente, h. d. No. q̄ quod nulla p̄t fieri citatio realis, uel personalis, nisi iudex hoc permiserit. b quod est uerū. b Facit. §. de episc. & cle. l. omnes. quod tenet Inno. nisi esset c nunciu generalis p̄stitutus ad faciendam citationes, ut probat per eū extra. de proba. c. qm̄ contra falsam. quod non v̄t uerum, q a ista generalis commissio nihil releuat, ut l. j. §. de iud. do. impe. In casibus tamen non est necesse, quod iudex hoc committat, quia hoc committit Lut quando quis in flagranti crimine reperitur, ut l. raptores. §. de episc. aud. j. de rap. uir. l. j. ff. de fur. l. si quis in seruitute. i fi. & l. interdum. §. qui furem. eo. tit. j. de malef. & math. l. si. ff. de adul. l. capite quinto. & quod ibi no.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ P̄cedente. Dicebat Ant. quem sequit. Tac. in c. j. de iudi. q̄ si apparet citationem destinatam, & relationem nunciij, p̄sumitur sniam iudicis de citando p̄cessisse. l. sciendum. de uerbo. ob. Bar. in l. j. §. cura. de off. p̄se. urb. & post Bar. in l. j. ff. de in ius uoc. & post Bar. in l. qui nomine. ff. de sal. ubi bar. & bal. in d. l. sciendum. & ibi per Lud. & Ang. Sed illa l. loquitur in solemnitate intrinseca, ista in extrinseca, sicut in actionib. dī. & no. Bar. in l. statutus. de sentent. breuic. reci. & per Ang. in l. sciendum. Et no. quod non sufficit generalis commissio facta nuncio de citando, & Ant. in c. j. de iud. sed Imo. dubitabat, quia l. hic allegata hoc non probat, quia loquit in citatione, quando creditor petit sibi assignari in solutum bona debitoris sui pro debito. Vnde uidetur, q̄ remaneamus in regula, uod tantum ualeat gñale quo ad genus, quantum spale quo ad spem, iuxta no. in c. si sacerdos. de off. ordi. & in l. si duo. ff. de adm. tut. Et ita dicit loā. ibi, & no. insti. de actio. §. quadrupli. & ibi tex. & latius per Moder. in lex consp. su. §. eum qui. ff. de appell. & Bar. in l. j. §. de iure do. & in l. qui autē. §. si. ff. de cop. sti. pecu. per Bal. in l. si quando. ad fin. §. de consli. pecu. in xj. & xij. q. ibi concordat Inno. cum Cy. quod Bal. alleg. in c. j. de iudi. Tex. est in l. properandū. §. & si quidem. §. de iudi. in uerū. iudicib. aut res tuas referantibus, ubi patet, q̄ quando reus uult citare actorem, ut ferat sententia in sine instantia, iudex debet sup hoc cognoscere, & sibi impartiri licentiam, & sic patet, quod qñ in cōmissione requiritur causę cognitio, requiritur specialis commissio in citatione uerbali. ¶ Si uerò non requirit causę cognitio in cōmissione, tantū sufficit generalis commissio. Ita Bal. in d. l. si quando. potest allegari ratio, uidelicet, quod tantū ualeat generale quo ad genus, & c. ut §. dictum est. ¶ Adducit tex. & Ang. in l. j. §. de spor. Di. citur. n. ibi q̄ nunciu, cui sit a principio commissio citatio in aliqua causa, potest idem semper citare usque ad finem causę, & sic patet, q̄ una deputatio generalis, licet non fiat particularis commissio, sufficit. Secūdo tex. in auth. libellū. de lit. contest. ubi patet, q̄ executor deputatus in cā. p̄t recipere cautionē, seu promissionem noie patris, absque alia speciali cōmissione. Si ergo p̄t hoc tāquam persona publica, & generali cōmissione sibi facta a iudice, quia hoc non requirit ullam cāz cognitionē, & est de pertinētib. ad executionem cāz: cur nō eo modo p̄t similiter citare uirtute generalis cōmissionis, sicut dicit Bal. obieruari Florentiz: & in Hispania. Tertio hoc confirmat, quia sicut ex generali cōmissione, quę fit notariis actorū, notarius potest accipere productionem libelli absque eo quod ibi sit iudex, quia illa productio potest fieri de plano, & die feriat. l. miles. §. sexaginta. ff. de adul. & in l. p̄cipimus. & ibi Bal. de app. l. i. ut nunciu uirtute generalis cōmissionis potest citare. Nec obstat, in l. oēs. §. nihilominus. de episc. & cle. & l. cum clericis. edit. quia debes scire, q̄ qñ nunciu dat sim pliciter ab uno iudice, uel pro una cā, uel pro oibus, non uidet per hoc libellū mandatu incontinenti de citando, & ideo requirit post particulariter de p̄cedē ad citandū. Ita dī in d. l. j. de spor. Hęc solutio simpliciter approbata p̄uide nea, quia possit committi citatio, & ne detur in officio sibi commissio. sed, p̄ p̄dicta fortiter facit, quia secundūm Gos. in l. cum clericis. §. memorat. §. de episc. & cle. iudex prius quam committat citationem, debet uideat p̄tentionē actoris, ut iudicet sup matrimonio, utriū calūniōse cōpetat, nā si esset in euidenti calūnia, possit eum statim repellere, uel sic libellus esset ineptus. l. qui cum maior. §. si qñ. ff. de bo. lib. aliās de ope. liber. & ibi no. in l. j. de off. alle. Si ergo requiritur talē hęc instructio, prius q̄ iudex cōmittat citationē, nō v̄t q̄ nunciu possit. Sed rñ de ex his, q̄ habes post Bar. in l. si finita. §. Iulianus. §. de damnifec. in articulo quo quaritur, an est necessarium, q̄ procedat libellus. De quo per Franc. de Are. in c. j. de iudi. An pars teneat credere nuncio dicenti se habere cōmissione, uide in locis. §. in princ. apostil. alleg. & per Imo. in l. ex consilia. §. cum qui. ff. de app. uide Ro. p̄. 497. per Bal. consi. i 18. uol. j. ¶ Adde ad hanc l. neminem, an citatio debeat fieri in uerbo uel scripti, & uide tex. in l. pen. ubi Bar. C. de dig. In l. 2. C. de col. fund. si. Bal. l. j. §. quo. & qñ iud. Bar. i l. j. §. cura carnis. ff. de off. p̄. urb. P V T. b Alex. Permisit. Hoc probatur, quia ad capturā personę, siue sumus in iudicib. riuili, siue in criminali, non procedi potest, nisi p̄cedat cāz cognitio de iure ci uili. Colligit ex l. nemo carcerem. de exac. trib. lib. 10. De iudicio criminali ponit Io. And. in c. si dñs. de sen. excōic. quem sequit Bar. in l. quod dicitur in fin. §. de p̄di. ob. tur. cau. Sed ista cāz cognitio non p̄t pertinere ad nunciu qui est uerus executor, ut l. si ut proponis. de execu. rei iud. ergo non poterit citare, facit, quia in causā capturę nunciu debet habere speciale mandatū, ut l. non solū. §. si. cum l. sequen. ff. de procur. & Bar. in consi. inci. commune Gualdi. Fran. de Aret. in c. j. de iud. Abba. hic, & adde Bald. in d. l. commu. diui. sufficit probari, ut post Bar. in d. l. qui nomine. de falsis. c Barb. Nisi esset. Adde bar. in d. l. j. §. de in. do. Et de Imo. in c. j. de iud. ubi dubitat, an illud dictum sit uerum, uide ibi Ant. & Bal. in l. quando. §. de test.

De custodia & exhibitione reorum. Rub.

LEX PRIMA

N quocunque. Siue per accusationem, siue per inquisitionem procedatur, causa debet celeriter examinari, & non debet differri, & interim reus in carceribus positus non debet iniuriari, nec in locis tenebrosis de die poni, nec alias iniurias pati. h. d. Facit iste tex. ibi, ad s. ad primum solis ortum, & c. de mane, utrum dicat dies uel nox. & dixi tibi in la. ut facta. s. ad tempus. ff. de pe. ubi dixi utrum mane, & sero, sit de die, uel de nocte.

LEX II

Si quis. Si quis de crimine conuincitur, debet apud tribunal duci, ut crimen confiteatur, & certum appareat. h. d. Verum, qui semel confessus est crimen sponte, debet illud iterum confiteri. Glo. tangit hic. Dixi plenè in l. i. ff. eo.

ADDITIO

Barb. ¶ Si quis. Vide Bar. hic, qui dicit, ad hoc, ut pfectio ualeat post torturam est necesse, qd sit inter medius dies unus, & nox una. Ale. ¶ Si quis. Vide tex. in l. p. ad Syl. ibi, ex uinculis fm Bar.

LEX III

Quoniam unum. Carcer, ubi ponunt homines debet esse separatus a carcere mulierum. h. d. Super hac l. est auth. nouo iure, quam habetis. s. de offic. di. iud. in l. i. quam nunc statim uide, & no.

ADDITIO

Alex. ¶ Carcere mulierum. De muliere carcerada, uide Bal. in l. i. ff. qui fac. cog.

LEX IIII

Ad commentariensem. Si carceratus auferat, custos principalis, & quia ille debet puniri, punietur, nec exhibendo suam familiam liberatur. Sed custode principali ex necessitate absente, idè ser uabitur de eo, cui commissum officium. h. d.

ADDITIO

Alex. ¶ Punietur. No. si quis est hic, & Bal. in l. i. in ff. de infr.

LEX V

De his quos. Carcerati debent puniri, uel relaxari, & qd de his quos, de his sit, intra triginta dies, iudicibus debet nuntiari poena contrahentibus imminente. h. d.

IVXX

De priuatis carceribus inhibendis. Rub.

LEX VNICA

Detinens hominem liberum per uiginti horas, committit priuatum carcerem.

Dilectis appellatio continetur ciuitas.

Vbemus. Non licet homines in priuatis tene re carceribus, & de hoc potest per in quisionem procedi, & iudex negligens punietur, & reus uero criminis poena lege maiestatis punietur. h. d.

Si quando autem quis dicatur committere priuatum carcerem, de orando hominem liberum, certe si detinet eum per xx. horas, puni.

Et cap. s. de adul. quod plenè dicit, ut ibi dicitur. No. etiam tex. hac l. in prin. q. appellatio dicitur continetur ciuitas, dicit ex Aegy ptiae ad iudicem. Continetur enim tota Aegyptus, & ciuitatem Aegy pti. In contrarium uidetur extra de refer. c. Rodolphus.

ADDITIO

Alex. ¶ Homines. Quid autè si detineat mulierè, ex cà libidinis, an teneat poena priuati carceris? Vide Bar. in l. i. de fur. & uide Bar. in l. i. ff. de uerb. sig.

Si reus uel accusator mortuus fuerit. Rub.

LEX PRIMA

Plures de eodem crimine possunt simul accusari.

T si Marcellus. Per mortem vnus ac cusati, non extinguitur accusatio, quo ad alium de eodem crimine accusatum. h. d. No. ex hac l. quod plures de eodem crimi ne possunt simul accusari, secundum ueram opinio. ut l. inter liberos. s. si. ff. de adul. Item mandans, & faciens possunt simul accusari de eodem crimine, quod dicit, ut l. nihil. ff. de adul. & hic tangitur per Cy. quod no. & tene menti.

ADDITIONES

Alex. ¶ Extinguitur accusatio. In materia huius l. de tunc uide questionem, qua po sui post Bar. in Lex iudiciorum. ff. de accu.

Ale. ¶ Mandans & faciens. No. mandans & faciens possunt, simul accusari. l. mi norib. s. de his quib. ut indi. p. Bar. in l. hos accusare. s. lege. & l. nihil. s. ff. de acc.

LEX II

Si is quem. Mortuo accusato, etiam liberatur accusator. hoc dicit.

LEX III

Si ut proponis. Licet mortuus sit qui de falso instrumē to accusabatur, potest tamen accusari, qui eo uultur. h. d.

LEX IIII

Defunctis. Defuncto reo extinguitur accusatio, nisi seip sum occiderit. h. d.

LEX V

Si quis cum. Si pendente appellatione, a sententia, in qua tacite uenit bonorum ademptio, reus uel ac cusator decesserit, poena extinguitur, sed si bona adimantur ex presè durat causa propter quam bona adimuntur, quod hab uisus in l. iij. si pen. appel. mors interue. & c.

Si quis imperatori maledixerit. Rub.

LEX VNICA

Minè ex personis hominum timenda sunt.

Siquis. Qui maledixerit Imperatori, est ad ipsu remittendus, ut ex persona eius, qui dicit aestimetur, nec est ab alio puniendus. h. d. Not. tex. ibi, ut ex personis hominum dicta pensemus. Vnde qualiter sint metuendæ minæ ex personis hominum consideratur. Habuistis in l. metum. s. quod met. causa.

ADDITIONES

Remittendus. Adde, qd dum tex. hic uer. remittendus ut primo aspectu innuere qd et illo tercio casu ignoscitur, ut ex uer. seq. in si. declarat qd ita remittendus sit talis maledicens tanquã puniendus p Imperatorè: & no per alium officialè uel qd non possit uel qd exar ipse uelit cognoscere, prout in simili de uerbo remitte re est tex. in l. si. ff. de offi. praef. uig. In l. solent. cum gl. ibi & in l. si. quid. ff. de offic. proconf. & leg. & tñ secundũ talè intelligentiã quis est iudex ubi agat de iniuria sibi facta & fac. no. p. Bar. in l. magistratib. uer. quæro utrũ. ff. de iur. om. iud. ubi an confessio facta corã magistratu inferiore, & remittatur corã superiore: an si dem faciat, & adde qd qui non pòt punire: pòt tñ capere & ad superiorem remitte re. Castr. & las. d. l. magistratib. P V T E V s.

Alex. Aestimetur. Qualiter iniuriæ sint considerandæ, uide Bart. in l. Turpia. ff. de leg. j. Et p materia huius l. uide Afflic. Decis. 265. nu. 61. Aym. c. 6. Abb. in c. j. de maledic. & fac. l. diuus. ff. de off. praefid. & multi fingunt demetiã uel furorè lobseruare. ff. de cur. fur. dan. P V T.

Ad legem Iuliam maiestatis. Rub.

LEX PRIMA

Tiam ex alijs. Qui contra legem iudicat, in le gè Iuliam maiesta: non incidit. hoc dicit.

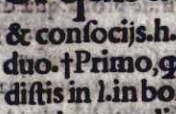
LEX II

Alienam. Qui iuramentum praestitum non obseruat, in hanc l. non incidit. h. d.

LEX III

Vnus testis est sufficiens indicium ad torturam.

Vnum indicium bonum est sufficiens ad torturam, & non requiruntur plura.

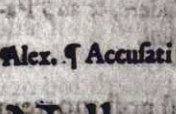

Si quis alicui. Ex hac le. accusati torquẽtur nec aliquo priuilegio excusantur. Idè in accusatore & confocijs. h. d. Vide gl. super uerbo, conuictus. Ex hac glo. not. duo. ¶ Primo, qd unus testis facit indicium sufficiens ad torturã. Vi distis in l. in bona fidei. s. de iureiur. & ff. eo. tit. in l. admonedi. Se cundo no. qd licet cõter oēs leges loquantur in plurali, & dicant, præcedentibus iudicijs, tamen sufficit unum bonũ iudiciũ, & sic te net gl. tua, quã uide & no. De istis iudicijs dixi plenè in l. si. ff. de qst.

ADDITIO

Alex. ¶ Accusati torquentur. Vide Bar. in l. j. s. ad quæstionem. ff. de quæstionib.

LEX IIII

Nullus. Potest quis suum priuilegium allegare, ne torquea tur, præterquam in crimine læsæ maiesta. h. d. hæc lex notabilissima.

LEX V

Stante statuto, quod quicumque præstiterit auxilium, uel fauorè alicui ex bannito, pro prodicione sub pena, si aliquis procurat, quod aliquis banni tus pro prodicione rebanniat, incidit in penam.

Quisquis.

Quisquis. Qui prodicionem fecerint, uel tractauerint eo tra principem, uel eos, qui sibi assistunt, puniunt morte, & publicatione bonorum, & eo. um filij non sunt capaces hæreditatum uel legatorum, nec ad testimoniū, honores, uel officia admittuntur, filie ex hæreditate paterna nihil capere possunt: ex bonis uerò maternis legitimā tantū capere possunt, uxores eorū dotes recuperant, & idem in socijs, & participibz diti criminis. Sed qui prodicionē reuelauerit, uenia dignus erit. h. d. Et primo facit ad quā habui de facto in hac ciuitate. Statutum est hic, quod quicumque præstiterit auxilium uel fauorem alicui exbannito, pro prodicione huius communis, puniatur certa poena. Modo quidā de hac ciuitate procurabat, quod dominus Pet. de Spole. qui erat exbannitus, ut proditor huius communis rebanniret, quærebatur utrum incideret in istam l. tanquā præstans p̄silium, & fauorem exbannito pro prodicione. Quidam canonistæ dicebant quod non, per decretales quæ dicunt, quod licet non sit alicui licitum communicare cum aliquo excommunicato, hoc est uerum, nisi pro eo reconciliādo cum audiatur, ita in proposito ille qui procurabat, quod rebanniretur, faciebat, ut reconciliaret eum huic communi, & sic non incidebat in legē. Ego dicebam, quod hic erat casus in contrarium, ibi, denique iubemus etiam, &c. Non obstat quod dicitur de excommunicatione, quia sententia excommunicationis est medicinalis, non mortalis, ut in c. cum medicinalis, extra. de sen. excom. un. lib. 6. Nunquam enim alicuius excommunicatur, ut perpetuō sit condemnatus, sed ut ab inobedientia desistat: bannum uerò, quod datur hodie secundum statuta terrarum est mortale, & elapso termino banni, non datur ibi uenia comparenti & uenienti ad mandata, ideo non est ratio eadem, quod sepissimè accidit, specialiter hic.

ADDITIONES.

- a Alex. ¶ Quisquis. Vide Bal. in l. j. in prin. ff. de verb. obl. de prohibito loqui cū bannito, an sit prohibitum sibi mittere nuntium uel literas. Et loquitur de dante fauorem, ut habetur in l. post legatum. §. amittere, & ibi Bart. quod petens rebanniri proditorē, uideatur præstare fauorem proditori, quod statutum denegat, & licet lex canonica prohibeat loqui cum bannito intelligitur, quo ad commercia, & quo ad suffragia, & similia, ut rubore perfusus ueniat ad obedientiam ecclesie. Si ergo ecclesia ista disponit, ut reditatur ad obedientiam, multo fortius permittit ut cum eo loquatur, ad finem reducendi eum ex eo, quia punitus erat de inobedientia, & illa excommunicatio insequitur eum quocumque uadat. Sed in proditore, patet, est secus, quia licet sit bannitus, non tamen est punitus de prodicione, & petendo, quod sibi remittatur poena, est contra publicum bonum, quia lex uult maleficos puniri, ita uulneratus. ff. ad laquil.
- ¶ Quisquis. uide Bar. in l. constitutio. ff. de app. qualiter debeat intelligi hæc lex uide quæ dicam. j. in fi. huius tit.
- Parisi. ¶ Quisquis. uide Soc. conf. 279. uol. 2. & conf. 22. uol. 1.
- b Alex. Testimonium. Vide Bar. in l. iur. ff. de iur. sed an ferens testimonium pro ipso, uideatur dare opem. uide Bar. not. in l. post legatum. §. si uerò, in fi. ff. de his quib. ut indr. Et ad istum tex. uide, Ang. in l. j. §. ff. quod quisq. iur.
- d Alex. ¶ Hoc dicit. Limita istam l. tantum procedere, ubi crimen est attentatum specialiter in personam principis, aut imperatoris, aut principis, sed ubi peccatum esset in alijs capitulis l. iul. ma. de quib. gl. j. 2. & 3. ff. eo. tunc non habet locum poena, de qua hic, sed habet locum poena l. amissione. §. qui deficiunt. ff. de cap. di. Item limita uide hanc l. Paul. de Leza in elem. p. 2. de re. i. Jo. And. in c. statutum. de reser. in 6. in nouel. Pro quibus facit glo. in l. j. in uer. hodie principalis. j. de bon. lib. alijs eorum. ff. ad l. iul. maie. Tu uide Bar. in extra. ad rep. men. §. qui sint rebelles, in uer. rebellando. & quod no. Bar. in l. j. §. de man. und. & an habeat locum in alia ciuitate, quam ea, uide gl. & Bar. in l. j. ff. eo. Et adde, quod non subditus, non incidit in crimen læsæ maiest. sed Bal. in l. 2. j. de fal. mo. de proditore populi, ita incidit in hoc crimen sicut proditor principis. l. fi. & ibi Bal. in l. j. de abol. & uide in c. j. ut lit. non contest. & circa materiam huius l. quærit, an filius condemnatus de crimine læsæ maiest. priuetur beneficio ecclesiastico iā quæ sit o. & uideatur quod sicem talis filius sit infamia, ut hic, sed infamia nondum reijcit a dignitate sed remouet alias quæ sit a. l. infamia. §. de decu. lib. 10. Et si dicitur, quod iudex secularis non potest priuare quæ beneficio ecclesiastico, ut no. doc. in l. de poen. respondeo secundum l. cum probatio. & ibi gl. ff. de proba. quæ dicit, delictum tuum te punit, non ego. & sic non punit iudex secularis cum priuare paliter, sed in consequentiam. Tamen, in prium est glo. 2. 6. dist. satis peruersum, si est crimen læsæ maiest. temporalis, secus si diuina & spiritualis, quia tunc priuatur, ut in c. de schismaticis, & in c. quicumque. de hæret. in 6. uide Old. p. 1. 4. & an spoliatus nuntios apostolicos, quæ cantur committere crimen læsæ maiest. uide de Rom. p. 3. 6. & inquantū Bar. in fi. dicit, quod bannum hodiernū est mortale, uide de Pau. de Ca. p. 23. quæ dicitur committi crimen læsæ maiest. uide Bal. p. 153. lib. j. Pet. de Anch. p. 278. & ibi qualiter testes debeant concludere, & an p̄ Papam, uel legatum de latere, dicatur committi crimen læsæ maiest.

LEX VI.

Meminisse. De crimine læsæ maiest. potest post mortem rei inquiri. h. d. ista lex notab.

LEX VII.

Post diui Marci. Post mortē rei, de hoc crimine potest queri, ut eius damnetur memoria, & bona successoribz auferantur, & alienationes factæ a die commissi criminis rescindantur. h. d. ista lex. Et no. quod dixi in summa rjo, & tene perpetuo menti.

Ad legem Iul. de adulter. & stupro. Rub.

LEX IMPRIMA.

Publico. Vxores non possunt accusare uiros de thoro uoluptate, secus e converso. h. d.

a Vxores, ad hanc l. uide Dec. p. 306. & an satis ex uxorato & soluto dicat ad tus ex coitu damnato de iure ciuili, uide ibi d. 561. & consil. 316. de dic. quod adulterium per uirum cum soluta non committitur. Paris. p. 54. lib. 2. quod uirum est iure ciuili secus iure cano. 37. q. 1. c. nemo. no. Abb. in c. de eo qui cog. con. sang. uxoris suæ & de primo uide gl. in hac l. de poena autem adulterij uide Boer. q. 297. Raph. Cu. p. 154. & de marito cognoscente solutam. uide Ang. in l. quæritur. hoc eo. titu.

PVT. LEX III.

Gracchus. Maritus, & eius filius possunt adulterum uel lem inuentū, impune occidere, sed si non erat uilis mitius punietur. h. d. Tene mentisiam l. No. quod legitime factū est, poenam non meretur. Not. quod licet possunt filij in istis obedire patri, etiam in atrocioribus executionibus legitime tamen factis.

a Paris. ¶ Gracchus. Vide lac. de Bel. de quæst. & Ely. in c. dilecti filij. de excep. b Alex. ¶ Occideret. Probat tamen. 33. q. 2. c. admonet. & in c. inter hoc. 12. q. 1.

LEX XIII.

Siquondam. Vide autem, quæ tractat de remissione criminis, & no. can. de qua tractatur, in arch. quæ in prouincia ubi de crimine agi oportet, & ego dixi in l. si cui. §. si. de accusa.

LEX XIV.

Quamuis. Accusatore absente, post crimen liquidatū potest ad finem diffinitiuū pueniri. Quærit glo. hic late ad crimen publici iudicij prosequendum non admittit proccra ter, quid si non fuerit oppositum, an ualeat processus. Glo. uideatur dicitur, quod sic, quam uide & nota super uerbo, presentia. Quod dicitur, ut dixi. ff. de publi. l. pen. §. ad crimen.

ADDITIONES.

- a Alex. ¶ Perueniri. Vide Bar. in l. contra pupillum. ff. de re. iud. & uide no. glo. hic singulariter. Ad idem dixi singulariter l. no. in c. quia propter. de elec. quod ubique, per statutum quis tenetur comparere personaliter, & per procuratorem eo parat, quia procurator fuit admittus, tenet processus, & etiam probatio facit ad l. si maritus. §. prescriptione. cum ibi no. h. d.
- b Alex. ¶ Quæritur. Vide hoc uide Bar. & quod ibi dicitur gl. in l. pen. §. ad crimen. de publi. iud. & allegat in l. i. de iur. i. de proccra.

LEX XXVI.

Quoniam. Qui non potest accusare de crimine non potest excipere de eodem ad aliquem puniendū. hoc dicit. hæc notabilis l.

LEX XVIII.

a Alex. ¶ Quoniam. Vide hoc dictum, quando maritus accusat uxorem de adulterio, & postea uideatur accusator, & mulier non committit adulterium, ut potest iterum accusari de adulterio. & ad Bar. hic facit, quod not. Bar. in l. amittit non pe. ff. rem. rat. habe. & Bart. in l. si. §. fin. de eo per quem fact. erit. & ibi alleg. hinc tex.

LEX XVIII.

Ita nobis. In enumeratōe, quæ exceptiones possunt esse in accusatōe de adulterio. Noui hæc esse, & posse tantum certas exceptiones obijci, & per hoc excluduntur alie exceptiones legitime in corpore iuris inclusa, ut hæc glo. & hinc per hoc doc. inducit hanc legē in arg. quod hinc dicitur, quod si in istum non possunt opponi nisi certæ exceptiones, & per illud statutum non excluduntur alie legitime, quod non puto ut quæ uerum. Quod dicitur in plenissime dicitur in l. j. §. quod uideat etiam.

ADDITIONES.

a Alex. Ita nobis. Facit ista lex ad hanc etiam, de qua per Bar. in l. j. in prin. ff. si quis dicitur non obtem. & ibi dicitur, quod si quis dicitur non obtem. & ibi dicitur, quod si quis dicitur non obtem. & ibi dicitur, quod si quis dicitur non obtem.

LEX XXIX.

1 Adulterium cum meretrice nupta, non committitur.

a Quæ adulterium. Domina a canone, potest de adulterio accusari, secus de familia, quæ hospitibus seruit. h. d. Quærit gl. utrum cum meretrice nupta, possit committi adulterium. Gl. dicit, quod sic. Quidam ultramontani dicunt contrarium, & forte melius.

ADDITIONES.

a Barb. ¶ Quæ adulterium. Vide istam legē alleg. per gl. in c. tante. de si uo. de i. hoc in c. & si Christus de iureiu. & in c. a crapula. de uij. & ho. cle. ibi omnino de uide Lud. Ro. conf. 283. ad propter adulterium perdatur dos.

LEX XXX.

Crimen remanet publicum. licet auferatur facultas accusandi omnibus, & referendo ad certas personas tantum.

ADDITIONES.

a Crimen remanet publicum, licet auferatur facultas accusandi omnibus, & referendo ad certas personas tantum. Quamuis.

Quamuis. Accusare de adulterio licet marito, & alijs cōiunctis personis, non extraneis. h. d. Oppo. & uidetur, q̄ quilibet de populo admittatur ad accusandum. Vnde uidetur ob stare. ff. e. l. ij. §. fi. & l. seq. Sol. dicit glo. ista lex loquitur, quando isti propinqui non extant. Doc. moderni dicunt, q̄ illa lex corrigitur per istam. Et ista opinio plus placet, per rōnē positā in hac l. uidelicet, ne liceat extraneis fadare cōnubia. Secundū quam lect. thabes, q̄ licet per formam statuti, auferatur facultas accusandi de publico crimine omnibus, & restringatur ad certas personas tantum, nihilominus remanet crimē publicum. De hoc dixi uobis in l. j. ff. de pub. iud. Vltimo habetis in fi. q̄ p̄na adulterij est p̄na mortis. Opp. ff. de quæstio. l. si quis uiduam. Sol. ut ibi no. Et ibi dixi uobis, secundum ista tempora, p̄na mortis in muliere est aliter constituta, ideo uide authen. sed hōdle, vnde de iure communi, p̄na in masculo non est immutata, sed in fœmina sic, ut s̄. in auth. Habetis hic aliam auth. quæ loquitur de quadam p̄na, quæ inferitur ei, quem maritus habet suspectum de adulterio uxoris suæ. quæ incipit, si quis ei.

ADDITIO.

Alex. ¶ Quamuis. Casus apponit ab accusatione adulterij notantur. 32. q. 6. in summa. & in c. intelleximus. in fi. extra. eo. ut in ultimo habetis. Et de ista p̄na adulterij, adde eē Bal. in l. Claud. de his qui. ut indi. p̄na etiam adulterij, q̄ mulier perdat dotē, ut hic uidetur, q̄ in bonis paraphernalibus, dic secundum glo. in c. plerunque. de do. inter uir. & uxo. & uide in Lex consensu. §. de repu. Sed an dicta gl. sit uera, dixi post Imo. l. cū mulier. ff. sol. ma. Quæ autē sit p̄na stupri, uide Bal. in l. raptores. §. de epil. & cle. Et q̄ mulier committat adulterium cum incestu, & puniatur, uide in l. si adulterium cum incestu. in prin. ubi glo. in l. inter liberat. ff. e. Et de istis p̄nis, uide per Ia. de Bel. in l. raptores.

LEX XXXI.

Cum uir. Ita non confucui legi, quia de ea loqui non est honestum. Breuiter dicit. Crimen Sodomie ultro a re gladio punitur. h. d.

ADDITIO.

Alex. ¶ Gladio punitur. Vide in auth. ut non luxurientur contra naturā. 23. q. 2. hic quæquā ubi etiam dicitur de crimine, quod committitur cum brutis, quid in Iudæo uidetur in c. in archiepiscopatu. de rap. Quid in muliere agente, ut uir uide q̄. in l. foedisima. §. e. de rap. alias. ff. eo. de adult.

LEX XXXII.

Nomen rei, quando dicatur receptum inter reos.

Adulterij. Habeo istam l. multum claram, quia probat unā meā opi. de qua est casus hic. Bf dicit. In q. adulterij exceptiones friuolæ reprobantur, exceptiones legitimæ q̄ processum respiciunt, primo examinantur, postea de crimine cognoscitur. hoc dicit. j per istam leg. ego dico manifestē probari opin. meam, q̄ tunc dicitur nomen rei receptum inter reos, quādo facta examinatione super omnibus exceptionibus dilatorijs respicientibus processum, iudex pronuntiauit super accusatione procedendum esse, unde ante lit. contesta. potest dici nomen receptum inter reos, scilicet per illam pronuntiationem, merito hic potest fieri reo absente, ut uidistis s̄. eo. l. adulteram. licet glo. aliter dicat. Dixi tibi in l. is qui reus. de pub. iud. & tunc non allegaui tibi hanc l. sed e tantum addidi, & ideo tene menti.

LEX XXXIII.

Si hi qui adulterij. Si absolutus ab adulterio proximitatis prætextu, postea cum ea matrimonio contrahat, ex hoc iuris & de iure uidetur nasci præsumptio, ex qua de primo adulterio de quo fuit absolutus, poterit condemnari. hoc dicit hæc singularis lex. quod tene menti. Oppo. ne mo ex præsumptionibus est condemnandus, ut l. absentem. ff. de pen. Sol. Ibi loquitur de præsumptione hominis, hic de præsumptione iuris, & de iure. Opp. postquam quis est absolutus, non p̄t condemnari, nisi doceatur de præuacatione, ut l. si quis homicidij. de acc. & l. iij. ff. de præua. Sol. Specialis casus est hic. Simile uidistis. §. de reb. cre. & de iure iur. l. fi.

ADDITIO.

Alex. ¶ Poterit condemnari. Adde quod Lud. Ro. dicit hie esse casum, q̄ sentētia ex præsumptione prolata nunquā tranſit in rem iudic. imo continuo retractari potest, de quo, & de istis simil. sententijs uide quæ habes hic post Cy. & aduerſe q̄ præsumptio uiolenta, quæ secundum ius dicitur habere uim plenæ probationis in causa ciuili, non sufficit ad plenam probationem in causa criminali. no. doc. in c. afferte. & in c. quia uerifimile. de præsum. uidelicet de nudo cum nuda, solo cum sola. De quo in c. literis. de præsum. quia habet uim plenæ probationis, in causa ciuili separationis matrimonij, non sufficeret sola in criminali ad condemnandum de stupro. Facit l. si autem. §. de proba. & quod no. Bar. in fi. §. de iure iur. secus, quando est præsumptio uiolenta approbata a iure, etiam quo ad criminalem causam, quia tunc sola sufficit l. quæ ibi no. facit auth. si quis cum hic, & ibi no. §. eo. Et de probatione adulterij, qualiter fiat, dic q̄ per præsumptionem. Ita per Bar. in d. l. 2. §. fi. in fi. ff. eo. Et unum no. quod dicit Abb. in d. e. ubi cum iudex mouit animum suum ad sententiandum ex præsumptione, debet illum exprimere in sententia. alijs iudex appellationis, & cui de hoc non constat. uideli-

cet; an iuste fuerit motus, & non constat ex actis; poterit retractare sententiam alleg. no. per Inn. in c. quoniam. §. de prob. & in c. in præsentia. eo. titu. & de præsum. uiolenta; uide gl. in l. fi. §. arbi. cut.

LEX XXXV.

Qui iniuriatur ex adulterio, iniuriatur etia ex stupro commisso in uiduam.

Si mulier. Maritus quondam potest accusare de stupro, quod committitur in uxore, quam repudiauerit. hoc dicit hæc bona lex. Oppo. cum istud sit crimen publicum, quilibet potest accusare, quid ergo mirum si maritus admittitur? Dicit glo. quod maritus quondam præfertur, quia magis offenditur. Ex hac l. not. quod ille, qui offenditur de adulterio constante matrimonio, ille offenditur ex stupro, iuduitate durante. Hoc est utile scire ad probandum quandoque inimicitias, nam ita iniuriantur consanguinei uiri iam defuncti ex stupro, quod committitur in uiduam, sicut si duraret matrimonium.

LEX XXXVI.

Libertatem. Sicut libertas seruorum intra duos menses a die diuortij impedit, ita & intra duos menses a die matrimonij solati per mortem. h. d.

Si quis eam, cuius tutor fuerit, corruperit. Rub.

LEX VNICA.

Tutor. Qui suam pupillam corrumperit, deportatur, bonis omnibus publicatis. hoc dicit hæc bona lex.

De mulierib. quæ seruis proprijs se iunxerunt. Rub.

LEX VNICA.

Iqua. Quæ seruo proprio se iungit, morte punitur, & omnes ad denuntiandum admittuntur: filij ex tali coniunctione nati, inaccessibiles habeantur. hoc dicit.

Ad legem Iul. de ui publ. uel priuat. Rub.

LEX II.

Tutoris. Quando pars quota bonorum devenit ad aliquem ex dispositione legali, intelligitur cum onere debitorum. h. d. Oppo. ff. de iur. dot. l. mulier. §. de hæ. uel act. uen. l. ij. Sol. Ibi bona ueniunt ad aliquem ex contractu, hic ex dispositione. l. Fallit in casu. l. j. §. de hæ. uen. ubi favore fisci etiam quando bona uadunt ad aliquem ex contractu, intelligitur cum oneribus debitorum. De hoc in l. ij. §. cum ex causa. ff. de iur. fisci. ubi de hoc dixi, & plenè dixi de hoc. ff. de bono. poss. l. j. in princ.

ADDITIO.

Alex. ¶ Tutoris. Vtrum creditores unius territorij, agant contra fiscum alterius territorij, tanquam contra hæredes debitoris condemnati ad mortem, & publicationem, uide hic per cum. Anto. & Imo. in Lex facta. de hæ. instit. in fi. Adde tu Bal. §. 5. lib. j. & ibi, an fiscus sit primo excutiendus, antequam extranei possessores, & an habeantur loco hæredis.

LEX III.

Si confidis. Si masculus uel fœmina includatur, uiolentia committitur, & p̄na huius l. punitur. hoc dicit.

LEX IIII.

Iniuria facta persona, quando dicatur crimen publicum.

Si criminis. Hæc est bona lex, & facit ad intellectum mulierum. Violentia commissa circa res, etiam hominibus non coactis, hæc l. punitur. Iniuria commissa circa personas ita demum hæc l. punitur, si coadunatis hominibus facta fuerit. h. d. No. ergo q̄ iniuria facta personæ, ita demum cadit in crimen publicum l. Iul. de ui. si fiat coadunatis hominibus, alijs est priuata, ut l. iniuriam. j. de iniur. Homines autem coadunatos, in hac materia intellige, etiam si coadunauit unum, ut l. ij. §. iij. ff. ui. bo. rap. quod tene menti.

ADDITIO.

Alex. ¶ No. ergo. Vide tamen, in l. 3. ff. ad l. Iul. de ui priuata.

LEX SEXTA.

Faciens uno tempore uim, occupationē, & homicidium, non punitur de quolibet, sed unum est delictum aggrauatum.

- 2 Si in uolentia interueniunt uerbera & homicidia, maleficii in persona eius, quis fuit author uolentis, aggrauat tantum, & quomodo tenebuntur alij.
3 Coadunatus ad aliquam uim faciendam, si ibi perdit arma, quando possit recuperare a coadunante, & qua actione.

Quoniam. Hæc est bona lex. Si te impore uolentia, ex parte inferentis, uel defendentis, homo aliquis moriatur, inferens vim poena mortis punitur, & appellare non licet. hoc dicit hæc not. lex. ¶ No. quod si aliquis iuit ad occupandum castrum uel palatium alterius, & in occupatione aliquem percussit, uel occiderit, non debet puniri duabus ll. hoc est tanquam uolentiam inferens, & occupationem faciens, & tanquam faciens homicidium, & vulnerans, sed totum est unum delictum, scilicet uolentia aggrauatum per istas qualitates, scilicet, quod in ea sunt commissa uerbera, necesse, & similia, ut hic tex. uides no. quem milies alleg. & ideo rogo teneas menti. ¶ Secundo no. q. istæ qualitates, scilicet necesse, & uerbera, in hac uolentia interuenientes, aggrauant maleficium tantum in persona eius, qui fuit principalis, & author huius uolentia. Ita uides hic in tex. qui uim facere &c. alij autem homines coadunati ad hoc, non tenentur nisi de uolentia simplici, ut hic innuitur, & tenebuntur etiam de eo quod ipsi personaliter fecerunt, ut probatur in l. ij. §. si quis non ipse coegerit, sed inter eos fuerit. ff. ui. bon. rap. Oppo. & uidetur, quod non debet puniri quis, ultra quam habuerit propositum delinquendi. Contra in l. qui iniuriæ. ff. de fur. Sol. de hoc, dic plene ut dixi uobis in l. diuus. ff. ad l. Corn. de sica. ¶ Quærit glo. b. utrum ille qui coadunatus fuit ad aliquam uolentiam inferendam, si ibi perdit arma, uel alias res, utrum possit recuperare ab eo, qui eum coadunauit ex stipulatione, uel actione mandati. Sol. Dic, q. non, quia iste contractus est super re turpi, ut l. si remunerandi. §. rei turp. ff. man. Hoc intellige uerum, quando quis fuit coadunatus ad aliquam uim illicitam: secus si ad licitam, ut ad aliquem defendendum, & similia, quia tunc esset licita. Quod tene menti perpetuo, rogo te.

ADDITIONES.

- a Alex. ¶ No. quod. Et no. ad quod teneatur caporalis, & coadunator societatis, an teneatur pro socijs, uide Bart. in l. si quis nō homine. ui. bo. rap. & gl. hic. Et quis dicatur caporalis, uide Bald. in leg. j. §. de ser. lug. adde Bald. consil. 130. & 136. lib. j. ¶ Vide quæ posui ad Bal. hic, & adde q. ratio huius l. habet et locum in homicidio commisso ex proposito per plures coadunatos, quorum alter dum taxat uulnerauit, ut per Alber. in l. si ff. ad l. Cornel. de sic. P V T E V S.
b Alex. ¶ Quærit gl. Vide Inn. in c. sicut. de iurei. & quod dixi in l. j. ff. ad l. Rhodiam de iactu. & Bal. in l. fideiussor. §. mand. Facit quod no. Bal. in l. si seruus communis. §. quod uerō. de fur. & Specu. de iud. in §. speciali. in fi. & per do. Ant. in c. olim. el. j. de resti. spol. in §. q.

L E X VII.

- 1 *Causa restitutionis, quod sit privilegiata.*
2 *Spoliatus, quod ante omnia restituatur, quomodo intelligatur.*
3 *Prima uolentia, quando absorbeat per secundam, & sic dolus, cum dolo compensetur.*
4 *Probationes factæ de uolentia in causa civili, an faciant fidem in criminali.*
5 *Eiectus de possessione si eam recuperat incontinenti, non desinit usucapere.*
6 *Expulsus si recuperat incontinenti possessionem, non incidit in l. si quis in tantam.*
7 *Spoliatus omnibus bonis, non potest ab alio accusari, antequam restituatur.*
8 *Accusatus est si quis de uolentia criminaliter, & de uolentia constat, officio iudicis poterit fieri restitutio possessionis.*

a **Si quis ad se fundum.** ¹ Ista est subtilis lex & breuiter dicit. Spoliatus debet ciuilitate agere, uel criminaliter accusare, sed si sua autoritate per nim recuperauerit, secundo spoliatus ante omnia est restituendus, spoliatus legitime punietur. hoc dicit. ¶ Primo ponit quid habet facere spoliatus. ¶ Secundo ponit quid ei imminet, si iuris ordinem prætermiserit. Secunda ibi, quod si omissa. Opp. quod licet expulso, sua autoritate recuperare, ut l. j. §. uim ui. de ui & ui ar. & l. iij. §. cum igitur. & supra. unde ui. l. j. Huius timore leg. huius l. uariatur duob. mod. ¶ Vno modo, quod hic non licet recuperare, scilicet ex interuallo, sed incontinenti sic, ut in contrario. Et ista est communis leg. quam leg. quam glo. sequitur. Alij dicunt, ut Io. in fi. glo. q. hic loquitur, quando incontinenti sua autoritate possessionem recuperauit. Et quod dicitur in tex. possessionis iura reparantur, scilicet licet quo ad damna, quæ passus est ab alio, qui uolentiam inferebat, uide istam gl. fi. Ex hac lege, habes notare, q. causa restitutionis est privilegiata, siue agatur ad recuperandam possessionem, siue agatur ad damna, quæ quis passus est in uolentia, licet possessionem effectualiter non perdidit. & est privilegiata in hoc, quod ante omnia debet examinari ista causa restitutionis. Qualiter autem intelligatur istud ante omnia, j. dicam. Et debet intelligi lect. ista, quod hic agebat ad damna ille, contra quem adhibita fuit uolentia, qui recuperauit incontinenti contra eum, qui intulit uolentiam. Sed cōtra,

cum legitime fecerit, non posset agi ad damna, quæ aduersarius passus est, quia quod legitime factum est, poenam non meretur. l. Gracch. supra. de adul. Istam casus positionem tene menti, quia puto eam esse ueram. nec scio alibi. Alia leg. quæ communior est, quæ hic expulit ex interuallo, & sic non faciebat legitime, tunc enim spoliatus secundo ante omnia debet restitui. Sed tunc ad hoc oppo. quia huic expulso, licet agere ciuilitate, uel accusare criminaliter, prout uult, ut hac lege in princip. & quando ci. ac. cri. præiudi. l. j. Solu. dicit glo. fateor, quod expulsi habet electionem accusare criminaliter, uel agere ciuilitate interdicto, pro recuperanda possessione. Sed hic loquitur, quando eligit expulsi agere interdicto, quo casu ante omnia restituatur. Videndum est ergo, quid est hoc dictum, ante omnia, quod hic dicit tex. glo. dicit ante omnia restituatur, id est, antequam queratur, quis sit dominus, uel ante omnia, id est, antequam queratur de crimine in modum accusationis, & sic pertransit, & etiam doct. Mihi uidetur, quod nos debemus intelligere text. prout iacet impliciter ante omnia. Pro huius euidencia debes scire, quod quandoque spoliatus agit, petens restitutionem possessionis, quandoque agit petens restitutionem damnorum. Primo casu, causa restitutionis ante omnia est tractanda, ut hic dicit tex. in tantum, ut super nulla alia re a suo spoliatore possit conueniri, nisi super illa spoliatione, hic est casus extra de or. cog. c. super spoliatione, & sic debemus istum textum, intelligere. Si uero agit petens damna, isto casu, ista causa debet ante omnia retractari, nec posset super dominio ipsius, uel alia causa reconueniri, ut hic secundum lect. Ioan. nec tamen reconueniri posset de alia spoliatione, ut in c. 2. extra. de ord. cog. Et hoc, si secunda causa spoliationis, per quam agitur ad recuperandam possessionem rei, de qua quis est spoliatus, proponitur in modum reconuentionis: sed si proponeretur in modum exceptionis, tunc impediret primum iudicium super damno, & spoliatus ante omnia deberet restitui, & donec restituatur, causa super damnis non deberet agi, ut d. c. ij. Item privilegiata est causa restitutionis in hoc, quod ille, qui est spoliatus, si obijciatur ei de dominio spoliantis, ista exceptio non debet examinari in iudicio, sed ante omnia est restituendus, ut hic secundum quod glo. intelligit, ut uidistis in l. momentanea. supra. unde ui. & supra. si per uim uel alio modo. l. j. Intellige, si contra hanc exceptionem de dominio replicetur: secus si petens restitutionem pateretur super illa exceptione procedi, ut extra. de resti. spolia. c. j. quod probatur de iure nostro. Sicut enim se habet exceptio ad actionem, ita se habet replicatio ad exceptionem, ut l. ij. ff. de excep. Sed si exceptio non obijciatur, non impeditur actio, eadem ratione si non obijciatur replicatio, non impeditur exceptio. Facit supra. de adul. l. quoniam Alexan. Instit. de replica. per totum. Quandoque spoliatus a spoliatore conuenitur (nō curo qua actione, nec ad quid, dum tamen non conueniatur super alia spoliatione) tunc ipse poterit excipere contra spoliatorem suum, quod nō potest conueniri, donec ipse restituatur. Et hoc est, quod hic tex. dicit. ante omnia uolentia causam, &c. Probatur in d. c. extra. de ord. cog. Si uero de spoliatione agitur, tunc alia questio ciuilis non poterit proponi, non propter priuilegium spoliationis, sed propter priuilegium generale cuiuslibet causæ criminalis, quæ non patitur secundum ciuilem concurrere, ne ei fiat præiudicium, ut supra. de ord. cog. l. fin. Item oppo. dicitur hic, quod queri debet quis, & ad quem uenit possessio. Contra iam pro certo proposuerat uolentiam esse commissam, quare ergo de hoc queritur. Solu. debet exponi intulit, id est, intulisse dicitur, & ista est uera. Vel dicebatur, quod ex aliqua causa potuit facere, & licite, tunc ista potest esse bona. Sumus expediti de prima gloss. mag. uenio ad sequentē.
b Oppo. dolus ¶ cum dolo compensatur, ut l. fi. §. sed si stipulatio. ff. de eo, per quem fac. crit. & de dolo. l. si duo. Sed si ego expulsi expulsiorem

ADDITIONES.

- a Alex. ¶ Si quis ad se fundum. Hanc l. limita, ut per Inno. in c. constitutus. de fil. presb. & dixi in l. naturaliter. §. nihil commune. de acqui. posses. & uide in q. j. in sum. Et ex hac leg. habes not. quod causa possessionis etiam est privilegiata, quo ad petitionem restitutionum damnorum cunctorum spoliati, licet spoliatus est incontinenti recuperauit, non tenetur ad possessionem, secus si recuperauit ex interuallo, & secundo spoliatus recuperauit incontinenti a primo spoliante, quia cum secundus spoliatus incontinenti recuperans recuperauit, legitime non tenetur ad damna ultimo lata, & non est alibi, & uide j.
b Alex. ¶ Si uero agit. Adde Bar. in l. naturaliter. §. nihil commune. in §. combinatione. de acq. pos. Bar. in l. ordinarij. in v. q. & ult. ff. de rei uend. ¶ Et q. ubi agitur ad damnum ex cā spolij repellatur quis per exceptionem alterius spolij: Intelligitur ubi talis exceptio spolij concernit aliam rem & differentē ab ea, in qua præcessit spoliatio, & damna fuerunt illata. Ita Abb. in c. fi. de ord. cog. col. pen. & fac. tex. in l. j. §. qui autē in me, ubi gl. ff. de ui & ui arm. & in §. recuperandæ inst. de Interdic. & fac. dicta bar. & Alber. in l. qui possessionem ff. eo. ti. de ui & ui ar. in materia autē an & quando spoliatus ante omnia sit restituendus, & quæ exceptiones opponi possint, uide Dec. consil. 162. 191. Are. in §. quadrupli. col. 9. inst. de act.

P V T E V S.

a pulforem meum, uidetur quod debeat compensari uolentia^a qua feci tibi, cum uolentia, quam fecit mihi. Glossa hic dicit aliud in illo generali: dolus cum dolo, &c. non dicit plus. Sed in l. i. in fi. glo. s. magnæ. s. unde ui. respondet, quod ideo non compensatur dolus cum dolo hic, quia uidentur esse commissa circa diuersa. Alia est enim uis facta uno tempore, alia facta alio. Sed contra hoc uideatur. ff. quod ui aut clam. l. si alius. s. bellissime. Glossa hic dicit, aliud in interdico quod ui aut clam, ut ibi. aliud in interdico unde ui. ut hic. Per hoc non placet, nam posito, quod dolus cum dolo compensetur, saltem unum debitum cum alio debito debet compensari. Si ergo per uolentiam quam intulisti mihi, es effectus meus debitor in centum, & in illa possessione, & consimiliter ego per illam uolentiam quam tibi secundo adhibui, sum effectus tuus debitor in centum, & in illa possessione, igitur debet unum debitum cum alio compensari. Præterea dicit ipse, non est ratio diuersitatis, que debet esse inter istud interdico unde ui, & interdico unde ui aut clam. quare ergo hic dicitur, quod ante omnia est restituendus. est uerum in eo, in quo passus esset maius damnum, & sic per compensationem non esset sublatum. Doc. nostri citramontani tenent glo. nostram, ut lac. de Aret. lac. But. & alij. Non ob. quod dicitur, quod dolus cum dolo compensatur, uel debitum cum debito compensatur, quia, ut hic glo. optimè sentit, illud est uerum, quando secundus dolus, uel secundum debitum, seu delictum non absorbet, & extenuat primum. Sed hic secunda uolentia absorbet, & consumit primam, id de prima non potest obijci, & sic non potest dici, dolus cum dolo compensetur, uel uolentia cum uolentia, quia prima uolentia est consumpta. Nec etiam potest dici debitum cum debito compensari, quia primum debitum est sublatum, ut s. unde ui. l. si quis in tantam. & l. extat. ff. quod met. caus. & uide glo. sic intelligo glo. super uerb. quid. Pro cuius euidencia, debes scire, quod per l. si quis in tantam. & per l. extat. ille qui secundo intulit uolentiam, perdit omnem ius, quod habebat in re, uel ad rem, seu pro illa re, sed si habebat aliud ius extra rem illam, sed fortè illius rei occasione, illud non perdit, ut l. qui uas. in prin. ff. de fur. Qui enim abstulit rem sibi subtraham, licet perdat sibi conditionem furtiuam, quæ datur ad rem, non perdit actionem furti, quæ datur ad duplum, uel quadruplum, quod est extra rem. Modo ad propositum, secunda uolentia absorbet primam, quatenus propter primam uolentiam poterat agi ad recuperandum rem, sed quatenus poterat agi ad certam damna, & sic extra rem, propter secundam uolentiam, non consumitur prima, ut d. l. qui uas. Eadem ratione, credo, quod accusatio criminalis, quæ oritur ex prima uolentia, non consumitur per secundam, quia illa actio non est ius in re, nec ad rem, nec pro re. Et sic glo. quæ hic uidetur uelle, quod per secundam tollatur prima, etiam quo ad actionem criminalem, non uidetur, quod dicat uerum. Vide glo. licet tamen dixerit, quod prima uolentia non consumitur, quantum ad damna, & ad aliud interesse, tamen in hoc secundo iudicio, in quo petitur possessionis restitutio, de illo primo non poterit queri, quia causa restitutionis habet priuilegium, ut ante omnia, &c. nisi agatur super alia spoliatione possessionis non consumpta, per secundam uim, ut supra dixi. Causa ergo, per quam petitur restitutio possessionis, est magis priuilegiata, quam causa, per quam petitur restitutio damnorum, & interesse propter uim, ut patet in d. c. ij. de ordi. cog. Non ob. l. si alius. s. bellissime. quod ui aut clam. Nam una uis inquietatiua consumit aliam. Non enim quis priuatur iure suo, b propter uim inquietatiuam: scus in ui expulsiua, de qua hic loquitur. Sumus expediti de glo. modo restant illa querenda in glo. Primo, quæro utrum probationes factæ de uolentia in ciuili, fidem faciant in criminali: Glossa hic dicit, quod non, quam uide, & signa per uer. destina. us. De quo plenè dic, ut doc. tangunt in l. i. quando ci. ac. præu. cri. Ego plenissimè in l. ij. s. i. ff. ui. bo. rap. Venio ad ult. glo. ubi querit aliquas quæstiones. Querit glossa: quid si ei sciat de possessione, & recuperem incontinenti, an desinat usufructu? Et c glo. dicit, quod non, quam uide, Verum dicit gl. ista, quia ille, qui recuperauit incontinenti, non amisit possessionem ciuilem, ut l. 3. s. cum igitur. & ibi no. de ui & ui arm. merito non desinat usufructu. licet glo. uideatur aliud dicere, ut in l. qui possessionem. ff. de ui & ui arm. & malè. ¶ Quæro, si expulsus recuperauit incontinenti possessionem, an habeat locum poena. l. si quis in tantam. supra. unde ui? Glo. hic dicit, quod non. Ita quæstio potest intelligi duobus modis. Primo, an ego, qui incontinenti per uim recuperauit, incidam in l. si quis in tantam. Et tunc absque dubio glo. dicit, quod non & bene, quia legitime feci, ergo, &c. ut l. Grac. supra de adult. Item potest intelligi, an ille, qui per uim me expulsiua, & fuit ipse incontinenti expulsus, incidat in l. si quis in tantam. Et licet glo. hic dicere uideatur, quod non, contrarium tamen uidetur dicere in d. l. qui possessionem. de ui & ui arm. s. de excep. licet. Secundum unam lectu. puto, quod non incidat in l. si quis in tantam, quia cum iste deiecit possessionem non perdidit, quia ciuilem retinuit, non potest dici expulsus, & in quantum ad actionem ciuilem, non sufficit conatus, nisi habuerit effectum, ut l. uulgaris. s. qui furti. ff.

de fur. ¶ Circa legem nostram, extra gl. quæro, uidistis, quod exceptio spoliationis, potest obijci ipsi spoliatori, ut ante restitutionem de nullo audiatur agens, per hanc l. & per cap. prædictum. ¶ Quæro, an extraneo possit obijci hæc exceptio. Breuiter de iure ciuili hoc non reperio, de iure canonico bene reperitur, quod spoliatus omnibus bonis non potest ab alio criminaliter accusari, donec restituitur, ut extra. de restit. spol. c. frequens. d. lib. 6. ¶ Quæro, quædo aliquis est accusatus de uolentia criminaliter, & de uolentia constat, an ex uirtute eiusdem iudicij possit fieri restitutio possessionis? certe non, uigore actionis principaliter intentatæ, ut interdum. ff. de publi. iudi. sed per officium iudicis ex quadam æquitate sic. Ita tenent hic doct. Quod dic, ut dixi in l. interdum. s. qui furem. ff. de fur. & l. defuncto. de pub. iud.

ADDITIONES.

- a Alex. ¶ Compensari uolentia. An una uolentia, cum alia compensetur, & quo ad quid, adde gl. & Bar. in l. qui possessionem. de ui & ui arm.
- b Ale. ¶ Vi expulsiua. Et ita hanc l. intellige in ui ablatiua, uel expulsiua. sicut in compulsiua, ut dicit Bar. per illum tex. ff. de cond. ob. tur. cau. uel ista lex non habet locum, si agatur petitorio, no. Bar. in l. 2. in fi. s. quod met. cau.
- c Alex. ¶ Verum dicit glo. Et uide gl. Bar. in l. qui poss. de ui & ui arm. & Bart. in l. 3. s. ex contrario. de acq. poss.
- d Alex. ¶ c. frequens. lib. 6. Adde Bar. in l. si te. s. de iure delib.

LEX VIII.

Seruos. Serui uolentiam committentes, ultimo supplicio puniuntur, si ex præcepto domini fecerunt, in metalum damnantur: aliter personæ uiles, si uolentiam committunt, legitime puniuntur: punitur & iudex, qui de hoc crimine iudicare neglexerit. hoc dicit.

LEX X.

Omnibus. Habere gentem armigeram coadunatam, est crimen publicum legis Iuliz de ui, de quo etiam potest per inquisitionem procedi. h. d. ista lex.

De raptu uirginum. Rub.

LEX VNICA.

Raptores. Hanc legem habuistis de uerbo ad uerbum, supra de episc. audien. l. raptores, ideo, dic ut ibi.

ADDITIONES.

- a Ale. ¶ Raptores. Hanc l. maxime in uer. si ut hinc pone. intellige, secundum tex. Infit. de pub. iudi. s. idem lex Iul. de adult. in s. fin. autem. uide Math. not. 99. & Bald. hic. Et an iste tit. habeat locum in rapiente meretricem per uim, & cum eo cocunte, uide tex. no. in Luerum. la. 2. de fur. & ibi bar. Et de hac materia uide Bal. in l. raptores. de episc. & cler. Bar. confi. 62. lib. 2. in s. oportet, quæro: dicit lex uel statutum, quod rapiens mulierem puniatur, modo uir rapuit mulierem, uel sponsam uel mulierem de lupanari, Dic, quod non, secundum Bal. in l. ambigua. ff. de leg. quia iste esset intellectus uiciosus, & lex debet esse sancta, immaculata, & sic debet esse eius interpretatio, l. certe. s. j. ff. fam. erci. & ad hanc l. uide, Bal. in l. si quis non dicam rapere. de episc. & cler. & glo. ibi super uer. sponsam. Bal. in d. l. raptores. uide quod habes in tract. uolent. in uer. cal. & ho. & in l. sed si eximendi. in prin. ff. ne quis cum, qui in ius. ¶ Adde, & limita hanc l. non habere locum quando quis rapit non causa libidinis: & quæ rapta fuit honeste tractata Dec. confi. 234. Item limita ut per ferret. confi. 64. ubi deciderat quando raptus sit punibilis.

P V T E V S.

De emendatione seruorum. Rub.

LEX VNICA.

1 Si uulneratus superuixit post uulnus illatum, per multos dies, & postea mortuus est, an præsumatur mortuus ex uulnere.

Si uirgis. Dominus percussens seruum, etiam si ex percussione mortuus fuerit, non punitur, nisi occidendi animo, hoc fecerit. hoc dicit. Habebis hic gloss. super uerbo depulsa. quam not. multum ad quæstionem de eo, qui percussit aliquem, qui postea per plures^b menses post mortuus est ex uulnere, an præsumatur mortuus ex uulnere. Breuiter distingue, an post triduum superuixerit, uel ambulauerit, uel non. Habent decretalitz super hoc casum extra. de homici. in cap. presbyterum, & dixi hoc anno in Digesto nouo.

ADDITIONES.

- a Alex. ¶ Si uirgis. Et uide Bal. in l. illud. in fi. ff. de iniur.
- b Alex. ¶ An præsumatur. Per Bar. in l. si. ff. ad l. Corn. de sic.

De emen-

De emendatione propinquorum. Rub.

LEX VNICA.

Iuuenis quis dicatur, ut corrigi possit a maiori.

N corrigendis. Parentibus, & consanguineis antiquioribus licet corrigere iuuenes, & eos corrigendo percutere, dum tamen moderatè, nec cum atrocitate faciant. hoc dicit. Quis dicatur iuuenis, qui potest corrigi. dicunt quidam minor decem anno. dummodo corrigens sit antiquior eo, ut l. non aliter. §. ff. de leg. 3. do. Rich. Mal. intelligebat hoc de minore xxv. anno. nam ab inde ultra potest se regere arbitrio suo, ut ff. de mino. l. j.

ADDITIONES.

Alex. § Corrigere. Et quibus liceat corrigere uide tex. in cap. uoluntate. de sen. excomm.

B Alex. § Dicatur iuuenis. Quis dicatur iuuenis, & quis senior. de utroque in d. l. non aliter. §. j.

Ad legem Cornel. de sicar. Rub.

LEX PRIMA.

Qui dicit dolo non fecisse homicidium, punitur, nisi dolum probet non fuisse.

Rater tuus. Qui aliquem absque dolo occiderit, poena homicidij non tenetur. hoc dicit. No. tquod ille qui dicit se fecisse homicidium, sed non dolo, debet probare quod dolo non fecerit, hoc autem probabit ex qualitate ictus, & ex his, quæ inter eos procedebant, ut i. e. l. cum qui. Facit j. de iniur. l. si non conuicij.

ADDITIONES.

Alex. § Debet probare. Vide Bar. in l. j. de dolo. & de materia adde tex. in l. ut in lege Cor. ff. eo. & no. Bar. in l. ut uim. ff. de iust. & iur. Sed bal. hic eam restringit, uidelicet si concurrant aliz qualitates, & præsumptiones, puta etiam genus instrumenti, cum quo percussit. Et adde quæ posui ad Bar. in Laurelius. §. idem quæzljr. ff. de lib. leg. & quando præsumatur animus occidendi ex percussione seu uulnere illatis cum baculo. in capite: & inde mors sequit uide Gram. c. l. 2. P V.

LEX II.

Is qui. Licet unicuique ad suam defensionem occidere aggressorem, uel eum uolentem percutere, & etiam eum uolentem derobare. hoc dicit, cum trib. legib. sequentib.

ADDITIONES.

Alex. § Is qui. Canonizata est de poen. dist. j. in princ. & facit ad not. in l. qui ea mente. Et ad hoc adde Bar. in l. damni. §. Sabi. de dam. infe. & Bar. in l. j. diuus. ff. eo. & Bal. in l. si quis non dicam rapere. §. de epis. & cler. & Bal. in l. si fugitiui. §. de ser. fug. & Ang. in l. j. §. ff. quod qui iur. ubi limitat, & per Cyn. hic, & per Bar. in e. j. iniuria. de pace iuram. firm.

LEX V.

Eum qui. Homicidium casu commissum, non punitur.

LEX VII.

Statutum dicens, si aliquis occiderit, non uerificatur in eo, qui percutit ante mo occidendi, si non occiderit.

Is qui. Qui ad actum occidendi peruenerit, licet non occiderit, poena l. Cor. de sicar. punitur, ac si occiderit. hoc dicit. Hoc uerum est, quia illa uerba l. Corn. de sicar. hic patiuntur, ut l. j. ff. eo. licet. statuta ciuitatis dicant, si quis occiderit, &c. non uerificantur in eo, qui licet animo occidendi percussit, non tamen occidit, ideo tunc, non punitur ex illo statuto. Quod tene menti perpetuo.

ADDITIONES.

Alex. § Is qui. Vide Bar. in l. j. ff. de extraor. cri. & in l. j. §. diuus. ff. eo. & uide Archi. 17. q. 2. si ergo. per Host. in sum. de pe. §. in quibus Io. An. in reg. de pe. in mercu. per eum in c. perpetuo. de elec. in 6. in nouel. Bal. in l. si fugitiui. §. de ser. fug. & in l. arboribus. §. iul. de usufru. & in l. data. §. qui accu. & in l. qui ante operas. ff. de inf. alias §. & uide Anto. in c. de eo qui mit. in poss. cau. rei ser. & uide Spe. in tit. de act. uer. quid si primo. & uide Bal. in c. j. in §. iniur. de pace iur. fir. adde huic legi, quod palchre consuluit Ang. consil. 14.

De mathematicis, & maleficijs, & ceteris similibus. Rub.

LEX III.

Dissoluens facturas non punitur.

Orum. Iste tex. facit contra dictum beati Tho. qui reprobatur istas incantationes, sed potest loqui de for. scien. hic loquitur de fo. ciui. ut non punitur. Quæsitum fuit a me utrum iste, qui dissoluit istas malitias, debeat puniri. Dixi quod non, & est casus hic.

LEX V.

Nemo. Punitur diuinator, & qui diuinatores consulant. hoc dicit.

LEX IX.

Quicumque. Ista l. facit ad quæstio. utrum liceat occidere exbannitum, qui ducitur ad curiam. Dic plene, ut dixi in l. iij. in ff. ad l. Corn. de sicar.

ADDITIONES.

Alex. § Quicumque. Vide Bal. in l. 2. ff. qui. ad li. procla. non licet. Bar. in l. 4. ff. ad l. Iul. de ui priua. in l. si uictum. ff. de re iud. Old. consil. 120.

De sepulchro uiolato. Rub.

LEX III.

Si per statutum imponatur poena pecuniaria pro homicidio, an sit sublata poena legis Cornelia.

Vifepulchra. Not. quod licet per l. nonam imponatur aliqua poena noua pecuniaria reo, non propter hoc tollitur antiqua lex quæ imponit poenam corporalem, & per hoc dico, quod si statutum pro homicidio imponat poenam pecuniariam, non propterea tollitur poena l. Cor. de sicar. tamen, si quis condemnatur uigore statuti, quod imponit poenam pecuniariam, tollitur condemnatio, quæ resultabat ex l. Cor. de sicar. quia Senatus uoluit ne quis ob idem crimen duabus legibus, fiat reus l. Senatus. ff. de accep.

ADDITIONES.

Alex. § Tollitur antiqua. Quod lex noua imponens poenam non tollit antiquam poenam corporalem, facit tex. in l. sin autem aliquis. in uers. cum. n. gemini tramites. §. de in. deli. Et uide Cy. & no. per Bar. in l. j. ff. si ui bon. rap. & ibi dixi. Adde, ut per Spec. in tit. de poen. tomere litigan. & ibi Io. And. in ult. addi. & Bart. & Spe. in tit. de act. §. j. circa princ. & Adde Cast. in l. non est nouum. ff. de legi. & quod si est consuetudo conformis iuri coi. quid iuris, uide Bar. in l. de quib. col. 3. l. 2. ff. de legi. uide Hyppol. cõf. 2. col. ult. lib. ij. ubi cõcludit q poena statuti tollit poenam iuris cõmuni: pro quo uide eundem Bar. in l. j. & Luid ergo. §. poena grauior. ff. de his qui not. in fam. Abb. in c. de causis. col. 5. extra de off. deleg. ubi declarat, & in c. j. de off. ord. Bar. in l. placet. §. de sacrosan. ecc. Abb. in c. suz. extra. de procar.

P V T E V S.

A V T H E N.

Sed nec ante. Proximiores, & cognati defuncti non possunt cogi, uel uocari ad iudicium ante nouem dies ab obitu numerandos. hoc dicit. Per l. hanc defendi. quandam mulierem, quæ prohibebatur filio succedere, quia non petijt filio tutorem.

ADDITIONES.

Alex. § Filio tutorem. Not. pro excusatione mulieris, non petentis tutorem filio, quia non currit tempus, de quo hic. uide glo. & l. 2. §. confestim. ad Tert. & ibi Bar. de hoc.

Ad legem Corn. de fal. Rub.

LEX PRIMA.

Ipartus. Accusatio matris, propter ætatem filij, non differtur. hoc dicit. Gloss. quærit, utrum sententia de partu supposito, lata contra matrem, præiudicet filio? Determinat, q no, & bene, Dic ut in gl.

LEX II.

Satis aperte. Si crimen falsi gratia differendæ executionis obijcitur, non impeditur executio. h. d. Dixi plene de materia in l. si ex fal. instru.

ADDITIONES.

Alex. § Dixi plene. Vide eum in l. 4. §. condemn. de re iud. & uide ad hanc materiam Cy. & Bal. in l. si quis testium. §. de test. uide tex. & ibi Bar. in l. si ff. de prob.

LEX XI

Licet. Non videtur scripturam approbare, qui ea falsam igno...

Falsi. Habeo istam l. pro notab. quando iniuria principaliter...

LEX VIII

Practica interrogandi partem, an velit uti testibus, & eorum attestati...

Qui dicit se non videri aliquo instrum. ex hoc arguitur instrumentum falsum...

Cautela, ut aduocatus partis, contra quem testis aliquid falsum dixerit, in...

Si falsos. Faciens falsum instrum. non releuatur a poena, si eo...

ADDITIONES

Alex. Ex solo vsu. No. de eo, qui vtitur falsis testibus uel instris, sed si non...

LEX XII

Exceptio falsi, quanto tempore tollatur.

Officium iudicis, per quod inquiritur, quanto tempore tollatur.

Querela. Hec est no. & sin. lex. Accusationes criminales, tpalib. pscriptio...

ADDITIONES

Alex. Querela. Vide no. i c. licet cam. de pb. & i c. cu uenera. de exc. i gl. fi. & ibi...

li, petitione hereditatis. l. j. de his qb. ut indi. & durat per x. ann. l. Caius. ff. ad...

LEX XIII

Eum qui. Intellige hoc verum esse in eo, q subtrahit testamtu...

LEX XX

Cautela, quod quando accusatur de falso, dicatur scienter, & dolose.

Falsum accipitur tribus modis.

Nec exemplum. Hec est bona lex. Falsum non committit sine dolo. h. d. Vnde p hanc l...

ADDITIONES

Alex. Fecerit. Adde, qd Bar. & quod dixi in l. j. non aut. ff. si qs test. lib. esse...

LEX XXI

Statur disto notarij super scriptura, & quod fuerit per ipsum confecta...

Tempus commissi delicti inspicitur in modo procedendi.

Si quis decurio. Dignitas superueniens, no excusat nota...

ADDITIONES

Alex. Si quis decurio. Vide, quz dixi post Bar. in l. impuberi. s. j. de fal. & Bar...

LEX XXII

Vbi falsi. In qone falsi, vtriq; parti incumbit onus pbadi, &...

LEX XXIII

Falsitas debet nocere, vt quis puniatur & sufficit, q noceat quoad semiple...

Damus. Quocumq; modo falsum pmittat, pot de eo ciuilit, & criminaliter...

ADDITIONES

Alex. Noceat. Adde, q sufficit, quod potuerit nocere. l. si falso. s. eo. & in l. qui...

† quo ad semiplenā pba. uel ad aliquale iudiciū, ut hic uidet. Quod facit ad q. utrū testis, qui deposuit non iuratus, uel die feriato, ita qđ non ualeat eius dictum, possit condemnari de falso. De quo plene dic, ut l. si quis legatum. in prin. ff. co. quod tene menti, &c.

De his qui sibi adscribunt in testamento. Rub.

ADDITIO.

a Barb. ¶ Testamento. Et uide consi. Bar. incipiens quidam filiusfam. presbiter, adscripsit suo patri legatum. notarius existens, uide pro isto tit.

LEX PRIMA.

Quoniam. Not. ex hoc tit. qđ notarius non potest conficere instrumentum ad sui utilitatem, quod tene menti.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Quoniam. Adde Bar. in l. filius. §. sequen. & in l. si pater. in fi. ff. de fal. De falsa moneta. Rubrica.

LEX II.

Si quis. No. tex. istius l. in fi. dicit, qđ ætas pupillo rum, quicquid uidet, ignorat. Itē no. ex gl. qđ ille potest cudere monetam, qui habet ex priuilegio principis, & forte illud priuilegium concessum priuatis non ualere, sed solum concessum communitatibus. ideo illi de Flisco qui faciunt cudi florenos, non possunt.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Si quis. Adde Bar. in l. j. de fabr. li. 1. 2. Sed an alchymista puniatur. Vide And. de Iser. Bal. in c. j. quæ sint regalia, & ibi etiam refert Old. consuluisse: quia si expenditur tantum pro tanto, & tale pro tali, sine aliis falsificationibus non punitur, & uide in c. quanto. de iureiur. ¶ Et qualiter puniatur expendens falsam monetam uide in l. facularij. ff. de extraor. crim. in l. lege. ff. de fals. Ang. tra. malef. uer. falsario & nos in hac patria sub alpina habemus decretum pro cuius declaratione uide Barb. consi. 5. l. lib. 3. hypol. consi. 47. lib. j. ex qua poena puniatur Cum. consil. 138.

PUTEVS.

Ad legem Iuliam repetundarum. Rubrica.

LEX VNICA.

Tunius. Vides ergo, quomodo tenentur iudices pro officialibus suis, uel pro familia sua. Dixi tibi. §. de assessori. in l. si post depositam. Dic ut ibi, & l. cum si exhibuissent. ff. de pub. quod not.

ADDITIO.

a Alex. Ut unius. Bar. in l. qui iurasse. in prin. ff. de iureiur. alle. l. si. huius ti. iuncta l. merito. ff. pro socio.

Quando civilis actio, criminali praiudicet. Rub.

LEX VNICA.

- 1 Actio criminalis que dicatur, & que civilis, & quomodo intentantur.
- 2 Actio civilis ex delicto, quando dicitur prosequi rem familiarem, quando æstimationem damni, & quando uindictam.
- 3 Actio civilis, & criminalis quando competunt alicui, quibus casibus possit eligendo civilem praiudicare criminali.
- 4 Actio civilis et criminalis, qđ possint simul et semel eodē libello intētari.
- 5 Actio civilis intentata, quādo postea possit criminalis intētari, uel ecōtra.

Aplurisque. Diuiditur in duas partes. Primo ponit unū dictum. Secundo illud exemplificat per multa exempla. Secunda ibi. sic denique. & breuiter hoc intendit. Qñ ex uno facto oritur criminalis, & civilis actio, que prosequitur rem familiarem, potest actor in tentare utranq; non simul, sed unam post aliam. h. d. Ad euentiā huius l. debes scire tu iuuenis, qđ actio criminalis † dicitur illa, per quam uenit applicandum aliquid fisco, uel uindicta in corpus, ita qđ parti nihil applicatur. Actio civilis, dicitur illa, per quam aliquid petitur applicari parti, ut ff. de sepul. uio. l. 3. & quod ibi not. Item debes scire † qđ actio civilis, que ex delicto descendit, quandoque dicitur prosequi rem familiarem quod est fm ueram opi. quando agit ad æstimationem alicuius damni, uel interesse, licet illud duplicetur, uel quadruplicetur. non curo. Exemplum in actione furti, nam in actione furti duplicatur æstimatio rei, uel interesse. Item in actione l. Aquil. & simili, quandoque prosequitur uindictam, & quando competit ad æstimationē iniurię, ut in actione iniuriarū, uel sepulchri uiolati, licet. n. ille, qui recipit alapam, nullū passus sit dānū, tamen agit iniuriarum ad uindictā iniurię suę. Hoc præmissis uenio ad casum. In hoc principio op. & uidetur, qđ una actione electa non possit rediri ad aliam, ut l. prætor edixit. §. j. ff. de iniu.

- a Sol. Quando civilis & criminalis cōpetunt ad uindictā, tunc una electa nō potest rediri ad aliam, ut ibi: sed qñ una cōpetit ad uindictam: alia prosequitur rem familiarem, tunc lex nostra procedit. Sed † hoc op. ff. de pub. iud. l. interdū. Sol. hæc est uera, licet utraq; possit intentari, tñ nō simul, sed post unam intētatam, p̄t rediri ad aliā. Tria ergo habest in summa colligere ex lege ista, & ex ista mā. Primo, qđ est in electione actoris, quā eligat prius, civile, an crimi-

nalē, ut hic, quod est uerū, p̄terquā in l. Corn. de sica. & in actione iniuriarū. Non. n. debet prætor pmittere, ut prius proponat actio iniuriarū, p̄ quam præiudicaretur legi Corn. de sica. ut l. prætor edixit. §. j. ff. de iniu. fm Ia. de Arc. licet gl. ibi aliter intelligat. Itē prædicta sunt uera qñ duo iudicia mouent ab eodē, secus si unū ab uno, aliud ab alio. Tūc. n. non est locus electioni, sed p̄fert actio criminalis. Et ista est materia l. si. §. de ordi. iu. Itē prædicta sunt uera, qñ criminalis & civilis proponuntur per se principaliter, secus si una principaliter, alia incidenter, tūc ista est materia l. j. & ij. ff. de or. iu. §. de adul. l. quoniā. & ad l. flau. de pla. l. præses. Secundo habetis notare ex l. ista, & ex eo quod dixi §. in solutio. Priorū, qđ civilis, & criminalis non p̄t intentari simul & semel in eodem libello. quod intel lige uerū, qñ utrunq; petitur per modū actionis principaliter intētate: sed si aliquis accusatur criminaliter, & per iudicis officij petif restitutio rei, ex eq̄tate possit hoc fieri, ut l. interdū. §. q̄ furē. ff. de fur. & l. iij. §. dicantur. ff. fini. reg. Dixi plene in l. defuncto. §. r. ff. de pub. iu. † Tertio. qđ post intentatū unū ex istis iudicijs, pōt aliud intētari. Quod intellige uerū, si primū iudiciū sit finitū absolutio ne uel sententia condemnatoria. sed si esset finitum per sententiā absolutoriam, tunc fuit opi. inter Pla. & glo. nostras. Dyn. tamen in c. nullus pluribus. extra. de re. iu. lib. 6. & idem omnes doc. moderni uidentur distinguere. Aut absolutoria est lata super facto, & parit exceptionem rei iudic. in alio. Aut super iure, & tunc secus. Quod dic, ut plenissime istam materiam tractauit in l. iij. §. i. ff. in bon. rap.

ADDITIOES.

- a Alex. ¶ Rem familiarem. Quando actio civilis descendens ex delicto dicatur prosequi rem familiarem & quando uindictam, per Bar. in l. v. ff. de iniur.
- b Alex. ¶ Sol. quando civilis. Quando actio civilis concurrat cum criminali, uide per Bar. in l. j. circa prin. ff. vi. bo. rap. & in l. pen. ff. de calum. & uide casum. in l. j. §. de iu. per Bal. ubi quid iuris, si pars pence applicet fisco, & pars parti, an possit cumulari per Sal. in l. si quis ad se fundum. §. ad l. iul. de vi. ¶ Et quæ sit Actio seu causa civilis que criminalis uide las. consi. 100. & 105. lib. j. & ad materiam huius tit. uide Hypol. consi. 120. nu. 25. 26. 135. nu. 8. ubi non pōt inquiri quādo actio priuata non datur, & quando una actione intentata: alia intentari, possit uide Ang. tract. malef. uer. ad quærelā col. pe. Bal. in l. j. in prin. §. de appell. PV.

De iniurijs. Rub.

LEX QUINTA.

Si non conuicij. Hæc est bona lex, & doct. Ultra mon. repetierunt hanc l.

LEX VIII.

Dominium. An in actione iniuriarum, habeatur ratio damni, & qualiter, est materia huius l. non tamen dico hic, quia tempus non patitur.

LEX IX.

- 1 In causa criminali procurator admittitur, pro persona illustri.
- 2 Procurator non admittitur, ubi pro delicto imponitur pœna pecuniaria, uel corporalis alternatiue.
- 3 Sententia, quando non potest cadere in procuratorem, profertur in dominum, licet absentem.

Si quando. Hæc est notabilis lex: p̄sonę illustres, siue agāt, siue conueniantur actione iniuriarū civiliter,

- a vel criminalit, p̄r cām exercere † p̄ procuratōrē, ipsi tñ se inscribēt, & in eos fert sn̄a. h. d. Primo, tex hac l. habetis qđ ad crimē priuati iudicij prosequendū, non admittit procurator r̄r. fallit in illustrib. personis, ut hic uidetis, & sic l. pe. §. ad crimen. ff. de vi pub. iud. que dicit non admitti procuratorem ad crimen pub. iud. prosequendū suppletur per istā. secundo no. qđ licet in causis criminalib. procura tor admittit, qñ imponitur pœna relationis uel fustij castigatio, ut plene no. in l. seruū quoq; §. publica. ff. de procu. tñ qñ imponitur pœna pecuniaria, uel relegationis, seu alia corporalis alternatiue, tunc nō admittitur procurator. Hic est casus hic iuncta l. si. ff. co. Nā pro iniuria, imponit pœna relegationis, uel fustij castigatio. & tñ nō admittitur procurator reḡr, ut hic uidetis, qđ quotidie occurrit in statutis, & sic eo ipso, qđ possibile est delicto sequi pœnā maiore relegatione. non admittit procurator: nec aliquā afflictiuam pœnam in corpore pōt exercere procurator, ut hic, iuncta l. si. ff. co.
- 3 No. ultio, qđ qñ sn̄a nō pōt cadere in procuratōrē, p̄fertur in dñm, licet absentem. qđ plene habuistis sup. de pc. l. nihil. & l. j. §. de sentē.

ADDITIOES.

- a Alex. ¶ Causam exercere. Per gl. & Bar. in d. §. ad crimen.
- b Alex. ¶ Hac l. habetis. Per Bar. in l. j. de pub. iud.
- c Alex. ¶ Imponitur. Et uide per hanc l. quæ dixi in l. j. ad fi. ad Turpil.
- d Alex. Alia corporalis. Qualiter loquatur Bar. in l. pen. §. ad crimen.

De famosis libellis. Rub.

LEX VNICA.

Si quis. Hic uide, qđ hic puniunt minus confocij, & participes, quā ipsi principales. De quo hic per Cy. & ego plenissime in l. si is qui opem. ff. de furt.

De his

De his qui latro. occultauit. Rub.

LEX PRIMA.

2 E Os qui. No. hanc legem & rene menti, quotidie contingit, & totus iste ti. practicatur plenissime.

ADDITIO.

2 Alex. ¶ Tene menti. Vide Bar. in l. j. ff. si quis ius dicen.

De inquirendis reis. Rub.

LEX PRIMA.

Vm absente. Hæc est no. l. totus iste ti. & no. fi. ex hac l. hab. s. q. si ex bñitus morit intra tps banni, vires bñi totafr euanescit. h. d.

ADDITIO.

2 Alex. ¶ Cum absente. Adde l. j. & ibi. Bal. ff. eo. ibi.

LEX II.

2 Quicunque. No. q. de iure cōi bñitus, et elapso termino banni, non habetur pro confesso, licet fm ista statuta ciuitatum Italiæ seruetur contrarium. Dixi in l. diuus. §. sic & diuus Pius. ff. de cust. reo.

ADDITIO.

2 Quicunque. Ad materiam huius l. ij. adde quæ hic posui ad Bal. & in aur. bō na damnatorum. j. de bon. dam. & qualiter præscribat contra fiscum in bonis confiscatis. uide Abb. in c. cum nobis. col. 3. extra de præscript. PVTEVS.

LEX III.

In pecuniarijs. Sola citatio & libelli oblatio, in causis pecuniarijs non infamat in criminalib.

2 infamat de facto. h. d. hæc tota no. lex. No. quod dixi in sumuario Veruntū gl. tua intelligit, qd̄ er, qñ accusatio ciuilibis est pposita, que infamat de facto, q̄ uidetur contra mentem huius l. quia fm gl. nula esset differentia inter ciuilem, & criminalē, quod v̄ velle iste tex.

ADDITIO.

2 Alex. ¶ Not. lex Facit, q̄ absens condemnatus, non efficiatur infamis, de quo per Spe. in ti. de sentē. §. j. uer. quod de istis. & per Bar. in l. i. d. i. s. u. ff. de infra.

De quæstionibus. Rub.

LEX VIII.

Mlites. No. q̄ milites nō sunt torquēdi etiā in iudicijs præcedētib. Ego semel dicebā. cū unus potestas miles, vocatus esset ad syndicatū, & probaretur delictū cōtra eum per indicia, uolebāt syndici eū pone re ad torturā, dixi, q̄ non poterant, vt hic, & j. eo. l. diuo Marco.

ADDITIO.

2 Alex. ¶ Torquēdi Idē in doctore, ut no. Bar. in l. j. s. de aduo. diuer. iu & Cy. hic. uide per Cy. in l. iij. ad l. Iuliam maie. & gl. Idem in homine decrepita ætatis. §. igitur. ad Syl. An autem miles pro debito possit capi, uide Bal. in l. j. in fi. q̄ bon ced. poss. & qd̄ i milite nostri tēporis. uide in trac. de qd̄. per Bar. & Pau. de Lea za. per Sal. in l. i. s. de iur. & fac. igno. & ibi scripsi post Cy. Itē clericus nō pōt tor queri nisi sit infamatus, & uide Ant. de But. & quasi oēs in d. c. de deposito. Item impubes leuius torquet. gl. est & quod ibi no. Bal. in l. si quilibet. aliās in l. cū se cūdis t. bulis. ff. de his qui. ut indig. uide Bar. in l. de minore. i. prin. ff. de quæstio. & unā differentiam inter clericum & militem, uide per Abb. in c. j. de cle. zgro.

LEX XIII.

Seruo. Argm̄ est lista, q̄ familiaris quidam non possit testifi cari pro domino quod dixi in l. j. §. diuus. ff. eo. tit.

De abolitionibus. Rub.

LEX SECUNDA.

1 Abolitio non conceditur, nisi causa cognita.
2 Index super accusatione, licet accusator ei renuntiet, potest veritatem perquirere.

Abolitio. No. ex hac l. duo. ¶ Primo, q̄ abolitio nō pceditur, nisi cā cognita. Hoc uide bitis plenius j. pxi. ¶ Secundo no. q̄ licet pars accusa tionis renuntiet, tñ iudex pro officio suo, pōt per quirere veritatē, super ipsa accusatione, vt delictū puni. Et p hoc, ego dicebā in qōne, quā semel di sputau, quod licet accusator nō producat testes, iudex tamen, pōt ex officio suo testes producere, ad inquirendā veritatem. Hoc ple ne dixi in illa q. quæ incipit, iudex maleficiorum, quam posui in re pe. quam feci d. l. iij. §. hoc autem iudicium. ff. de dam. infe. Dixi in l. si non defendatur. ff. de pēn. & l. si. ff. de quæsti.

ADDITIO.

2 Alex. ¶ Abolitio. Ad intellectum huius legis uide Bart. in l. transfigere. §. de tran sac. & dixi in l. j. circa princi. ff. de iniu. Facit quod dixi in l. libellorum. §. fin. ff. de accus. & Bart. in l. si maritus. §. si negauerit. ff. de adul. Et quotuplex sit abolitio, no. iij. q. j. prohibentur.

ADDITIO.

LEX III.

2 Fallaciter. No. hunc text. ibi, sin autē testibus, qui est sin gularis, qui punit melius delicta in quib. ex vtra que parte requiritur probatio, quā alius de mundo.

ADDITIO.

2 Ale. ¶ Fallaciter. No. ex isto tex. ibi rerum consensu. quod in criminalib. iudex non debet sequi reorum consensum. Secus in ciuilib. ut l. si negauerit. ff. de adul. aliās. l. si conuenerit. ff. de re iud. Et quotuplex sit abolitio. no. in l. si conuenerit. & ibi per Bar. ff. de re iud. Tex. est quē alle. gl. in l. qui accusare. §. de eden. ¶ Vide text. & ibi Bar. in l. ubi. §. de fal. & uide hic Iac. de Bel.

¶ In criminalis quæstio intra certum tempus terminetur. | Rub.

LEX SECUNDA.

1 Instantia precepta, superest officium iudicis, ad condemnandum partem in expensis.
2 Pœna a iure imposta, si non cadit in certam personam, alteratur, & imponitur alia.
3 Iudex potest dare partibus inuitis dilationem.

Nouerint. No. ex lista primo, qd̄ finito tpe in stantia, adhuc superest iudicis officium, ad pdenandum partē in expēsis. Vide tex. ibi quo & c. vidi stis in l. properandū, §. illos. §. de iu. & j. l. proxi. ¶ Secundo no. quod qñ pēna a iure imponitur, non cadit in certā psonam, potest alterari & imponi alia. Tex. est expressus in l. hoc accusare. §. omnibus. in fi. ff. de accu. Tertio no. quod quando iudici uidebitur, i se pōt partes vrgere, vt causas in iudicis norionem deducant, & sic potest dare partibus inuitis dilationem, de hoc tetigi. §. de dila. l. i. Glo. inducit hanc l. ad quæstionem, an infamis possit iterum infamari, vel excommunicatus iterum excōicari. De hoc, uide in vlti. gl. extra. de iud. in cita quorundam.

ADDITIO.

2 Alex. ¶ Nouerint. Et qualis sit & quanta instantia criminalis, vide Arch. in c. felicis. de pe in 6. & gl. iij. q. iij. de iud. Et quid de iudice inquirente, uide Bal. in l. properandum in prin. §. de iud. & Cy. hic & quod no. Bar. in l. querela. §. de fal. in ver. 3. no. uide Bar. in l. pupillo. §. si plurib. de ope. no. nun.

Ad senatusconsultum Turpil. Rub.

LEX TERTIA.

Vamuis. Remissio criminis non infringitur, si de non seruata. h. d. hæc no. l. De hoc dixi in l. si unus. §. pactus. ff. de pac.

ADDITIO.

2 Alex. ¶ Quamuis. V. de, q̄ qui est solitus facere falsas accusationes, ultra pēnam de qua hic, punitur abscissione linguæ. Bal. in data opera. §. qui accus. non pos.

LEX V.

2 Si flumina. No. hic gl. quis dicatur profecui suam, uel suo rum iniuria. n. & est gl. j. huius l. quam tene mē ti perpetuo. De hoc habes tex. ff. de accusationib. l. j.

ADDITIO.

2 Suorum, Qui dicantur sui, & qui coniuncti & usque ad quem gradum, uide Ias. in l. j. quam legit eum duabus seq. ff. in ius uoc. & eant, & ibi quæ dicantur personæ necessarie uel necessitudine coniuncto. PVTEVS.

De calumniatoribus. Rub.

LEX PRIMA.

Alumnia. Hæc est no. l. domini, istud est verum, qñ tractatur de puniēda calumnia, per offic. iud. Secus si tractetur de ea puniēda, per viā accusationis principaliter ppositæ. Ita tenet gl.

De poenis. Rub.

LEX PRIMA.

Seruus. Hæc est bona l. facit ad qōnem. Damnata est ciuitas, q̄ muri eius destruantur. Certē, non sufficit, nisi perpetuo stent destructi, p l. istam. Ita dicunt doc. dixi plene uobis. ff. eo. l. sine præfinito, Cir ca quod uide, quod no. extra. de consti. c. ex literis.

ADDITIO.

2 Alex. ¶ Seruus. Adde tex. & ibi. Bar. in l. præfinito. ff. eo. Ratio huius l. est per l. intantum. §. uni. ff. de rer. diui quæ p̄ no. uide Bart. in l. qui adulteri. §. de adul. adde. quæ uoluit Ang.

LEX XXI.

Ne diu. Hæc est singu. l. & ponit vnū casum, in quo p̄ absen tes peruenitur ad pdenationem in crimine capitali.

LEX XXII.

Sancimus. No. istam l. quæ facit ad statuta ciuitatis Florentiæ, quæ dicunt, q̄ consortes de domo, teneantur pro crimine commisso ab uno de domo.

LEX XXIII.

Omnes. Tempus quo quis stat in carcere, in exilio computatur. h. d. fm unam lect. Vel aliter, qui tempus cōpleuit in exilio, postea carcerari non debet. h. d. ista l. Bar. super secunda Cod.

De bonis profcri. vel damna

Rub.

LEX PRIMA

Eruorum. Argumentum, qd si procurator alt- cuius damnatur ad mortē, debet diffe- ri executio, donec domino reddat rationem. Facit. ff. de leg. j. l. seruo leg. §. pe. & ibi no. per Dy.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Seruorum. Adde Bar. in l. fi. de pub. iud. & in l. fi. seruus.

LEX III.

Si filius. Hic est no. casus, qd peculiu castrense nō publicatur. Quid autem de aduentitio, an proprietas publice- tur, a dixi plene in l. fi. finita. §. de vect. de dam. infec.

ADDITIO.

a Publicetur. Adde quod hęc l. sit correctā, & conditio filio publicetur ēt pecu- lium? Ale. in d. §. de uectigal. col. 23. post Ang. eo qd secundū iura hodierna filius in his bonis habeat heredem, tamen concludit cum Bar. qd non sit correctā, pro ut in specie improbat Imol in l. fi. filius. ff. de dam. infec. P V T E V S.

LEX VII.

Si quis intra. Hęc lex docet, qualiter res in inuētario de- beat scribi. h. d. quā legē vide, & tene menti.

LEX IX.

a Si quis. Hęc est bona lex & notabilis, & no. istā legem in eo qd dicit corporaliter tradidisse docuerit, qd intellige ut dixi in l. asiduis. §. qui po. in pig. hab. No. qd mulierib. & alijs de bentib. recipere, debet solui statim, non seruato ordine iudiciario. dic ut in l. res. ff. de iure fil. Tertio no. qd hęc lex habet locū in reb. donatis post commissum crimē. Gl. tangit in l. res. §. de do. inter vi. & vxo. Ego plenissimē in l. post contractum. ff. de dona.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Si quis. Per hanc legem, uide Ang. in l. fi. marito. in prin. ff. sol. mar. & ibi adde Pau. de Cast. & uide gl. hic, & Cy. in prin.

De sententiam pāsis & resti.

Rub.

LEX PRIMA.

Vn salutat. Qn ille, qui est dānatus resti- tuit, recuperat bona. & fa- mā, nisi aliud sit expressum specialiter in restitutione: sed si ei est concessa indulgentia, solum pēna remittit: nā no recuperat bona, nisi aliud sit expressum in indulgentia. h. d. vsq; ad fi. nisi quod variantur termini. Materiam harum legum tracta- bo. j. eo. l. fi.

ADDITIO.

a Alex. Recuperat bona. Limita, nisi bona essent in aliū trāslata, quia non vī resti- tutio ad illa. Ita dicit, limitando istam legem in l. Gallus. §. quid si tantum. ff. de lib. & posth. quod intelligit Bar. in j. q. else idē, quod in hac l. si sic restitutus per cōe. ibi uide post Bar. & ibi dixit Ange. quod nullo modo etiā recuperat fructus perceptos ex bonis, ēt non alienatis. ut est tex. fm Ang. ibi in auth. idem. de Ne storia. §. de hēr. & idem tenuit Bald. in c. domino guerram. in tīru. hic finitur lex Corra. vtrum restitutio possit expresse cōcedi, quo ad bona alienata, uide Bal. in l. Gallus. §. quid si tantum. de lib. & posth. & Bar. in l. quicumque. §. de fide in- stru. & iu. ha. ff. lib. 10. per Bal. de pac. constan. in uer. pen. cum sequen.

LEX XIII.

- 1 Patre deportato restituto, filius, quando reincident in eius potestatem.
- 2 Filio in potestate datur tutor, propter malos mores patris.
- 3 Patri dilapidanti bona filij, quando interdicitur administratio bonorū filij.
- 4 Pater mortua vxore, si incipit malē vti substantia, an filius habeat reme- dium l. ubi adhuc. remissue.
- 5 Restitutio tm̄ restituit, inquantū id, aduersus quod restitutio petiit, abstulit.
- 6 Testamentum filij patri restituto, non tamen reuerso, non ualet. Pater improbat. & uita, non pōt filio impuberi substituere pupillariter.
- 7 Testamentum filij, qui mortuus est antequam restituatur pater, patre resti- tuto, an extingatur. & nu. 8.
- 8 Bannitus restitutus, an recuperet bona alienata.
- 9 Testamentum filij capti ab hostibus, an extingatur, si filius decessit, ante quam pater reuertatur.
- 10 Fictio quæ retrotrahitur, an requirit duo extrema habilia, in his, quæ sin- git per quandam consequentiam.
- 11 Statuto stante, qd banniti rebanniantur, istud rebannire h̄t pro restitutione.
- 12 Statutum, quando possit famam restituere.

Inquæstione. Lex nostra est difficilis. primo ponit vnā qōnem. Secundo ponit aliā, ex cuius de- terminatione apparet solutio primæ. Tertio ponit aliā. Quarto, po- nit aliā qōnem. Quinto & vltimo, ponit vnā conclusionē vlem ad p̄cedētia. Secūda ibi, remotis. Tertia ibi, ita tñ. Quarta ibi, qb. Quin- ta ibi, iōque tm̄. B̄ hoc intēdit. Vltima volūtas filij facta patre exi- stēte in deportatione irritat, patre restitutio, qd in eius reincident p̄tā tē. Secus in p̄tātib. inter viuos, & tutelę datio euanescit, si p̄ habue- rit bonos, mores als sec. & qd abstulit deportatio, hoc restituit re- stitutio. h. d. Prima particula legit trib. mod. pone casum fm lec. Io. qd loquit de testō factō p̄ filiū. patre existentē in deportatione. aliās lec. examinabo circa p̄ria ibi fecisset. subaudi, dubitat an restituat.

R̄ndet, qd nō, qd reincident in p̄tatem, vt patet in q. seq. Segtur, & re- motio Vlpiani. Ad euiden. huius secunde partis p̄mitte, qn̄ testator reincident in alterius p̄tatem, testū euanescit, ut insti. q. b. mod. test. i. fir. §. alio. Hoc p̄missō, forma casum sic. Ad determinationē p̄cedē- tis qōnis, est necesse, qd sciamus, vtrū p̄re restituto filius reincident in p̄tatem. Ad qd r̄ndet Impator, qd sic, remotis opi. Ex hoc appa- ret solutio qōnis p̄positæ, qd testm̄ filij irritat, vide literā. Segtur ita tñ, vt gesta. In hac tertia parte, sic forma casum. Vidi, qd testm̄ ir- ritat, qd de p̄tātib. inter viuos factis a filio, illo medio tpe? R̄ndet Im- perator, qd illi p̄tātus nō irritant, si filius erat maior etate, qd p̄ cer- to, illo medio tpe filius erat sui iuris. Nec dicēdū, qd status eius ef- fer in p̄denti, illo medio tpe, sed si filij essent minores, tūc p̄nt irri- tari de iure ex beneficio, qd p̄cedet minorib. h. d. vide literā. Seq̄t qb. & c. & ista quarta pars est clara. Segt, ideoq; tm̄. Hic incipit qua- ta particula, quæ est clara. Ad primā partē opp. qd ibi qō, qd p̄posita est de testō, nō soluit, quare male p̄ primā p̄stitutionē. C. §. q. b. Hu- ius timore, legitur istud principiū trib. mod. Vno modo, qd hic lo- quit de testō factō p̄ filiū, post reuersionē patris, & ista lec. t̄git in 3. gl. paruula, & fuit additio, vnde libri antiqui nō debent eā habere & est sup̄ uer. remanēte. Secundū istā lect. apparet solō manifesta, qd testm̄ factū ab eo, qd est in p̄tate alterius, nō valet, ut l. q. in p̄tate. ff. de testa. & l. pe. §. q. test. fac. pol. Hęc lec. nō placet. Primo, qd nō habet dubiū. Secūdo, qd totus tex. qd sequitur, vī dubitare de his, qd fecit filiū illo medio tpe, quo p̄ erat deportatus. Præterea, vī p̄ tex. hic, qd dicit, fecisset, qd est t̄pis p̄teriti plusq̄ p̄fecti, & tex. ibi, dū dicit redeunte, qd est t̄pis p̄ntis, ergo inuuit, qd cū p̄ reuertebatur, erat factū testm̄. & illa lec. est verior. Sed adhuc remanet p̄riū: qd ista qō, nō vī soluij in tex. In hoc sunt duę opi. Vna fuit Irner. & Cy. qd dixē- rūt, qd r̄ndet ibi, ita tñ, ut gesta, & c. Et fm hoc qd soluitur: qd patre restituto, testm̄ remanet ualidū. Ista opin. non est uera, qd testatore reuertēte in patriā p̄tatem, testm̄ extinguit, ut insti. q. b. mod. testa. in fir. §. alio. & §. dixi. Præterea, nō pōt dici, qd in uer. ita tñ soluat hęc qō. Nā ibi d̄, gesta p̄ filiū, sed uerba gesserunt, non pertinent ad ius testādū, ut l. uerba p̄xerūt. ff. de uer. sig. Vnde superuenit opi. Io. Teutonici, qui testm̄ dixit irritū, & sic ad qōnē p̄positā tacite r̄ndetur p̄ solutionē secūdæ qōnis, dū dicit, qd reincident in potesta- te. vt sup̄ dixi, ponendo casum, & ista lec. est uera. Ad secūda par- ticulā opp. qd filius nō reincident in p̄tatem, ut sup̄ e. l. in sulā. Sol. Ibi fuit concessa indulgentia, hic restō. Sed p̄ hoc opp. de vlti. parte huius libi, ideoq; tm̄ ad restitutionē indulgentia ualeat. Glo. exponit ibi, indulgentia, id est, in integ. restō. Vel dic, qd vtrunq; expressit ibi Im- perator, si indulgeo, restituendo te in intē. vel indulgeo & restituo.

¶ Et pro huius declaratione, dicas: qn̄que Imperator p̄cedit simpli- citer indulgentiam, tunc filius in potestatem non reincident, vt sup̄. eo. l. in sulā. Qn̄q; concedit indulgentiam cū aliquo adiuncto, & tūc eatenus, vltra indulgentiam extenditur, quatenus adiunctū. impor- tat, ut sup̄. eo. l. p̄. Qn̄q; Imperator restituit, tunc, aut concedit re- stitutionē simplr, & oīa restituta v̄nt, ut §. eo. l. j. Aut restituit cū li- mitatione, & eatenus restringit restō, quatenus iportat limitatio, vt sup̄. eo. l. iij. Qn̄q; Imperator p̄cedit indulgentiā, & restōnē, tunc omnia v̄nt restituta, ut hac l. nisi aliud sit expressum. Venio ad ter- tiā partē, d̄ hic, qd filius erat sui iuris, & status eius nō erat in pendē- ti. p̄ Inst. quib. mod. ius pa. po. sol. §. sed si ab hostib. Sol. Dico, qd st. i- tus filij non pōt esse in p̄denti, respectu p̄ntis status, qd uel est sui iuris, vel in p̄tate. Sed respectu eius, quod euenire potest, pōt esse in p̄denti. Nam pōt esse dubiū, vtrū p̄ captus ab hostib. reuertat vel non. Vtrū aut aliud possit esse in p̄denti, & qualiter, dic, ut l. vsus fructus. ff. de stipu. ser. & l. fi. commu. p̄adi. Venio ad quartam particulam, hic d̄, qd filio deportati datur tutor, p̄ in l. mutuo. §. fi. ff. de tut. Sol. ibi loquitur in filio eius, qui erat captus ab hostib. cui non pōt dari tutor, quia status eius est in pendēti respectu eius, qd euenire pōt de iure cōi. si pater reuertatur ab hostib. vel non, hic loquitur in filio deportati, cuius status non d̄ esse in pendēti, quia pater eius nō pōt reuertē, nisi ex sp̄ali priuilegio, & sp̄ali iure, s. pri- uilegio Principis, qd in his, quæ sūt ex priuilegio Principis, uel de iure sp̄ali, nō debet p̄siderari, qd euenire pōt, vt l. iij. §. j. ff. de fidei- com. lib. Itē, cum non possit fieri, nisi per unū, s. principem, reputa- tur impossibile, vt l. apud Iulianum. §. j. ff. de leg. j. ¶ Opp. d̄ hic, qd si pater

ADDITIONES.

- a Alex. ¶ Quandoque Imperator restituit. No. differentiam inter indulgentiam, & restitutionē. Et adde, qd aliud est, quē principē liberare a pēna, seu indulgere ei poenā, & aliud ipsum restituere, quia primo casu nō recuperat bona, secundo sic, ut hic, & de generali solutione. l. pe. & fi. iūta. l. j. & ij. eo. Et idē tenet Io. in l. fi. marito. in prin. ff. sol. mar. & uide Bar. in l. j. §. si quis vlti. ff. de quæst. & qd ibi dixi. Quid si notarius fuit depositus ab officio, uide Bal. in l. nihil. de manumissi. Et no. differentiam inter indulgentiam, & restitutionem, uide Bal. & Imol. in l. liber homo. §. si h̄res. de h̄. int. ¶ Ad materiā huius l. adde Iacob. in inuest. ver. princeps 44. specialitate quæ est in principe qd potest legari bannito si restitu- tur et ualet. P V T E V S.
- b Alex. ¶ Est in p̄denti. Non inspicitur illud, quod euenire potest de iure spe- ciali, uide Bar. in d. l. iij. in prin.

si p̄ non hēt bonos mores, remanet tutor datus ei. Contra, ille q̄ ē in p̄tate, nō pōt hēre tutorē, ut Inst. de tutel. in prin. sed iste filius re incidit in p̄tatem, ergo & c. Sol. Hic est casus singularissimus, ī quo
 a filius in p̄tate hēt tutorē, nec credo, qd̄ sit alibi, & hoc est pp̄ duo, Primo, q̄a tutor fuit ibi datus tpe, quo potuit sibi tutor dari. Itē q̄a p̄ nō habet bonos mores, & dissipat bona filij. Sed si primum tū iteruenerit, tutelę datio euanesceat, ut hic dī, sec⁹ si fm̄ tm̄, q̄a p̄ bo
 b na filij dilapidaret, si quidem dilapidatio est talis, quę nō impedit, quin filius possit recuperare, cum erit a patria p̄tate liberatus, puta, q̄a vendidit possessiones suas, quas postea filius poterit uendicare, tunc pp̄ hoc patri administratio non interdicit, ut l. i. s. de bo. ma. Sed si dilapidatio esset talis, q̄ quam filio non posset esse cōsultum, ut in bonis filij esset pecunia, quam cōsumit, uel pateret domos, & p̄dicia filij destrui, uel uēdi, uel annullari, tūc auferet ei administratio, & daret curator bonis filij, si esset filius minor, ar. huius l. & l. Impator. ff. ad Treb. & l. si cū dotē. §. eo aut tpe. ff. sol. mat. Facit. s. de bon. quę lib. l. si. §. si naut̄ patre. † Ex hoc, tetigi quādā q̄nē, quā posui in repe. l. si constante. in princ. ff. sol. mat. cū q̄ritur, an mortua uxore, si p̄ incipit male uti substantia sui filij, hēat remediū. l. vbi adhuc. & l. si cōstāte. Dic, ut ibi. Per hūc ēt no. tex. dico ī mā pupillaribus substitōnis. q̄ si p̄ non habet bonos mores, sed est improbata uitę, non pōt filio pupillariter substituere. Si. n. ei denegat pupillaris administratio in uita, q̄ est minor, multo magis denegabit sibi ne ei faciat testm̄ in morte. Dic, ut ibi dixi in l. 2. de vulg. & pup. Ve
 4 nio ad ultimā partē, ex qua not. q̄ † semp̄ restō tm̄ restituit, q̄ tum id, aduersus qd̄ restō petif, abstulit. Facit ad hoc. ff. de pc. l. qui proprio. §. item q̄rit & quod ibi no. Nō hētis hic alia, circa q̄ria. Venio ad q̄nē, q̄ro, quid si filius fecit testm̄, postq̄ p̄ est reuersus? R̄n̄ deo, non ualet ab ipso initio, ut s. dixi. † Quęro, qd̄ si filius fecit testm̄, postq̄ p̄ est restitutus, anteq̄ tm̄ reuertat. R̄n̄ deo, qd̄ non ualet, q̄a statim ipso patre restituito recuperat ciuitatē, & filius reuincidit in suam p̄tate. Sicut. n. sn̄a deportationis secum trahit executionem in adimendo, ut l. quidam. ff. de pen. ita restō trahit secum executionem in restituendo, ut s. eo. l. 3. in fin. Et puto, q̄ ille, q̄ sic restituit statim, ēt anteq̄ ad eius notitiā perueniat, sit restitutus, sicut dicimus in libertate data p̄ testatorem, ut l. eius qui in prouincia. §. si. ff. si cer. pet. † Quęro, quid si filius, qui fecit testm̄, moriatur, anteq̄ p̄ restituat, demum p̄ restituit, an testm̄ extinguit? Gl. dicit, qd̄ non extinguitur, nisi in aduentitiis, quo ad usum fructum, uide gl. 4. in fin. & ēt gl. aliam magnam, q̄ incipit, quod de testō. Ex eo, qd̄ glo. dicit, p̄terq̄ in usu fructu, v̄ uelle, q̄ talis filij testm̄ in profectitiis nullo mō ualet, q̄a in eis est eadem rō, q̄ ī usu fructu ad uēditorū. Contrariū gl. huius v̄ uelle, alia gl. in l. Gallus. in §. & qd̄ si tm̄. in si. gl. mag. ff. de lib. & post. Pro declaratione huius gl. & qd̄
 7 nis, hēmus uidere, qd̄ dictum est in hac l. & s. in plurib. legib. l. † qd̄ deportatus restitutus recuperat bona, an hoc sit uerum ī bonis, q̄ sunt alienata. Ista q̄ erit multum utilis, & quotidiana, pp̄ exbannitos qui toto die restituunt, an recuperēt bona alienata. Certē casus v̄, qd̄ nō, quia ille, qui emit a fisco, nullo mō pōt inquietari, ut l. bñ a Zenone. s. de quadr. p̄sc. Et idem v̄ in ciuitate alienante. Nam constat, qd̄ ciuitas interim dum ille erat exbannitus, legitimē possi debat bona, & legitimē uendit, & hēatur interim, tanquā hāres, ut l. tutoris. s. ad l. lul. de ui. Sed ille, qui emit ab hārede, uel saltem a bonā fi. possessore, non potest inquietari, ut l. sed & si. l. §. item si res distraxit. de pet. h̄r. ergo & c. Istud uerū puto, qd̄ bona non possit recuperare a possessorib. sed dēt recuperare a fisco, quatenus est lo cupletior effectus, sicut dicimus in bonē fidei possessore hereditatis, ut in d. §. item si res distraxit. Bona uerō, q̄ in eadē cā remanent
 8 non alienata, ista recuperat per restōnē, ut hac l. in si. s. eo. l. j. † Hoc p̄missio, ad q̄nē propositam, dico q̄ in bonis castrensib. uel quasi, sine dubio non irritatur testm̄ filij, quia ēt si uiueret ī p̄tate, posset testari. In aduentitiis uerō, quę ipsi filio obuenerūt post patris deportationem sicut nō irritat testm̄, quia p̄ deportationē p̄ illa aduentitia non perdidit, sed non acquisiuit, & aduersus nō acquisita, restō non porrigit. Ita pōt intelligi gl. in d. l. Gallus. §. & quid si tm̄. in si. gl. maximē, cū restō non fingat retro, ut j. dicam. Si uerō sunt aduentitia, quę erant quę sita ante deportationē, uel p̄fectitia, tunc, si quidē per testm̄ sunt translata in alium iure h̄ditario, p̄ re uersus recuperat, quia illa non uñr alienata, sed uñr remanere in eadem cā, in qua primo erant, cū hāres ille succedat in locum primi. Si uerō erant alienata alio titulo, tunc, puto, qd̄ iste reuersus non possit recuperare, p̄ ea quę dicta sunt s. quia restitutio ad bona alienata nō porrigitur. Ita intelligo hāc mām. Ia. de Are. uerō dicit in distinc. qd̄ ista lex mō habeat locum in profectitiis, q̄a in eis nullo mō ualere t̄tus, nec ultima uoluntas, sed tota loquit̄ in aduentitiis, qd̄ p̄ ex eo, qd̄ dicit j. de gubernatiōe aduentitiōrū, & de adm̄ nistratiōe p̄ris. Alie. i. arg. l. si is. §. si. ff. de iu. do. qd̄ n̄ placet, ar. eorū q̄ s. dixi de h̄de, & bonā fidei possessore h̄ditatis. Non obst. d. l. si is. si bñ inspicias. † Quęro, quid de filio capto ab hostib. si testm̄ fecit, & decessit, anteq̄ p̄ reuertatur, an testm̄ patre reuerso rūpat? Gl. dicit, qd̄ sic. Nā p̄ reuerso, fingitur sp̄ fuisse in p̄tate. Secus in

patre restituito, quia non fingitur retro sp̄ filius in p̄tate, sed reuincidit in p̄tatem patris, restōnē concessa. Ita tenet gl. in d. l. Gallus. §. & quid si tm̄. Pet. s. nam fictio postliminij & allę fictioes siles, quę retro trahuntur, requirunt duo extrema habilia, quorū si quod deficit, cessat fictio. Exemplum, si seruus moritur, h̄ditate iacēte, & postea h̄reditas adeatur, non potest fingi seruum fuisse legatarij a die mortis, quia non est, ut l. huic scripturę. ff. ad l. Aquil. Facit pro Pe. l. cū quis. §. si. ff. de uerb. ob. & l. quonies. de noua. Vnde cū filius hic sit mortuus, nō potest fingi, quod retro fuerit in p̄tate. Et multi tm̄ istud dictū Pe. & h̄n̄ ipsum p̄ notabili multum. Ego dico, qd̄ est falsum in casu q̄nē proposita. Primo per tex. in l. pe. ff. de suis & legi. Secūdo per rōnē, & hoc pono in l. si is qui pro emptore. de
 10 usuca. Nam dictū Pet. † est uerū, in his, in quib. fictio principit̄ fingit, ut patre reuersum sp̄ fuisse in ciuitate. Nā si p̄ esset mortuus, ista fictio non posset hēre locū. Sed in his, q̄ fictio fingit per quādā q̄nē, illa r̄a, quę req̄rit duo extrema habilia, nō est uera. Exemplū, fictio postliminij fingit principit̄ p̄tem reuersum sp̄ fuisse ī ciuitate, ut l. retro. & l. postliminij. ff. de capti. Ad hoc incidenter, & consequenter uenit, quod filius sp̄ fingatur fuisse suus, & s̄tia, ut l. cum duę. ff. de cap. Sed in his, q̄ accessorie finguntur, non requirunt habilia, sed sufficit, quod sint extrema habilia ī principali. Casus est no. in l. j. ff. de cap. & sic ē uera opi. gl. nostrę. Circa hanc legem, restat
 11 † q̄rere unū. Ciuitas statuit, quod b̄niti rebanniant: an istud rebannite, hēat uim indulgentię, an uim restōnis? Cy. tangit, & dicit forte, habet uim restōnis. do. la. disputauit istā q̄nē, & determinauit, quod hēret uim restōnis propter duas rōnes. Prima, q̄n̄ unum est p̄paratorium alterius, dispō, q̄ sit super p̄paratorio porrigit̄ ad id, cuius est p̄paratorium, ut l. clauib. ff. de q̄h. emp. l. j. s. de do na. Facit de his, quę in test. delen. l. cancellauerat. sed cancellatio b̄niti, seu rebanniti est p̄paratoriū ad restōnē, ergo & c. Ad hoc ēt
 d prin. Breuiter dico qd̄ quod de hoc est casus, quod uerba dubia dēt intelligi, quod sonent restitutionem magis, quā indulgentiam, ut l. j. §. pe. ff. de quęstio. ubi ista uerba principis, potes itaque decreti gratiam facere, & c. intelliguntur, hoc est restituas, nec h̄n̄ pro indulgentia simplici. Idem ergo cum factum est statutum, ut banniti rebanniantur, quia istud rebanniri, ē habetur pro restitutione.
 12 Iuxta hoc insurgit dubium, † cum per restitutionem restituatur fama, ut hac l. & s. eo. l. j. utrum per statuta ciuitatis possit fama restitui?

ADDITIONES.

- a Alex. † Filius ī p̄tate. Et s̄tr non pōt h̄re curatorē l. m̄ filio. de cōd. & dem. qd̄ est uerū propriē, sed resp̄u rerū, q̄n̄q; sic, si illud non q̄rat patri. l. si. §. si nautē patre. s. de bonis quę lib. alleg. & no. Ioā. in d. l. m̄. utrū aut̄ istis in casib. tenetur reddere rōnē, uide Bar. in l. si superstitē. s. de dolo. & in l. filiz. fam. erc. Quid de filio emācipato? Dic, ut in casu l. filius. de inoffi. test. ibi nō erat tutor. fm̄ Bal. itē limita per Bal. in auth. incestas. s. de incest. nup. & quod hic post Bal.
- b Ale. † Dilapidaret. P̄ dissipator, n̄ ē tm̄ administrator. uide Bar. i. l. j. §. qd̄ si p̄ris. ff. so. ma. & l. impator ff. ad Tre. p. Im. p̄ Bar. i. l. si p̄tate. i. p̄ri. i. q. p̄ri. so. ma. & ibi dixi p̄ Bar. & adde Bar. i. l. cū op̄. §. si aut. s. de bo. q̄ li. Idē si p̄ n̄ expēdit, ubi op̄ ē, fm̄ Bal. hic ad si. Quid si dissipat bōa p̄pria, uide Bar. i. l. 2. s. si qd̄ i frau. pat. Et p̄bat iste tex. qd̄ luxurioso & dissipatori iterd̄ bonis, sicut p̄digo. Ita dicit Bal. i. l. ea lege. i. si. s. de ob. tur. cau. facit l. mulieri. i. p̄ri. ff. de cur. furios.
- c Ale. † Pro dectone. Vtrū b̄niti restituit̄, recuperet bōa alienata p̄ fiscū. Et ad de qd̄ no. i. l. Gall. §. & qd̄ si tm̄. & seq̄ addi. Io. And. i. l. si marito. i. p̄ri. ff. so. ma. Et uide Bar. i. d. §. & qd̄ si tm̄. & qd̄ ibi Bal. & Imo. i. si. & Bar. i. l. j. §. si q̄s ultro. ff. de p̄d. & uide qd̄ ibi dixi, p̄ Cano. i. c. q̄ uis. de resc. i. 6. ubi tex. & gl. p̄ Bar. hic p̄ Ia. de bel. i. sua dist. q̄ ponit hic post. l. fallaciter. d̄ abol. p̄ Bal. i. l. sed si hac. si §. s̄d si p̄ poenā. ff. de i. p̄ uoc. & i. l. lata. s. de ap. Sed qd̄ si dānat̄ i exiliū, si ex grā reuersus sit, utrū poterit ueniri a creditorib. & clarū ē, qd̄ aliquo deportato, & bōis publicatis, liberat̄ ab ob̄tione. l. si debitori. & l. uicūq; & ibi no. ff. de fidei. & no. i. l. j. de fidei. cō. & i. l. si marito determinauit, qd̄ sicut nud⁹ exulauit, ita nud⁹ reuertat̄, p̄ l. tutelās. §. si libertate. ff. de capi. dim. Vñ seq̄, qd̄ n̄ ē ueniend⁹ a creditorib. & sic liberat⁹, q̄ oia bōa sūt publicata. Qd̄ uerū erit, nisi restituať ad bōa, q̄a tūc nō erit liberat⁹. p. l. i. & 2. s. e. Et h̄c no. & addit. qd̄ Bar. i. l. quęcūq; d̄ fid. istr. & i. u. h̄st. fil. li. x. Et p̄cludit qd̄ restō b̄niti n̄ p̄t trahi ad bōa alienata, si fiat restō ob priuatā utilitatē, sec⁹ si ob publicā. l. itē si uerberatū. de rei uē. & l. Luci⁹. d̄ eui. l. 2. §. deniq; ff. de iniu. & c. q̄ i ecc̄fiarū d̄ p̄st. Facit gl. q̄ ici pit & iste. i. l. fallaciter. de abo. Et ita repit̄ p̄sultū p̄ collegiū Fl. & incipit. q̄ talis ē, an ciuitas possit restituere b̄niti, & c. Et an b̄niti possit recuperare bōa, i. q̄ b. hēt solā detēcionē. Et qd̄ si b̄niti an b̄niti possidebat bona mea, q̄ p̄ b̄niti ac q̄ sui, an ipse reb̄niti recuperet, uide gl. & Bal. i. l. pe. s. de rep. Quid si p̄re existēte b̄niti, uel deportato, filij iteri acquisiuit aduentitia, & postea p̄ restituit̄ ē, an hēat usum fructū ī aduentitiis? Bal. i. aut. excipit. s. de bo. q̄ li. dicit, qd̄ p̄ hoc no. p̄ Gul. i. uer. q̄ro qd̄ d̄ filio, si filij capto ab hostib. fecit testm̄, & decessit an patre restituito, an ipso reueniente, rūpat testm̄, adde Bar. i. d. l. si is q̄ p̄ emptore. i. uer. s. de us. casus, & Bal. idē tenet hic. An deportat⁹ restituit̄ recuperet bōa alienata doc. d. l. gall. §. & qd̄ si tm̄ d̄ li. & posth. Fel. i. c. inter quatuor. de maior. & obed. & an restitutio locū hēat ī p̄iudicium tertij, Paris. cōf. 69. nu. 163. li. 3. PVT.
- d Ale. † Breuiter dico. Contrarium uñ tenere Bal. in l. si ad emptis. s. eo. Et adde, quod Bal. in l. pe. s. de cap. uidetur tenere idem quod Bar. hic per illum tex.
- e Ale. † Istud reb̄niti. Vid̄ Bal. i. l. n̄ solū. §. si. d̄ pc. & Bar. i. l. j. §. si q̄s ultro. de q̄o. & Bal. hic ad finē. Et hic adde Bal. i. l. si qua p̄na. ad fi. d̄ his, q̄ sūt sui uel alie. iu.
- f Ale. † Statuta ciuitatis. Vtrū p̄ statuta ciuitatis, possit fama restituatur. ad Bar. i. d. l. j. §. & i. l. ifamē. & qd̄ ibi dixi. ff. de pub. iu. & uide, qd̄ no. Bal. i. l. gnalis. s. eod.

tu) Tex. uidetur, quod non l. §. pen. ff. de postu. ubi Imperator, & Senatus restituit famam. Breuiter, si infamia esset irrogata de iure communi, fateor, quod statutum non possit restituere, ut d. §. pe. Sed si infamia esset irrogata ex forma statuti, uel ex processu habito, secundum formam statuti, non de iure communi, tunc puto, q̄ per statuta possit fama restitui. Quā enim potestatem habet Princeps in his, quæ sunt de iure communi, eādem uidetur habere populus in his, quæ sunt ex forma statuti, ut l. omnes populi. ff. de iu. sti. & iu. & l. nihil tam. ff. de reg. iur. & ff. de sol. l. prout quisq; &c.

CONTRARIETAS.

¶ Aduerte. Restitutio etiam absenti, & ignoranti tribuit ius incontinenti, facta ipsa restitutione, secundum Bar. hic in uer. quæro quid si filius, &c. Sed do. Alex. in l. qui absenti. ff. de acqui. pos. alleg. Bar. sibi contradicere in l. si. de conti. principum. & non soluit.

CONCORDIA.

¶ Pro concordia. Tu dic, quod, quando fit restitutio ex mera liberalitate Principis, alio non concurrente, procedat secunda opi. & suadet natura illius titu. de

constit. princ. & ita dicatur quædam indulgentia. Aut aliquid concurrat, puta, quia fortè Princeps restituit, quia uidebat præcedentem sententiam iniustam, & uoluit ex tunc sibi queri ius, & ita procedat prima opi. s. relata. Et ista uocatur propriè restitutio. Vel etiam possit fieri differentia an ad instantiam patris, & procedat primæ opi. An uerò ex motu proprio, & procedat secunda. ar. no. in c. si motu proprio. de preben. lib. 6.

ALIA CONTRARIETAS.

¶ Aduerte. Dubitatum fuit per aliquos, an per statutum factum per illos, qui recognoscunt superiorem, possit infamia irrogari, uel etiam remitti, & Bar. al legatur per aliquos, quod non in l. infamè. in fin. ff. de publ. iud. sed contra, quod sic allegatur per Bar. in l. j. §. de qua re. ff. de postu. & in hac l. si.

ALIA CONCORDIA.

¶ Pro concordia. Tu dic, deber intelligi Bart. in d. l. infamè. secundum distinct. quam fecit in hac l. si. & in d. §. de qua re scilicet q̄ non possit, quando infamia inducitur per ius commune, & sic, ubi non potest disponere, secus si inducatur per aliud statutum, ubi potest disponere. Ita intelligatur in d. §. de qua re. & in hac l. si. & uidetur, quasi eodem ore loqui.

FINIS.

REGISTRVM.

A B C D E F G H I K L M N O P Q.

Omnes sunt quaterniones, præter P qui est quinternio, & Q duernio.

AVGVSTAE TAVRINORVM.

Apud Beuilaquam.

